BIHANG

Till

Samtliga Riks-Ståndens Protocoll.

Sjunde Samlingen,

innehållande

Lag-Utskottets Betånkanden.

Tredje Bandet.

STOCKHOLM, 1824.
Tryckt i ECKSTEINSKA Tryckeriet.

LagUtskottets Betänkanden.

N:o 200.

Ankom den 19 Oct. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers LagUtskotts Utlåtande öfver anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 119 öfver Herr August von Frankens Memorial, angående Jordegares rättighet till Arrendators afhysande, när Arrende Contractet ej uppfylles.

De anmärkningar, på grund hvaraf detta Betänkande blifvit återremitteradt af Höglofl. Ridderskapet och Adeln innefattas uti följande vid föredragningen deraf afgifne yttranden: *Af Herr von Franken, August* att då uti Skuldfordrings mål, der Skuldebrefvet är klart och ostridigt, Konungens Befallningshafvandes Utslag enligt 2 §. 4 Cap. Utsök.Balken genast skall gå i verkställighet; så bör enligt hvad Herr *von Franken* genom Motion åskat, när ett ArrendeContract tydligen utstakar Arrendatorns

afflyttning om han ej sitt Arrende utgör, och han derefter inför Konungens Befallningshafvande erkänner, att han häruti brustit, Konungens Befallningshafvandes Utslag öfver denna skuldfordran, som i följd af skuldenärs eget erkännande blifver klar och ostridig, lika lätt och med samma skäl gå i verkställighet, helst erfarenheten visat, att det just är under besvärs tiden och den derpå följande Advocaturs-tid, som Arrendatorer ej allenast förstöra de Inventarier de emottagit, utan äfven, under vissheten att förr eller sednare blifva afhyste, vanhöfda jorden, som sedan behöfver många års noggran skötsel, för att åter repa sig; och har Herr von *Franken* med ytterligare erinran, att här endast är fråga om så klara och tydliga mål, att Konungens Befallningshafvande dömt på Skuldenärens eget erkännande, yttrat den önskan, att antingen motionen måtte tillstyrkas eller att Utskottet ville uppgifva något skäl hvarpå afstyrkandet sig grundar, samt att Utskottet vid nästa öfverläggning härom blefve mera noggräknadt än förut, då Utskottet, hvad Herr von *Frankens* motion angår, vill afstyrka afhysande af opålitlig Landtbonde, och på samma gång uti ett Betänkande öfver Herr Grefve *Gyllenborgs* motion om företrädes rätt till grödan yttrat: att jordegaren förut haft den utväg öppen att i ArrendeContractet förbehålla sådane vilkor som vid denna händelse gifva honom rätt till LandtBondes skiljande från Arrendet. *Af Herr*

Tham, Wolrath: att om Jordegare i Arrende Contract förbehållit sig, att i fall Arrendatorn brister i Contractets fullgörande, han utan fardags tillgodonjutande genast bör från hemmanet afflytta, så måste detta vara ett förbehåll som bryter Lag, hvaraf äfven anses följa, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bör lemna handräckning till Arrendatorens skiljande från hemmanet enär ordentligen blifvit styrkt, att han ej fullgjort Contractet; att Konungens Befallningshafvande bör ega samma rätt här som uti skuldfordringsmål, att skilja det stridiga från det ostridiga, och att en annan sak är om Jordegaren icke kan styrka att Arrendatorn brustit i Arrende villkorens uppfyllande, då målet icke tillhör Konungens Befallningshafvande, utan måste af Domstol behandlas; men om åter Jordegaren lagligen bevisat att ArrendeContractet icke är af Arrendatoren fullgjordt, och hos Konungens Befallningshafvande begärt hans skiljande från hemmanet, borde afflyttning ovilkorligen följa. *Af Herr Friherre Ridderstolpe, Fredric:* att, till förekommande af nu öfligt gäckeri mot den regeln att förord bryter lag, borde Lagarne tillhålla Arrendatorerne att viligt undergå den afhysning som de undarkastat sig i fall af brott emot Contractet, men då desse Contractsbrott böra vara otvifvelaktigt bevisade, har Herr Friherren föreslagit, att en Compromiss-Rätt må afgöra, huruvida Contractsbrott skett, hvarefter och då detta sålunda blifvit bestyrkt, det må vara Jordegarens rätt

att se Arrendatoren genom Konungens Befallningshafvandes försorg afhyst. *Af Herr Ehrenborg, Cassper*: att då Utskottet i ett annat utlåtande föreslagit, att då skuldfordran inför Konungens Befallningshafvande erkännes, dess utslag må genast gå i verkställighet, tyckes det ock följa af analogien, att då Arrendator sökes för bristande Arrende, med påstående att han utan fardags tillgodonjutande skall afflytta enligt Contractets ordalydelse, och Arrendatorn hos Konungens Befallningshafvande medgifver Jordegarens fordran, Konungens Befallningshafvande bör kunna genast meddela handräckning till Arrendatorens afhysande utan att besvärstiden afbidas; dock borde den Jordegare, som äskar sådan handräckning, ställa Borgen för kostnad och skada, för den händelsen att Konungens Befallningshafvandes utslag ogillas; *Herr Friherre Wrangel, Henning* har till alla delar förenat sig med Herrar von *Franken* och *Tham*; *Herr Grefven von Schwerin F: B:* har funnit det icke vara aldeles olämpligt, att betrakta en Arrendator såsom utgifvare af en skuldsedel. Den sednare har blott förbindelse att betala den utfästade Summan, men Arrendatorn har på Egendomen nedlagt arbete och möjligen äfven sitt Capital, hvarföre Herr Grefven trott, att den Compromiss-rätt, Friherre *Ridderstolpe* föreslagit i arrende frågor, vore ganska tjenlig; och *Herr von Heijne* har ansett, att om det vilkor vid arrende fästes, att Arrendatorn,

skall när Contractet brytes, genast från Hemmannet afflytta, detta villkor bör hafva afseende mindre på arrende beloppet än vådan för jorden och husen, och att det derföre vore ganska riktigt, att Arrendatorn vid Contracts brott, genom Konungens Befallningshafvandes åtgärd, vräkes från hemmanet, utan att der bibehållas under besvärstiden, hvarunder hemmanet skulle ytterligare missvårdas.

LagUtskottet, som vid öfvervägande af hvad sålunda blifvit anmärkt, dels ansett förslaget att Compromiss-rätt skulle afgöra uppkommande tvister huruvida Arrendator genom Contractsbrott gjort sig skyldig till afflyttning, icke vara antagligt, enär emot egenskapen af Compromiss-rätt strider, att densamma skulle kunna ega rum i annat fall än då parterne å båda sidor skjutit thet, som tvist är om, under Gode Mäns afgörande, och utfäst sig att åtnöjas med theras slut, dels ock i öfrigt funnit anmärkningarne icke föranleda någon ändring i Utskottets redan afgifne, samt af de öfrige 3:ne RiksStånden enligt ankomne Protocolls Utdrag bifallne Utlåtande, får alltså, med tillkännagifvande häraf, och med åberopande af hvad Utskottet till besvarande af Herr von *Frankens* särskilda anmärkning, att ett yttrande uti nu ifrågavarande Betänkande skulle stå i motsägelse med ett annat uti Betänkande N:o 123, öfver Herr Grefve *Gyllenborgs* motion, uti Utlåtande af denna dag öfver anmärkningar vid sistnämnde

Betänkande yttrat, å nyo öfverlemna denna fråga till Höglofl. Ridderskapets och Adelns pröfning. Stockholm den 13 Oct. 1823.

N:o 201.

Ankom d. 19 Oct. 1823.

Utlåtande i frågan om förbud för Ledamöter i HofRätt att sig emellan byta lottade mål, i anledning af de utaf Respective RiksStånden i denna fråga fattade skiljaktige beslut.

Sedan, enligt ankomne ProtocollsUtdrag, Respective RiksStånden vid pröfning af LagUtskottets under N:o 110 afgifne Utlåtande i anledning af anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 32, öfver väckt fråga om förbud för Ledamöter uti HofRätt, att sig emellan byta lottade mål, stannat uti skiljaktige beslut, har LagUtskottet till följe af 73 §. i Riksdags Ordningen bordt tillse, huruvida någon sammanjemkning af de olika meningarne kunde ega rum, för att med förslag öfver en sådan jemkning till Riksens Höglofl. Ständer inkomma.

Dervid har Utskottet inhämtat, att Utskottets förberörde Utlåtande, har af Hederv. BondeStåndet, som förut bifallit Betänkandet, den 5 Julii blifvit lagdt till Handlingarne, men deremot blifvit förkastadt af Vållofl. BorgareStåndet, som under den 11 i samma månad beslutit, att uti 27 Cap. 9 § RättegångsBalk. borde föreslås ett sådant tillägg, att Ledamot i HofRätt ej må ega att till annan Ledamot utbyta mål, som genom lottning den förres rotul tillfallit, Högv. PresteStåndet har, genom beslut af den 12 sistl. Julii, med bifall till nyssberörde mening, ansett lottnings principen böra vid sjelfva föreslåendet af en Adjungerad Ledamot ställas i verksamhet, på det sätt, att HofRåtten bland 3:ne personer genom lottning valde den, som hos Konungen borde till Adjunction i underdånighet anmälas; hvaremot Höglofl. Ridderskapet och Adeln samma dag sig utlåtit, att Riksens Ständer borde hos Kongl. Maj:t med anmälan, huru som upplyst vore, att stadgandet uti 27 Cap. 9 §. Rätteg Balken om lagvadde sakers lottning emellan Hof Rådts Ledamöter, icke tillämpas, i det fall då Adjungerad Ledamot i HofRätt inträder, men att denna Ledamot, utom lottning får till föredragning emottaga målen efter den hvars plats han intager, i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes å detta förhållande, hvaröfver Riksens Ständer icke funnit sig böra omedelbarligen föreslå något stadgande, som möjligen kunde genom försvårande af antagne Arbets Methoder, leda till hinder för målens skyndsam-

ma föredragning och handläggning, i Nåder fästa umppmärksamhet; samt åt ämnet lemna den åtgärd, hvarigenom den åsyftade rättelsen låttast och säkrast åstadkommes.

Vid detta förhållande befinnes att Hedervärda BondeStåndet bestämdt afslagit Motionen, samt att Höglofl. Ridderskapet och Adeln icke eller bifallit densamma, utan endast ansett, att Kongl. Maj:ts uppmärksamhet borde å detta ämne påkallas; hvaremot Vällofl. BorgareStåndet till en del och Högv. PresteStåndet i allo bifallit motionen. Då således endast 2:ne Stånd fattat beslut till bifall af motionen lärer densamma böra anses afslagen, men som 3:ne RiksStånd åt det af Motionairen framställde ämne lemnat uppmärksamhet, och ett af dem, nemligen Höglofl. Ridderskapet och Adeln, genom sitt beslut förklarat, att det borde hos Kongl. Maj:t i afseende på nödig rättelse anmälas, anser Utskottet sig böra vördsamt föreslå, att Riksens Höglofl. Ständer jemkningsvis förena sig om den af Ridderskapet och Adeln beslutade, här ofvan upptagne skrifvelse till Kongl. Maj:t, såsom nu mera den enda utväg att förena 3:ne Stånds önskan om rättelse i det motionerade ämnet. Stockholm den 13 Oct. 1823.

N:o 202.

Ankom den 28 Oct. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens Betänkande, i anledning af väckt motion om rättighet, att obehindradt få uppföra Väder-Tullqvarnar.

Uti ett från Hederv. BondeStåndet remitteradt Memorial, har *Pher Knutsson* från Malmöhus Län, med fåstadt afseende å Skånska slättbygdens i sednare tider förökade cultur, Folkmängd och Spannemåls-consumtion, hvaraf ofta skall, i anseende till de gamla odal Tullqvarnarnes otillräcklighet uppkomma mäldetrång, föreslagit, att en Väder-Tullqvarn må få uppföras i hvarje Socken, der någon sådan förut icke finnes, och belägenheten så utsökas, att qvarnen i möjligaste måtto bygges nära lands- eller annan farväg, på det den alla tider om året kan för en hvar blifva tillgänglig, hvarefter skattläggning skulle verkställas och intet klander, på sätt hittils varit öfligt, ega rum; och hafva *Göran Jönsson* från Christianstads samt *Petter Pehrsson* från Calmare Län deruti instämt.

Utskotten hafva tagit detta ämne i öfvervägande; men, utom det, att fri anläggning af Tullqvarnar i hvarje socken skulle medföra en af behofvet icke påkallad rubning uti gällande författningar; så hafva genom redan afgifne Betänkanden, EkonomiUtskottet särskildt tillstyrkt rättighet för egare af Vattenqvarnar, hvilkas drift genom Vattenminskning upphört, att i stället få anlägga Vederqvarnar, samt Stats- Lag- samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotten gemensamt föreslagit frihet för en hvar, att obehindradt få anlägga Husbehofsqvarnar, genom hvilka åtgärder alla farhågor för brist på utvägar till Spannemåls förmalning synas undanröjde; och på dessa förenade skäl kunna Utskotten alltså icke tillstyrka bifall till *Pehr Knutssons* ifrågavarande motion; hvilket dock allt till Riksens Höglofl. Ständers pröfning vördsamt hemställes. Stockholm den 18 Oct. 1823.

N:o 203.

Ankom den 28 Oct. 1823.

Betänkande, öfver Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Riksens Stånder angående vidtagande af en ytterligare anstalt till förekommande af Fångars flykt.

Kongl. Maj:ts ifrågavarande, under den 31 sistl. Julii aflåtne, och af samtlige Respective RiksStånden till LagUtskottets åtgärd remitterade Nådiga Proposition är af denna lydelse:

(1:sta Sam. 2:dra Bandet.)

Efter öfvervägande af denna Kongl. Maj:ts Nådiga Proposistion, med hvad de dervid fogade handlingar i öfrigt innehålla, får LagUtskottet derötver sig nu utlåta.

Om å ena sidan med skäl kan påstås, dels att en hvar, som genom Lagbrott förverkat den personliga frihet, som åt hvarje laglydig Medborgare genom SamhällsLagen är försäkrad, må skylla sig sjelf för det åfventyr hvarföre han blottställer sig, om han genom flykt söker undkomma deras vaksamhet, hvilka om honom hafva vård; dels ock att många svårigheter framställa sig att förekomma fångars flykt, om icke de, som skola dem vårda, blifva berättigade att vid rymnings försöken hindra verkställigheten deraf genom våld, äfven å deras lif, så synes likväl å andra sidan gifvet, att rättigheten för den ene att uppoffra den andres lif kan, under ett väl inrättadt Samhälles tillstånd, endast härledas från rättigheten till sjelfförsvar, hvilket förutsätter anfall, som icke kan annorledes afvärjas;

och den, som flyende utur fängelset söker sin frihet, utan att utöfva våld å Väktaren eller sätta sig till motvärn då han fasttages kan icke sågas hafva försatt sin väcktare i tillstånd af nöd, hvarföre han genom sjelfförsvar hade behof att sig värja. Då det är Samhällets rätt, att genom inskränkning i deras frihet, sätta de Samhällsmedlemmar, hvilka stört ordningen och friden, utur tillfälle att vidare blifva skadlige. Så måste det äfven vara Samhällets skyldighet, att till befordrande af detta ändamål, använda sådane medel, att de af dess medlemmar, hvika förverkat deras frihet å ena sidan ej vederfaras hårdare behandling än som är från denna belägenhet oskiljaktig, och å den andra, må betagas tillfället att tillfredsställa deras naturliga begär och behof att återvinna denna frihet, så vida de icke försökte våld, då sådant finge med våld styras.

Öfverlåtandet i allmänhet af rättigheten af fångars lif åt deras vårdare, tror Utskottet dessutom vara vådligt i sin tillämpning. Bland dem hvilka förverkat sin frihet och finnas förvarade inom samma Fängelsemurar, kunna ej sällan finnas sådane, som redan äro dömde för gröfre missgerningar, andre, hvilka hållas der för hvarjehanda mindre förbrytelser, somlige åter, hvilka häcktade på misstankar, likväl i sjelfva verket kunna vara oskyldige, och slutligen sådane, hvilka äro insatte å ArbetsInrättningar och Correctionshus, för hvilka återgån-

gen till Samhälls-lifvet velat beredas mindre genom straff, än genom deras moraliska förbättring. Alla dessa äro underkastade tillsyn och vård att ej kunna rymma. Antingen skulle nu deras vårdare, utan undantag, ega rättighet öfver deras lif, i hvilket fall, den som i sjelfva verket icke hade begått något brott, men ej kunde öfvervinna det naturliga begäret att söka friheten, skulle falla ett offer för dödshugget af dess vårdare, hvilken i förlitande på detta afgörande sätt att hindra den undkomnas flykt, till äfventyrs underlåtit den vaksamhet, hvarigenom försöket till flykt annorledes kunnat förekommas; eller ock skulle det vara fångvårdaren föreskrifvit, att noga urskilja om den flyende hörde till Classerne af större eller mindre förbrytare, ett åliggande, hvilket icke stode i Fångvårdarens förmåga att kunna uppfylla. De olycklige, hvilka bebo fängelserne, böra likväl, så länge de lefva, njuta skydd af Lagen, och den omsorg Lagstiftaren sträcker, jemväl till dessa, fastän genom brott eller förbrytelser mer eller mindre fallne, är en gärd åt menskligheten och en väckelse till upphöjdare begrepp om menniskolif, hvarvid det värde anses böra fästas, att det utan menskligheten egen förnedring ej må förspillas.

På grund af alla dessa Betänkligheter, och då Utskottet i öfrigt förmodar, att om fångvården handhafves i öfverensstämmelse med de nu gällande allmänna föreskrifter,

bevakningen tillika lämpas efter behofvet, och de, som hafva vård om fångarne, försättas i tillfälle, att, i de fall, då desse försöka våld, eller sätta sig till motvärn, möta våld med våld, andre utomordentlige anstalter till förekommande af fångars rymning ej skola vara af nöden, anser Utskottet sig icke kunnat tillstyrka bifall å den Kongl. Propositionen. Hvilket dock tillika med några Ledamöters serskilda mening, till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsamligen hemställes. Stockholm d. 21 Oct. 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 13 Oct. 1823.

S. D. Föredrogs Kongl. Maj:ts af Samtlige RiksStånden remitterade Nådiga Proposition af den 31 sistl. Julii, angående vidtagande af en ytterligare anstallt till förekommande af fångars flykt.

Utskottets fleste Ledamöter ansågo sig icke böra tillstyrka bifall af denna Nådiga Proposition, på de uti Betänkandet N:o 203 upptagne skäl; Hvaremot Herr Grefven och Ordföranden yttrade denna särskilda mening.

Under de öfverläggningar, som i anledning af

denna Kongl. Proposition inom Utskottet förefallit, har det icke undgått min uppmärksamhet af hvad granlaga beskaffenhet den föreslagne Lagen är. Om, å ena sidan, nödvändigheten påfordrar dess antagande, såsom i vissa fall enda sättet, att freda samhället från ytterligare tilltag af brottslingar, vådliga för allmän och enskild säkerhet, måste åter å den all möjlig varsamhet iakttagas vid stiftande af en Lag, som lemnar den ena Medborgaren rätt, att emot den andra ansvarsfritt nyttja ett så mordiskt vapen, som skjutgevär. Jag anser derföre 3:ne omständigheter böra vara för handen, innan försök att rymma må kunna medföra äfventyret, att blifva skuten, nemligen att den rymmande är en för allmänna säkerheten vådlig person: att hans afsigt att rymma är uppenbar, och att de, som om honom hafva vakt äro urståndsatte, att på annat sätt förekomma hans flykt. Den ena af desse omständigheter är i den Kongl. Propositionen utmärkt genom stadgandet, att skjutandet ej får ega rum förr än Arrestanten 2:ne gånger blifvit anropad, och ändå icke afstår från försöket att rymma.

De 2:ne andra här ofvan upptagne vilkoren torde tåla något närmare utredande.

Jag känner riktigheten af den princip att ej någon må straffas för det han söker förskaffa sig friheten. Det är således ej i egenskap af straff, som en Lagstiftning kan

gilla skjutning efter rymmare, utan såsom en för allmänna säkerheten nödig anstalt, att afhålla vissa farliga personer från möjligheten, att våldföra enskildta säkerheten; men för att råttfärdiga ett så våldsamt försigtighets mått, måste Arrestanten också verkligen vara inför Lagen öfvertygad om brott och lastbart lefverne af den art, att dess fortsättande vore för allmän och enskild säkerhet vådlig. Personer dömde för mord, rån och förnyade stölder synas höra till denna class.

Om skjutande skall vara enda sättet, att afhålla en Arrestant från rymmning, måste några hinder för hans flykt icke finnas. Inom en fästnings eller ett häktes murar bör således å en Arrestant icke kunna lossas skott, under föregifvande att han åmnat rymma. Han är ännu icke i frihet, och sista medlet emot hans frigörande från Arresten bör således ej tillgripas. Enahanda är förhållandet med en Arrestant, som väl är på väg att rymma, men icke kunnat gjort sig ledig från sina fjättrar.

Med hänseende till de åsigter jag sålunda anfört, får jag vördsamt föreslå bifall till den Kongl. Propositionen i så måtto, att genom Lag må stadgas.

Den som för mord, rån samt andra eller flere gånger itererade stölder blifvit dömd, skall, om han sedermera är å fästning eller Corrections hus, insatt, eller annars blifver håktad, och derefter försöker, att begifva sig på flykten vara, underkastad äfventyret, att den eller de, som hafva honom under sin vård må skjuta å honom. Denna råttighet vidtager likväl icke förr, än Arrestanten är kommen utom fästningens eller Arrestens murar, och från fångsel är fri, eller i fall han är under förslande å väg stadd, innan han gjort sig ledig från sitt fängsel och derefter begifver sig på flykten, samt i alla händelserne icke förr än, om han efter 2:ne förnyade anrop derifrån ej afstår. Skottet bör i möjligaste måtto rigtas åt sådane delar af kroppen, att fången deraf ej skadas till lifvet, men om så sker, eller fången klagar, att Lagstridig behandling genom skjutandet honom öfvergått, skall undersökning om händelsen af behörig Domstol verkställas. Finnes då att vaktkarl eller fångförare i oträngd måtto skottet aflossat, straffes efter allmän Lag. Detta stadgande gäller så väl för Militaire Poster, som för Fångvaktare och fångförare. Börande det på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länen samt Commendanterne å Fästningarne ankomma att underrätta ej mindre Fångarne om innehållet af denna Lag, än äfven Vakter, Fångförare och fångvaktare för hvarje särskild händelse, om hvilka af de dem anförtrodde Personer äro underkastade den i denna Lag utsatte påföljd; till hvilken ända Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, och andre som förpassningar utgifva, tydligen deri böra utsätta, hvilka af fångarne äro underkasta-

de påföljden, att blifva skutne, i händelse de vilja rymma, äfvensom enahanda underrättelse bör af Commendanterne meddelas Poster och Fångvaktare inom Fästningarne.

Med Herr Grefven och Ordföranden förenade sig RiksdagsFullmäktigarne *Pehr Andersson* och *Börje Börjesson*. Ut Supra

Ex Protocollo,

Joh. Jac. Kleman.

N:o 204.

Ankom den 28 Oct. 1823.

Betänkande, i anledning af Herr J. af Ekenstams Memorial om förtydligande af Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800, om städsel och lego af Jord på landet i vissa uppgifne omständigheter.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln har till LagUtskottet remitterat ett af Herr *J. af Ekenstam* ingifvit, så lydande Memorial:

"Olika meningar vid Domstolarne i afseende på innehållet af Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning den 13 Junii 1800, rörande städsel och lego af jord på landet, framställa nödvändigheten, att i underdånighet hos Kongl. Maj:t anhålla om en förändrad redaction af samma Förordning, hvarigenom nedan stående Sex frågor, utan vidare underställning, kunde blifva besvarade, med bibehållande af förordningens mening och ändamål.

1:o Kan Arrendator af LandsEgendom, vid ombyte af egare, emot sin vilja skiljas från Besittnings rätten, i händelse han försummat inteckna sitt ArrendeContract, ej allenast i det fallet när Creditorer mellankomma, utan äfven vid en till utseendet *frivillig försäljning*?

2:do Kan förordningens syfte möjligen äfven sträcka sig till JernBruk?

3:o I händelse Arrendator genom nyssnämnde uraktlåtenhet bör förlora sin Arrenderättighet, så väl uti ena som andra fallet af dei första frågan framställde Alternativer, skall då säljaren som med Arrendator Contraherat, vara skyldig att hålla honom skadeslös för de menliga följder, hvilka alldrig kunnat inträffa, utan Arrendators egen försummelse?

4:o I händelse Arrendator förlorat sin genom förordningen åsyftade rätt utan eget förvållande, så att ArrendeContractet verkeligen varit vederbörligen intecknat, men genom en, med förmånsrätt försedd, Cri-

ditors Executiva kraf till sin verkan upphört; bör ej Arrendator då af sin Contrahent ega rätt till det skadestånd, som han, åtminstone uti förra händelsen, synes hafva förverkat.

5:o Förutsättande nu, att en sådan händelse möjligen kan ega rum, och den skulla anses böra gäldas i det förhållande, som om Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800 alldrig funnits, det vill säga, med rättighet till ersättning för *bevislig skada*; skall den endast bestå uti nedlagde kostnader, eller kan man dit hänföra en Probabilitets beräkning af *möjlig vinst*, genom händelser, som aldrig inträffat?

6:o Hvem skall nu gälda den förutsatta *bevisliga* skadan, antingen köpare eller säljare, då den sednare i kraft af hvad nämnde Förordning förmår, till Arrendators bibehållande endast trott sig vid handeln behöfva anmäla ArrendeContractets tillvaro, och med anledning deraf, endast upplåtit till Köparen sin *Egande-rätt*; anseende dessa båda åtgärder tillräckeligen freda Arrendators Besittningsrätt, utan vidare behof af ArrendeContractets specificerande.

Egande råttens helgd fordrar, att dessa frågor, efter Förordningens genomläsande, skola kunna utan villrådighet besvaras. Böra de föregående få ett negativt svar, så äro jemväl de sednare sjelfmant upplöste.

Orsakerne, som föranledt olika me-

ningar om syftningen af denna Kongl. Förordnig äro:

a.) Att på ett ställe uttryckligen och ovilkorligen i densamma stadgas, att ArrendeContracten, som annars äro Lagligen ingångne *icke måge brytas*: strax derefter anbefalles väl ArrendeContractets intecknande, men ej såsom vilkor för dess bestånd utan i synbart ändamål, att under gamla Lagens gällande bokstaf hämta stöd emot intrång af de, efter Arrendets ingående, möjligen tillkomme Egarens Creditorer. Af denna anledning har man velat förmoda, att Arrendator ej kan rubbas af någon annan, än af en verklig Creditor, som eger förmånsrätt, men ej genom inträffad vanlig köpe-afhandling, eller någon annan händelse. Emellertid finnas de, som velat anse ArrendeContractets intecknande såsom ett vilkor för dess bestånd: en åsigt som synes fullkomligen strida emot det ovillkorliga budet, att *rättmätigt ingångne ArrendeContracter icke måge brytas*; ty i annat fall skulle Förordningen sagt, att rättmätigt ingångne och *vederbörligen intecknade ArrendeContracter icke måge brytas*.

b.) Ehuru samma Kongl. Förordning ej mindre uti ingressen, än motiverandet, tydligen ådagalägger, att enda afseendet varit på Jordbruket, och ingalunda på Bergshandteringen, hvilken näringsgren ej en gång till namnet uti Förordningen inflyter; så har man dock trott sig finna

anledning att Jernbruk bör innefattas under samma Cathegorie, af orsak, att dess bedrifvande fordrar *jord på landet*: en åsigt, som troligen lärer sakna all grund.

c) Vid alla de tillfällen, då Förordningens kraft och verkan kommer att upphöra genom försummelse af ArrendeContractets intecknande, synes vara klart, att Arrendator sjelfmant afklädt sig alla förmåner, som skulle uppstå genom Contractets bestånd, och således åfven vara oberättigad till ersättning för samma förmåners uteblifvande. Man har dessutom ansett ett intecknadt, genom köp upphäfvet, ArrendeContract om jord på Landet, under samma synpunct som ett HyresContract i Staden, upphåfvit genom ombyte af Husegare. Denna jemförelse synes träffande, sedan Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800, som utstakar enda skilnaden i företräde dem emellan, blifvit beröfvad all kraft och verkan genom Arrendators eget förvållande: då nu ej någon Hyresman, med stöd af allmän Lag, kunnat tillvålla sig ersättning af Husegaren, för mistningen af ett HyresContract, som genom köp blifvit brutet, om än en sådan mistning varit för hyresmannen en verklig förlust, i anseende till förändrade tiders inflytelse; så synes deraf följa samma obehörighet till ersättning för Arrendator på landet, i samma stund hans ArrendeContract ej eger större anspråk, än Hyresmannens.

d.) Andre hafva deremot ansett Arrendator, i stöd af allmänna Lagen vara berättigad till *bevislig skada*, ej mindre vid de tillfällen, då nämnde Kongl. Förordning blir overksam genom en Creditors förmånsrätt, än då Arrendator genom egen försummelse sjelf vållat möjligheten, att af en ny egare blifva utträngd. Någon skillnad i Arrendators rättigheter vid jemförelse af dessa båda förhållanden tyckes likväl synbart böra finnas.

e.) Vid bestämmandet af meningen med *bevislig skada* har framställt sig 2:ne de mest stridiga åsigter: några anse nedlagde kostnader endast kunna medföra en skada, som kan blifva bevislig, och att i allmänhet ingen händelse lagligen kan kallas *bevislig*, innan den verkligen inträffat, den må vara huru sannolike som heldst af möjligheten bestämd. Andre åter vilja bestämma *bevislig skada* i förhållande till *möjlig vinst*. Från en sådan Probabilitets beräkning, der *möjligheten* är insatt i *sanningens* ställe, äro de största misstag oskiljaktiga. Man kan af lika Rudimaterier godtyckligt forma resultatet, ej allenast till Millioner olika grader af vinst, utan äfven till lika många grader af verklig förlust: mer och mindre omtanka och drift; större eller mindre tillgång på förlag; helsa eller sjukdom; lycka eller olycka vid detaillernes tillfälliga utveckling, oberoende af de intellectuella eller Physiska krafterne, såsom

tillfällig välgång vid Productionens afsättning, med afseende på ett rigtigt bedömmande af tiden och orten för dess utbjudande till salo; samma förhållande vid Rudimateriers uppköp; inträffande Concurser, Boskapssjukor, Eldsvådor; med få ord: millioner tillfälligheter, omöjliga att ens uppräkna, ega lika voteringsrätt vid bestämmandet af det möjliga resultatet.

I anledning häraf, får jag vördsamt hemställa till Ridderskapet och Adeln, om ej LagUtskottet, genom bestämda svar på dessa frågor, bör lägga nödig grund för den ändring i Redactionen af nämnde Kongl. Förordning, som Ståndet kan finna för godt att sedermera i underdånig önskan framställa. Om Remiss till nämnde Utskott får jag derföre vördsamligen anhålla. Stockholm den 26 Februarii 1823.

J. af Ekenstam.

Med anledning af denna Motion, hvars innehåll på det hela synes höra mera till Lagskipningens, än Lagstiftningens område, får Utskottet anföra: Att Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800, angående städsel och lego af jord på landet, afser, enligt Utskottets tanka, 2:ne Hufvudsakliga ändamål: *Det ena*, att, genom ändring i allmänna Lagens stadgande i 16 Cap. 1 §. Jorda. Balken: *att köp bryter Legostämma*, betrygga ingångne Arrende aftal mot af Jordegare

möjligen tillställande försäljning af en till Arrendator upplåten fast Egendom; och *det andra*, att bereda Arrendator tillfälle att försäkra sin rätt emot Jordegarens Borgenärer.

I förstnämde afseendet synes det klart, att *frivillig försäljning*, hvarom Motionairen talat, ingalunda kan fråntvinga Arrendatorn dess Arrende-rätt, ehvad densamma intecknats eller icke. Att annorlunda tyda lagen vore att handla emot Lagens anda och bestämda stadganden: *Att ingångne Arrendeaftal icke måge brytas.* Vid betraktande af 1734 års Lagstiftning, i hvad densamma rörer Fastighetsköp, visar det sig nogsamt, huru som Lagstiftaren velat gynna detta framför vissa andra aftal; då deremot uti den ifrågavarande Författningen af år 1800, Lagstiftaren tagit en helt annan väg, utgående nemligen från Synpuncten af den Stads-Ekonomiska fördel, som kan beredas genom stadgad garantie för ArrendeContracters bestånd.

I sednare afseendet åter, eller hvad angår Arrendators rätt i förhållande till Jordegarens Borgenärer, är det ock klart, att Arrendator, derest han underlåtit Contractets intecknande, får skylla sig sjelf, då, för Jordegarens skulder, Egendomen försäljes, och Arrende-rättigheten såmedelst sättes på spel.

Det synes väl Utskottet, som borde dessa åsigter lätt hämtade utur sjelfva Författningens ordalydelse, kunna vägleda Domaren vid pröfningen af de i förstnämnde

afseendet förekommande frågor, utan all förklaring å Lagstiftningens sida; men enär Utskottet, ej mindre af sjelfva Motionen, än ock af några under Utskottets öfverlägning uppgifne händelser, inhämtat, huruledes en i sig sjelf tydlig Lag kan blifva föremål för olika tydnings-sätt, i så måtto, som en del Domare ansett ett ingånget Arrende aftal ovilkorligen böra intecknas, för att gälla emot Jordegarens möjligen vidtagande försäljning af en på Arrende upplåtne Egendom; så får Utskottet, till förekommande af slik misstydning, vördsamt tillstyrka utfärdandet af den Förklaring öfver Kongl. Förordningen, den 13 Junii 1800, angående stådsel och lego af jord på landet: *Att den deruti föreskrifne Inteckning-åtgärd endast afser Arrendators förhållande till Jordegarens Borgenären, och att följaktligen underlåtandet deraf i annat afseende icke inverkar på aftalet emellan Arrendator och Jordegare.*

Utskottet anser det jemväl vara en tydlig följd af 15 §. i 16 Cap. Jord.Balken i den delen oförändrade stadgande, att i de fall då Arrendator iakttagit hvad ofvan åberopade Kongl. Förordning föreskrifver, men, i den händelse Vederbörande Inteckningshafvare göra deras rätt till betalning utur Egendomen gällande, nödgas Arrendet frånträda, Arrendatorn bör af Jordegaren njuta ersättning för bevislig skada, som utan hans eget förvållande salunda kan hafva tillkommit, och Utskottet finner i denna del någon förklaring icke af nöden. Icke eller kan Utskottet annat finna, än att orden "*bevislig skada*" ej mindre uti nu anförda, än de flere Lagrum der de förekomma, äro till deras rätta mening så bestämdt framställde, att de icke rimligen kunna tydas derhän, att afse de af Motionairen så kallade *Probabilitets beräkningar* på *möjlig vinst*, eller att ersättningen skulle efter dem bestämmas. Det är dessutom gifvit, att, i detta som andra fall, bestämmandet af Arrendators större eller mindre ersättningsrätt ankommer på olika omständigheter och förhållanden, hvilka för alla möjliga fall, icke kunna af Lagstiftaren föreses eller utstakas, utan följaktligen måste öfverlemnas till Domarens pröfning, hvilken hvad "*bevislig skada*" angår, naturligtvis måste hänföras till redan timade, men ingalunda till framtida händelser, såsom de der uti intet fall kunna med visshet och tillförlitlighet, beräknas; hvaraf ock synes klart följa, att en uteblifven trolig vinst, under Arrende år, hvilka icke inträffat, icke rimligen kan blifva föremål för en ersättning, under rubrik af "*bevislig skada*"; finnande alltså Utskottet i dessa fall någon Lagförklaring icke erforderlig.

Hvad ytterst angår frågan, huruvida oftannämnde Författning äfven må kunna sträckas till Jernbruk; så anser Utskottet sig endast behöfva förklara: att hela Författningens syfte synes angå hvad man egentligen kallar "Jordbruk"; och ett Jern-

Bruk, enligt œkonomiska Lagstiftningens esprit och vanlig praxis, äro ansedde tillhöra en annan Class af näringar; hvilket förhållande naturligtvis icke hindrar, att, då Jern-Bruk finnas med egentlig JordbruksEgendom förenade, äfven de förra må blifva föremål för ingående Arrende aftal.

Dock hemställes detta allt Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsamligen. Stockholm d. 21 Oct. 1823.

N:o 205.

Ankom den 28 Oct. 1823.

Betänkande öfver Herr August von Hartmansdorffs Memorial innefattande förslag om hvad vid Lagförklaringens utfärdande bör iakttagas.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln har till LagUtskottet remitterat en af Herr *August von Hartmansdorff* väckt motion, deruti, med hämtad anledning deraf, att Kyrkolagens stadgande i 16 Cap. 6 §. att makar, som blifvit skiljde vid verdslig rätt,

skola personligen inställa sig vid DomCapitlet till skiljobrefs erhållande, genom Kongl. Circulairet den 12 November 1812, är vordet ändradt, utan att denna Lagförändring eller Lagförklaring blifvit af Riksens Stånder pröfvad eller godkänd, på sätt 87 och 88 §. §. RegeringsFormen föreskrifva, föreslås: att till förekommande för framtiden af de menliga och vådliga händelser, att Allmänna Lagen varder förändrad utan Riksens Ständers medgifvande under flere på följande Riksdagar, samt utan att deras Justitiæ Ombudsman, eller Allmänheten som skall iakttaga denna förändring, vet att den eger rum, Riksens Ständer ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att ingen Lagförklaring må utfärdas, utan att Allmänheten derom medelst offentelig Kungörelse underrättas; samt att inga Lagförklaringar måtte beslutas, utan att Riksens Ständers Justitiæ Ombudsmans utlåtande deröfver varder infordrat, till stöd för hvilken Motion Herr von *Hartmansdorff* vidare anfört, att lika som Justitiæ Cancelleren genom sin plats i StatsRådet, då Justitiæ ärender der föredragas, är i tillfälle att yttra sig öfver förekommande Lagförklaringar, så synes äfven Justitiæ Ombudsmannen böra ega tillfälle dertill, så mycket mera, som honom i 18 §. af dess Instruction är ålagdt, för Riksens Ständer tillkännagifva, om han finner någon Lagförklaring vara olämplig, eller under namn af förklaring ny Lagstiftad, samt att, om

han får se orsakerne till Lagförklaring från dess ursprung, så varder han desto bättre i stånd, att derôfver fälla ett rigtigt omdöme i sina framställningar till Riksens Ständer, och följaktligen, att gifva en desto grundligare ledning åt deras beslut.

Vid öfvervågande af hvad denna Motion innehåller, anser Utskottet sig först böra erindra, att då 87 och 88 §. §. i Regeringsformen bestämt, af hvilka Ämbetsmän Konungen bör vid ny Lags stiftande eller förklaringars utfärdande öfver den redan gällande, taga råd, synes det icke vara Riksens Höglofl. Ständer tillständigt att i annan än för grundlags förändringar stadgad ordning, söka att härutinnan vinna någon ändring. På denna grund och då Kongl. Maj:t är oförhindrad, att der så nådigt anses, uti Lagfrågor inhämta äfven Riksens Ständers Justitiæ Ombudsmans utlåtande, på sätt med LagCommittéen hittills lärer hafva tillgått; så synes det Utskottet, som borde Herr von *Hartmansdorffs* motion i denna del lemnas utan afseende.

Beträffande åter Herr von *Hartmansdorffs* förslag till framställande af en underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t derom, att hädanefter ingen Lagförklaring måtte utfärdas, utan att Allmänheten derom medelst offentelig Kungörelse underrättas; så tror Utskottet att äfven detta förslag icke bör vinna afseende. Det är nemligen gifvit, att hvarje ny Lag och hvarje Lagförklaring

måste offenteligen kungöras, innan den anses vara gällande; och i enlighet dermed hafva äfven så vidt Utskottet är bekant, alla sedan antagandet af 1809 års Regerings-Form af Konungen efter Högsta Domstolens hörande utfärdade författningar, om ändring eller förklaring af Allmän Lag, blifvit offenteligen kungorde. Uraktlåtenhet härutinnan synes således icke påkalla någon påminnelse å Riksens Ständers sida om allmänna Författningars Kungörande, hälst om Herr von *Hartmansdorff* med sin Motion i detta afseende skulle åsyfta ett förhindrande, att Lagförändringar i annan än laglig ordning måtte tillkomma, Correctivet häremot mindre lärer ligga uti det offentliga kungörandet af en sådan författning, än uti den noga Controll, ConstitutionsUtskottet, vid hvarje Riksdag kan utöfva uppå de af Regeringen sedan sista Riksdag vidtagne åtgärder, och uti den af Riksens Ständer tillsatte Justitiæ Ombudsman oafbrutna uppmärksamhet, på gällande och inga andra Lagars användande i Lagskipningen.

Dettä hemställes dock vördsamligen Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning. Stockholm d. 21 Oct. 1823.

N:o 206.

Ankom d. 7 Nov. 1823.

Betänkande öfver Höglofl. BancoUtskottets Memorial, angående förklaring öfver 17 Cap. 8 §. Hand.Balken i afseende på skuld till Kronan för Uppbörd.

Till LagUtskottets handläggning hafva samtelige Respective RiksStånden remitterat ett under den 8 sistl. Sept. från Riksens Höglofl. Ständers BancoUtskott aflåtet Memorial, deruti tillkännagifves, att under den, uppå gord framställning, af Banco-Styrelsen, vid innevarande Riksdag företagne granskning af de Författningar och Instructioner, som utstaka dels hvad allmänheten i afseende på insättningar i Bankens Cassor har att iakttaga, och dels Cassa Commissariens och Casseurernes åligganden, för att tillvägabringa sådane nödige förändringar uti desse stadganden, i följd hvaraf så väl Banken som Allmänheten möjligast må betryggas för vådor och äfventyr, BancoUtskottet äfven fästat dess uppmärksamhet på nödvändigheten af så beskaffad förklaring öfver 17 Cap. 8 §. Hand.Balken hvarigenom det blefve bestämdt stadgadt: *Att Banken eger*

tillgodonjuta enahanda Förmånsrätt hos sine Uppbördsmän och Betjente, som genom nyssberörde §. är *Kronan* tillerkänd hälst Bankens rätt och förmån i frågor af dylik beskaffenhet hittils aldeles berott af Domarens olika åsigter. BancoUtskottet har ansett det vara utan tvifvel, att meningen med ordet *Kronan* i förenämnde §. varit att uttrycka detsamma som *Staten* eller det *Allmänna*, och att då Banken ostridigt utgör en af statens eller det allmännas vigtigaste tillhörigheter, garanterad och förvaltad af Nationen genom dess Representanter Riksens Höglofl. Ständer, rättvisan och behörigheten af ofvan föreslagne hittils saknade stadgande, destomer böra vara utan all fråga, som flere andre Inrättningar, hvilka ej kunna jemföras med Banken, hvarken till grundläggning, styrelse-omfattning eller föremål, tid efter annan blifvit tillagde en dylik förmånsrätt, hvaribland exempelvis blifvit nämnde åtskillige Sockne-Magaziner.

Då vid pröfning af hvad BancoUtskottet sålunda anfört, LagUtskottet funnit, å ena sidan, att någon un gällande Lag icke tillägger Riksens Ständers Bank den förmåns rätt BancoUtskottet nu yrkat, och å den andra, att af samma skäl, som en sådan rätt redan finnes vara Kronan och Frälseman för uppbörd tillagd, bör den äfven Banken såsom ett staten tillhörande verk, tillkomma, anser Utskottet sig altså böra tilstyrka Riksens Högfl. Ständer, att med bifall till BancoUtskottets ifrågavarande hemställan,

genom allmän Författning må stadgas;" Riksens Ständers Bank eger, i afseende på de af sine Ämbets- och Tjenste män, som Bankens medel under uppbörd hafva, att vid inträffande uppbördsbrist för densamma njuta enahanda förmånsrätt uti Uppbördsmannens tillgångar, som Kronan i allmänhet hos dess Uppbördsmän år, eller kan blifva tillagd."

Detta hemställes dock Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsamligen. Stockdolm den 25 Oct. 1825.

N:o 207.

Ankom den 7 Nov. 1825.

Utlåtande i anledning af anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 127 angående Borgenårs skyldighet att, jemte Gäldenår åfven uppsäga Löftesman, och huruvida försummelse att bevaka fordran i Gäldenårs Concurs, må medföra befrielse för Löftesman från betalnings ansvar.

Vid föredragning hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln af LagUtskottets förenämnde Betänkande, har vid sednare delen deraf, samt Utskottets yttrande: att af det lika föahållande som eger rum, uti rättigheter och skyldigheter emellan Borgenär och Löftesman, hvilken borgat såsom för egen skuld, tydligen skulle följa, att Borgenärs underlåtenhet att i Gäldenärs Concurs bevaka sitt kraf, lika litet verkar till Löftesmans befrielse från betalnings ansvar, som Gäldenär kunde undgå att betala, der Borgenår underlät, att i löftesmans Concurs göra sin rätt emot denne sednare gällande, blifvit af nu mera aflidne Herr *Ehrenborg Casper*, anmärkt: att förhållandet likvål, synes vara i så måtto olika, att Gäldenär aldrig kan söka regress hos Löftesman, men väl denne hos Gäldenär; att denna rättighet kunde för Löftesman gå förlorad, om Borgenår underlät att utsöka sin fordran så tidigt, att den förre kunde bevaka sin ersättning i Gäldenårs Concurs; och då Lagarne om Caution å ena sidan måste afse Borgenärs säkerhet, hvartill fordras, att Löftesman år underkastad lika ansvarighet som Gäldenär, men å andre sidan bereda utväg för Gäldenär att kunna erhålla Borgen, men detta försvåras, om Borgenär ej har samma skyldighet att iakttaga emot Löftesman som mot Gäldenär; så har stadgandet ansetts vara riktigt uti 20 §. 7 Cap. Hand. Balken af nya Lagförslaget, som lyder sålunda:" afstår Gäldenär sin Egendom till Borgenär, och eger någon hos honom fordran, derföre annan man borgat såsom för

egen skuld, hafve sådan Borgenär förlorat dess talan emot Borgesmannen, der, han ej sin fordran i Gäldenärens bo bevakat, eller och den hos Borgesmannen utsökt, om den förfallen varit, eller tillställt honom bevittnad afskrift af Gäldenärens Skuldebref och BorgesSkriften, ett dera så tidigt före inställelsedagen, att Borgesmannen kunnat sin rätt emot Gäldenären bevaka." Härigenom vore Borgenärs rätt att hålla sig till löftesmannen förvarad. Men också tillfället för denne att hålla sig skadeslös hos Gäldenären, hvarföre Herr *Ehrenborg* hemställt om icke Betänkandet borde återremitteras, då Utskottet torde fästa mera afseende å detta Lagförslag, samt för öfrigt erinrat, att i afseende på frågan huruvida en Borgenär som försummat bevaka i Gäldenärs Concurs må ega öppet att vända sin talan emot Löftesmannen, äro meningarne tvärt emot hvad Utskottet anfört mycket delade hos Executorerne; och har i anledning af hvad sålunda vordet anmärkt, deruti Herr *Ribbing Arvid*, instämt Betänkandet blifvit till Utskottet återremitteradt.

Då detta Betänkande blifvit af de öfrige 3:ne Riks Stånden bifallet, och Utskottet för sin del förblifver vid sitt förra Utlåtande i ämnet, torde något vidare yttrande öfver de gjorde anmärkningarne icke erfordras. Stockholm den 25 Oct 1823.

N:o 209.

Ankom den 31 Oct. 1823

Riksens Höglofl. Ständers Bevillnings-, Lag samt allmänna Besvärs och EkonomiUtskotts förnyade Utlåtande öfver det af Committerade till utarbetande af plan för en förbättrad fattigvård underdånigst inlemnade förslag till en allmän stadga för fattigvården i Riket och tiggeriers hämmande jemte flere härmed sammanhang egande ämnen.

Det Betänkande Utskotten tillförene i desse ärender afgifvit har af samtelige Riks Stånden blifvit återremitteradt, beledsagat af ganska vidlyftiga och mångsidiga anmärkningar, hvilka än ytterligare bevisa: huru svårt, om ej omöjligt, det vill vara, att i ämnen af så allmän beskaffenhet, men hvaruti så många enskilda åsigter och intressen tillika ingå, förena tänkesätten, samt deraf bilda ett sammanhängande helt, hvarmed en hvar skall finna sig tillfredstäld och belåten.

Då Utskotten ansett sig icke böra upptaga Riksens Höglofl. Ständers dyrbara tid

med anförande af alla särskilda anmärkningar, hvilka dessutom äro i hvarje af de Resp. Ståndens protocoller upptecknade och följackteligen tillräckligt kände; har deraf uppstått en nödvändighet, att bringa dem under vissa gemensamma synpunkter, hvari de fleste, ehuru uti olika RiksStånd framförde, sins emellan öfverensstämma. De kunna beqvämligen uppfattas uti 2:ne Classer: *den första* innehållande allmänna betänkligheter vid all slags fattigvård, såsom positiv lag betragtad, och framställande de svårigheter, hvilka anses oskiljaktiga ifrån sättet, att densamma i sådan egenskap stadga och fullgöra. *Den andra* innehållande gjorda anmärkningar vid det afgifna förslaget, samt deruti åstundade tillägg, ändringar och förbättringar. Ehuru det egenteligen tillhör Utskotten, att i sednare hänseendet, enligt Kongl. Maj:ts nådiga Communication och RiksStåndens, derpå grundade remisser, sitt Utlåtande afgifva, hafva Utskotten likväl ansett sig icke med tystnad böra förbigå de i förra hänseendet framstälda åsigter, då Riks Stånden sjelfva behagat dem upptaga och återremittera.

Det har först och allmännast blifvit anfördt, att alla fattigordningar vore vådeliga att de endast ökade tiggeriet och gåfve en slags rättighet åt den late till de beqvämligheter han sjelf icke gittat förtjena — att barmhärtighet vore en Christelig, men ej samhälsplikt, hvilken emot sin natur icke borde öfverflyttas utur hjertat och på papperet; samt att således fattigvården alldrig bör blifva föremål för beskrifven lag, utan öfverlemnas åt hvarjes fria behag, att efter samvetets plikt fullgöra.

De Herrar och Män, som framställt dessa inkast emot en allmän fattigvårdsordning och deraf beroende tvångspligt till dess fullgörande, synas icke hafva lemnat full uppmärksamhet på naturen af allt slags Samhällsfördrag. Detta stöder sig på uppoffring af vissa naturliga rättigheter, för att vinna säkerhet till erhållande af andra, hvilka man högre värderar. Det gifves ej en enda af samhällets dyrbaraste rättigheter, som icke uti en motsvarande skyldighet, hvilken genom borgerliga lagens åtgärd kan utkräfvas, har sin förnämsta hållning. Sjelfva egande rätten stödd på så många olika slags uppoffringar utgör härpå det säkraste bevis.

De förmoner man vill vinna genom fattigordningar, äro klart och tydeligen, att vår inre känsla, icke skall lida och våra utvärtes sinnen icke såras af den usles anblick, dess bettlande och kringstrykande, samt förnemligast, att kunna urskilja den verkligt nödlidande ifrån den lastbare och lättingen, hvarigenom man endast kan med framgång arbeta till vinnande af samhällets, stora ändamåls: menskliga elåndets förminskande och hela slägtets utvecklande för ett högre ljus. Erfarenheten har nogsamt bevisat att dessa förmåner ej kunna vinnas, utan deremot svarande bemödande och upp-

offringar, hvarpå Spanien, Italien med flera Europas södra Nationer, hvilka utan all åtgård öfverlemnat saken åt sitt naturliga skick, äro ett talande bevis. Man har uti de afgifne anmärkningar anfört Englands exempel, såsom häremot stridande, men, oberåknad den vedergållning, som redan uti RiksStånden härvid år annförd, att nemligen England uti låttheten, att emot en mindre aflöning få arbetare för sina talrika näringar och fabriker, njuter full ersättning för sina uppoffringar till fattigvården, så om ej Utskotten destomera bedraga sig, ligger orsaken till Englands förnyade fattigförsörjning förnemligast deruti, *att upsigt, corrections anstalter och Police författningar i hänseende till de fattige, icke framgått i förhållande till utgifterna, hvarigenom* all fattigvård skall förfela sitt hufvudsakliga ändamål.

Sedd utur en sådan synpunkt skall fattigvården kunna öfvergå ifrån den naturliga medlidsamhetskånslan, och det Christliga sinnets frivilliga utgjutande till en samhällspligt, som uti ett visst, till sina medborgare gifvet förhållande och underkastadt vissa lagar, skall genom de uti samhälls fördraget förvarande medel kunna utkräfvas. Det afsedda syftemålet: förekommande af de fattiges kringstrykande och af moralitetens aftagande hos de lägre folkclassrna, kan icke på annat sätt uppnås, ty den fattiges rätt är ovilkorlig, att tigga, då han ej annorledes kan uppehålla lifvet. Det

gifves ändå härutöfver för Religions-sinnet och det frivilliga välgörandet ett tillräckligen vidsträckt fält, hvarpå barmhertigheten utan tvång kan utöfvas. Utskotten våga äfven i detta fall åberopa erfarenheten, antingen denna skåna känsla, äfven utan tvångspligten, visar sig starkare inom vårt Fosterland, der, hvarest lagar och öfverenskommelser äro träffade till de nödlidandes hufvudsakeliga undsättning, eller där, hvarest saken är lemnad till fullkomligt godtycke och örat år invant vid den behöfvandes nödrop.

Vidare och under medgifvande deraf, att fattigvården uti samhällets närvarande skick vore en tvångsplikt, har blifvit påstådt *att den hädanefter, som hitintills bör öfverlemnas åt hvarje Församling, att afgöra och efter fritt val ombestyra.* Utskotten få härvid erinra, att uti frågan om sättet för fattigvårdens bestridande, äfvensom dertill erforderlige medels utgörande, Committerade först, och sedermera Utskotten ännu tydligare och allestädes ända till mångordighet yrkat socknarnes fullkomliga frihet. Men Utskotten kunna icke fatta, att en plikt gifves, hvartill lagen förbinder, utan att samma lag tillika bestämmer, huru denna pligt i brist af godvillig öfverenskommelse eller egen åtgärd skall fullgöras; ty först *då* inträder Lagen uti sin förbindande kraft, och hvarken behöfver eller får i annat fall anlitas. Den hvars skyldighet det är att vårda Lagen, saknar i annat fall all grund för

dess tillämpning. Det är troligt, att bristande uppmärksamhet härpå föranledt de fleste stridigheter, då man ifrån begynnelsen af denna saks behandling, vant sig vid, att anse de villkorliga föreskrifterne i minsta måtto hinderliga för hvarje Sockens fria öfverenskommelse samt localiserande fattigförsörjnings-anstalter.

Beträffande åter de öfrige Lagbuden, hvilka upptaga Policen och ordningen Socknarne emellan, så äro de ett villkor för all slags tänkbar individuell fattigvård; och hafva följakteligen sitt rätta rum uti en allmänt utfärdad och för alla gällande författning, den må antingen särskildt, såsom Utskotten i sitt förra Betänkande tillstyrkt eller i samband med fattigvården utfärdas. Sådane äro, att hvarje Socken skall föda sina fattiga — att de icke få kringstryka på andras gebit — till hvilken Socken en fattig hörer, i hvad ordning härom uppkomna tvister skola slitas och fullföljas med flere, som uti sakens naturliga beskaffenhet, ega sin upprinnelse. De hafva från århundraden tillbaka funnits i våra lagar, de finnas der ännu och skola finnas så länge samhället eger sitt närvarande skick. Committéen har derföre icke föreslagit eller Utskotten tillstyrkt något nytt, utan endast upptagit de förut uti åtskillige tid efter annan härom utgifne författningar, spridde föreskrifter, sökt efter bästa förmåga dem ordna och slutligen sammanfatta uti en enda Lag, hvilket, så vidt

Utskottet kunnat inse var egenteliga föremålet för Committéens befattning.

Destomera oväntadt var det ytterligare framställdta påstäendet, att *Utskotten bordt tillstyrka afslag å Committerades hela förslag i allt hvad som rörer det reglementariska samt öfverlemnande af Policestadgarne till Kongl. Maj:ts Nådiga godtfinnande, att utan uågot Riksens Ständers derom afgifne Utlåtande förordna.*

Sedan Riksens Ständer, på sätt Utskottens förra Betänkande utförligare upptager, redan år 1809 uti underdånig skrifvelse inför thronen yttrat, att de ansågo alla, rörande fattigvården utkomne författningar tarfva en närmare öfversigt och allmännare granskning innan några grunder för en bättre ordning deruti kunde uppfattas och till verkställigheten lämpas; sedan flere underdåniga skrifvelser blifvit under påföljande Riksdagar i samma ämne afgifne; sedan uti dem alla, blifvit anhållet, att Kongl. Maj:t i Nåder behagade vidtaga tjenlige åtgärder till ärendets utredning; sedan Kongl. Maj:t, med anledning deraf, härtill behagat förordna en särskild Committé, som härvid begagnat alla möjliga hjelpredor och inhemtat alla i ämnet nödiga upplysningar; — sedan denna Committé till utsatt tid, som var nästinfallande Lagtima Riksdag, inkommit med ett utarbetadt förslag; — sedan sluteligen Kongl. Maj:t behagat deröfver infordra Ståndernas Utlåtande samt Remiss derifrån, utan nå-

gon slags inskränkning eller förklaring blifvit Utskotten meddelad, och sedan desse sitt Betänkande afgifvit; — så kunde man icke vånta den oförmodade sakens vändning, att ingen författning behöfves eller ens bör till utgifvande komma i fråga. Utskotten kunna icke tillstyrka bifall till denna framställning, utan anse Riksens Ständer förbundne, att efter ordalydelsen i Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss, böra sitt underdåniga Utlåtande öfver det communicerade förslaget afgifva. Det må vara, att omständigheter finnas, hvilka på olika tider och uti lika förhållanden kunna föranleda Riksens Ständers olika åsigter uti en och samma sak; men utan fara för en tydlig inconsequence, lärer väl detta ej kunna lämpas till förevarande ämne och i allmänhet icke till sådane, hvilka ega ett gifvet och alltid lika förhållande till samhällets oföränderade fordringar. Icke eller hafva några omständigheter, sedan detta ärende våcktes, inträffat hvilka föranleda en ombytt behandling. Man har väl invändt, *att för 14 år sedan, då detta förslag först framställdes, Samhället befann sig i ett slags sjukdoms tillstånd då allt det gamla ansågs böra såsom odugligt förändras eller afskaffas och att dessutom en sådan författning då möjligtvis kunde vara af behofvet påkallad, men icke så nu, enär fattigordningar nästan öfver allt äro inrättade.* Det första skälet må lemnas i sitt värde, och huru vidt dess bevisningskraft kan

sträcka sig, utan att försvaga den öfriga Lagstiftningen och de åtgärder, hvilka, sedan denna märkvärdiga period blifvit vidtagne; men i senare hänseendet hafva Utskotten svårt, att förlika det minskade behofvet af förbättrade anstalter i fattigvården med den så allmänt öfverklagade samt af Riksens Ständer sjelfve vitsordade nöden och förlägenheten uti allmänna rörelsen, som visserligen synas fordra en jemn fördelning af alla samhällets tyngder. Om berömvärda fattigförsörjnings anstalter flereställes äro inrättade, så gifves åfven många ställen, der de ännu saknas och hvarest, om man skall tro ryktet, kännedomen af den allmänna författning, som i detta ärende så allmänt blifvit begärd med en slags otålighet afbidas. Beträffande Policeförfattningarna, så böra Utskotten erinra, att den framlagde stadgan, enligt Riksen Ståndersegen underdånigsanhållan, icke blott afser fattigvården, utan äfven tiggeriers förekommande, såsom det angelägnaste Ehuru sådane författningars utfärdande är Konungens ensak, synes väl ingenting mera vara i sin ordning, än att Riksens Ständer sig öfver dem utlåta, enär de af Kongl. Maj:t dertill blifvit i Nåder uppfordrade.

Slutligen har åfven blifvit anmärkt, att *det ålegat Utskotten, genom en annan granskningsmetod, afgifva ett kortare och mera bestämdt förslag, än det som Committerade framstält.* Till svar härå må endast anföras Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss

af det underdånigst föredragna ärendet, så lydande:

"*Innan Kongl. Maj:t ingår uti någon granskning och pröfning af ifrågavarande förslag, vill Kongl. Maj:t, med anledning af Riksens Ständers vid 1809 och 1810 åren Riksdagar gjorde underdåniga anhållan, i Nåder hafva till Rikets nu församlade Ständer öfverlemnat det af tillförordnade Committerade uti förevarande afseende utarbetade förslag, jemte dervid fogade underdåniga Betänkande, för att deröfver till Kongl. Maj:t med underdånigt yttrande inkomma.*" Om vid ett sådant förhållande, det varit Utskotten tillständigt, att ingå i någon annan pröfning än af det uppgifna förslaget, och än mindre, att i detsammas ställe framlägga något eget, lära Riksens Ständer sjelfve, efter innehållet af deras till Utskottet aflåtne Remisser, säkrast bedömma.

Det andra slaget af anmärkningar eller de, som äro gjorde vid sjelfva förslaget och deruti yrka ännu flere, än de i Utskottens förra Betänkande tillstyrkte ändringar, hafva Utskotten ansett sig böra till Riksens Ständers lättare öfversigt och bedömmande sammanföra samt efter ordningen af den föreslagne Stadgans artiklar och §§:r upptaga.

Första Artikeln.

Vid 1 §. är anmärkt: *att Beskrifningen på Fattigvårdens föremål och inrättning*

ning är onödig, emedan sjelfva ordet nogsamt gifver saken tillkänna. Ehuru Utskotten icke finna någon särdeles vigt ligga å denna anmärkning, jemte flere sådane, hvilka endast röra uppställningen af Committerades förslag, som Utskotten icke ansett tillhöra dess egentliga granskning; samt det följaktligen kan vara likgiltigt, antingen sådane ställen bibehållas eller icke; synes dock den tadlade meningen böra förblifva orubbad, såsom ej mindre en tjenlig ingress till allmän stadga för fattigvården i Riket, än öfverensstämmande med den öfliga stilen uti alla härom förut utkomna författningar. Men deremot med gillande af den anmärkningen, *att de orden: med arbete förse dem, för hvilka sådant brister, stå uti motsägelse med tillstyrkandet, att ifrån den positiva fattigvården utesluta fullt arbetsföre fattige;* finna Utskotten, att desse ord böra utur paragrafen borttagas.

Vid 2:dra §:n; *att en gemensam fattigvård icke bör vara flera Pastorat förvägrad och att Konungens Nådiga stadfästelse härpå icke synes behöflig.* Härvid finna Utskotten flera skäl vara anförde, som verka till ändrig uti det förra utlåtandet. Det kan synas betänkligt att med alla sådana communernas enskilda angelägenheter besvära Högsta Makten och sådant innebär för dem sjelfva ett tvång vid desse angelägenheters reglering. Ofta kan ock inträffa,

att flere Pastorater uti sin belägenhet jemte andra gemensamma omständigheter hafva skäl, att särdeles i ståderna sammanslå sin fattigvård. Utskotten tillstyrka derföre att med utesluttande af *Konungens stadfästelse* samt tillägg af *flere Pastorat*, §:n blifver så lydande:

"Fattigvården skall besörjas, antingen särskildt inom hvarje Socken, eller ock gemensamt för flere Socknar eller Pastorater, enär de sig derom vilja förena, samt i sådan händelse, hvardera genom beslut på allmän Socknestämma, dertill bifaller." Härigenom försvinner äfven behofvet af det påstådda förtydligandet, att der en Stad består af flere Stads och Lands-Församlingar, ehuru under olika Pastorer de ju kunna sig uti en fattigvård förena.

Vid 3 §:n *att Pastor i Församlingen ej bör vara berättigad till öfverstyrelsen. Han kan ofta vara sjuk, gammal och till en sådan omsorg mindre skicklig.* Men Utskotten kunna ej anse detta inkast grundat i sakens natur. All fattigvård har sin första upprinnelse i barmhertighet och christelig pligt, hvarföre äfven den Ämbetsman, som har sig dessa pligters uppmuntran anförtrodd, samt bäst är i tillfälle, att inom sin Församling känna de nödidande, äfven bör i första rummet hafva uppsigt och bestyr om deras vård. Inträffar den händelse, som anmärkaren åberopar, gäller den likaså väl i andra, Församlingens skötsel och styrelse, tillhörande omstän-

digheter, i hvilket fall Lagen ålägger Dom-Capitlet, att en skicklig Prestman till Pastors biträde eller i hans ställe förordna.

Hvad åter särskildt vidkommer Ståderna, hvarest ofta flere Pastorater finnas uti en fattigvård förenade, och der en större samt för Pastor till en del ofta okänd folkmängd framkallar ett olika förhållande, så äro uti tillägget för samma §. särskilda öfverenskommelser föreslagne, att så väl hvad styrelsen, som organisationen beträffar till efterrättelse gälla. Men uti detta tillägg bör, enligt hvad ofvanföre är anfördt, i stället för *af Konungen fastställde* införas: *vederbörligen fastställde regementen*, hvilket bör allestådes uti de följande Artiklar der fastställelse kommer i fråga iakttagas. Utskotten tro det böra öfverlemnas åt Socknarnes eget bedömmande hvad slags sanction de gjorda öfverenskommelser, med hänseende till deras innehåll och bindande kraft behöfva, antingen Kongl. Maj:ts eller Dess Befallningshafvandes, hvilka båda *det må vara rättighet*, ej *pligt*, att efter fritt val begära, gällande för öfrigt härvid, hvad Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning af d. 26 Februarii 1817, angående SockneStämmor och KyrkoRåd till efterrättelse stadgar.

Andra Artikeln.

Vid det uti 1 §:n gjorda uppräknande af olika slags fattiga och deras indelning

uti vissa Classer, hafva flere anmärkare fästat sin uppmärksamhet. *Man har ansett en sådan Classification dels mindre nödig dels framkallande förökade anspråk på fattigvård hos sådane personer, som deraf i hänseende till sitt eget förvållande och fortfarande lättja icke äro förtjente.* Utskotten kunna icke inse denna våda, men finna deremot den föreslagne indelningen, under lemnat afseende på den olika vård och behandling, som dessa olika slag af fattige behöfva, vara ganska naturlig; såsom dels ledande till ordning, dels anvisande det enda möjliga sätt, att med erforderlig redighet kunna utarbeta de följande Artiklar och §§:r, hvilka till någon slags indelning af de fattige måste hänföras. Att barn under 15 år och vanföre derutöfver äro ett föremål för fattigvården, lärer väl af ingen såttas i fråga. Och enår den tredje Classen på sätt den förut är till inskränkning af Utskotten föreslagen, blifvit öfverlemnad åt fattigstyrelsens egen pröfning; så synes all grundad anledning till farhåga för häraf ökade anspråk vara i denna del undanröjd.

Man har äfven anmärkt, att om alla behöfvande barn under 15 år skulle tillhöra fattigvården, blefve bidragen för tunga och nödvändighet uppkomme, att bygga ett barnhus i hvarje Församling. Men det lärer väl icke undfalla någon, att barnens vård är styrelsernas första angelägenhet, ty på densammas ändamålsenliga behandling beror den kommande generationens moralitet och arbetsförmåga. Det är ingen nödvändighet ej heller uti stadgan påbudet, att härtill alltid erfordras barnhus. Tvertom finnas desse nästan aldrig tjenlige annorstädes, än i större ståder, hvarest äfven en större mängd af barn gör deras användande till en viss tid oumbärligt.

Emot det förnyade påstående, *att fullt arbetsföre, men tillfälle, att få arbete saknande personer, skulle intagas uti fattigvården,* få Utskotten åberopa skålen uti sitt förut afgifne Betänkande, hvilka af inga grundligare motskål finnas vederlagde.

Tredje Artikeln.

1 §. Härvid är anmärkt, *att oäkta barns vård i den Församling dit modern vid framfödandet hört, strider emot bandet mellan föräldrar och barn,* Utskotten finna icke, huru sådant skall kunna förekommas vid allt slags vårdande af barn, dem föräldrarne ej på något sätt mägta, att hos sig sjelfva underhålla. I vidrigt fall kommer deras åtskiljande icke i fråga. Då laglig och af Socknen icke förvägrad Mantalsskrifning antages till grund för fattigvården, lära de oäkta barn, som äro i behof af underhåll och uppfostran icke kunna hänföras till någon lämpligare försörjningsgrund.

De fleste anmärkningar, äro anförde emot denna Artikels 2, 3 och 4 §:r, *rö-*

rande inflyttningar samt emot rättigheten, att uti en Socken få mantalskrifvas eller tillåta andra på sitt ansvar der intagas. Desse frågor äro äfven af högst granlaga beskaffenhet. *Å ena sidan* bör man förekomma allt slags obehörigt tvång på hvarje menniskas fria val af medel, sätt och ställe, att redeligen förtjena sitt bröd, afvensom på Jordbrukares och FabriksIdkares rätt, att hvar som helst söka sådane arbetare, hvarmed de finna sig belåtne. Derjemte bör ock afses otjenligheten af alla hinder för slägtingar och välgörare, att, ehuru knappa deras tillgångar kunna vara, likväl efter förmåga dela dem med en behöfvande like, som måhända icke eger annan tillflykt. *Å andra sidan* åter hafva Församlingarne rätt, att vid inflyttningar afse sin pligt till fattigvård i den händelse personen skulle framdeles falla dem till last. Att här finna medelvägen och uppfylla allas fordringar, är svårt, hvilket säkrast bevises af de gjorda anmärkningarnes stridighet sins emellan. Utskotten tillstyrka derföre, att enligt deras förut afgifne Utlåtande, förblifva vid 1788 års Kongl. Bref, utan att ingå i flere specialiteter, hvilka blott inleda i nya svårigheter, samt inbördes korssa hvarandra. I samma afseende tillstyrkes äfven, att med förändring i denna del af förra Betänkandet till borttagande underdänigst anmäla hela 3 §:n, som lemnar rättighet, att emot visst ansvar eller inteckning uti

fast egendom intaga sådane personer, hvilka Församlingen annars eger, enligt ofvan citerade Konunga Bref, att inflyttning vägra. Derigenom forsvinner äfven den 6:te §:n samt behofvet af alla råttelser, ändringar och jemkningar, som i dessa invecklade §§. äro yrkade och nämnde Konunga Bref, hvars ordalydelse i stadgan intagen blifver i allo det enda rättesnöret.

I sammanhang härmed har blifvit anmärkt, *att antagande efter fritt behag af så kallade StatTorpare medför de största olägenheter för fattigvården, hvarföre det genom Lagen bör förekommas eller åtminstone underkastas vissa band och förvaringsmått.* Ehuru Utskotten hafva sig bekant, att orter gifvas, särdeles der flere större egendomar äro belägne, hvarest häruti öfvas mycket missbruk och följden blifver för fattigvården ganska tung; så kunna de likväl ej tillstyrka, att uti sjelfva stadgan något härom föreskrifves. Detta skulle leda till inskränkning af hvarje Jordegares fria rätt, att bruka och sköta sin egendom, enär dertill väljas friska och fullt arbetsföra menniskor, hafvandes Socknen alltid i vidrigt fall sin rätt förbehållen, att inflyttningsrättigheten pröfva. Det påstående, *att allestädes der StatTorpare finnas Socknen bör vara fri från skyldigheten, att sjelf försörja sina fattiga,* lärer ej behöfva någon vederlåggning.

Fjerde Artikeln.

Ibland fattigvårdens vanliga inkomster äro uti 1 §. 5 mom. uppräknade frivillige afgifter vid åtskillige tillfällen. Härvid är anmärkt, att af dessa äro blott afgifterne vid barndop och bröllop förut genom Lag stadgade, med påstående, att äfven de öfriga borde uti någon författning intagas. Häremot behöfver blott erinras, att ordet *frivillig* utesluter hvarje tvångslag och i den förra egenskapen äro de just nu i sjelfva stadgan införde. Men, med anledning häraf tillstyrka Utskotten, att i afseende på sättet för denna uppbörd, Kongl. Brefvet af d. 4 April 1753, som handlar om dess besörjande vid Bröllop och Barndop, äfven må lämpas till de öfrige här uppräknade afgifter. Det synes ock lämpeligt, att i stället för ordet *Dödsfall* nyttja *Begrafningar*, der sådan afgift förut varit brukelig. Endast dessa förutsätta vid vissa tillfällen någon större folksamling, som genom sammanskott härtill vill och kan bidraga. De förra kunna ofta vara af den sorgeliga följd, att oberäknadt $\frac{1}{8}$:dels procenten, som af Summa Inventarii i Lag är påbuden, understöd till Sterbhuset, snarare än afgift, kommer i fråga.

Fattigvårdens arfsrätt till fattiges efterlemnade egendom, enär deras underhåll blifvit slägtingar och arfvingar ordenteligen hembudet samt de under njutande af full fattigvård aflidit, *har äfven blifvit*

klandrad, såsom innebärande orättvisa, och någon gång ledande till omyndige barns lidande. Men Utskotten kunna icke förese ett sådant fall, der ärlighet och sanning styrt uppgifterna. Och der detta icke skett må den *Laga* påföljden vara ett förtjent straff samt förblifva ett motiv, att ej i otid besvära fattigvården, hvilket Utskotten uti deras förra Betänkande så utförligt sökt ådagalägga, att de icke anse sig något ytterligare härutinnan behöfva anföra.

Med afseende på den nya §. Utskotten föreslagit i stället för den 6:te och 7:de uti Committerades förslag, bestämmande de grunder, som böra följas, när fattigvårdens vanliga inkomster icke äro tillräcklige, eller när frivillige öfverenskommelser icke kunna träffas om sättet, att fylla denna brist, hafva åter ganska många stridiga åsigter sig utvecklat. Att förena dessa lärer blifva lika omöjligt, som förut i andra dylika fall är uppgifvet. Utskotten få derföre blott hänvisa till den afsigt, som ligger till grund för detta stadgande och så många gånger blifvit upprepad, att nemligen: "Lagen måste stadga någon norm, för afgifterna, der hvarest alldeles ingen frivillig öfverenskommelse kan träffas." Att den här föreslagne icke är den enda, synes af de i §:n uttryckeligen tillagde ord: *Då ej annan lämpeligare och allmänt godkänd grund finnes*, som tydeligen anvisa, att andra grunder både gifvas och äro tillåtna. Men Utskotten kunna lika litet nu, som vid af-

gifvande af sitt förra Utlåtande fatta, hvarken, att någon billigare och mera allmänt gällande grund finnes, der tvist uppstår, än hvarjes egande förmögenhet och inkomst, tillkommen på hvad sätt som helst, eller att ju Domaren behöfver någon i Lag gifven föreskrift, huru en sådan tvist skall slitas, om Ämbetsmanna godtycko eller en lika skadelig villrådighet och efter slumpen förändrade Domskäl skola förekommas. Detta förhållande må ingalunda sammanblandas med Nationens Bevillning. *Ett är* att efter beskattande magtens allmänna beslut åläggа en viss och permanerad utgift, som utan alla slags undantag eller mellankommande särskilda öfverenskommelser utgår. Detta kallas Bevillning. *Ett annat är* enskilda personer eller menigheters contracter, att vissa öfverenskomna utgifter skola efter Bevillningsgrund utgå, eller Lagens stadgande, att vid uppkommen tvist denna då efter samma grund må afdömmas. Det var just af sådan anledning, som Utskotten icke ansågo sjelfva afgiften, utan blott anvisning för Domaren, böra i stadgan upptagas. Att detta förhållande är enligt med Utskottens beslut, hvilket en anmärkare hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln, ehuru sjelf Ledamot af BevillningsUtskottet satt i fråga, synes så väl af sakens sammanhang, som af den uti alla Tre Utskotten särskildt tecknade justering å det afgångne B ä kandets bokstaflige innehåll, hvilket

beslut Utskotten på anförde skäl icke heller nu anse sig för någon del kunna underkänna.

Vid samma §. äro flere anmärkningar anförde, i afseende på detaillerna

1:o *Att blott behållen inkomst bör skattas till fattigvården.* Om härmed menas den absoluta behållning, som årligen kan afsättas, så skulle efter Tabellernas anvisning högst få hushåll i hela Sverige ega någon förbindelse till de fattiges underhåll och en sådan förmögenhet beroende af hvarje persons lefnadssätt, kan ej underkastas någon slags calcul. Menas åter den behållning, som uppkommer sedan skatter och utskylder samt egendomars brukningskostnad m. m. äro afdragne, så lärer väl detta ej säkrare kunna utrönas än efter beloppet af bevillningen, som efter sådan grund utgår.

2:o *Att rättigheten till afgifternas utgörande uti lifsmedel och in natura till intet göras genom denna beskattningsmethod.* Utskotten kunna så mycket mindre finna rigtigheten af denna slutföljd, som den föregående 5:te §:n tydeligen bjuder: "Det vare Församlingarne obetaget, att hädanefter som hittills genom SädesMagaziner och tillskott af matvaror bidraga till den fattigvård dem åligger." Ingenting nå väl ock vara lättare, än att efter Markepång, eller på annat öfverenskommet sätt i värde beräkna de tillskott, som in natura utgöras.

3:o *Att vid uppkommen tvist, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande afdömes, Pastors företrädesvis tillagde röst vid bestämmandet af totala beloppet må försvinna.* Utsträckningen af detta företräde och i hvad mening det varit yrkadt, inhemtas lätt af de tillagde orden "så vidt skälen till Pastors förslag äro behörigen uppgifne och utredde," hvaraf klarligen synes, att pröfningen är alltid Konungens Befallningshafvande förbehållen. Likväl medgifva Utskotten, att §:n i denna del kan emottaga större tydlighet och föreslå derföre, att den må slutas med de orden "bestämme då Konungens Befallningshafvande uppå Pastors anmälan, huru dermed skall förhållas samt det öfriga utur §:n bortgå. Att i stället för Pastors anmälan, bör för Städernas räkning stå, "Pastors eller vederbörande Magistrats anmälan," är rätteligen anmärkt, och bör vid sluteliga redactionen observeras, hvarigenom den anmärkning äfven försvinner, att afgifterne böra olika för Stad och Land bestämmas.

4:o *Att icke Konungens Befallningshafvande, utan Biskopp och Consistorium vore den Auctoritet, hvartill dessa tvisters afgörande borde hänskjutas.* Utan att ingå i den vidsträcktare åsigt, hvartill denna anmärkning, i afseende på kyrkans och de verldslige auctoriteternas gränslinier föranleder, få Utskotten endast erinra, att uti förut åberopade Nådiga Förordning af den 26 Febr. 1817 §. 9. redan är stadgadt, att

desse mål skola af Konungens Befallningshafvande upptagas och afdömmas. Någon förändring härutinnan, lärer ock så mycket mindre finnas tjenlig, som DomCapitlen icke ega rättighet, att stadga vite, icke hafva befattning med Provincens öfrige Policemål samt icke äro executive Domstolar, hvilket allt synes vara oundgängligt vid dessa måls afdömmande.

5:o *Att enär uselhet och fattigdom till stor del befordras genom bränvins supande, det vore lämpeligt, att belägga hvarje kanna tillverkadt bränvin med en viss afgift, såsom fond för de fattiges underhåll.* Om äfven præmisserne i detta anförande skulle till någon del medgifvas, så beror sjelfva afgiftens utgörande på fria öfverenskommelser och kan såsom annars varande positiv bevillning uti Lagen icke stadgas.

6:o *Att då en allmän stadga för fattigvården i Riket nu utfärdas jemte grunderna för afgifternas beräknande, Coopvardie Skeppare och Sjömän måga befrias från den afgift, som genom Kongl. Förordningen af den 3 Julii 1811 blifvit dem ålagd.* Men detta yrkande hafva Utskotten till pröfning icke kunnat upptaga, då ämnet hvarken är vidrört uti Committerades förslag, hvaröfver det egenteligen ålåg Utskotten, att Utlåtande afgifva, eller någon särskild motion derom i rätter tid blifvit väckt. Den finnes blott uti reservationerna samt uti en Ledamots med anledning af återremissen gjorde enskildta anförande, som af Stån-

det icke blifvit särskildt remitteradt. Slutteligen är i anledning af denna Artikel anmärkt, *att Socknar gifvas, hvilka i missa växtår äro alldeles oförmögne, att föda sina fattiga, emedan dertill tillräckliga afgifter, hvarken kunna åläggas eller utgå. Sådant är förhållandet uti en del gränseprovincer och särdeles uti Dalarne, der Allmogen har stor svårighet, att försörja sig sjelf och än större, att kunna åtaga sig andras försörjning.* Med fullt erkännande af denna i erfarenheten grundade uppgift, måste Utskotten likväl erinra, att detta är ett ämne *af enskildt slag*, hvars behandling ej kan finna sitt rum uti en allmän fattigordning och följakteligen icke der upptagas. Vårt lands visa och välgörande styrelse lärer icke underlåta, att till mildrande af dessa tillfälliga och locala olyckor, vid hvarje särskildt derom skeende anmälan, vidtaga de utvägar, som med omständigheterna och för hand varande, eller genom de öfrige provincernas sammanskott blifvande tillgångar kunna förenas.

Femte Artikeln.

Med afseende å flere vid 2 §:n gjorde grundade anmärkningar, *att den här anbragta beskrifning på hvad med Tiggeri förstås samt anförandet af de flera sätt, hvarpå det kan utöfvas äro mindre nödige;* tillstyrka Utskotten, att denna §. må borttagas.

Emot 11 §:n som handlar om värfvade Soldaters permittering hafva många inkast blifvit framställde, så väl uti de utförliga reservationerna, hvilka åtföljde Utskottens förra Betänkande, som uti de vid återremissen bifogade anföranden. *Man har påstått full rättighet för Soldaten, att i likhet med hvarje annan medborgare, utan några särskilta band, begagna hvar som helst sin lagligt unåfångna permission, intill dess han, densamma på något sätt förverkat.* — Ytterligare har man anfört, *oförenligheten af det föreslagna stadgandet med våra värfvade Regementers beskaffenhet och författningar, hvilkas förändring eller ombytta behandling skulle för Staten medföra den betydligaste kostnad. Sist har man trott denna föreskrift innehålla så många formaliteter och omgångar, att den till verkställigheten knappt vore tänkbar.* Utskotten medgifva vigten af dessa skäl och hafva redan förut i all sin vidd de samma skårskådat. Men i betraktande af de allmänt kända och öfverklagade olägenheter, som Bå småns, Sjömäns och vårfvade Soldaters obegränsade permittering medföra; så hafva Utskotten, lika med Committerade, ej funnit någon annan än den föreslagne utvägen, att göra denna permittering mest oskadlig, samt kunna icke eller nu finna någon bättre att föreslå. Kongl. Maj:t, till hvars Nådiga godfinnande och Höga beslut, Utskotten tillstyrkt, att saken i underdånighet öfverlemnas, lärer icke un-

derlåta, att i detta fall göra det Nådiga afseende å Riksens Ständers underdåniga önskan, som Statens interesse och öfriga hithörande omständigheter kunna medgifva.

Med anledning af samma §. har äfven blifvit yrkadt, *att de Städer, som innehafva Garnizoner böra befrias från deras samt Enkors och Barns underhåll efter afskedet.* Ehuru visserligen en förökad tyngd i fattigvården drabbar förenämnde ställen, kunna Utskotten likväl icke tillstyrka bifall till anmärkningen. Någorstädes skola dessa behöfvande upptagas och vårdas, hvilket tjenligast synes ske der, hvarest deras arbetsförmåga varit begagnad och hvarest allmänna stadgan med afseende å skattskrifning fäster deras hemvist. Födelsebygden får merendels vidkännas sin dryga del af der qvarlemnade hustrur och barn.

Sjette Artikeln.

Hvad som blifvit anfördt om hela denna Artikels *öfverflödighet*, har redan till största delen blifvit försvarat vid de allmänna anmärkningarnes upptagande. Den kan minst af alla uteslutas, såsom innefattande den juridiska behandlingen af de till fattigvården hörande ärender, samt om Rättegången i tiggerimål. Likväl finna Utskotten grundeliga anmärkningar blifvit gjorde vid 5 §., rörande de fattiges rätt att processa och klagomål anföra öfver fattigstyrelsernas beslut. Då denna rättighet å den ena sidan icke bör dem rent af förvägras, bör icke eller å den andra en otidig lust, till besvärs uppgörande, underhållas genom lättheten att få dem, utan egen åtgärd och möda, fullföljde. Utskotten tillstyrka derföre, att allt slags för fattigstyrelserna i Lag påbudet biträde, till klagoskrifters författande och fortskaffande, må utur stadgan borttagas och stycket slutas med orden: "laga kraft." Man bör ej skåligen befara, att fattigstyrelserna, ehuru genom Lagens bokstaf dertill icke ovillkorligt förbundne, underlåta detta biträde, enär mera ömmande omständigheter dertill uppfordra.

Det har vid samma §. blifvit ytterligare erinrat, att då Utskotten velat förtydliga Committéens förslag till forum i fattigvårds och tiggerimål, Socknarne emellan, samt dervid tillstyrkt, att den Konungens Befallningshafvande i hvars Län svarande Socknen är belägen, må upptaga och afgöra målet, *hafva de misstagit sig i hänseende till den händelse då en och samma Socken varit belägen i flere Län.* Utskotten kunna icke erkänna detta misstag. Den sednare händelsen är hvarken af Committerade åsyftad, eller af Utskotten upptagen. Analogien är i detta fall gifven, och skulle dertill erfordras särskildt Lag, så tillstyrka Utskotten, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i det Län, hvarest den svarande Socknens Kyrka är belägen, må anses för laga forum.

Utom desse således anförde och efter det granskade förslagets ledning besvarade anmärkningar, hafva ganska många än ytterligare blifvit gjorde, dem Utskotten, af redan anförde skäl, anse sig icke behöfva särskildt upptaga, eller böra dermed öka en redan åtvungen vidlyftighet. Dels äro de af mindre hufvudsaklig beskaffenhet, dels kunna de tillräckeligen upplysas af det förut gifne Betänkandet, som Utskotten få åberopa och till Riksens Ständers bifall ånyo anmäla i alla de delar, hvilka här ofvanföre till ändring icke äro föreslagne.

Likväl tro Utskotten sig slutligen icke med tystnad böra förbigå det påstående, *att då Utskotten anmält sig hafva funnit åtskillige anmärkningar, som kunnat göras vid sjelfva det afgifne förslagets språk och redaction, det ålegat Utskotten uppgifva de ställen, som en sådan anmälan föranledt.* Det torde ej vara omöjligt, att besvara denna uppfordran, ehuru Utskotten tillförene anfört orsaken, hvarföre de icke ansett sig böra ingå uti sådane mindre detailler, och tillika flerestädes betygat sitt utmärkta bifall till det värdiga sätt, hvarpå Committéen svarat emot Kongl. Maj:ts Nådiga förtroende. Men då detta påstående blifvit gjordt af Riksdagsman, som tillika varit Committéens Ledamot, under erinran, *att det alltid är lättare klandra, än att sjelf uppgöra något bättre*, finna Utskotten sig endast böra fästa uppmärksamheten på det ändamål, som genom

denna påminnelse varit åsyftadt, nemligen: erhållande af all möjlig enkelhet, korthet och bestämdhet, på det Lagens föreskrifter må utan svårighet kunna fattas af den ringare och minst upplysta folkclassen, för hvilken den åfven är utfärdad. Uti arbeten af denna art kunna brister, åfven hos den bästa författare, lätt insmyga sig, hvilket i förevarande fall ytterligare bekräftas af de uti Resp. Stånden gjorda anmärkningar, som nästan alla öfverensstämma uti den fordran: att den föreslagna stadgan skall ännu vidare förenklas. Utskotten anse detta vara både möjligt och verkställbart, men få tillika förnya sin vördsamma tillstyrkan, att Riksens Höglofl. Ständer, med öfverlemnande af denna omsorg åt den blifvande sluteliga redactionen, nu, utan vidare tids utdrägt, underdånigst framställa förslaget och derutöfver anställde granskning, till Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning och Höga beslut.

Och får BevillningsUtskottet nu likasom vid förra Betänkandets afgifvande, vördsamligen förklara, att sedan de sammansatta Utskotten afgjort, det ingen afgift kommer i egenskap af Allmän Bevillning till fattigvården att utgöras, har Utskottet ej eller för sin del ansett sig tillkomma, att deltaga i hvad för öfrigt föreslaget är.

Flere Ledamöters särskildta Utlåtanden varda vördsamt bifogade. Stockholm den 25 October 1823.

Utdrag af Protocollet hållet uti Riksens Höglofl. Stånders Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotts förenade Plenum den 21 Oct. 1823.

S. D. Sedan Utskotten justerat deras förnyade Utlåtande, öfver Committerades förslag till en allmän Stadga för fattigvården i Riket och tiggeriers hämmande, inlemnades följande skriftliga anförande:

Af Herr *Ribbing A.*, Visserligen hafva Utskotten borttagit en stor del af de Lagbestämmelser, angående fattigvården, som Utskottens förra Betänkanden innehåller, men många stå ändå qvar, emot hvilka jag förut vågat yttra mina betänkligheter. Utskotten hafva dessutom denna gång yppat grundsatser, i hvilka jag ingalunda kan instämma, såsom "att de förmåner man ville vinna genom fattigordningar äro klart och tydligen, att vår inre känsla icke skall lida af våra utvärtes sinnen, icke såras af den usles anblick." Värdet af den barmhertighet, som sker i ändamål, att aflägsna allt hvad som kan orsaka obehagliga intryck, är verkligen icke stort, och detta öppna tillkännagifvande af Utskotten befriar mig från all vilyftighet härutinnan. Vidare anföres, "att de Lagar Utskotten föreslagit äro nödvändiga villkor för all individuell fattigvård," ehuru jag tror, att ingen bokstaf kan upptaga alla de medel och utvägar den enskilda välgörenheten begagnar för sine, visserligen lika ädla, som de uti fattigvårdsstadgan beskrifne.

I hufvudsaken tror jag, att Utskotten bordt tillstyrka Riksens Höglofl. Ständer, att i underdånighet inför Kongl. Maj:t tillkännagifva, att sedan Kongl. Maj:t, genom öfverlemnande af Committerades Betänkande och förlag till en förbättrad fattigvård, i Nåder uppfyllt Riksens Ständers underdåniga begäran härutinnan, hafva Riksens Ständer af Committerades undersökningar inhemtat, att fattigvården inom Riket, allt efter olika sedvanor, local och tillgångar, på mångfalldigt olika sätt besörjes, vid hvilket förhållande Riksens Ständer funnit, att en allmän fattigvårdsstadga för hela Riket ovilkorligen skulle medföra rubbning i den nu rådande ordningen, och, till någon del, ingripa i den rätt och pligt Allmänheten hittills haft, att sjelfve vårda och besörja sine fattiges underhåll. Riksens Ständer hafva, på grund häraf, och med underdånig erkänsla för Kongl. Maj:ts Nådiga omsorg, att, genom den föregångne undersökningen, sätta Riksens Stander i tillfälle att med sakkännedom bedömma ett ärende, der misstag äro af så vådliga följder, ansett att några andre författningar angående den allmänna fattigvården, än de nu gällande, för närvärande icke borde utfärdas; men trott sig böra i underdånighet anhålla, om det förordnande, att mantalsskrifning af personer inom en för-

samling ej skulle kunna ske utan församlingens vetskap, så att personer icke insmöges, som sedan kunde falla förfamlingen till last, samt att åtgärder vidtoges, hvarigenom det öfverklagade mindre goda inflytande af permittering från visse vårfvade Corpser i Götheborg och Carlskrona afhjelptes.

Man torde häremot anföra, att Utskotten föreslagit, att den nya författningen om fattigvård icke skulle ovillkorligen antagas, utan först när godvillig öfverenskommelse saknades, inträda; men just ett sådant villkor utgör ett indirect; men ganska ofelbart medel, att åt den nya författningen bereda allmänt gällande kraft; ty då Löntagare, Tjenstemän och Tjenstehjon nu skulle till fattigförsörjningen lemna contanta bidrag, må man väl icke föreställa sig, att jordbrukaren länge skulle åtnöjas att ensam draga bördan och mera än hans vägran i denna del fordrades icke, förr än underhåll af våra fattigförsörjningsanstalter ökade Bevillningen och allmänna utskylderne, i stället att hittills en måttlig andel af jordens afkastning varit tillräcklig för de fattiges uppehålle."

Uti detta Utlåtande instämde Riksdags-Fullmägtige *Olof Håkansson* och *Anders Mattsson.*

Af Herr *Lenning:* "Uti det nu afgifne ytterligare Betänkande, om grunderne för en allmän fattigvårdsstadga, finner jag mig af skiljaktig tanka i några delar som jag anhåller närmare få utveckla.

Den emot förra Betänkandet af flere Ledamöter inom Respective RiksStånden gjorde anmärkning, att författningen hänförer allt för stort antal menniskor till föremål för fattigförsörjning, då deribland äfven räknas barn under 15 år och arbetsföre som ej förmå skaffa sig arbete, anser äfven jag af största vigt; och då i detta förnyade Betänkande intet afseende derå blifvit gjordt, förklarar jag mig ogilla detta framhårdande, samt att den nu yttrade försäkran, det fattigvårdspligten ej kan komma att öfverskrida förmågan, hos mig ej förmått skingra ifrågavarande Betänklighet. Mig förefaller det naturligast att förr än ökade skyldigheter åläggas bör förmågan att dem utgöra vara känd; men här bestämmes skyldigheten och förmågan anses absolut, som deremot ingalunda öfverensstämmer med den i allmänhet förde klagan öfver och säkert äfven tillvarande förlägenheten. Med den omfattning man vill gifva fattigförsörjningen, skola säkert många, på de flesta Samhällen äfven med det christligaste och nitfullaste deltagande för nödställda likar, ändock sakna tillgångar att motsvara de förökade fordringarne, hvaremot arbetsamhet och egen omtanka hos desse nya föremål för fattigförsörjningen ännu mer än hittills skola aflägsnas, då de funne sig ega den lagliga rätt till försörjning som nu föreslås.

Ett stadgande anser jag deremot saknas i den föreslagne författningen, det nemligen: att tillgång till arbete och sysselsättning skulle utgöra förnämsta och, med få undantag, det enda biträde åt fattige med arbetsförmåga, hvarigenom flit, sparsamhet och ordentlighet snarare skulle lifvas och utveckla sig, än hvad genom de vanliga bidragen i penningar och matvaror åstadkommes."

Af RiksdagsFullmägtigen *Strindlund*: "I anledning af det Betänkande Höglofl. Utskotten hafva uppsatt får jag ytterligare vid förslaget till en allmän stadga för fattigvården i Riket göra följande korta erinringar:

Då Utskotten i 2 Art. 1 §. bestämt ålders beräkning af 13 år, såsom en skiljepunct emellan de som skola njuta fattigvård och de som skulle derifrån skiljas, kan jag för min del ej gilla sådant utan deremot Lagligen protestera, och med ogillande af all bestämd classification i någon bestämd författning, då jag i dess ställe föreslår, att hvar och en fattigvårdsanstalt, utan att vara beroende af författning, bör bestämdt sjelf utnämna de som vid dess fattigvårdsinrättning skola njuta understöd.

Den skillnad som 2 Art. 2 §. gör emellan föräldrar, som i någon mån besörja sina barns uppfostran och dem, som alla icke förmå att dertill bidraga, då de förre tillerkännas en ovillkorlig rättighet, att barnen hos sig behålla, men de sednare alldeles en villkorlig, derest den lämplig finnes, är för mitt omdöme högst obillig och origtig. Jag tror, att hvar heldst fattigvården sträcker sig till barn, fattigvårdsstyrelsen bör tillse, att barnen lämpligen uppfostras.

Utskottens gjorda tillägg till 3 Art. 1 §. af det innehåll, att oäkta barn skola njuta fattigvård i den Socken, dit modern vid deras framfödande hört, kan jag ej godkänna, utan anser bäst vara, att oäkta barn ej annorlunda än äkta njuta den församlings fattigvård, till hvilken modern hörer, då fattigvården påkallas, och att den i Kongl. Kungörelsen d. 5 Dec. 1788 Församlingarne medgifna rätt, att sjelfve pröfva, huruvida ett mindre arbetsfört tjenstehjon bör få sig der nedsätta må utsträckas till de qvinspersoner som medföra oäkta barn.

Hvad i 4 Art. rörer grunderne för fattigförsörjningens bestridande, nödgas jag helt och hållet protestera emot dessa, såsom skiljde från all rättsprincip, då det säges, att allmänna Bevillningsgrunden skall ligga till grund för fattigvårdens utgörande. Så snart godvillig öfverenskommelse ej träffas skall den omnämnde grunden tjena till rättelse, ty då kan ingen annan grund komma att gälla, än den föreslagne, af det skäl, att få Socknar finnas, der icke en man finnes, som icke vill nöja sig med den grund Socknen föreslår. Vid ett sådant förhållande förklarar

man envälde hos hvarje vanartig Samfundsmedlem, som blott för att motsäga en Allmänhet, ej ser sitt eget bästa, utan är nöjd att göra en onödig uppoffring för att vara befallande öfver sine Socknemän.

6 Art. 8 §. innehåller, att särskilde öfverenskommelser, som inom Församlingarne träffas, rörande fattigvården, skola underställas Konungens Befallningshafvande i Länet och Consistorium i Stiftet för att af dem granskas och stadfästas. Detta frånkänner Socknestämmobeslut den Laga förbindande kraft, som Kongl. Förordningen den 26 Febr. 1817 dem tillagt. Jag hade trott att innan man förkastar någon anstalt, som verkligen på många orter till och med de fleste varit klanderfri skulle man föreslå någon ting bättre; men det ser så ut som många skulle tro, att fattiga blifva försörjde med några på papperet utförda tomma ord, och vidlyftiga omvägar. Men i sjelfva verket förhåller det sig icke så, ty fattigvården är en helig pligt, som af hvarje redlig Svensk iakttagas och ömt bevakas bör, samt allra bäst och lättast utgöres efter de föreskrifter, som Pastor i hvarje Församling och öfrige Socknemännen öfverenskomma inom sig sjelfva. Ingen följer lättare någon Lag, än den han sjelf stiftar. Jag hade mycket att omtala och anmärka i detta ämne, men som jag hoppas, att Riksens Höglofl. Ständer omfatta denna fråga med ömhet, så får jag sist yttra min önskan, att Lagen för fattigförsörjningen ej blir så stadgad, att derigenom motverkas ändamålet af alla barmhertighetsverk."

Herr *Norström* åberopade sin vid Utskottens förra Betänkande i detta ämne afgifne reservation, för att hafva tillfället öppet till dess vidare fullföljande under öfverläggningarne inom Ståndet. Uti samma anmälan instämde äfven Herr *Lagerstrand*. Ut supra.

Ex Protocollo,

A. Fryxell.

N:o 208.

Ankom d. 7 Nov. 1823.

Betänkande öfver Herr C. G. R. von Hauswolffs Memorial, angående uteslutande af alla andre mål, än de, som angå eganderätt till fast Egendom eller ock Egoskillnad eller delning af Jord eller annan Fastighet, från det renskrifne Exemplar af UnderRätts allmänna SakProtocoll, som till ÖfverRätt bör insändas.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln har till LagUtskottet remitterat ett Memorial

af Herr *C. G. von Hauswolff*, deruti yrkas, att i enlighet med LagCommittéens förslag, uti 9 Cap. 16 §. Nya Rättegångs-Balken, UnderRätt hädanefter måtte befrias, att från dess Allmänna SakProtocoll och Dombok utskrifva och till ÖfverRätt insända andre Mål än de, som angå Egande rätt till FastEgendom eller ock Egoskilnad, eller delning af Jord eller annan Fastighet, samt att tiden för desse Protocollers insändande måtte förlängas till påföljande årets utgång; och har Motionairen, till stöd för detta yrkande, hufvudsakligen anfört: Att alla andre Mål än de ofvannämnde, hvarken för samtid eller efterverld äro af något Interesse, och dessutom de vigtigare deribland antingen underställningsvis eller i Vade- och Besvärsväg till ÖfverRätten inkomne och således finnas i deras Protocoller vidare förvarade; att genom folkökning, hemmans klyfning, särskildte förhållanden i anledning deraf, fattigdom, bristande tillgång på sysslosättning och hvarjehanda särskilde tillfälligheter, Rättegångar, tvister och göromål vid Domstolarne årligen mer och mer tilltagit; att i åtskillige i synnerhet aflägsne Landsorter svårighet möter för UnderDomare, att erhålla erforderligt antal af pålitelige biträden, utom hvilka Domaren sjelf är utur stånd satt att, hvad utskrifning angår, fullgöra inom stadgad tid hvad Lagen likväl utan undantag honom ålägger; att många mål och ärender äro af den sär-

skildta beskaffenhet, att det icke medförer den ringaste nytta att, utom det Protoboll, som finnes på stället, hvarest målen förevarit, renskrifne exemplar ofta in dupplo skola öfversändas till och förvaras uti högre Autoriteters Archiver, hvilket ändamålslöst endast betungar UnderDomarne, hvilka ensamt sakna på Stat aflönte biträden, dem de af egne medel måste löna och underhålla, jemte det att ÖfverRätternes Archiver fyllas med för efterverlden mindre gagnelige handlingar; varande tillika hemställdt, att, i händelse det föreslagne Lagstadgandet bifalles, detsamma må gälla till efterlefnad ej mindre hädanefter, än ock för den framfarne tid, hvarunder Domböcker hittills icke till behörigt ställe blifvit öfversände.

Denna Motion har LagUtskottet tagit i öfvervägande, och får derôfver afgifva följande Utlåtande:

Ändamålet med Renovation och insändande till HofRätt af Domböcker och Protocoller är, att de nödige upplysningar, som finnas i Domstolarnes Handlingar ej må kunna, genom en enda olyckshändelse, gå förlorade, utan förvarade på 2:ne ställen, i händelse de på det ena förstöras, ofelbart må vara på det andra att tillgå. Detta ändamål är obestrideligen af ganska stor nytta, och stadgandet om Renovation bör således visserligen bibehållas i afseende på alla de handlingar, hvars förvarande kan i framtiden gifva en annars

saknad nödig upplysning. Af denna beskaffenhet är Utslaget och jemväl Protocollet i Civila tvister i allmänhet. Sjelfva ordalydelsen af aflagde vittnesmål eller företedde handlingar, hvilken detta Protocoll utvisar, innehåller ofta upplysningar af vigt i en framtid för mångens Egande-rätt, och hvilka upplysningar blotta Utslaget icke angifver, eller åtminstone ej med nödig utförlighet omtalar. Utskottet, som anser detta förhållandet inträffa på de fleste tvistemål, kan således icke biträda den del af Herr *von Hauswolffs* motion, enligt hvilken renoverandet af Protocollerne uti en del Civila mål hädanefter skulle inställas; men med Brottmål åter är, enligt Utskottets tanka, förhållandet annorlunda. Namnet på den tilltalade, Brottet, hvarföre han varit till ansvar stäld, uppgift huru han blifvit friad eller fäld, samt i sednare fallet till hvad ansvar, äro de enda upplysningar, som någonsin utur en Ransakning kunna behöfva inhemtas, och dem måste man finna uti sjelfva Utslaget, i synnerhet om framför detsamma vid renoverandet tecknas en kort uppgift på parternes namn och den förbrytelse, hvarom fråga är. Utskottet tror således, att ransakningarne i Brottmål kunna utan olägenhet från de renoverade exemplaren af Domböckerna uteslutas, hvarigenom mycket onödigt pappersödande skulle undvikas och de massor af papper icke obetydeligen minskas, som i egenskap af re-

noverade Domböcker årligen till Rikets HofRätter ingå.

På grund häraf tillstyrker Utskottet alltså endast i så måtto bifall till motionen, att genom allmän författning må stadgas: att vid utskrifningen af det exemplar af UnderRätts Allmänna SakProtocoll och Dombok, som enligt Allmänna Lagen skall till vederbörande HofRätt insändas, må uteslutas, jemte Ransakningar och Utslag i underställdte Mål, hvarom särskildt är stadgadt, jemväl Undersökningen uti alla andra Brottmål; dock böra Utslagen i desse Mål jemte en kort rubrique för hvarje, alltid utskrifvas.

Beträffande åter tiden, inom hvilken renskrifven Dombok bör från UnderRätt vara till HofRätt insänd; så finner Utskottet icke skäl, att tillstyrka någon förändring i hvad Lagen derom stadgar, heldst den till Michaëlsdagen det påföljande året nu bestämde tid, synes för fullgörandet af detta åliggande vara tillräckelig; äfvensom Utskottet icke eller anser ofvan föreslagne författning böra tilläggas någon retroactiv verkan, om dermed vill förstås, att densamma borde tillämpas i afseende på de Domböcker, för hvilkas inlemnande uti renskrifne exemplar till vederbörande HofRätter, den i Lag föreskrifne tid vid författningens kungörande redan vore försuten; hvaremot Utskottet anser det ligga i sakens natur, att författningens tillämpning genast efter dess kungörande vidtager

i fråga om de Domböcker, hvilka då ännu icke bordt vara till HofRätten insände.

Detta hemställes dock vördsammeligen Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning. Stockholm den 25 October 1823.

N:o 210.

Ankom den 7 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotts Utlåtande: angående yrkad förändring i nu gällande Brandstodsföreningar i Landet.

Uti Memorial af Herr Grefve *Gyllenborg J. H.*, som till LagUtskottets enskilda åtgärd blifvit af Höglofl. Ridderskapet och Adeln remitteradt, hemställes, att, sedan, till följd af Riksens Ständers vid sistl. Riksdag lemnade bifall, till en då väckt motion, att de Brandstodsskyldige, som, för någon del af deras byggnader, ville i Allmänna BrandförsäkringsVerket ingå, skulle förklaras berättigade, att skilja sig ifrån de BrandstodsInrättningar som

24 Cap.

24 Cap. 5 §. ByggningaBalk. föreskrifver, denna Lagens allmänna föreskrift lärer blifvit upphäfven, och BrandstodsInrättningen upphört, att såsom en barmhertighetsanstalt anses, om icke vid ett sådant förhållande den numera villkorliga tvångslagen, som innefattas i denna föreskrift, äfven måtte upphäfvas. Till denna hemställan hemtar Herr Grefven anledning deraf, att sedan nämnde tvångslag icke synes något annat, än ett förmynderskap, att alla på Landet skola på ett eller annat sätt ega ersättningsanspråk för brandskador, hvilken föreskrift syntes vara olämplig och icke böra innebära vidsträcktare förbindelser för Hemmansbrukare än för Husegare i Städerne, hvilka icke af författningarne äro ovillkorligen ålagde deras hus brandförsäkra, hvarförutan, vid närvarande förhållande, de qvarblifvande i Brandstodsföreningen komma, att utöfver behörig proportion, mera än förut, med Brandstodsersättningar betungas, då desse qvarblifvande måste erlägga hvad *de* bordt utgifva, *hvilka* Brandstodsföreningen frångått, och hvilket, synnerligen i mindre Härader, kan blifva ganska betungande. Med afseende härå föreslås: Att hvar och en Hemmansegare äfven må vara berättigad, att, utan villkor och förbindelse, att ingå i Allmänna BrandförsäkringsVerket, skilja sig från Allmänna Brandstodsföreningen, med tillkänngifvande derom hos Landshöfdingen eller Härads-

Rätten; men att till betryggande af större kosnader än förut, borde de qvarblifvande i Brandstodsföreningen icke komma att erlägga Brandstod i annat förhållande, än till det hemmantal hvari de förut deltagit; så att om t. ex., i ett Härad af 40 Mantal, 20 frångått Bandstodsföreningen, hvarje Mantal af de återstående 20 blott erlade en 40:del af förut på Häradet belöpande ersättning, och hvarvid åfven borde tilläggas, att de som erhållit brandskadeersättning, icke blefvo berättigade, att skilja sig ifrån den inättning, der de en sådan förmån tillgodonjutit, åtminstone icke förr, än de i Brandstod utgifvit det belopp, som kan svara emot samma förmån.

Sedan LagUtskottet funnit nödigt, att gemensamt med EkonomiUtskottet företaga denna fråga till öfverläggning, har densamma hos Utskotten förevarit; och som härvid förekommer, att, i händelse, på sätt här föreslaget blifvit, rättigheten, att skilja sig från Brandstodslaget, skulle utsträckas, ej allenast till de Hemmansegare, som uti Allmänna BrandförsäkringsVerket försäkrat sine åbyggnader, utan till de återstående delegarne, en sådan tillåtelse slutligen kunde leda till upplösning af en Inrättning, hvars välgörande verkningar en lång tids erfarenhet ådagalagt, och som grundar sig på allmänna Lagens stadgande uti 5 §. 24 Cap. ByggningaBalk.; alltså och då ögonblickets fördel, att undgå en kanske ofta känbar utgift, skulle kunna förleda de

Hemmansegare hvilkas knappa tillgångar hindrade dem ifrån att i Allmänna BrandförsåkringsVerket ingå; att utan afseende på de vådor, hvilka kunna dem i framtiden drabba, frångå Brandstodslaget, hvarigenom skulle kunna inträffa, att, vid timad vådeld, hela Byar råkade i ödesmål, genom Invånarnes oförmåga, att, på egen bekostnad, och utan fremmande biträde, åter uppbygga de afbrände husen eller anskaffa förlorade, och, för jordens skötsel, nödige Inventarier; hafva Utskotten på dessa skäl, ansett betänkligt tillstyrka bifall å den gjorda Motionen; heldst Utskotten ega den öfvertygelse, att de öfverklagade olägenheterne skulle kunna undvikas, medelst de förminskade Brandstodslagens förening med andra Brandstodslag, antingen inom eller utom Håradet, hvarigennm, enär flere medlemmar deruti komma att deltaga, ersättningarne vid timade eldsvådor, för hvarje delegare kunde återföras i sitt förra mindre känbara skick; och hvartill kommer, att gällande författningar, enligt Utskottens omdöme, icke lägga hinder i vågen för Brandstodslag, att inom sig uppgöra de grunder för Brandstodsersättningarnes utgörande, hvilka de, vid förändrade förhållanden, kunna anse för sig lämpligast och minst betungande. Hvilket dock allt, tillika med en Ledamots särskildta mening till Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning vördsamt öfverlemnas. Stockholm den 18 October 1823.

Utdrag af Protocollet hållet uti Riksens Höglofl. Ständers Lag samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotts Plenum den 18 *Octob.* 1823.

S. D. — — — — — —

Herr *Ribbing* yttrade: "Då Utskotten, efter min tanka, lemnat detta mål i lika outredt skick, som de detsamma emottagit, så att obestämdheten qvarstår, till hvad belopp delegare i BrandstodsLag skola lemna bidra till brandskadade, vid de tillfallen då Brandstodslaget blifvit brutet, genom visse delegares afgång till det Allmänna BrandförsäkringsVerket, så får jag deremot reservera mig, och i stället föreslå, att sedan hemman frångått Brandstodsförening, det må vara de öfrige medlemmarne inom Brandstodslaget öppet, att antingen qvarstå i föreningen, sådan som den är ingången, så att hvar och en erlägger så stor andel, som på honom belupit, i händelse intet hemman frångått föreningen, och skulle detta förhållande äfven ega rum, när ingen sammankomst eller öfverenskommelse vore gjord, efter det hemman afgått; eller ock egde Brandstodslaget, efter godtfinnande å nyo göra öfverenskommelse sins emellan, eller söka förening med andra Brandstodslag. Ut supra.

Ex Protocollo,
Joh. Jac. Kleman.

N:o 211.

Ankom den 7 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotts Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring i gällande föreskrifter, angående vården och förvaltningen af Kyrkornes Fastigheter och medel samt granskningen af redogörelserne derföre.

Ledamoten af Vållofl. BorgareStåndet Herr *Cronius, J. H.* har, uti Memorial, som till detta Stånd blifvit ingifvet och derifrån till LagUtskottet remitteradt, velat fästa Riksens Höglofl. Ständers uppmärksamhet deruppå, att, genom 6:te §. i Kongl. Förordn. om Socknestämmor och Kyrkoråd, af den 26 Febr. 1817, finnes i allmänhet stadgadt, huru som till föremål för Socknestämmas handläggning bland annat hörer Kyrkovärdars utnämnande samt granskning af Räkenskaperne för Kyrkans medel och deras användande, hvarjemte i 7:de §. föreskrifves att, derest vid votering rösterne lika utfalla, den mening bör blifva gällande, som af Ordföranden bifalles, så att Ordföranden eller Pastor i Församlingen icke eger mer än en röst och i sistnämnde händelse *votum decisivum;* men enär samma §:s sista mo-

ment tillika innehåller, att, i afseende å Malmöhus, Christianstads, Blekinge, Hallands, samt Götheborgs och Bohus Län, den, under den 12 April 1815 för dessa Läns Kyrkoförvaltning utfärdade Kongl. Instruction bör tjena till efterrättelse, och denna Instruction i 15:de puncten 1 och 2 Mom. föreskrifver, det Pastor i Församlingen eger att uppgöra förslag till Kyrkovårdar samt vid val till dessa beställningar beräkna sin röst allena till en tredjedel emot Församlingen, hvartill kommer att i 18:de puncten stadgas, det årliga Redogörelsen för Kyrkans medel och tillhörigheter bör till LandsContoiret insändas, för att åtfölja Landsboken till Kongl. KammarCollegium, utan att Församlingens rätt, att samma Räkenskap, genom utsedde Ombud, derförinnan granska, på något ställe finnes omnämnd eller medgifven, synes, i Herr *Cronii* tanka, billigheten fordra, att denna olikhet i rättigheter, särskilde Rikets Provinser emellan, undanrödjes, samt att Församlingarne inom Malmöhus, Christianstads, Blekinge, Hallands samt Götheborgs oc BohusLän förhjelpas till enahanda inflytande uppå ifrågavarande ärender, som genom 1817 års Kongl. Förordning redan blifvit Rikets öfrige Innevånare medgifvet, och det så mycket heldre, som, då en Församlings Ledamöter måste bidraga till Kyrkans byggnad och underhållande, den närmaste rätt att undersöka, huruvida de härföre

beviljade anslag för afsedde ändamål behörigen anvånändas, äfven bör med förstnämnde skyldighet oskiljaktigt vara förenad.

Af sådan anledning har Herr *Cronius*, till rättelse härutinnan föreslagit:

1:o Att minst 4 och icke öfver 8 bofaste och väl kände män inom hvarje Stads Församling måtte genom val, vid Allmän Socknestämma, deri alle till Prestval berättigade Ledamöter af Församlingen böra ega rätt att deltaga, få utses, att, gemensamt med Pastor, vårda Kyrkans medel och bevaka dess angelägenheter, under det i 1815 och 1817 års Kongl. Författningar redan stadgade ansvar.

2:o Att Församlingarne må ega, vid Allmän Socknestämma hvarje år, genom val utse tvånne Ledamöter, som, i egenskap af Revisorer, granska den af Pastor och Kyrkoråd uppgjorda Räkenskap för Kyrkans medel och öfrige tillhörigheter, innan densamma varder till LandsContoiret insänd.

3:o Att de anmärkningar, som af desse Revisorer kunna väckas, och hvilka sist trenne veckor efter det Räkenskaperne fått emottagas, böra vara i skrift uppsatte, måge i Allmän Socknestämma Församlingen föredragas och derstädes afgöras; hvarefter den eller de, som med beslutet icke åtnöjas, böra anvisas, att, inom den, i 9 §. 1 mom. af 1817 års Kongl. Förordning, utsatte tid, sine besvär, efter

ämnets föranledande, inför Consistorium eller Konungens Befallningshafvande anföra.

4:o Att Pastor i Församlingen, då de i förestående puncter omförmälda angelägenheter till handläggning i Allmän Socknestämma förekomma, icke må ega ett större inflytande på de sammas afgörande, än det honom, i egenskap af Ordförande, i alla andra frågor, tillkommer, eller votum decisivum, då rösterne lika utfallit.

Genom anförande till Ståndets Protocoll har Herr *Bagge* förenat sig med Herr *Cronius* och tillika föreslagit, att det må blifva Församlingarne tillåtet, i stället för Kyrkovärdar, tillsätta särskilda Sysslomän, när Kyrkornes tillgångar äro så betydliga att denna åtgärd behöfves.

Detta ärende som af LagUtskottet blifvit EkonomiUtskottet meddeladt, hafva Utskotten funnit vara af den egenskap att böra gemensamt behandlas.

Vid betraktandet af de anmärkte olikheterne i råttigheter särskilde Rikets Provinser emellan, hafva Utskotten bordt göra redo för de förhållanden hvilka för dessa olikheter ligga till grund, och, i mån af dessa grunders gilltighet och bestånd, för sin del, äfven afgöra frågan om bestånd eller upphörande af den skillnad som blifvit öfverklagad.

Först förekommer hurusom Presterskapet i Malmöhus, Christianstads, Blekinge, Hallands samt Göthebors och BohusLän ega ett större inflytande på val

af Kyrkovärdar än Prosterskapet i Rikets öfriga Provinser, enär, utom rättigheten att dem föreslå, Pastor, då de skola väljas, beräknar sin röst till en tredjedel emot Församlingen, då deremot i det öfriga Sverige Pastorerne ä Landet blott ega en röst med afgörande rätt, när rösterne äro lika; men som grunden härföre, angifven vid sjelfva stadgandet i 1815 års Instruction, befinnes vara det större ansvar och besvär, som förstnämnde Presterskap åligger, i anseende till öfvertagandet af de, på Ständernes begäran, år 1811 indragne KyrkoInspectorernes befattning med räkenskaper och förvaltning af en i förenämnde Län mera betydlig Kyrkans egendom, hvilken befattning göres Presterskapet mer eller mindre lätt, i mån af mer eller mindre tjenligt biträde af Kyrkovärdarne; så finna Utskotten icke skäl att föreslå någon minskning i Pastorernes deltagande valrätt af Kyrkovärdar. Något särskildt stadgande för Städerne om styrelsen och förvaltningen af Kyrkans tillhörigheter inom förrberörde Provinser finnes icke, utan gäller för dem hvad i allmänhet i 23 §. af Presterskapets Privilegier och Kongl. Förordn. om Socknestämmor och Kyrkoråd af den 26 Febr. 1817 15 §. sista mom. är förordnadt.

Hvad dernäst angår den särskilda tillsyn öfver Kyrkoräkenskaperne inom Skåne, Halland, Blekinge, Göthebors och BohusLän, som, genom Kongl. Instructio-

nen af den 12 April 1815 år påbuden, att nemligen årlig räkning öfver Kyrkans medel, af Pastor och Kyrkovårdar underskrifven, skall till HäradsProsten aflemnas, och derefter af honom till LandsContoiret insåndas, för att sedan åtfölja Landsboken till KammarCollegium, allt i ändamål, att på hvardera stället granskas och skärskådas, så hafva Utskotten ansett, att, ehuru betydliga Kyrkans tillhörigheter inom förrberörde Provinser än må vara, revisionen och controllen deraf dock bör ensamt anförtros åt Församlingarne sjelfve i likhet med hvad Församlingarne inom öfriga delar, af Riket tillkommer, då härigenom för allmänna Ämbetsverk vinnes minskning af göromål, hvilkas ordentliga bestridande är Församlingens egen nytta och således åt dess egen omsorg säkrast synes kunna öfverlemnas. Men för att vinna en stadgad ordning med Kyrkoråkenskapernes granskning ej mindre inom oftanämnde Landskap, än Rikets öfriga delar, få Utskotten, såsom tillägg till den underdåniga framställning, angående vissa stadganden i Kongl. Förordningen af den 26 Febr. 1817, om Socknestämmor och Kyrkoråd, Riksens Höglofl. Ständer redan beslutit, vördsamt föreslå: att Församlingarne i Riket vid allmän Socknestämma hvarje år utvälja tvänne högst fyra Ledamöter, hvilka, i egenskap af Revisorer, skola granska de af Pastor och Kyrkovärdarne uppgjorde råkenskaper för Kyrkans medel och öfrige tillhörigheter; och borde, i händelse af bifall till hvad Utskotten sålunda föreslagit, jemnväl i underdånighet hos Kongl. Maj:t anhållas, om upphäfvande af hvad Kongl. Maj:ts Nådiga Instruction af 12 April 1815, angående ofvanomförmälde särskildta Revision af Kyrkoråkenskaperne stadgar.

Beträffande slutligen det yrkade uppläsandet i Socknestämma af Revisorers anmärkningar och deras fullföljd samt förbehållet, att Pastor icke måtte ega ett större inflytande på dessa frågors afgörande, än honom i egenskp af Ordförande tillkommer, äfvensom hvad Herr *Bagge* yrkat, om särskilde Sysslomäns tillsättande i stället för Kyrkovårdar, när Kyrkans tillgångar äro så betydliga, att denna utväg behöfves; så anse Utskotten de för Församlingarne sålunda åsyftade rättigheter naturligen följa af hvad som redan är stadgadt och nu blifvit föreslaget, samt något särskildt Utlåtande deröfver icke erfordras.

Dock hemställes detta Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning tillika med några Ledamöters särskildta yttranden. Stockholm den 18 October 1823.

Utdrag af Protocollet hållet uti Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotts Plenum den 18 Oct. 1823.

S. D. Till öfverläggning företogs förslaget till Utlåtande i anledning af väckt Motion, om ändring i gällande föreskrifter, angående vården och förvaltningen af Kyrkornes fastigheter och medel, samt granskningen af redogörelserne derföre.

Herr *Ribbing* begärde ordet och uppläste ett så lydande anförande:

"Jag anser det icke förenligt med den försigtighet, som vid öfvergång från en allmän ordning till en annan alltid bör iakttagas, att man borttager allt inseende af LandsContoiren och Rikets KammarVerk öfver de särdeles betydlige Kyrkoräkenskaperne, inom Skåne, Halland, Blekinge, Göthebörgs och BohusLän, och för hvilkas upprättande ända intill 1811 särskilde tjenstemän, eller så kallade Kyrko-Inspectorer voro anstälde. Jag vill derföre icke betaga Församlingarne det ringaste af all den granskningsrätt som de kunna önska, men i anseende till deras ovana att den utöfva och kanske äfven någon gång beroende af en enda person inom Församlingen, tror jag att Utskotten, utan att sträcka sitt förslag utöfver hvad Motionären begärt, nu till en början bort föreslå: Att Kyrkoräkenskaperne

trenne veckor förr än de till LandsContoiren böra ingå, skola öfverlemnas till Församlingen, som det tillkommer, att genom valde Revisorer, inom sistnämnde tid, desamma granska, dervid göra anmärkningar, och i den ordning Kongl. Förordningen om Socknestämmor och Kyrkoråd, af den 26 Febr. 1817, utstakar, utföra de besvär, hvartill de kunna finna sig befogade; dock bör alltid den allmänna granskning af Räkenskaperne, som LandsContoiret, enligt Kongl. Instruction af den 12 April 1815 åligger, föregå det Konungens Befallningshafvandes Beslut i ämnet, som kan varda påkalladt.

För att rätt bedömma detta ämne torde local kännedom af de Provinser vara nödig, om hvilka här är fråga, deras olika inrättningar samt folkets seder och lynne. Begreppen härom föranleda till helt andra slutföljder, än den blotta kännedomen om andra delar af Riket kan åstadkomma."

Häruti instämde Ordföranden, Herr Grefve *Wachtmeister*, samt Herr Biskopen Doctor *af Wingård* den sistnämnde med tillägg, att som Särskildta Utskottet i dess afgifne förslag till StyrelseVerkens förändrade Organisation, äfven meddelat yttrande öfver CommunalStyrelsen och Revisionen af Kyrkornes räkenskaper, ansåg Herr Biskopen icke lämpeligt, innan samma förslag blifvit hos RiksStånden pröfvadt, nu på förhand föreslå en partiel

förändring af hvad Författningarne i denna del stadga.

Herr Prosten *Grevillius* begärde, att Herr Doctor *Rönnbecks*, vid öfverläggningarne i den samfälta Beredningen, afgifna särskildta yttrande i ämnet måtte uppläsas, hvartil Utskotten lemnade bifall; och var samma yttrande af följande innehåll:

"Innan man ingår i pröfningen af Motionärens särskildt framstälde Propostitoner, torde vara nödigt, att lemna ett allmänt begrepp om de af honom åberopade Kongl. Maj:ts Nådiga Författningar, så väl af den 27 Febr. 1817, angående Socknestämmor och Kyrkoråd, som af den 12 April 1815, rörande vården och förvaltningen af Kyrkornes tillhörigheter i Malmöhus, Christianstads, Blekinge, Hallands, Götheborgs ock BohusLän. Den förre är allmän och tillämplig för hela Riket, utom i de puncter, der den uttryckligen åberopar den sistnämnde. Men hvad angår Kyrkoråds tillsättande i Städerne, hvarom nu egentligen är fråga, lemnar den derom allmän föreskrift, utan inskränkning för något särskildt Län i Riket. Detta skall i det följande närmare utvecklas; men man har ansett nödigt, att sådant på förhand anmärka, då Motionären utgått från den icke grundade princip, att vid fråga om val till Kyrkoråd, rättigheterne skulle för MalmöhusLån vara mera inskränkte, än för de öfrige Provincer. Sådant är icke förhållandet, och kan icke vara det.

Kongl. Maj:s Nådiga Instruction af den 12 April 1815 rörer särskildt de der uppräknade Lån, som i afseende på Landt-Kyrkornes Ekonomi äro af helt annan beskaffenhet, än uti de öfrige delar af Riket, och tillkom sedan KyrkoInspectors sysslorne i dessa orter blefvo iudragne. Deremot äro desse Sysslomän, hvad angår Skånska Städerne, bibehållne, och stå under Kyrkorådens närmaste inseende. Sistnämnde Kongl. Författning meddelar alldeles ingen föreskrift om Kyrkoråd, och hörer således icke till närvarande fråga.

Beträffande åter Kongl. Förordningen den 26 Febr. 1817, om Socknestämmor och Kyrkoråd, innefattar den i dessa ämnen alla nödiga föreskrifter, och utan undantag för någon Stad i Riket bjuder i 11 §., att Kyrkoråds Ledamöter i Ståderne tillsättes på lika sätt, som dervarande Kyrkovårdar, derom Presterskapets Privilegier den 16 October 1723 §. 23 stadgar, att de skola utväljas och tillsättas med Kyrkoherdens och Magistratens vettskap och öfverenskommande. Häruti råder således en fullkomlig enhet för Städerne i hela Riket. Då 6 §. bjuder, att till Socknestämma hörer Kyrkovårdars utnämnande, (hvaraf Motionären uti ingressen velat sluta, att detsamma gäller om Kyrkoråd) har detta så mycket vissare endast afseende på Landt-Kyrkorne, som den 11 §. specielt och bestämt uttrycker, huru och på hvad sätt Kyrkoråds Ledamöter i Ståderne antagas.

Hvad särskildt beträffar Landskrona, som i detta fall icke innehafver något särskildt Privilegium, har med tillämpning af denna allmänna Författning, Kongl. Maj:t genom Utslag af den 14 November 1821 förklarat att Kyrkoråds Ledamöter derstädes, böra tillsättas på sätt Presterskapets Privilegier och Kongl. Förordningen den 27 Febr. 1817 föreskrifver. I följd häraf kan hvad angår 1:sta puncten af Motionärens hemställan, om val till Kyrkoråds Ledamöter å samtlige Församlingens Invånare vid Allmän Socknestämma så mycket mindre bifall tillstyrkas, som den strider mot den för hela Riket utfärdade, — på Presterskapets Privilegier grundade Författning — allmänna praxis, — och särskildt Kongl. Maj:ts Utslag. Hvad deremot vidkommer antalet af desse Ledamöter, är det för Städarne icke inskränkt genom någon Författning, och behöfves således derom ingen anmälan ske, heldst 11 §. af ifrågavarande Författning, så väl för Stads som Landt-Församlingar medgifver åtta personers antagande, hvilket ock sistnämnde Kongl. Maj:ts Nådiga Utslag för Landskrona godkänner.

I 2:dra och 3:dje puncterne har Motionären yrkat val af Revisorer å Allmän Socknestämma till Kyrkoräkenskapernes granskning, samt bestämd tid för denna slags revision, densammas öfverlemnande till pröfning i Allmän Socknestämma, fa-

taliers

taliers utsättande för besvär i dessa ämnen. Huru och på hvad sätt Kyrkoräkenskaperne må öfverses och granskas, antingen genom Revisorer eller samtlige Församlingens Ledamöter är en omständighet, hvarom hvarje Församling eger att sjelf öfverenskomma och besluta. Kongl. KyrkoLagens 24 Cap. 8 §. och Presterskapets Privilegier §. 23 föreskrifva dessa räkenskapers upplåsande och erkännande å Socknestämma, och då Kongl. Resolutionen den 10 September 1743 stadgar för Kyrkorne i Skåne, Halland, Blekingen och BohusLän, att Församlingen eger, att i den händelse någon olaga dispostition skulle med Kyrkornes medel vara gjord, sådant hos Landshöfdingen i Orten till rättande andragas, har hvarje Församlings Ledamot öppet att när som heldst undfå del af Kyrkornes räkenskaper, som å Landet förvaras hos Kyrkoherden, och i Städerne af ifrågavarande Provincer hos de derstädes tjenstgörande KyrkoInspectorer. Dertill kommer, att dagen till räkenskapernes afslutande pålyses från Predikstolen, då hvar och en af Församlingens Invånare, som önskar att deraf taga kännedom, eger att sig infinna. För öfrigt undergå de sedermera en revision först i LandsContoiret och derefter i Kongl. KammarRätten.

Då Motionären i 4:de puncten yrkat, att Pastor i Församlingen skulle vid öfverläggningar i desse ämnen å Socknestämma

icke ega större inflytande, än det honom i egenskap af Ordförande tillkommer, lårer han förmodligen icke sjelf våntat, att någon åtgärd härmed skulle tagas. Så väl Ordförande som Ledamöter hafva sine i Författningarne bestämde rättigheter. Att å någondera sidan inskränka eller utvidga dem, dertill förekommer efter min tanka ingen anledning. Om någondera öfverträder den gräns desse Författningar bestämt, får den eller de, som dermed finna sig missnöjde anföra å vederbörlig Ort och ställe besvär, i händelse de finna sig derill befogade."

Häruti instämde Herr Prosten *Grevillius* och Professor *Bexell*.

Herr *Lenning* yttrade: "Med den del af Betänkandet, som föreslår fortfarande af den Författning, enligt hvilken Kyrkoherdar i vissa af Rikets Södra Provincer skola ega en tredjedel af rösträttigheten vid val af Kyrkovårdar; kan jag ej förena mig; men instämmer deremot i Motionärens tanka, att en lika rätt måtte Hemmansegare i berörde Provincer förunnas, som öfrige Rikets Innevånare åtnjuta, eller ett fritt val så af denna, som andre förtroende befattningar inom Församlingarne, och att Pastorerne endast må ega votum decisivum; och kan jag af det uppgifna skälet för detta olika förhållande, att de Södre Orternes Kyrkor i allmänhet skola ega mer egendom än öfrige Rikets Kyrkor, ej hemta någon anledning till frånträdande af min nu yttrade tanka.

Härmed förenade sig Herr *Norström*

— — — — — — —

Ut supra.

Ex Protocollo,
Joh. Jacob Kleman.

N:o 212.

Ankom d. 7 Nov. 1823.

Utlåtande öfver anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 152 angående föreslagne ändringar i ConcursLagen af den 18 Julii 1818.

Detta Betänkande har af samtelige Respective RiksStånden blifvit till Utskottet återremitteradt i anledning af följande deremot gjorde anmärkningar:

1:o Att då ett af LagCommittéen utarbetadt förslag till ny ConcursLag vid sistl. Riksdag blifvit af LagUtskottet granskadt och derefter med några förändringar af Riksens Ständer antaget, synes något stort behof att å nyo omarbeta denna Lag ej ega rum, och att om ej dess vigtigare omständigheter påkalla förbättring, det vore bättre att låta Lagen förblifva orubbad, än att nu företaga förändringar, som kan-

ske nästa Riksdag åter finnas felaktige och fordra nya rättelser, heldst de förändringar Utskottet föreslagit icke synas vara af särdeles vigt.

2:o Att stadgandet i 10 §. 4 Cap. ConcursLagen, att Cessionantens halfva lön skall utan undantag afstås till Vicarien, är dels stridigt emot förut gifne och gällande författningar, såsom t. ex. ScholæOrdningen, hvilken innehåller, att ej mera än en fjerdedel af lönen må frångå Ordinarie Tjenstemannen eller för dess Vicarie anordnas, dels ock oanvändbart i anseende till en del tjensters beskaffenhet, för hvilka Vicarier ej kunna eller få tillsättas, såsom de högste Ämbeten inom PresteStåndet, och nästan alla inom MilitärStåndet, samt att den största oråttvisa tillfogas Creditorerne, hvilka, då Vicarien skulle hafva halfva lönen, och ej eller allt underhåll kunde beröfvas den olycklige Tjenstemannen, icke skulle af öfverskottet finna någon tillgång för deras förnöjande; och har i sammanhang härmed blifvit yrkadt, att det må bero på vederbörande Auctoritets pröfning huruvida Ämbetsmannen, som är under Concurs, bör afhålla sig från Ämbetsutöfning, emedan det ej vore med billighet öfverensstämmande att stadgandet härom genast tillämpades, äfven i de fall då Gåldenärs obestånd härrör från Eldsvåda eller annan olycka af dylik beskaffenhet, eller från Cautioner för nära anhörige, hvilkas omständigheter voro väl kände

då Caution ingicks; hvarföre följande förändrade Redaction af 10 §. 4 Cap. blifvit föreslagen: "Hafver Gåldenär Tjenst i Riket då må han intilldess Dom öfver honom fallit, Tjensten ej förrätta i hvad den rörer Allmänna Medels och Räkenskapers handhafvande. Med Vicaries tillsättande och aflöning förfares, som för olika Ämbeten och Tjenster finnes dels i allmänhet, dels särskildt i Lag och Författningar stadgadt."

3:o Att den förändring Utskottet föreslagit af fatalietimman för inställelse vid HäradsRätt uti Concursmål till kl. 12 på dagen i stället för kl. 7 på aftonen, skulle föranleda flere olägenheter; att enär den nu bestämde Rättegångstimans slut kl. 7 utgör blott yttersta tiden för bevakningen, icke hinder möter att utropen kunna ske tidigare, såsom kl. 4, 5 eller 6, i likhet med hvad i HofRåtterne vanligen iakttages, att upprop hålles kl. 11 ehuru fatalietiman är kl. 12; att kl. 7 utgör aftonens början och kan således ofta mera lätt urskiljas än middagstiden, hvilken vore svårare att bestämma å Landet än i Städerne; och då Parter af ålder varit vane att fatalietiden vid HäradsRätt beräknas till kl. 7 på aftonen, samt HäradsRätten under påstående Ting vanligen har sammanträde både för- och eftermiddagarne, så skall icke något skäl förefinnas, hvarföre uti Concursmål olika fatalietimma skulle bestämmas emot den som för alle andre Rättegångsmål är gällande.

4:o Att LagUtskottet ansett sig icke kunna föreslå någon ändring i 7 Cap. 4 §., ehuru erfarenheten uti en kånd betydlig råttegång upplyst om de obehagliga tvister, som kunna uppstå äfven emellan föräldrar och barn i anledning af det i berörde Lagrum befintelige stadgande, och det synes vara emot princip, att en enskild Sterbhusdelegare, der Bouppteckningen visar betydlig behållning, skall ega tillfälle att, genom ett fingeradt Boskillnads anspråk, sätta Sterbhuset i Concurstillstånd, och derigenom, dels för en tid undanhålla Borgenärerne deras betalningsrätt, dels kunna ruinera de öfrige Sterbhusdelegarnes Credit och välstånd; och då de Sterbhusdelegare, hvilka icke vilja underkasta sig Concursen derigenom stanna i betalningsskyldighet för hela Sterbhusets skuld, utan att, få använda den någon gång kanske reelaste tillgång, som den andre Sterhusdelegaren under en orimlig eller ogrundad Boskillnads- eller Surrogatspretention söker undanskifta och emot Borgen fått rätt att lyfta; så har detta ansetts genom en Lagförklaring åtminstone på sådant sätt böra och kunna förekommas; att de Sterbhusdelegare, hvilka egendomen ej afträda vilja, icke böra kunna åläggas betalningsskyldighet för skulderne till större belopp, än deras arfslott i Sterbhuset, och att den andel skulder som belöper på den urarfva eller Boskillnadssökande, bör af fordringsegaren uti Concursen bevakas, och ej kunna de andre af-

fordras; äfvensom att, om någon eger intecknad fordran för förlag uti den egendom, hvilken en Sterbhusdelegare under Boskillnadsrätt begär undanskifta, sådane Fordringar äfven böra i Concursen bevakas, och till betalning ådömmas de öfrige Sterbhusdelegarne.

5:o Att ehuru Utskottet godkänt den Lagtolkning, att en Hustru, som vid Mannens Concurs afstått sin del i samfälda Boet, icke derigenom bör anses befriad att deltaga i Boets skuld med hvad från hennes sida efter Concursen till samfäldta Boet ingår, så länge ägtenskapet ej är upplöst, Utskottet ej ansett någon förklaring häröfver behöfvas; men då det icke skall vara för LagUtskottet okändt, att Domare oftast befria Hustrun från deltagande i gälden med hvad hon ärfva och förvårfva kan, och det således finnes, att Lagen af Domare är orätt förstådd och tillämpad, så har ytterligare yrkats, att en mera bestämd förklaring häröfver uti ConcursLagen infores, så att denna misstydning kan förekommas, och Lagens tillämpning bringas till enhet och likstämmighet vid alla Domstolar.

6:o Att, enär den uti 7 Cap. 8 §. Boskillnadssökande medgifne rätt till lyftning af den egendom sökanden påstår sig enskildt tillhöra, lemnar rum för många missbruk, ledande derhän, att Hustrun sedan Mannen sökt Cessionsförmån, genast i stöd af Boskillnads anspråk kommer i disposi-

tion af Boets betydligaste tillgångar, hvarigenom öfrige Borgenärer förmås att heldre än de afbida slutet af en långsam rättegång, åtnöja sig med hälften eller mindre af deras fordringar, ehuru Boet vid en ordentelig Utredning kunnat förslå till betalning, så borde sådant förekommas, genom hustruns förpligtande, att bevisa sin yrkade rättighet till Boskillnad, förr än hon egde lyfta något utur Boet.

7:o Att då ConcursMassas fördel onekeligen beredes i samma mån arfvodeskostnaden är ringare för en än för flere Curatorer, och det icke lärer vara obekant, att särdeles i Götheborg, ConcursMassor finnas, hvilkas utredning beror på 7 eller 8 andre dylika mål, sedan den ena Sysslomannen efter den andre sjelf råkat i Cessionstillstånd, så synes det billigt, att i alla ConcursMassor må ankomma på Borgenärerne sjelfve huruvida de åstunda en eller flere Sysslomän, äfvensom att, derest ej alla Borgenärer äro vid valet närvarande, den utsedde Sysslomannen bör för Boets förvaltning ställa Borgen, eller ock genom Gravationsbevis styrka, att han eger gäldfri Fastighet; hvarjemte Sysslomanna-befattningen alltid borde åtföljas af förmyndare ansvar; och har i öfrigt ConcursMassas förskingring under Sysslomäns vård, ansetts säkrast förekommas, om desse ålades att insätta Massans medel uti Banken, då Concursen är anhängig i Stockholm, men eljest uti LandtRänteri eller hos vederbörande

Magistrat; vid hvilket sistnämnde förslag blifvit erinradt, att en sådan skyldighet äfven hittills Sysslomän ålegat, men att underlåtande deraf lemnat rum för den förlust Creditorer ofta fått vidkännas derigenom, att Massans influtne medel icke varit i behåll, då utdelning skolat ske.

8:o Att som 28 och 29 §§. 5 Cap. i så måtto icke synas vara Synonyma, att i den sednare §. stadgas, det vid HåradsRätt Dom i Concursmål bör afkunnas å nästa Ting; men i den föregående, att målet bör vid Rådstufvu och HofRätt ofördröjligen afgöras, ehuru skäl ej förefinnas, hvarföre icke Lagen bör bestämma en viss tid, inom hvilken ConcursDom bör afkunnas lika väl för Rådstufvu- och HofRätt, som för en LandsDomstol; så har följande tillägg vid 28 §. blifvit tillstyrkt; "och sist inom Sex månader Laga Dom deruti afkunnas, såvida Laga hinder ej möta," samt

9:o Att Utskottet ej skall fästat nog uppmärksamhet vid de uti Herr Professor *Bexells* Motion framställde betänkligheter emot nu gällande formulär för Borgenärseden; att genom detta formulär Förmyndare, Bevakare af Allmänna Verks fordringar med flere, måste vara satte i stor förlägenhet; att Utskottet i synnerhet bordt behjerta de många MenEder hvartill den edeliga förpligtelsen i afseende på Bevillningsafdraget ofelbart skall föranleda; samt att formuläret borde omarbetas, så att Eden blefve enkel och begriplig, samt in-

gen tvingas att svärja hvarken på mer eller mindre, än till hans sak hörer.

Då i följd af hvad sålunda emot Betänkandet blifvit anmärkt, det nu åligger Utskottet att förnyadt Utlåtande afgifva, anser Utskottet sig i anledning af första anmärkningspuncten endast böra yttra, att eburu granskning och omarbetning af ConcursLagen i hela dess vidd af tvänne Motionärer varit ifråga ställd, Utskottet likväl inskränkt dess åtgård derhän, att meddela utlåtande öfver de ändringar, förklaringar eller tillägg uti samma Lag, hvilka bestämdt blifvit yrkade, dem Utkottet endast tillstyrkt, så vidt de efter Utskottets öfvertygelse funnits vara af behofvet påkallade.

Den ändring, som genom Motionerne blifvit yrkad uti 10 §. 4 Cap. ConcursLagen, och hvaröfver Utskottet i Betänkandet sig yttrat, har endast afsett det ovillkorliga stadgandet uti 2 mom. af samma §., att den tjensten i Gäldenärs ställe förestår skall njuta halfva lönen. Först vid återremissen af Betänkandet har fråga hos Högvördige PrestoStåndet blifvit väckt, att äfven 1 mom., som stadgar, att om Gäldenär hafver tjenst i Riket, han ej må, intill dess Dommen öfver honom fallit, tjensten förrätta, måste i så måtto ändras, att Gäldenär, intilldess Dom fallit, ej må förrätta tjensten i hvad den rörer Allmänna Medels och Räkenskapers förvaltning.

Vid pröfning af sistberörde nya Motion har Utskottet ansett det icke vara förenligt med Statens vårdighet och det anseende Ämbetsmän böra ega, att Ämbeten och Tjenster förrättas af personer, som blifvit skiljde från förvaltningen af egne angelägenheter, förr än de genom Dommarens pröfning vunnit stadfästelse derå, att svek och vårdslöshet ej vållat det lidande som Borgenärerne kan öfvergå; och då Gäldenär, som förmår åstadkomma bevisning derom, icke kan äfventyra ett längre uppehåll med den slutliga pröfningen af hans förhållande, enär 32 §. Cap. ConcursLagen medgifver, att frågan om afträdesförmån må särskildt genom Dom afgöras, finner Utskottet, att någon ändring icke bör ega rum i det ovilkorliga förordnandet om Gälbunden Ämbets och Tjenstemans afhållande från Tjensten, intilldess Dom öfver honom fallit. Hvad åter angår anmärkningarne i frågan om afsättande af Gäldenärs halfva lön till den som Tjensten i hans ställe förrättat; så har Utskottet, åberopande de uti Betänkandet upptagne skäl väl ansett stadgandet derom böra qvarstå; men tillika trott den modification lämpligen kunna ega rum, som innefattas uti följande stadgande, hvilket Utskottet föreslår måtte såsom tillägg till 10 §. 4 Cap. antagas: "*Dock ege vederbörande Auctoritet, som Vicarien förordnar, att uppå anmälan af Sysslomännen pröfva och bestämma, huruvida Vicarien med mindre än halfva lö-*

nen kan vara belåten och till hvad belopp den i sådant fall af honom uppbäras må.

Uti de öfrige, med ConcursLagen gemenskap egande uti Betänkandet afhandlade frågor, hvarå anmärkningaarne hafva afseende, har Utskottet, som trott sig finna anmärkningarne tillräckligen vederlagde genom de uti Betänkandet anförde skäl, ansett sig icke i någon del kunna förändra dess redan afgifne utlåtande.

Utskottet har ej eller i anseende till de förnyade anmärkningarne om olämpligheten af nu gällande formulär för BorgenärsEden, funnit skäl att hufvudsakligen förändra dess i detta ämne meddelade yttrande. Utskottet kan icke finna att denna Ed i allt hvad den rörer bestyrkandet af en anmälande fordrans laglighet, innefattar hvarken öfverflödige eller förvillande förpligtelser, utan tror deremot, att eden, efter dess nuvarande uppställning, lämpad efter de olika förhållanden, hvaruti Borgenärer kunna sig befinna, tillika verkar derhän, att bevakning mången gång underlåtes af diktade, eller genom ockrande tillkomne fordringar, hvilka sålunda stå i strid med de Edsförpligtelser, som skola afgifvas; och då enda möjliga utvägen att vinna tillförlitlig visshet derom, att Gäldenär verkeligen, i de fall Författningarne bestämma, fått till godo njuta Bevillningsafdrag å räntan, efter Utskottets tanka är, att Borgenär sin uppgift derom edeligen bekräftar, heldst erfarenheten visat, huru-

ledes Gäldenärer, för att få behålla Lån ofta qvitterat Bevillningsafdraget, utan att detsamma i sjelfva verket dem till godo kommit; så finner Utskottet icke anledning tillstyrka uteslutande af den uti BorgenärsEden innefattade förpligtelse härom; men föreslår deremot, att genom Allmän Författning, Borgenär, som icke vill eller kan fullgöra ifrågavarande Edsförpligtelsen, må berättigas, att vid BorgenärsEdens aflåggande denna förpligtelse utesluta, under påföljd likväl, att derest, den anmälde fordran är af den beskaffenhet att Bevillningsafdrag å räntan bordt Gäldenär till godo komma, detsamma, ehvad det af Gäldenär är qvitteradt eller icke, ovilkorligen skall för hela den tid det bordt ega rum, Gäldenären eller ConcursMassan vid slutliga utdelningen af de bevakade och fastälde fordringarne godtgöras.

Härmed öfverlemnar Utskottet alltså å nyo vördsamligen Betänkandet med de nu föreslagne rättelser till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning, med bifogande af tvånne Ledamöters särskildte yttranden. Stockholm den 25 October 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet uti Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 21 October 1823.

S. D. Till justering upplästes Utlåtandet i anledning af återremissen af Be-

tänkandet N:o 152 om ändring i 1818 års ConcursLag; hvarvid Herr *Ribbing* åberopade sitt förut i detta ämne afgifne yttrande; och Herr Borgmästaren *Hagander* anförde: "Jag har icke deltagit i Utskottets först afgifna Betänkande; och anser mig icke kunna biträda de nu beslutade tillägg och förändringar, åberopande de motiver, hvilka finnas anförda uti LagUtskottets vid 1818 års Riksdag om ifrågavarande ämnen afgifna Betänkande." Ut supra.

Ex Prorocollo

Joh. Jac. Kleman.

N:o 213.

Ankom den 7 Nov. 1823.

Utlåtande, i anledning af återremiss af Utskottets Betänkande N:o 153, öfver åtskillige af FiskalsÄmbetet i Rikets Ständers Bank väckte samt af BankoUtskottet hos Riksens Ständer anmälde frågor om ändring och undantag i Allmänna Lagar och Författningar, för betryggande af BankoVerkets säkerhet.

Hedervärda BondeStåndet, som under den 1 sistl. Sept. återremitterat Lag-

Utskottets Betänkande N:o 152, angående föreslagne ändringar i ConcursLagen af år 1818, har vid föredragning af nu ifrågavarande Betänkande N:o 153, ansett detsamma ega så nära gemenskap med det förra, att det, i afseende på visse förekomne stadganden, icke kunde oberoende deraf afgöras; hvarföre BondeStåndet, under åberopande af samma skäl, hvarå återremissen af Betänkandet N:o 152 sig grundar, äfven funnit skäligt återförvisa Betänkandet N:o 153 till förnyad handläggning.

Sedan LagUtskottet uti afgifvet Utlåtande N:o 212 öfver de emot Betänkandet N:o 152 inom samtlige RiksStånden gjorde anmärkningar, på anförde skäl ansett sig böra vid berörde Betänkande oförändradt förblifva, samt emot nu ifrågavarande Betänkande icke något blifvit anmärkt, som fordrar särskildt Utlåtande; så får Utskottet endast med åberopande af förenämnde Utlåtande å nyo öfverlemna Betänkandet till Hederv. BondeStåndets pröfning, med tillkännagifvande, att detsamma af de öfrige trenne RiksStånden, enligt ankomne ProtocollsUtdrag, blifvit bifallet. Stockholm den 25 Octob. 1823.

N:o 214.

Ankom den 7 Nov. 1823.

Utlåtande öfver anmärkningen vid Utskottets Betänkande N:o 186 om ändring af 16 Cap. 8 §. HandelsBalk., rörande inrättande af Förmyndare-Kammare i alla Rikets Provinser och förslag till en förändrad HypotheksLag m. m.

Förenämnde Betänkande, hvilket vid föredragning hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Hedervärda BondeStåndet blifvit bifallet, är deremot blifvit återremitteradt af Högvördiga PrsteStåndet och af Vålloft. BorgareStåndet, i anledning af följande deremot gjorde anmärkningar:

Hos Högvördige PresteStåndet.

Af Herr Biskopen Doctor *af Wingård*, som dels yttrat, att det varit önskansvärdt, att högst få och endast af nödvändighet påkallade Lagförändringar vid denna Riksdag företagits, då en snart fullbordad Allmän Lag kommer af nästa Ständer att i sitt sammanhang pröfvas, jemte det Herr Biskoppen sökt ådagalägga menligheten af ostadighet och låttrörd ombytlighet i Lagstiftningen; dels ock anfört, att Utskottet väl såvida hyllat denna grundsats, som Utskottet

skottet, af ömmande skäl, i ordningen bland förmånsrätter bibehållit Barnaarf vid sitt rum, men att, ehuru lika starka moraliska skäl ej kunna anföras för Kronans, Kyrkors och fromma Stiftelsers förmånsrätt, det likväl ej lärer kunna nekas att här förefinnes ett bättre *Privilegium Caussæ*, än Inteckning kan ega, samt att Styrelse och Ständer, såsom vårdare af Statens rätt och Presterskapet, särskildt genom sitt Sysslomanskap vid Kyrkors och de fattiges Cassor, förbundet till Tutel för dessa, alldeles icke böra medgifva uppoffrande af denna förmånsrätt för en förmodad vidgad Credit. Herr Doctor *Hedrén* har förklarat att åfven han, af de skäl Harr Biskop *Wingård* anfört, skulle afstyrka alla partielle Lagförändringar i förevarande frågor, om icke Bankens säkerhet här påkallade ett särskildt afseende för dess betryggande mot möjliga förluster, hädanefter så mycket nödvändigare, som Riksens Ständer så frikostigt utvidgat FastighetsLånefonden. Man har trott sig kunna bereda Banken denna säkerhet genom de betyg som fordrats, att nemligen Låntagare vore fri från Förmynderskap samt förvaltning af Publike eller andre förmånsrätt egande medel, men exempel hafva visat, att Banken detta oaktadt icke varit nog tryggad, utan måst ingå i Concourser och vidkännas verklig förlust, hvilket ock föranledt de af Riksens Ständers BankoUtskott härutinnan gjorde framställ-

ningar. De skäl hvilka blifvit anförde för Kronans, Kyrkors och FattigInrättningars medel, ehuru de visserligen förtjena afseende, har Herr Doctorn likväl trott vara af mindre vigt och betydenhet än de som röra Barnarfs förmånsrätt, emedan de förra alltid ega tillfälle att betrygga sin säkerhet; men i sednare fallet Pupillers hela timliga väl ofta ligger i en enda persons händer, och Lagen bör i detta fall skydda den värnlöse. Herr Doctorn har ansett Barnarf, efter nu gällande Författningar vara *de Jure* intecknade i Förmyndarens egendom, och att det endast återstår, att de blifva det *de Facto* och som det af Utskottet tillstyrkta förslag skulle komma att medföra mycken svårighet och ett ändeligt skrifveri; så har Herr Doctorn tillstyrkt den enkla utväg, att, med erkännande af Barnaarfs förmånsrätt, i Inteckningshandlingarne införes, om egendomen dessutan är med några andra skulder graverad. Med detta yttrande har Herr Domprosten *Wijkman* sig förenat och tillagt: Att Banken är i ett annat förhållande än både Kronan och Publika Cassorsdelegare; att Kronan utser sjelf sine uppbördsmän som dessutom stå under Landshöfdingarnes uppsigt, samt med förbindelse till redogörelse inför dem, och Publike Cassadelegare kunna efterse Förvaltarne deraf samt sjelfve controllera och bevaka sin säkerhet; men Banken deremot har icke annat än panten att hålla sig till och

då underslef dervid kan ske, är den, så framt ej sådant förekommes, i belägenhet att kunna förlora genom okände innestående Barnarf, framför den säkrast ansedde Inteckning, hvilket äfven någon gång skett, då Låntagaren, oaktadt uppvisande af betyg, om frihet från att innehafva Barnarf, ifrån den Domstol hvarunder han lyder dock efteråt befunnits vid långt derifrån varande Domstol häfta för sådant och som varit i hans vistelse ort okändt; på hvilka grunder Herr Domprosten tillstyrkt, att någon Författning till Bankens betryggande i denna del måtte vidtagas; och hafva vid sist anförde yttranden erinringar af Herr Biskopen *af Wingård* blifvit gjorde, hvilka åter af Herr Domprosten *Wijkman* och Herr Doctor *Hedrén* blifvit besvarade.

Hos Vällofl. BorgareStåndet har Herr *Monthan* anfört: Att då han för sin del icke kunde bifalla Utskottets Betänkande, så förenade han sig i allo med hvad Herr Grefve *Wachtmeister* och Herr Borgmästaren *Hagander* uti afgifne Reservationer deremot anfört, och lika med dem, yrkade den förändring i 17 Cap. HandelsBalk. att hela 8 §. flyttas emellan 11 och 12 §§.; men i händelse sådan ändring icke kunde bifallas, har Herr *Monthan* ansett sig emot den af Utskottet föreslagne Lagförändring, såsom tillägg till 20 Cap. ÄrfdaBalk. till rättelse anmärka: att förslaget *det en Förmyndare ej får lyfta owyndigs penningar, innan anmälan derom skett vid*

den Rätt derunder han lyder, och att, *derest den, som till Förmyndare förordnades, ej inom samma Rätts Domsaga bor, Förmynderskapet ej får tillträdas, innan förordnandet blifvit kungjordt den Rätt, hvarunder han lyder och i dess Protocoll tecknadt*, vid verkställigheten icke allenast kan förorsaka den omyndige stor skada, utan ock på flera sätt illuderas; att detta Lagstadgande tyckes förutsätta, att man i allmänhet vore angelägen att emottaga Förmynderskap för att få lyfta omyndiges medel; men då förhållandet just är tvertom och Domstolarne ofta nödgas ålägga både skylda, och, då de ej finnes, oskylde personer Förmynderskap, och dessa således, kanske med uppsåt att Förmynderskapet undvika, kunna uraktlåta att om Förmynderskapet kungöra den Domstol, derunder de lyda, så blifva de omyndiges medel under tiden ofruktbare liggande och ingen finnes, som kan dem emottaga, och som för deras säkerhet under tiden vakar. Icke sällan kan det vara af största vigt, att omyndiges egendom genast bör af Förmyndare emottagas och vårdas, och på de ställen der blott ett eller två Ting årligen hållas och således en långre tid åtgår, innan åtgärden kan en annan Domstol kungöras och i dess Protocoll antecknas, kan detta uppehåll för den omyndige föranleda den största skada och förlust; och ett annat förhållande kan äfven inträffa om någon person för att åtkomma omyndiges

penningar och IteckningsLån tillika, låter på flere ställen sig mantalsskrifva och för Förmynderskapets emottagande uppgifver sig vara boende på ett ställe, der han ingen eller obetydlig fastighet eger, hvarigenom hans Förmyndare befattning blir okänd för den Domstol, der han eger den fastighet som han låter inteckna, och der han äfven såsom mantalsskrifven eger rätt, att Förmyndarebevis utfå, samt på sådant sätt kan dölja sin Förmyndare befattning och bedraga Inteckningshafvaren. Med Herr *Monthan* hafva flere Vällofl. BorgareStåndets Ledamöter sig förenat, hvarjemte Herr *Noræus* ansett den ifrågaställde förmånsrätten för Barnarf icke nödvändig, utan tvertom menlig för den enskilde Crediten, samt trott det vara slägtförhållanden och förtroende till personens redlighet, mera än säkerheten, som skola grundlägga valet af Förmyndare.

Bland de skäl, som emot Utskottets Betänkande anförde blifvit, äro inga andra än dem Utskottet förut tagit i öfvervägande; och hvad angår den af Herr *Monthan* anförde betänklighet, att en person kunde låta mantalsskrifva sig på flere ställen, så, utom det att egna fördelen motverkar en åtgård, hvarigenom man åtager sig att betala fördubblade utskylder, bör man i allmänhet icke sluta till det rätta från missbruk, mot hvilka det dessutom tillhörer vederbörande Åmbetsmän att vaka, och hvad det anförda särskildt angår, lärer det

sakna föga grund i motsvarande exempel af verkliga händelser.

Utskottet måste således oförändradt förblifva vid besluten i dess förra Betänkande; men för att undanrödja all den tidsutdrägt med Förmyndares tillträde af sin befattning, som möjligen kunde orsakas af föregående anmälan hos Domstolen, hvarunder Förmyndaren lyder, har Utskottet ansett, att denna anmålan borde få ske hos Domaren, under de tider då Domstolen icke är tillsammans, och följande ändring i Redaction af de föreslagne §§. i 20 Cap. ÅrfdaBalk, ega rum:

"2 §. Faller egendom omyndigt barn till medan föräldrar lefva, och skall godset af dem förvaltas, då må en sådan förvaltning af dem ej förr tillträdas, än anmålan derom skett hos Domaren eller den Rätt, hvarunder de lyda, och varde sådant i Rättens Protocoll tecknadt; har sådan anteckning skett af Rättens Ordförande, då Rätten icke varit tillsammans, varde det vid nästa sammanträde tillkännagifvet."

"10 *eller sista* §. År den, som till Förmyndare förordnas, ej inom samma Rätts Domsaga boende, då varde Förmyndareförordnandet genom Ordförandes i Rätten försorg, genast öfversändt till Domaren, under hvars Domvärjo den förordnade lyder, för att i denna Rätts Protocoll tecknas på sätt i 2 §. säges och Förmyndaren derefter tillställas."

Med den sålunda föreslagne rättelse, samt med tillkännagifvande, att de af Utskottets Ledamöter, hvilka förut varit af skiljaktig mening, äfven nu dervid förblifvit, får Utskottet alltså å nyo öfverlemna Betänkandet till Riksens Höglofl. Ständers pröfning. Stockholm den 30 Octob. 1823.

N:o 215.

Ankom den 7 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotts Betänkande öfver Riksdags-Fullmägtigen Anders Henricssons Memorial, angående afskaffande af BergsTingsRätter och Bergmästare-Ämbeten.

RiksdagsFullmäktigen från Stora KopparbergsLån *Anders Henricsson* har uti ett till Hedervärda BondeStåndet ingifvet Memorial yrkat, att BergsTings-Rätter och BergmästareÄmbeten måtte afskaffas och de förres göromål öfverlemnas till HäradsRätterne samt Bergmästarnes administrativa befattning, om möjligt försvinna, eller i annat fall öfverflyttas på BergsCollegium; och har såsom skäl för detta yrkande blifvit anfördt, att nyttan af BergsTingsRåtterne länge sedan försvunnit i fall den någonsin funnits, men deras skadlighet står qvar och är ganska

känbar: att alla de saker som vid denna Domstol afgöras kunna likaså väl handteras vid HåradsRätterne, då man icke behöfde vänta öfver ett helt år på BergsTinget för att få sin sak upptagen, och man fick dömmas af Domare som egde mera vidsträckt erfarenhet genom deras jemnare och mångsidigare arbete; att genom Bergmästarnes afskaffande, BergsLagen befrias från en mångd påbud och uppfinningar som desse Ämbetsmän hafva makt att utfärda, och hvilkas utfärdande stundom synes härröra från ingenting annat än att de hafva makt dertill; att så länge BergsCollegium qvarblifver, detsamma icke lärer underlåta att i denna väg använda sin verksamhet i afseende på dessa påbud eller så kallade Ekonomiska författningar, hvilkas behof icke kan vara mera brådskande, än att de tids nog kunna af BergsCollegium utfärdas; samt att många instantier för klagomål öfver påbud och författningar, som menigheter måste lyda, säkert icke äro förmonlige.

Sedan detta Memorial först blifvit remitteradt till Riksens Höglofl. Ständers Särskildta Utskott, men bemåldte Utskott ansett sig dermed icke böra taga befattning har Hedervärda BondeStåndet genom Protocolls Utdrag den 11 sistl. Junii öfverlemnat detsamma till LagUtskottets åtgärd, uti hvilken Remiss Vålloft. BorgareStåndet enligt Protocolls Utdrag den 25 Junii sig förenat.

Då i följd häraf *Anders Henricssons* Memorial hos LagUtskottet till handläggning förekommit, har Utskottet ansett sig endast tillkomma att meddela utlåtande öfver frågan om BergsTingsRätternes afskaffande, i pröfning hvaraf LagUtskottet alltså ingått, men deremot funnit frågan om afskaffande eller öfverflyttande på annan myndighet af Bergmästarnes administrativa befattning vara af den beskaffenhet, att den af Allmänna Besvärs och EkonomiUtskottet borde behandlas; och sedan bemäldte Utskott uppå LagUtskottets anmodan dess yttrande i detta ämne meddelat, få Utskotten nu uti gemensamt Betänkande hvar för sig besvara de genom Motionen väckte frågor.

LagUtskottet har för sin del funnit, att då BergsTingsRåtterne i följd af deras organisation, icke kunna uppfylla Parters billiga anspråk, att skyndsamt och utan betungande omkostnader få förekommande ärender afgjorde, helst deras Domstolar endast en gång om året sammanträda och omfatta vidsträckta districter, ifrån hvars aflägsnare orter, Parter måste göra långa resor till Tingsstället, samt derjemte förekommer, att de fleste af de till BergsTingsRätternes upptagande hörande mål, äro af enahanda beskaffenhet med dem som af HäradsRätterne behandlas, och att i frågor der vettenskaplig upplysning erfordras för Beslutets fattande, sådan ej mindre af HäradsRätterne

än på sätt nu sker i lika beskaffade mål, som af högre instantier pröfvas, må genom vederbörandes undersökning och utlåtande inhemtas, då HäradsRätterne likaså väl i desse som andre dem tillhörande ämnen, hvilkas bedömmande grundar sig på vettenskapliga undersökningar böra anses lika behöriga att fatta rättmätiga Domslut, som Högste Domstolen, den der i sista instantien för närvarande pröfvar frågor anhängige vid BergsTingsRätt, och genom hvilken förändring den förmån bland andre skulle vinnas, att de många tvister om Domstols behörighet, som emellan BergsTingsRätter och andre Domstolar förekomma och ofta fullföljas till ÖfverRätterne kommo att undvikas; så och i händelse Kongl. Maj:t med afseende å hvad Sårskilta Utskottet uti Betänkandet angående Regleringen af Rikets Ämbeten och Tjenster tillstyrkt, samt det yttrande Riksens Ständer deröfver meddela, i Nåder skulle finna för godt, att på HofRåtterne öfverflytta BergsCollegii Domsrätt, borde i sammanhang dermed TingsRätterne indragas, och deras Domare befattning på HäradsRätterne öfverföras; i följd hvaraf LagUtskottet anser sig böra tillstyrka Riksens Höglofl. Ständer att åt Kongl. Maj:t uppdraga rättighet att i nämnde fall, en sådan förändring vidtaga, samt att efter locala förhållanden och i öfrigt förekommande omständigheter, emellan vederbörande HäradsRätter Bergslagarne indela.

Beträffande åter förslaget om afskaffande eller öfverflyttande på annan myndighet af Bergmästarnes administrativa Ämbetsbefattning, får EkonomiUtskottet yttra: att då Utskottet eger kännedom derom, dels att af LagCommittéen i förening med Committéerne till en förändrad Organisation af Rikets StyrelseVerk, samt till samlande och öfverseende af de Ekonomiske Författningarne, ett förslag rörande de JudicielaMålens skiljande från de Administrativa blifvit till Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning öfverlemnadt, dels att Committéen till Organiseringen af Rikets StyrelseVerk afgifvit ett förslag i detta ämne, som för närvarande är under Riksens Ständers granskning, dels ock att Kongl. Maj:t ibland annat, genom Nådig Skrifvelse den 28 December 1822 förordnat visse Committerade att efter granskning och jemförelse af nu gällande Författningar rörande Bergväsendet uppgifva förslag till rättelsar och förbättringar i desamma; så har Utskottet, som anser alla dessa ämnen stå i ett så nära sammanhang med hvarandra, att ett partielt bedömmande af vissa sårskilda delar deraf, skulle upphäfva den enhet i åsigter, som är ett hufvudsakligt villkor för frågans ändamålsenliga utredande i hela dess vidd, ansett betänkligt, att genom ett för tidigt yttrande tillstyrka någon Riksens Höglofl. Ständers åtgärd i anledning af nu ifrågavarande del af Motionen, heldst det icke undfallit Utskottets

uppmärksamhet att under närvarande förhållanden flera svårigheter yppa sig att skilja Bergmästare ifrån befattningar, som dels i vissa fall oumgångeligen fordra kännedom af Bergshandteringen, dels understundom påkalla skyndsamma åtgärder, hvilkas fördröjande icke utan största skada för Bergväsendet skulle kunna ega rum. Hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning vördsamligen öfverlemnas. Stockholm den 30 October 1823.

N:o 216.

Ankom d. 10 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag samt Allmänna Besvårs och EkonomiUtskotts ytterligare Utlåtande i frågan om Näringsfriheten, samt dermed gemenskap egande ämnen.

Det allmänna interesse, som icke kunnat undgå att fästa sig vid en fråga af så vigtigt inflytande på Rikets Ekonomiska tillstånd, som den om en vidsträcktare frihet i utöfning af Handel och Handtverk, har inom samtelige Respective RiksStånden föranledt till en utförlig granskning af förenade Utskottens under N:o 125 afgifue Betänkande, rörande Näringsfriheten, samt framkallat åtskillige, vidlyftigt utvecklade, anmärkningar, hvilka föranledt ärendets återremitterande till Utskotten.

Vid en allmän öfversigt af de hos RiksStånden förefallne öfverläggningar i ämnet, har det visat sig för Utskotten, att, ehuru man å ena sidan icke helt och hållet upphört att med constitutionel helgd vilja omgifva de, om utöfning af Handel och Handtverk nu gällande, stadganden, och deruti uppsöka ett hinder emot all rubbning af desamma, samt å den andra icke eller alldeles öfvergifvit den tanke, att fastställandet af visse villkor för inträde i Näringarne skulle vara både öfverflödigt och olämpligt, enär en af inga band tillbakahållen, eller inskränkt frihet att deruti ingå, redan före detta skall hafva blifvit medgifven och bekräftad, har antalet af dem, som förfäktat desse bägge ytterliga meningar, likväl vida öfvervägts af deras, som antingen uttryckeligen, eller genom rigtande af anmärkningar blott emot de af Utskotten föreslagne Reglementariske stadganden, godkänt de åsigter, hvilka Utskotten, efter pröfning af de ifrågavarande motsatta påståenderne, lagt till grund för sin åtgärd med målet, samt att, ånskönt flere af de anmärkningar, som blifvit ställde emot de af Utskotten uppgjorde Handels och HandtverkeriReglementen, bära stämpeln af fortsatta fordringar på antingen alltför vidsträckt frihet, eller bibehållande af det tvång och beroende, som Näringarne och deras Idkare genom de gamla Författningarne i denna väg blifvit underkastade, pluraliteten likväl synts

gilla Utskottens bemödande, att, genom föreslående af en medelväg emellan desse stridige fordringar, förlika de skiljda interessena och, under lemnat afseende på den närvarande tidens kraf, dock icke åsidosätta uppmärksamhet på de menliga följderne af en alltför stark brytning. Bägge desse omständigheter hafva synts Utskotten vigtige, och af den sednare hafva Utskotten trott sig böra hemta bestämd ledning för sitt förhållande, då Utskotten nu gå att till ny pröfning företaga målet.

Vid besvarandet af de gjorde anmärkningarne böra Utskotten först upptaga de, som äro af en mera allmän beskaffenhet, eller röra hufvudprinciperne för de af Utskotten föreslagne Handels och Handtverks-Reglementen; och framställer sig dervid i främsta rummet den åter väckte frågan, huruvida de Författningar, som blifvit utfärdade till rättelse för dem, hvilka i lära på Handel eller Handtverk vilja blifva antagne och desse Handteringar sedermera utöfva, eller SkråOrdningen den 27 Junii 1720 samt HandelsOrdningen den 19 December 1734 må kunna anses innefatta privilegier för BorgareStåndet, och om de i sådan egenskap, blifvit, genom 114 §. af nu gällande Regeringsform emot all rubbning försäkrade. På flere anförde skäl, hemtade från sättet af SkråFörfattningarnes tillkomst, från naturen af de deruti intagne föreskrifter, samt från BorgareStåndets

vid 1812 års Riksdag uttryckta mening om deras egenskap, hafva Utskotten, i sitt förra Betänkande förklarat sig icke kunna dela ofvannämnde tanke, utan ansett SkråFörfattningarne endast utgöra Ekonomiska stadganden, dem det berodde af Kongl. Maj:t att efter behag ändra eller upphäfva. I denna öfvertygelse hafva Utskotten än ytterligare blifvit styrkte, då Utskotten vid närmare forskning, jemväl inhemtat, att ej mindre SkråOrdningen, än HandelsOrdningen, blifvit, i den ordning, som genom 4 §. af då gällande 1720 års Regeringsform för behandlingen af Lagfrågor funnits stadgad, af Riksens Ständer granskade, samt genom 10:de puncten i 1720 års och 14:de puncten af 1739 års RiksdagsBeslut bekräftade, att gälla med kraft och verkan af *allmän Lag;* och torde, vid detta förhållande, samt enär närmare uppmärksamhet fästes vid det olika sätt för Privilegiers meddelande, som genom 49 §. i nyssnämnde Regeringsform, jemnförd med 12:te puncten i 1720 års Konungaförsäkran blifvit föreskrifvet, allt tvifvelsmål vara undanröjdt derom, att SkråFörfattningarne icke kunna ega privilegii natur.

Att detta oaktadt, BorgareStåndets concession vid 1809 års Riksdag, kunnat, såsom en Ledamot inom Höglofl. Ridderskapet och Adeln, samt tvänne Ledamöter inom Hedervärda BondeStåndet förment, omfatta en eftergift af de villkor, som för inträde Handel och Handtverk blifvit

fastställde, samt tillvägabringa en fullkomlig och obegränsad Näringsfrihet, äro Utskotten nu, lika litet som förut i tillfälle att inse. Utskotten föreställa sig nemligen att uteslutande rättigheter, friheter och förmåner för ett helt RiksStånd icke kunna gifvas, utan under privilegii helgd, samt att, i följd af den allmänt antagne sats, att man icke kan bortgifva, hvad man icke eger, endast sådane kunna blifva föremål för ett RiksStånds concession; och, med tillämpning häraf på förevarande fråga, lärer det således vara klart, att BorgareStåndet genom sin ofvannämnde concession icke kunnat bereda någon ändring i SkråFörfattningarne, emedan efter Grundlagen det måste tillkomma Kongl. Maj:t att rörande dem, likasom i andra hushållsmål, antingen ensam, eller gemensamt med Riksens Ständer, förordna och besluta.

Den anmärkning, som blifvit gjord deremot, att Utskotten, ehuru under erkännande deraf att Städerne äro privilegierade på Näringarne, föreslagit rättighet till Handtverkeriers idkande på Landet, samt tillökning i det förut tillåtne antalet af Gerningsmän, hvarigenom BorgareStåndets privilegier ansetts blifva förnämade, torde bäst besvaras genom åberopande af hvad Utskotten härom pag. 22 till och med pag. 26 i det tryckta Betänkandet anfört, med den tillagde erinran, att Kongl. Försäkringen den

den 23 Februarii 1789, som härvid funnits böra tjena till efterrättelse, i 2 §. endast fordrar, såsom villkor för drifvandet af Borgerlig handel och rörelse, att Burskap derå vunnits, samt att afgifter derföre erläggas till Kronan och Staden, hvilka båda villkor Utskotten ock förutsatt för åtnjutande af den föreslagne rättigheten, och än vidare här nedanföre vilja bestämma, till fullkomlig likhet med det förhållande, som eger rum för i Stad bosatte Borgare. Om, å ena sidan, det utan tvifvel icke skulle kunna instämma med Borgerskapets egen fördel att uppdraga en sträng skillnad emellan Landt- och Stadsmanna Näringar, heldst Borgerskapet då skulle upphöra att med Landtmannen dela Jordbruksnäringen, lärer det å den andra ock böra inses, att Städerne snarare skola vinna vid tillåtelsen till burskapsegande Handtverkares bosättning på Landet, än genom Handtverkeriernes inskränkning inom Städerne, emedan de i sådant fall kunna ega visshet att i sina handteringar ej, såsom förut skett, tillskyndas intrång af personer, hvilka icke ega förbindelser till Städerne att uppfylla. Visserligen skola Handtverkeriernes utöfning på Landet bereda Allmogen i aflägsna trakter större beqvämlighet att åtkomma sina förnödenheter; men härpå hafva Utskotten likväl haft mindre afseende, än på det tillfälle, som derigenom skulle öppnas till vissa Näringars förkofran och förmonligare

bedrifvande, hvarifrån Näringsidkarnes egen fördel måste vara oskiljaktig. I fråga åter om bestämmandet af Gerningsmännens antal, hafva Utskotten utgått från den synpunkt, att, enär genom Kongl. Brefvet den 23 Junii 1802, en utvåg blifvit beredd till tillökning i de allmänt tillåtne Socken-Handtverkare, det vore bättre att bestämdt reglera deras antal, med hänsigt till de yrken, deruti Landtmannen kan behöfva ett mera jemnt och på närmare håll tillgängligt biträde, än att, genom bibehållande af den fordna inskränkningen, gifva en fortsatt anledning till sökande och beviljande af undantag, hvilka i all Lagstiftning böra, så vidt möjligt är, förekommas.

Genom vidlyftiga framställningar har man sökt visa, att SkråFörfattningarne, ehuru måhända i behof af en och annan ändring, icke skola förorsaka något hinder och tvång för Näringarne, samt att medgifvandet af en större frihet till inträde deruti skulle, långt ifrån att ega något förmånligt inflytande på konstflitens utveckling och arbetsförmågans rigtande till större verksamhet, leda till sjelfsvåld och Handtverkeriernes förfall, samt med detsamma befordra BorgareStåndets sluteliga upplösning. Med den aktning för andras meningar Utskotten ålagt sig, hafva Utskotten å nyo uppmärksamt granskat dessa förut gjorda framställningar, men deraf ej kunnat finna skäl att frångå sin förut yttrade öfvertygelse, grundad på en nog-

grann undersökning af alla härvid förekommande omständigheter. Gerna madgifva Utskotten, att en direct öfvergång från det nu rådande tvångssystemet till en från alla band lossad frihet i utöfning af Handel och Handtverk, i Städer och på Landet, kunnat, åtminstone i dess början, blifva menlig för Näringarne och deras nuvarande Idkare; men då Utskotten genom bestämda föreskrifter sökt förekomma, att personer utan skicklighet i sitt yrke samt utan stadga och ordentlighet i sitt uppförande må i Näringarne inlåtas, torde de förutsedda följderne af en förändrad ordning för inträde i Handel och Handtverk befinnas sakna verklig grund. Att, såsom några Ledamöter yrkat, bibehålla hufvudgrunderne i SkråFörfattningarne och endast reformera en del af de deruti förekommande speciela stadganden, vore utan tvifvel detsamma, som att yttterligare garantera Skrå-Inrättningarne; och något särskildt yttrande öfver detta påstående torde således icke behöfvas.

Af en Ledamot inom Högvördige PresteStåndet har den tanke blifvit yttrad, att Utskotten, med inskränkning till uppfattande af hufvudgrunderne för Näringsfriheten, bordt förbigå alla Reglementariska stadganden, samt, att i öfrigt till Kongl. Maj:t bordt öfverlemnas, att ordna Näringsfriheten inom Riket, i enlighet med det förhållande, hvarefter Handelsfriheten på Utrikes Orter kommer att bestämmas. I

förra afseendet tro Utskotten sig endast böra nämna, att, då Kongl. Maj:t uti Dess aflåtne Nådiga Skrifvelse af den 19 sistl. Februarii, öfverlemnat frågan om Näringsfriheten i hela dess vidd till Riksens Ständers pröfning, och, i sådant ändamål, till Riksens Ständers yttrande jämväl, hänskjutit de af i Nåder tillförordnade Committerade författade underdåniga förslag till OrdningsStadgar för Handel och Handtverk, Utskotten, efter erhållen Remiss deraf, ovillkorligen bordt vara förbundne att sträcka sitt Utlåtande äfven till de Reglementariska delarne af frågan. I sednare afseendet åter låra Riksens Höglofl. Ständer finna, att, ehuru samband icke bör saknas emellan Näringsfriheten och Handelsfriheten, den förra likväl icke kan eller bör vara underordnad den sednare, utan att förhållandet måste vara alldeles tvärtom. Antagandet af en motsatt princip skulle göra Näringssystemet till ett ständigt mål för omvexlingar, och, i stället för den säkerhet, man söker bereda åt Näringarne, åstadkomma ett vacklande, lika skadligt för sjelfva Näringarnes bibehållande och trefnad, som för deras Idkares bestånd.

Öfver Herr Grefve *C. H. Posses* afgifne förslag till rättigheten att idka slöjder, hvilket tvänne Ledamöter af Höglofl. Ridderskapet och Adeln ansett böra komma i närmare öfvervägande hos Utskotten, såsom egande företräde framför det af Utskotten föreslagne HandtverksReglemente, hafva Utskotten, med uppgift af dess hufvudsakliga innehåll och syftning, förut meddelat sitt omdöme och dervid tillika anfört de skäl, hvarföre Utskotten icke kunnat lemna samma förslag det afseende, som det må hända förtjent, derest det kunnat lämpas till de inom Riket existerande samhällsförhållanden. Sjelfva denna förklaring förutsåtter, att Utskotten icke, såsom förment blifvit, underlåtit taga nödig kännedom af förslaget; och endast denna erinran anse Utskotten nödig att, såsom svar å den uti ifrågavarande afseende gjorde framställning, anföra, enär Utskotten i hufvudsaken icke funnit skäl att ändra sin förut uttryckte öfvertygelse.

Att Utskotten, såsom villkor för inträde i Handel och Handtverk samt Burskaps erhållande derå, föreslagit, att den sökande borde vara af Christna trosbekännelsen, har ansetts stridande emot den genom Regeringsformen försåkrade Religionsfrihet; och har särskildt blifvit yrkadt, dels att beståmd frihet måtte förunnas Judar att ingå i Näringarne i allmänhet, dels att samma frihet villkorligtvis, eller såvida Kongl. Maj:t dertill skulle lemna särskildt tillstånd, måtte medgifvas äfven andre Religionsbekännare, som ej äro af Christna Läran. Hvad nu förstnämnde omständighet beståffar, hafva Utskotten af 16 §. Regeringsformen, der det heter "att Konungen bör ingens samvete tvinga låta, utan

skydda hvar och en vid en fri utöfning af sin Religion" icke kunnat draga den slutsats, att genom den tillåtne Religionsfriheten vägen blifvit öppnad för hvilken trosförvandt, som hälst, att deltaga i borgerliga yrken; hvarjemte, och då de förut anförde skälen till blott Christne Religionsbekännares inlåtande bland Rikets Borgerskap, äfven vid närmare öfvervägande, synta Utskotten lika vigtiga, som de i början förekommit Utskotten, Utskotten anse sig icke kunna afvika från sitt i denna del redan meddeldte yttrande; åberopande Utskotten för öfrigt, i afseende på Judarne, det särskildta Betänkande, EkonomiUtskottet under denna Riksdag afgifvit, rörande vilkoren för Borgarerätts meddelande åt nämnde trosförvandter.

Då frågan om en allmännare Näringsfrihet redan vid 1809 års Riksdag blifvit väckt, och vid flere af de påföljande utgjort föremål för Riksens Ständers öfverläggningar, samt Kongl. Majit tillika år 1821 låtit genom tryck allmängöra åtskillige denna fråga rörande Handlingar, har utan tvifvel för den tänkande Allmänheten hvarken tid eller tillfälle saknats till närmare begrundande af ämnet och stadgandet af en säker opinion derom; hvadan Utskotten anse det vara utan allt ändamål, att, såsom en Ledamot af Vällofl. BorgareStåndet föreslagit, bereda ett än längre upskof, som säkerligen, lika litet som förut, skulle till hvarandra närma de söndrade

tånkesätt, som i denna fråga visat sig, och endast, genom erfarenheten af det nya NäringsSystemets verkningar och följder, kunna erhålla en förändrad rigtning.

Utskotten, som nu meddelt Utlåtande öfver de mera allmänna anmärkningarne, öfvergå till granskning af de speciela erinringar, som blifvit gjorde emot de, af Utskotten projecterade, Författningar för utöfningar af handel och handtverk, samt Gerningsmåns antagande å Landet; anse sig dervid böra desto häldre undvika att uptaga åtskillige mindre betydlige reflexioner, som af Utskotten i förra Betänkandet redan besvarade, icke komma att föranleda Utskotten till ändring af de stadganden, hvaremot desamma blifvit rigtade, som, utom den besvärliga vidlyftighet häraf skulle förorsakas, Utskotten blott skulle komma att uprepa sina förra yttranden.

De framställde anmärkningarne röra:

1:o *Handtverks-Ordningen*

Första Artikeln.

1 §.

Af flere Ledamöter, hufvudsakligan innom Vällofl. BorgareStåndet, hafva erinringar blifvit gjorde emot de i denna §. föreslagne HandtverksSocieteter, hvilka ansetts icke blifva i tillfälle, att med samma framgång vårda ordningen inom Handtverkerierne och bereda desses förkofran, som de nu va-

rande Embeten eller Skrån, hvarjemte blifvit yrkadt, att, änskönt sådane Societeter skulle komma att organiseras, Handtverks-Ämbetena likväl måtte bibehållas, med någon inskränkning i sine functioner, eller åtminstone hvarje Ämbete fortfarande ega en utsedd Ålderman, att inom Ämbetet handhafva skick och ordning; äfvensom att, derest Ämbetena skola aldeles uphöra, ett förordnande måtte meddelas, huru med styrelsen och förvaltningen af deras Cassor, samt de inom Ämbetena förut skedde Debiteringar och Taxeringar till allmänna utskylder m. m. bör förhållas.

De skäl, hvarmed Utskotten, i Inledningen till HandtverksOrdningens 1:sta Art., omgifvit sitt Förslag om Handtverks-Societeters organiserande, till emottagande och utöfning af den befattning, som Skrå-Ämbetena förut tillhört, hafva Utskotten icke funnit försvagade genom hvad deremot nu blifvit anfördt; Och då för öfrigt med Utskottens antagne princip, att i allo söka befria Handtverkerierne från det skråtvång och merendels skadliga förmynderskap, som genom de gamla Författningarne blifvit infördt, icke är förenligt, att SkråÄmbetena och det förmanskap, som af deras Åldermän utöfvats, längre skola fortfara, samt bibehållandet af så väl de förre, som det sednare, måste blifva lika öfverflödigt, enär enligt Förslaget, vården om Handtverkeriernas alla angelägenheter skola af Societeterne besörjas, som olämpligt, då en anledning

derigenom kunde komma att gifvas till ingripande i Societeternas befattning och förlamande af desses verkningskraft; så anse Utskotten åfven yrkandet om Handtverks-Ämbetenas, eller deras Åldermäns bibehållande icke böra föranleda till något afseende. I fråga åter, huru med vården af Ämbetenas Cassor framdeles bör förhållas, lärer det vara tilltäckligt att åberopa Utskottens förut meddeldte yttrande, att något hinder för ingående af enskilde föreningar emellan Idkarne af hvarje yrke icke kan möta: Och beträffande slutligen framtida sättet för verkställande af de inom Ämbetena förut skedde debiteringar och taxeringar, m. m., hvarmed likväl endast HandtverksÄmbetena i Stockholm lära vara besvärade, så torde ett bestämmande härom, hvilket i den gamla SkråOrdningen icke eller igengenfinnes, ej tillhöra en Ordning för Handtverkeriernes utöfning, utan snarare och rättast böra finna sin plats i UpbördsFörfattningarne.

2 §.

Till bemötande af de anmärkningar, som blifvit gjorde derom, att svårighet skall möta HandtverksSocieteternes indelning i Divisioner, enär antalet af Ledamöter i de sistnämnde blifvit fastställdt till likhet med det, hvaraf Societeterne böra bestå, samt att, då 9 personer blifvit ansedde göra tillfyllest för hvarje Societet, det icke gerna blifver möjligt att deruti representera alla

yrken, hvilket likväl förments vara nödvändigt; få Utskotten endast meddela de uplysningar, att Utskotten icke vidare bestämt antalet af Societeternes Ledamöter, än att det bör utgöra minst 9, hvaraf måste följa, att det, i mån af behof, kan ökas till så stor personal, som hålst, samt att för öfrigt, genom 7 §. i denna Art. en utväg blifvit öppnad för Societeterne, att, då angelägenheten det fordrar, till uplysning eller biträde tillkalla sådane Handtverks-Idkare, som förut bland deras Ledamöter icke finnas.

Med en rigtigt ordnad Municipal-Inrättning, hvars egenskap HandtverksSocieteterne i flere fall komma att innebära, kan det icke instämma, att, såsom en Ledamot af Höglofl. Ridderskapet och Adeln föreslagit, i nämnde Societeter lemna inrymme för personer, hvilka icke ega något omedelbart interesse i deras angelägenheter; Och, ehuru det eljest utan tvifvel kunde för Handtverkeriernes utbildning och fullkomnande blifva af förmonlig verkan, om, i öfverläggningen om deras bästa, Technologer och andre, för beprövad insigt i slöjdenäringarne, samt nit för deras upphjelpande och förkofaan kände Mån deltogo, kunna Utskotten likväl af ofvannämnde skäl till Förslaget icke tillstyrka bifall.

Då Utskotten ansett, att, vid de tillfällen, då Societeterne komma att fördela sig på Divisioner, de sistnämnde böra sammansättas af Idkare af olika handtverk, hafva

Utskotten synbarligen haft för ändamål att förekomma återupplifvandet af SkråÄmbetena: Och i Utskottens plan kan det således icke ligga, att med sitt förord understödja ett, af flere Ledamöter inom Vällofl. BorgareStåndet gjordt Förslag, att till Ledamöter i Societeternes fördelningar företrädesvis måtte utses Idkare af lika, eller med hvarandra närslågtade yrken.

Deremot tro Utskotten sig böra med uppmärksamhet omfatta den, af en Ledamot inom samma Stånd gjorde, anmärkning, att det vore lämpligare till efterföljd vid val af HandtverksSocieteternes Ledamöter stadga den föreskrift, som iakttages vid val af Stadens äldste, eller att låta omröstningen ske per Capita, än att begagna det valsätt, som, vid utseende af Städernes Ämbets- och Tjenstemän, följes och eger skattsystemet till grund, samt att årlig lottning emellan Ledamöterne i Societeterne, till bestämmande af dem, som derifrån borde utgå, skulle alltför gerna kunna undvaras, och resultatet med mindre omgång ändock vinnas, om lottning endast egde rum emellan dem, som första gången inträda i Societeterne, till afgörande af den ordning, i hvilken hvardera af dem borde aftråda, och utgåendet ur Societeterne sedermera bestämdes efter den tour, i hvilken hvar och en inkommit.

Med anledning häraf föreslå Utskotten, att de tvenne sista perioderne i 1:sta Mom.

af denna §. må erhålla följande förändtade Redaction:

Lika som vid val af Stadens Äldste, förrättas omröstningen per Capita, så vidt ej Borgerskapet om annat förhållande enhälligt åsämjes. Af Societeten utgår årligen en tredjedel på det sätt, att de, som första gången inträda deruti, sig emellan lotta om ordningen för afgåendet, hvarefter härvid följes den tour, i hvilken hvar och en inkommit. De lediga rummen fyllas genom nytt val, som på lika sätt anställes; och vare det de väljande obetaget, att dervid de afgående åter invälja.

3. §.

I anledning af gjorde anmärkningar vid denna §., hafva Utskotten endast funnit den ändring böra ega rum, att, då någon i 6 års tid innehaft befattning såsom Ledamot i HandtverksSocietet, rättighet bör vara honom öppen, att detta förtroende sig afsäga, i händelse det genom ytterligare val skulle honom tilldelas; och i följd häraf, hemställa Utskotten, att sista perioden af §. må sålunda förändras:

Den som i 6 år efter hvarandra sådan befattning innehaft, ege ock rätt sig densamma afsäga, derest han genom ytterligare val skulle dertill kallas; Och välje vederbörande annan i hans ställe.

4 §.

Vid stadgandet i denna §. är anmärkt, att en Magistratsperson syntes böra vara närvarande vid alla Societeternes sammanträden, och der föra Ordet; men af det skäl, Utskotten ofvantill anfördt, rörande nödvändigheten att freda Societeterne från all inblandning af i deras angelägenheter ej direct interesserade personer, samt då dessutom äfven härvid lärer böra komma i betraktande, att Magistraterne i flere delar kunna komma att granska Societeternes åtgärder, hvilket måste förutsätta, att de icke i förväg böra kunna utöfva något inflytande på desamma, anse Utskotten någon ändring i 4 §. icke vara nödig.

5. §.

Då Utskotten ej kunna finna det tillhörande närvarande Författning, att bestämma stället för HandtverksSocieteternes sammanträden, hafva Utskotten icke, såsom yrkadt blifvit, trott sig här kunna intaga ett stadgande om Societeternes rätt, att vid saknad af eget Ämbetshus begagna Städernas Rådhus för sina Sessioner. Något hinder för ett sådant begagnande anse Utskotten för öfrigt icke vara att vänta å Magistraternes sida, så vida tjenlig lägenhet dertill finnes; och derest denna åter icke finnes, lärer allt anspråk i förevarande afseende af sig sjelf förfalla.

6 §.

Enär Utskotten, efter hvad ock anmärkt blifvit, funnit början af denna §. vara mindre tydligt uppfattad och ett till omening ledande fel vid tryckningen deraf begånget, hafva Utskotten ansett sig böra rätta detta genom följande, nu föreslagne, nya Redaction:

Societetens Ordförande anmärke hvarje sammankomst hos Stadens Borgmästare, hvilken ege fritt tillträde till Societetens öfverläggningar och meddele förordnande åt den af Stadens Tjenstemän, som Societeten dertill utser, att Protocoll, öfver allt hvad dervid förekommer, föra. Af detta etc.

I anledning af den erinran, som blifvit gjord derom, att slutet af förevarande §., som stadgar råttigheten till Utdrags erhållande ur Societeternes Minnesböcker, måtte erhålla en förändrad lydelse, till likhet med den föreskrift, som 2 §. 4 Mem. TryckfrihetsLagen innehåller, så att hvar och en måtte ega rätt i Societeternes Archiv afskrifva eller låta afskrifva der befintelige Handlingar, få Utskotten förklara, att, så vida denna, genom en konstitutionel Författning försäkrade, frihet äfven bör tillämpas på HandtverksSocieteternes Handlingar, lärer densamma lika litet minskas, genom ett saknadt åberopande i närvarande Stadga af TryckfrihetsLagens ofvannämnde föreskrift, som iagttagandet häraf kan göra denna frihet mera bestämd och säker; Och

då för öfrigt, hvad §. i förberörde afseende innefattar, egenteligen eger hänsigt till bestämmandet af den lösen, som för ifrågavarande Utdrag bör utgöras, torde ock det äskade tillägget finnas aldeles öfverflödigt.

Andra Artikeln.

1 §.

Då mera bestämdhet ansetts vinnas, om ordet *Vederbörande* i fjerde raden af det tryckta Betänkandet förändrades till HandtverksMästare, hafva Utskotten bordt meddela den upplysning, att dermed äfven afses Föräldrar och Målsmän; hvarföre denna anmärkning torde böra förfalla.

2 §.

Vid granskningen af denna §. hafva åtskillige, till en del sins emellan stridige, yttranden blifvit afgifne. Det har sålunda blifvit ifrågastäldt: om icke Contrakters upprättande i allmänhet kunde anses mindre nödigt; om föreskrifter derom icke borde gälla mera såsom undantag, än såsom Regel; om Utskotten icke bordt vid samma föreskrift bifoga ett Formulair, enligt hvilket Contrakter skulle anses vara afslutade emellan Mästare och Lärlingar, i de fall då sådane ej formligen blifvit uppgjorde; om, i de mindre Städerne, det icke kun-

de göra tillfyllest att Mästaren och Lärlingen inför Magistraten mundteligen anmälde den dem emellan slutade öfverenskommelse; om, vid de tillfällen, då klagomål af Lärling anföres öfver Mästares underlåtenhet, att emot honom uppfylla ingångne förbindelser, Lärlingens säkerhet icke fordrar vidtagandet af mera allvarsamma mesurer emot Mästaren, än förordnandet af blott tillsyn öfver Mästarens fortsatta förhållande; om det icke vore lämpligare att bibehålla den gamla föreskriften om vissa läroår, än att låta detta bero af särskildte Contrakter, i synnerhet då fråga vore om dem, som vid myndige år ingå i Lära, och hvilka, derest ett maximum för lärotiden icke funnes stadgad, möjligen, genom tvingande omständigheter af torftighet och nödställd belägenhet, skulle kunna förmås att låta för hela lifstiden inskrifva sig såsom Lärlingar; om icke föräldra-räträtten öfver fattige barn, som i Lära blifvit upptagne, borde upphöra, enär de uppnått 18 års ålder, så vida de då blifvit för Gesäller förklarade; samt om icke blott uttryckligt förbehåll derom i det upprättade Contraktet borde berättiga Lärling att undandraga sig bitråde vid göromål utom det yrke, hvartill han egenteligen egnat sig, enär han, vid påkommande behof, derom af Mästare blifvit tillsagd.

Dessa anföranden hafva Utskotten noga öfvervägat, men deraf ej kunnat hemta skäl

skäl till någon så beskaffad förändring af §., som dermed blifvit åsyftad; hvaremot Utskotten, i anledning af en inom desamma gjord erinran, att tillräcklig säkerhet och rättelse icke kunde vinnas, derest Contrakterne emellan Mästare och Lärlingar, blefve, sedan de till HandtverksSocietetens Ordförande aflemnats, hos denne qvarstannande, funnit nödigt föreslå, att, i fortsättning af den mening, som slutar med orden: *och Lärlingen deraf icke vidare förbunden*; må tillåggas denna föreskrift: *förande Ordföranden vid Societetens näst inträffande sammankomst samma Handling aflemna, att i Societetens förvar qvarblifva.*

3 §.

De härvid gjorde anmärkningar, hvarigenom åsyftats: frikallelse för Enka eller Sterbhus att vid Lärlings öfverlåtande åt annor Mästare, behöfva dertill söka hans eller hans Målsmans bifall, befrielse för Societeten från skyldigheten att förskaffa Lärling hos afliden Mästare, hvars Sterbhus kommit på obestånd, inträde hos annan Mästare, i det fall Lärlingen eger Föräldrar eller Målsman, samt ett närmare bestämmande af det förhållande, som bör iakttagas i anseende till Lärling, hvars Mästare kommit i den belägenhet, att ej kunna fullgöra sina för-

bindelser till den förre, hafva Utskotten ej kunnat lemna annan uppmärksamhet, än att, med anledning af den sist anmärkte omständigheten, Utskotten ansett början af sista perioden i denna §. böra, i stället för dess förra lydelse, sålunda uttryckas:

Kommer Mästare eller dess Sterbhus på obestånd, så att förbindelsen å deras sida ej kan fullgöras, vände sig Lärlingen m. m.

4 §.

Då Utskotten icke kunnat förena sig i en Ledamots yttrade tanka, att bestämmelserne i denna §. skulle vara aldeles öfverflödige, och ej eller kunna instämma i den mening, att härstädes borde intagas ett stadgande, hvarigenom de, som, före utfärdandet af den föreslagne Handtverks-Ordningen, i Lära på handtverk ingått, samt genom upprättade Contrakter förbehållit sig att före 18 års ålder blifva till Gesäller antagne, måtte förklaras berättigade till åtnjutande af denna förmån, ett stadgande destomindre nödigt, som något tvifvelsmål icke kan uppstå derom, att ju, för bedömandet af alla före Författningens kungörande grundlagde förhållanden, bör förfaras efter den förut gällande Ordnings-Stadgan; så anse Utskotten nu ifrågavarande §. böra, sådan den i Förslaget finnes intagen, bibehållas.

Tredje Artikeln.

1 §.

Såsom svar å de anmärkningar, hvilka blifvit rigtade emot afskaffandet af viss lärotid för dem, som söka att till Gesäller blifva antagne, åberopa Utskotten de vid 3 Art. anförde motiver; Och då Utskotten under förnyad pröfning förehafdt det, enligt Ledamöternes af Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Hedervärda Bonde-Ståndet Beslut, förut alternativt framställde förslag, att Yngling, som visat sig ega synnerliga anlag för något visst yrke och derjemte gjort sig känd för stadga och pålitlighet i uppförande, måtte vid 16 års ålder blifva för Gesäll förklarad, hafva Utskotten nu mera ansett sig böra rösta för samma Förslags bibehållande.

2 §.

Till förekommande af väld och mannamån vid pröfningen af det prof, Lärling före Gesällblifvandet åligger visa af förvärfvad insigt och skicklighet i sitt yrke, har det blifvit tillstyrkt, att rättighet måtte vara honom lemnad att tillkalla fyra opartiske Män, att med Societeten deltaga i granskningen af Gesällprofvet och, i fråga om dess godkännande eller förkastande, utöfva rösträttighet; men af redan tvänne gånger förut åberopadt skäl, att Handtverks-

Societeterne såsom MunicipalInrättningar böra vara befriade från allt främmande inflytande, kunna Utskotten lika litet härtill, som till det åfven gjorde förslaget, att enahanda rätt måtte förunnas den Mästerskapssökande, då prof af honom aflägges, föreslå bifall.

3 §.

Oaktadt de många erinringar, som blifvit gjorde emot Gesällernas ställande under TjenstehjonsStadgan samt städslande på viss tid, hafva Utskotten likväl icke till någon hufvudsaklig del kunnat afvika från den mening, som grundlagt Stadgarne i förevarande §. Det har emellertid hos Utskotten kommit i billigt öfvervägande att, om med bibehållande af den för Tjenstehjon gällande flyttningstiden den 24 October, den andra flyttningsterminen fastställdes till 6 månader derefter, eller d. 24 April, skulle må hända svårighet kunna möta för Gesäller att påråkna jemn sysslosättning och tjenst, särdeles i vissa yrken. Otvifvelagtigt lårer det vara, att en Mästare, hvars handtering icke är af den särskilda beskaffenhet, att den med större liflighet kan bedrifvas under Vintermånaderne, är måst angelägen om biträde under den årstid, då han, i anseende till längre dagar samt besparing af utgifter till ljus och ved, kan af detta biträde draga den största fördel; och i samma mån, som det vid ett sådant förhållande alltid blefve lättare för Gesällerne att

erhålla tjenst under terminen emellan den 24 April och den 24 October, skulle bemödandet för vinnandet af arbetstillfälle under den andra delen af året för mången Gesäll försvåras, om icke aldeles misslyckas. Det är med afseende härpå, som Utskotten med sitt gillande emottagit ett inom Utskotten väckt förslag, att flyttningstiderne för Gesäller måtte utsättas till den 1 Januarii och den 1 Julii, hvarigenom i hvardera terminen komme att infalla i det närmaste lika mycket af den ljusare årstiden; varande efter Utskottens tanka några olägenheter af en sådan förändring icke till förväntande.

En annan omständighet har icke mindre bordt tillvinna sig Utskottens uppmärksamhet. Genom Gesällernes städslande och afflyttning å bestämde terminer, hafva Utskotten icke åsyftat att betaga Gesäller tillfället att, till ernående af större skicklighet och färdighet i sitt yrke, få besöka flere Verkstäder, äfven på aflägsnare håll; Och ehuru Utskotten dymedelst sökt förekomma de så ofta öfverklagade, stundom utan annat ändamål, än att tillfredsställa en inrotad böjelse för lättja, företagne Gesällvandringarne, har Utskottens mening således likväl icke varit att lägga något bestämdt hinder i vägen för Gesäller att förflytta sig från en ort till annan. Utskotten hafva emellertid nu mera icke kunnat undgå att finna, det flere svårigheter kunna möta en Gesäll, särdeles om han önskar

komma till ett på långre afstånd från hans vistelseort beläget ställe, att genom brefväxling bereda sig tillfälle till erhållande af tjenst derstädes; och i sådant fall, samt då han äfven någon gång torde hafva misslyckats att å den ort, der han uppehåller sig, förskaffa sig sysslosättning och försvar, sedan han sin förra tjenst öfvergifvit, lärer någon viss inskränkt tid skäligen böra lämnas honom att företaga sig resor i ändamål af tjenstsökande.

Med anledning af desse nu föreslagne ändringar, anse Utskotten 3 §. böra erhålla följande nya redaction:

Med Gesällers antagande, förbindelser emot sina Mästare, motsvarande rättigheter, samt ansvarighet, derest de icke förse sig med laga försvar och sysslosättning, skall, så vida icke annorlunda förbehålles genom särskildte Contrakter, de der, i sådant fall, lända till efterrättelse, förhållas efter TjenstehjonsStadgan; dock med de undantag: att de måga städslas på halft år; att tiden till afflyttning och inträde i tjenst blifver den 1 Januarii och den 1 Julii; att de ej måga i tjensten användas till annat arbete, än det Handtverk, hvarå de Gesällbref erhållit; att någon husaga å Gesäll ej må ega rum, utan påföljden för hans felaktighet eller försummelse bestämmas, efter HandtverksSocietetens beprövande, genom förlust af större eller mindre del af lönen, efter omständigheterne, eller, i händelse af fortfarande vårdslöshet, genom hans skiljande ur tjensten, samt att uppsägningstiden å ömse sidor bestämmes till 2:ne månader före flyttningstiden. Ej måge Contrakterne föranleda till undantag från Gesälls skyldighet att sig med laga försvar förse; men derest Gesäll, före afflyttningen från en innehafd tjenst bevisligen icke förmått sig annan tjenst förskaffa, ege han dertill en Månads råderum från afflyttningsdagen, samt vare jemväl berättigad, att derunder resor företaga. Medan Gesäll i Mästares tjenst stadd är, vare det honom förbudet, att, utom dennes tillstånd, för egen räkning förfärdiga arbete åt någon annan.

Då Utskotten på detta sätt velat öppna ett tillfälle för idoge och om sin förkofran mone Gesäller i allmänhet, att besöka andre Orter, der de kunna hoppas ernå en mera utbildad kännedom i sitt yrke och vinna en större skicklighet, torde den af en Ledamot inom Höglofl. Ridderskapet och Adeln föreslagne Gesällernes fördelning i Classer, hvaraf den högre, under namn af Konstförvandter, ensam skulle tillåtas kringvandra, icke böra blifva något föremål för öfverläggning.

4 §.

Då flere Ledamöter ansett, och Utskotten nu mera äfven funnit, hvad i förra delen af denna §. blifvit stadgadt, vore destomindre behöfligt, som något, i strid dermed befinteligt, förbud förut icke existerat, samt Utskotten tillika trott före-

skriften om skyldighet för Gesäller att arbeta tillsamman med en å Mästares Verkstad antagen Legokarl eller Qvinsperson blifva aldeles öfverflödig, så vida Gesäller ställas under Tjenstehjons Stadgan och derigenom underkastas en ovilkorlig förbindelse till lydnad emot sine Mästare; tillstyrka Utskotten härmed att §. med dess innehåll må ur Författningarne aldeles utgå.

Fjerde Artikeln.

1 §.

Äfven härvid åberopa Utskotten, i egenskap af yttrande öfver de anmärkningar, hvilka hafva till föremål bibehållandet af skyldighet för den, som söker till Mästare blifva antagen, att hafva på Mästares Verkstad lärt och såsom Gesäll arbetat, den af Utskotten antagne och här förut jemväl följde grundsats, att endast styrkt skicklighet och ådagalagd stadga böra berättiga till inträde uti och utöfning af handtverk.

I afseende på den erforderliga åldern, hos Mästerskapsökande, hvarom så många stridiga yttranden blifvit afgifne, hafva Utskotten beslutit att förblifva vid hvad derom i §. innefattas, med det af Högvördige PresteStåndets och Vällofl. BorgareStåndets Ledamöter inom Utskotten förut alternativt yrkade tillägg; hvaruti till vinnande af än mera bestämdhet, Utskotten

funnit emellan orden *Gesäll* och *arbetet* böra införas orden *på Mästares Verkstad;* Och få Utskotten härvid tillika i anledning af en inom Höglofl. Ridderskapet och Adeln gjord anmärkning, förklara, att då Utskotten i ett visst fall ansett den Mästerskapssökande böra innehafva 24 års ålder, Utskotten, genom det en sådan blifvit betagen tillfället att vid uppnådde 25 år kunna utöfva representationsrätt inom BorgareStåndet, likväl icke tro sig hafva trädt GrundLagen för nära, enär denna icke ovilkorligen fordrar undanrödjande i förväg af alla band, som kunna hindra ett fritt begagnande af denna rätt vid den af GrundLagen medgifne ålder, emedan detta skulle förutsätta, att Biskops- och KyrkoherdeÅmbetena äfven kunde af personer vid 25 år få innehafvas.

Hvad beträffar yrkandet, att den borgen, som blifvit föreslagen att af den Burskapvinnande presteras för de 6 första årens utskylder till Kronan och Staden, borde omfatta endast 1 eller högst 2:ne år, få Utskotten meddela den upplysning, att i fråga särskildt om de Staden tillkommande utskylder stadgandet derom långt ifrån att vara nytt, enligt 5 Cap. 1 §. HandelsBalken alltid förut varit iakttaget, samt att Utskotten för öfrigt icke funnit några skäl föranleda till förändring af hvad Utskotten i förevarande afseende föreslagit.

2 §.

Hvarken med god ordning, eller det an-

seende personer böra ega, hvilka utgöra Ledamöter af ett representerande Riks-Stånd, hafva Utskotten kunnat förena en modification i vilkoren af nykterhet och god frejd hos den, åt hvilken Mästerskap och burskap må meddelas; men då, emot meningen af hvad Utskotten genom denna § velat uttrycka, rörande det hinder för Mästerskaps meddelande, som inom ett år begånget och lagligen fulltygadt dryckenskapsbrott bör medföra, möjligen den tolkning af §. skulle kunna göras, att den felaktige derigenom för alltid blifvit utestängd från rättigheten att såsom sjelfständig Idkare inträda i ett borgerligt yrke, hafva Utskotten funnit ett förtydligande af samma §. vara nödigt; hvarjemte och då Utskotten ansett sig ega skäl gilla den anmärkning, som blifvit gjord derom, att den, emot hvilken hinder af den beskaffenhet, som i §. omnämnas, möta för Mästerskaps vinnande, icke borde, på sätt medgifvet blifvit, ega rätt att med egna händer till sin bärgning idka det handtverk, han lärt, heldst otvifvelaktigt flere missbruk deraf skulle kunna uppkomma, utan vara skyldig, att antingen fortfarande såsom Gesäll arbeta, eller på annat sätt sig ärligen försörja, Utskotten af sådant skäl velat tillstyrka, att den mening i §., som härom handlar, må derifrån uteslutas; hvarigenom ock erinringen deremot, att 10 §. derstädes blifvit orätt citerad, i stället för 9 §., af sig sjelf förfaller.

Följande redaction af 2 §. föreslås derföre:

Då, på sätt föregående §. omförmäler, god fräjd samt nyckterhet äfven utgöra vilkor för Mästerskaps vinnande, må hvarken den, som blifvit dömd förlustig rättigheten att väljas, eller deltaga i val till förrättningar, som förutsätta medborgerligt förtroende, kunna till Mästare antagas, ej eller den, som begått lagligen fulltygadt dryckenskapsbrott, inom 1 år derefter Mästerskap tilldelas.

3 §.

Ehuru Utskotten i 1 §. antagit det af Högvördige PresteStåndets och Vällofl. BorgareStåndets Ledamöter inom Utskotten förut alternativt föreslagne tillägg dervid, och något hinder deraf således icke möter för denna §., bibehållande, hafva Utskotten likväl, enär, genom det ytterligare förtydligande Utskotten gifvit åt berörde §., medelst tillsättande af orden: *på Mästares Verkstad*, redan blifvit uttryckt, hvad uti nu ifrågavarande 3 §. innefattas, ansett densamma, såsom öfverflödig, kunna aldeles utgå; hvaraf följer att en ny numerering af de efterkommande §. §. bör ega rum, så att 4 §. blifver den 3 i ordningen, 5 §. den 4:de och så vidare: dock anse Utskotten sig, under upptagandet af anmärkningarne, böra, till förekommande af irring, begagna den förra nummerordningen.

5 §.

Såsom en följd af Utskottens beslut om antagande af Preste- och BorgareStåndens föreslagne tillägg vid 1 §., hafva Utskotten ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till Ridderskapet och Adelns samt BondeStåndets alternativ vid denna §., utan föreslå godkännandet af den motsatta meningen, sådan den i den egenteliga redactionen af §. finnes intagen; Och år det en följd häraf, att Utskotten funnit sig icke kunna fästa något afseende å Förslaget, att Mästerskap ej före 27 års ålder borde tilldelas någon, som icke på Måstares verkstad lärt och såsom Gesäll långre eller kortare tid arbetat.

6 §.

Någon anledning till förändring af den här föreskrifne ordning för anmälan om Mästerskaps vinnande, jemte hvad om Måstareprof finnes stadgadt, hafva Utskotten icke kunnat hemta af de andraganden, som blifvit gjorde, till stöd för yrkandet om bibehållande af de gamla föreskrifterna i desse delar; äfvensom Utskotten ej eller funnit de erinringar förtjena afseende, att stadgandet om lösen för Mästarebref bordt tillhöra ExpeditionsTaxan, samt att denna lösen i alla fall bordt bestämmas till olika belopp, i mån af Städernes classification.

7 §.

Då, enligt 6 §., HandtverksSocieteten tillkommer att pröfva, om, i afseende på

en Mästerskapsökandes behörighet att få ådagalägga färdighet i sin slöjd, något hinder må förekomma, har tvekan yppats, huruvida någon särskild pröfningsrätt af möjliga hinder för Burskaps meddelande, borde, såsom i denna §. blifvit föreskrifvet, kunna vara behöflig och af Magistraten få utöfvas; I anledning hvaraf Utskotten få upplysa, att föremålen för den, förenämnde begge Auctoriteter tillhörande, pröfning äro i så måtto olika, som då Societeten endast eger att undersöka, om den Sökande innehar den för Mästerskaps vinnande föreskrifne ålder, samt, i det fall, der det tarfvas, tillbragt tillräcklig tid såsom Gesäll på Mästares Verkstad, tillkommer deremot Magistraten att tillse, om han i afseende på nyktert uppförande och frejdad vandel m. m. finnes så qvalificerad, att han till Borgare kan antagas.

Till svar å den erinran, som blifvit gjord derom, att Utskotten bordt bestämma, om, och hvilka afgifter, en Burskapsökande Mästare bör, då hans ansökning bifalles, till Magistraten erlägga, få Utskotten endast hänvisa till nu gällande Expeditions-Taxa, såsom innefattande tillräcklig bestämmelse derom; Och beträffande åter den anmärkning, att vid slutet af §. bordt tilläggas uttrycket "*emot de i hvarje Stad fastställde afgifter för Burskap*" hvarmed förmodeligen afsetts de, som till Stadens Cassa ingå, så tro Utskotten detta icke vara af något behof påkalladt.

Häremot och då Utskotten, efter derom af en bland dess Ledamöter väckt fråga, fästat närmare uppmärksamhet på de följder, som saknaden af ett stadgande, inom hvilken tid, den, hvars ansökning om burskap blifvit bifallen, bör fullgöra de deraf följande förbindelser, samt inträda i utöfningen af den handtering, hvarföre han blifvit inskrifven, kan medföra, hafva Utskotten trott sig böra, till förekommande deraf, föreslå följande föreskrift, att i särskild mening, intagas vid slutet af 7 §.

Den som Burskap sökt och vunnit, åligge det ovilkorligen, och vid påföljd att, i annat fall hafva Burskaps-rättigheten förverkat, att inom ett år från den dag BurskapsResolutionen för honom blifvit utfärdad, fullgöra hvad honom deruti blifvit förelagdt, eller eljest såsom en följd af det vundne Burskapet kan tillhöra att iakttaga, samt tillika inträda i utöfningen af den handtering, hvarå han Burskap erhållit.

9 §.

Af en Ledamot har väl blifvit yrkadt, att, då en Handtverkare för begånget brott varder dömd förlustig sitt innehafvande Burskap, honom ej må tillåtas att med egna händer fortsätta sitt handtverk, utan han vara förbunden att antingen till Gesäll återgå, eller söka annan sysselsättning, som medför laga försvar; men vid betraktande af den svårighet, som altid måste möta en vanfrejdad person, att hos andre blifva i

tjenst anställd, och då det dessutom kunde hända att en sådan egde betydlig familje att försörja, hvattill arbete hos främmande icke skulle kunna lämna tillräcklige utvägar, hafva Utskotten trott den honom medgifne frihet att nära sig med sin handtering icke böra honom förvägras, dock hafva Utskotten, i anledning af en annan anmärkning, ansett billigheten fordra, att han för den tillåtne Näringsfriheten bör till den Stad, hvarest han vistas, eller hvarunder han eljest hörer, något contribuera; i följd hvaraf Utskotten tillstyrka, att vid slutet af §. efter orden: *dock må honom ej förmenas att*, tilläggas uttrycket: *emot skälige afgifter till Staden.*

10 §.

Ehuru man sökt visa, att skyldigheten till nya Burskapsafgifters erläggande, då den som afsagt sig Burskap, detsamma återtager, skulle innefatta en obillighet, och ehuru det äfven blifvit yrkadt, att vid ett sådant fall, undersökning om bibehållen skicklighet, välförhållande samt oförsvagad drift att sköta en förut öfvergifven handtering, borde föregå, hafva Utskotten icke funnit skäl att något i denna §. ändra eller tillägga.

11 §.

Emot de många anmärkningar som, särdeles inom BorgareStåndet, blifvit härvid gjorde, åberopa Utskotten endast de utförligt utvecklade motiver, som grundlagt Ut-

skottens öfvertygelse, att bibehållandet af hvad derigenom blifvit föreslaget skall för Allmänheten medföra en stor båtnad, utan att tillskynda Närings-Idkare någon egentelig förlust och skada.

12 §.

Då Utskotten redan i början af sitt Utlåtande yttrat sig öfver det ämne, som denna §. angår, och deruti bestämt sitt omdöme till fördel för vissa Handtverkeriers idkande på Landet, torde Utskotten endast behöfva hänföra sig dertill, och således undgå att yttra vidare så väl öfver påståendet om ogillande af den föreslagne tillåtelsen att drifva borgerliga yrken på landet, som öfver yrkandet om utsträckning af denna tillåtelse till alla slags handtverk. Frågan om vidden af de förbindelser till Staden, som en på landet bosatt Handtverkare rätteligen bör ega, har emellertid åter kommit i närmare öfvervägande hos Utskotten, och då Utskotten härvid icke kunnat underlåta att taga i betraktande, att en sådan Handtverkare, derest valet vore honom fritt, alltid häldre skulle, emot befrielse från de flere personliga skyldigheter, som Borgare i Stad åligga, eftergifva anspråket på de mindre betydelige förmåner och prerogativer, som, utom näringsrättigheten, skulle honom i egenskap af Medlem af BorgareStåndet kunna tillkomma, än, genom tillgodonjutandet af de senare, ikläda sig ansvarigheten af de förre,

förre, hvarigenom således Städernes Borgerskap, som dymedelst i sin mån skulle blifva mera besvärade, otvifvelaktigt komme att lida, hafva Utskotten, i stället för hvad derom i §. förekommer, funnit sig böra föreslå följande förändrade stadgande i §. 4:de period. *En hvar å Landet sålunda bosatt Mästare vare förbunden, att emot frihet till deltagande i val och alla öfrige rättigheter, som Städernes Borgerskap tillhöra och med Burskap i allmänhet förenade äro, likväl med vilkor, att utan särskildt kallelse, sjelfmant vid dylika frågors förehafvande sig inställa, i allo uppfylla de med Burskap och Borgarerätt åtföljande förbindelser utan undantag; dock att hvad personliga skyldigheter angår, honom må vara öppet att antingen sjelf desamma fullgöra, eller ock emot befrielse derifrån, erlägga till Stadens Cassa en viss Contingent, efter af Borgerskapet uppgjord Taxa, som af Magistraten pröfvas. I öfrigt etc.*

13 §.

Vid ytterligare granskning af de skäl, som vid första öfverläggningen om den ifrågaställde rättigheten till Handtverksförläggande, med åtföljande förmon för Förläggaren att derå kunna erhålla burskap, blifvit af tvenne Stånds Ledamöter inom Utskotten deremot anförde, och nu vid återremissen jämväl åberopade, hafva Utskotten ansett sig böra öfvergifva det alterna-

tivt framställde Förslaget om berörde rättighets auctoriserande genom den nu ifrågavarande Författningen; Och då Utskotten således tillstyrka, att 13 §. må ur samma Författning utgå, uppkommer derigenom en ytterligare rubbning i nummerbeteckningen å de efterföljande §. §. af 4 Art.

14 §.

Med gillande af den anmärkning, som blifvit gjord emot stadgandet, att Enka efter Mästare må, likasom i 15 §. blifvit vid enahanda fall tillåtit Enka, eller ogift Qvinna, hvilka sjelfve förskaffat sig burskap å handtverk, vid ingående i gifte fortsätta sin handtering, äfven om Mannen icke tillhör samma yrke och burskaps rätt derå vill söka, föreslå Utskotten, att innehållet af sista meningen i §. må sålunda ställas:

Tråder hon i annat gifte, vare henne förbudet att med handteringens idkande vidare fortfara.

15 §.

För bibehållande af Enkors och ogifta Qvinnors rätt att ingå i handtverk, enär de dertill visa sig ega skicklighet och i öfrigt fullgöra, hvad uti §. föreskrifves, tro Utskotten de i motiverne härföre anförde skäl vara tillräckligt talande; äfvensom bestämmelserne i §. rörande det vitsord, som erfordras till bestyrkande deraf, att det prof, en sådan person företer å sin skicklighet i slöjden, blifvit af henne sjelf förfärdigadt,

samt den garantie, som, genom vilkoret af Förmyndares ansvarighet, kommer att beredas för uppfyllandet af de förbindelser, som i handtverk deltagande omyndig Qvinna kan idgå, torde anses emot alla missbruk och olägenheter fullkomligt tillfyllestgörande.

Vidkommande yrkandet, att ogift Qvinna må, sedan hon trädt i gifte, icke få det handtverk, hvarå hon erhållit burskap, fortsätta, så lärer härvid böra ihågkommas, att enär rättigheten till handtverkets drifvande blifvit af henne sjelf förvärfvad, billigheten icke kan medgifva förlusten deraf, blott derföre att hon i ägtenskap ingår; kunnande för öfrigt destomindre något äfventyr af Afhandlingars ingående med sådan person inträffa, som, utom det att föreskrifvet är, det Mannen jämväl skall ansvara för de förbindelser, hans Hustru kan afsluta, Kongl. Förordningen den 28 Junii 1798 i 5 §. berättigar Borgenär att söka bysättning å Hustru, som efter särskildt tillstånd idkar köpenskap eller annan loflig Näring.

Samma rättighet till handtverks drifvande efter ingånget gifte, som blifvit ogift Qvinna tillåten, lärer utan tvifvel, vid enahanda förhållande, böra Enka medgifvas; hvarföre, och sedan den allmänna frihet för Enka i förevarande afseende, som genom 14 §. varit henne försäkrad, numera blifvit borttagen, den särskilda, hvarom här är fråga, torde i denna §. böra uttryckeli-

gen bestämmas genom följande förändring i tydelsen af §:s tredje period.

Enka eller ogift Qvinna, som undfått tillstånd att för egen räkning idka någon handtering, må derest hon i gifte träder, icke förvägras att äfven sedermera med Mannens samtycke och under deras gemensamma ansvarighet samma näring fortsätta, enär de etc.

16 och 17 §. §.

Samma anmärkningar som förut blifvit gjorde vid desse §. §. och af Utskotten besvarade i motiverne till 4 Art., hafva vid återremissen å nyo blifvit framställde; men då Utskotten icke kunnat förändra de åsigter, som vägledt Utskotten vid deras föreslående, lära Utskotten icke behöfva härom ingå i vidare yttrande.

18 §.

Härvid är anmärkt, dels att om inträde i Timmermans- och Murare handtverkens utöfning såsom Mästare medgåfves, utan anspråk på större skicklighet hos den Sökande, än som erfordras för en Gesäll i desse yrken, hvilket ansetts följa af Utskottens Förslag, enär af den sistnämnde skäligen bör kunna fordras, att han förstår verkställandet af en väsendtlig byggnadsdel, så vida derunder äfven kan förstås en Vindskappa eller Takstol, skulle otvifvelaktigt all förkofran i desse handtverk hämmas och Allmänheten blifva lidande, enär vid hvarje nybyggnad eller reparation biträde af en Architect eller Mechanicus, jämte Mur- och Timmermästare, skulle erfordras; dels att Architecter och Mechanici, som vunnit Mästerskap icke borde få utöfva detsamma, så länge de ega inseende öfver publike byggnader, eller utöfva Controll öfver Räkenskaperne dervid, och dels att Architecter och Mechanici, som hålla Lärlingar och Gesäller, borde vara ovilkorligen förbundne att söka Mästerskap och Burskap.

Någon grundad anledning till farhåga för byggnadskonstens förfall genom upphörda fordringar på theoretisk insigt i Architecturen hos dem, som enskildt till Timmermästare eller Murmästare vilja blifva antagne, tro Utskotten sig emellertid icke hafva gifvit, då Utskotten tvärtom sökt uppmuntra till förvärfvande af en större skicklighet deruti genom den föreslagne, för Idkarne utan tvifvel förmånliga och för Allmänheten äfven båtande rättigheten, att, då de kunna ådagalägga en sådan, få hos sig förena ofvannämnde bägge yrken. Också lärer erfarenheten, åtminstone i de smärre städerne, visa att Timmermästares och Murmästares insigter sällan ligga utom gränsen af det practiska i handteringen, och i sådant fall, kan Förslaget icke sägas stadga annat, än hvad som nu i verkligheten eger rum.

Den andra af de vid §. gjorde anmärkningar, hvartill anledningen blifvit hemtad från ett enskildt, af Anmärkaren uppgifvit,

missbruk, anse Utskotten icke kunna blifva föremål för en bestämmelse i förevarande Författning; och hvad den tredje angår, hafva Utskotten icke kunnat finna något skäl till förändring af hvad §. i motsats deraf innehåller.

19 §.

För oförändradt bibehållande af denna §. hvaremot åtskillige Talare framstäldt erinringar, och ibland hvilka en åsyftat ådagaläggandet af obilligheten af särskildt undantag för Stockholm, i afseende på sättet till Bagerihandteringens utöfning, få Utskotten, likasom ofta förut, åberopa sine i förra Betänkandet anförde motiver, jämte hvad af i Nåder tillförordnade Committerade, uti deras vid Förslagen till Handels- och Handtverks-Ordning bifogade underdåniga skrifvelse, blifvit rörande förenämnde speciela omständighet yttradt.

Femte Artikeln.

2 §.

Då, såsom en Ledamot sökt visa, uttrycket i denna §.: *och icke kunna till godhet och beskaffenhet genast vid emottagandet bedömas*, utan tvifvel skulle föranleda till ett olika förfarande af Mästare, allt efter som hvar och en af dem kunde deraf göra en mer eller mindre vidsträckt tillämpning, hvilket åter komme att bero af

det särskildta begrepp, som sjelfva uttrycket kunde hos honom alstra, samt det således vore att befara att, med bibehållande af en så obestämd term, många tvistigheter skulle kunna uppstå, hafva Utskotten, till förebyggande deraf, härmed velat föreslå, att nämnde uttryck må ur §. utgå och början af densamma erhålla följande lydelse:

Handtverksarbeten och tillverkningar, som äro af den beskaffenhet, att de utan skada eller vanprydnad kunna stämplas, skola etc.

Vidare hafva Utskotten, på grund af gjorde anmärkningar om olämpligheten af varans confiscation för en så ringa förseelse, som underlåtet stämplande af densamma, hvarföre de utsatte böterne ansetts vara mer än tillräcklige, funnit sig böra tillstyrka, att berörde, måhända nog stränga, påföljd må försvinna och de bestämde böterne af 6 R:dr 32 sk. innefatta hela ansvarigheten för underlåtet iakttagande af hvad om varors stämpling blifvit förordnadt; hvadan uttrycket: *skola vid varans confiscation och 6 R:dr 32 sk. böter*, torde förändras till: *skola vid Sex Riksdaler 32 sk. böter.*

Då det blifvit ansedt mindre nödigt att på landet bosatt Handtverkare skall, utom till HandtverksSocieteten och Magistraten i den Stad, hvarunder han lyder, äfven till Konungens Befallningshafvande uppgifva den stämpel eller märke, som han till betecknande af sine tillverkningar ämnar gagna, få Utskotten till upplysning meddela, att

sådant afser tillfälle för KronoBetjeningen, som under Konungens Befallningshafvande är lydande, att vinna kännedom om stämpelns beskaffenhet, till rättelse vid förekommande frågor.

3. §.

Någon modification i de häruti föreskrifne ansvarspåföljder hafva Utskotten, med afseende på nödvändigheten att ställa consumenter i säkerhet mot bedräglig eller vårdslös behandling af Handtverkare, icke funnit skäl att, såsom yrkadt blifvit, tillstyrka; likasom Utskotten å andra sidan icke ansett skäl förefinnas till förlängande af den tid, inom hvilken åtal emot Mästare, som sig felaktigt förhållit, må ega rum.

Den origtighet, som förelupit, genom åberopande härstädes af 4 Art. 10 §. i stället för samma Artikels 9 §., hvilken senare likväl nu sedan 3 §. blifvit föreslagen att försvinna, bör blifva 8 §., varder härmed till rättelse anmärkt.

4 §.

Med lämnadt afseende till den erinran, som blifvit gjord derom, att då svårighet ofta kan möta Handtverkaren att i förhand bestämma så väl åtgången af rudimaterier, som vidden af det besvär, bearbetningen kan medföra, hälst om ett arbete af ny eller ovanlig uppfinning beställes, det, i sådan händelse, vore nog hårdt att ålägga Handtverkaren genast vid beställningen uppgifva det pris, hvarföre han skulle vilja lemna arbetet färdigt, samt enär Utskotten tillika låtit hos sig i öfvervågande komma, att någon olägenhet för den, som betingar en vara, icke kan uppstå deraf, att Handtverkaren vägrar på förhand bestämma betalningen eller arbetslönen, emedan den förre, så vida han icke vill låta det bero på framdeles afgörande, eger att vända sig till annor Idkare, hafva Utskotten trott, att, med undantag af hvad som angår den Magistraten tillkommande pröfning, då Idkare och Beställare icke kunna om priset å arbete förenas, bestämmelserne i denna §. rätteligen borde försvinna; hvarefter § endast skulle komma att omfatta ett sålunda uttryckt innehåll:

Är å färdig handtverksvara, hvartill antingen Idkaren, eller den varan beställt, anskaffat arbetsämnen, visst pris ej betingadt och åsämjas ej Idkare och Beställare om betalningen derföre, ege Magistraten, efter deras och HandtverksSocietetens hörande, att bestämma, till hvad belopp, den skäligen må utgå.

6. §.

Emot denna §., som rätteligeu bör, lika med de tvenne efterföljande, undergå ny numerering och betecknas med numret näst framföre, emedan i följd af felaktig numerering någon paragraf med numret 5 i denna Artikel icke förefinnes, har blifvit anmärkt, att det syntes innefatta ett obe-

hörigt tvång, att ålägga en Handtverkare emot sin vilja åtaga sig arbete för Kronans räkning och dervid ej ens medgifva honom att sjelf bestämma priset å sine tillverkningar eller sitt arbets biträde; men som ett dylikt åliggande för Handtverkare altid existerat, och äfven finnes stadgadt i den gamla SkråOrdningen; så anse Utskotten denna anmärkning icke förtjena afseende.

7 §.

I anledning af åtskillige vid denna §. gjorde erinringar, så Utskotten förklara: att Utskotten anse det ingalunda öfverensstämmande hvarken med tidslynnet eller den större säkerhet, som i ett constitutionelt Land bör finnas, att upplifva den genom Regeringens visa föranstaltande redan afskaffade bönhasjagten och husvisitationer till upptäckande af obehöriges intrång i handtverkerierne; att, hvad uttrycket: *ägande Vederbörande Fiscaler, hvilkas både rättighet och pligt det är etc.*, beträffar, Utskotten ej kunna förena sig i föreställningen om öfverflödigheten af ordet *rättighet*, emedan derigenom synes tillkännagifvas en frihet för Fiscaler att vägra sitt biträde, då det till beslag af förmente olofliga handtverkerivaror äskas, — en frihet, som då tvekan om deras rätta egenskap hos dem uppstår, icke synes böra vara dem betagen, så vida, vid beslagets möjliga ogillande, Beslagaren, enligt hvad här jämväl blifvit stadgadt, är underkastad ansvar; att

Utskotten deremot finna, det, i fall den anhållne varan eller arbetsämnet dertill är annor Man tillhörig, densamma icke skäligen bör kunna dömmas förbruten, utan ansvarspåföljden för den obehörige idkaren i stället ökas genom utgifvande af en emot dess värde svarande ersättning; samt att Utskotten jämväl inse behofvet af ett närmare bestämmande derom, att den befattning, som i §. blifvit tillagd Fiscaler, obehindradt må kunna utöfvas äfven af KronoBetjeningen; Och lärer i följd af desse nu nödige fundne ändringar och tillägg, nedannämnde mening i 7 §. böra ställas sålunda:

Kommande i alla desse fall de tillverkade eller under förarbetning befintelige varorne att jämväl vara förbrutne, den händelse dock undantagen att desamma eller arbetsämnet dertill skulle finnas annor Man tillhörige, då i stället den brottslige kommer att utgifva deras fulla värde. Så väl Lands- och StadsFiscaler, som KronoBetjente i allmänhet; hvilkas både rättighet etc.

I öfrigt och då det sätt som blifvit fastställdt till de i denna §. stadgade böters beräkning för itererade förbrytelser icke å något annat ställe i denna Författning blifvit iakttaget; och böterne dymedelst skulle kunna komma att stundom stiga till ett nog betydligt belopp, tillstyrka Utskotten, att med böternes utgörande för förnyade förbrytelser må förhållas på lika sätt som i 3 §. denna Artikel är föreskrifvet, samt att således uttrycket *hvilka böter sedermera för*

hvarje gång fördublas, må förändras till *hvilka böter sedermera hvarje gång med ett lika belopp förökas.*

Sjette Artikeln.

1 §.

Då en Ledamot inom Hederv. BondeStåndet förment bestämmelserne i denna och 5 §. §. rörande forum för handläggningen af de deri omnämnde mål i första Instantien, samt de Embetsställen, dit de, i händelse af fullföljd klagan, böra vidare gå, vara beroende af Resultatet af Riksens Ständers öfverläggningar, i anledning af Särskilda Utskottets Förslag, angående organisationen af StyrelseVerken i Riket, tro Utskotten sig böra framföra den erinran, att, i händelse Riksens Ständer skulle bifalla det i ämnet af nämnde Utskott redan afgifne Betänkande, skall, efter den upplysning, Utskotten härom sökt vinna, Utskottens project uti ifrågavarande afseende dermed finnas fullkomligen instämmande.

Af en Ledamot är fordran gjord på en föreskrift i denna §., hvarigenom till undanrödjande af all tvekan om rättigheten i detta fall, borde bestämmas att Mästare eller Gesäll, som finner sig missnöjd med HandtverksSocietetens yttrande och beslut rörande Examina vid sökt Gesäll- eller Mästerskap, måtte ega frihet att deröfver få i

vederbörlig ordning klaga; men som en sådan rättighet genom 5 §. i denna Artikel är gifven och bestämd, kan något behof af dess fastställande på detta ställe icke förefinnas.

3 §.

I anledning af de anmärkningar, som vid denna §. blifvit gjorde, hafva Utskotten endast funnit nödigt att föreslå den förändring deruti, att HandtverksSocieteten Cassa må af Societeten ensam förvaltas, dock emot årlig redovisnings aflämnande till Magistraten; hvaraf skulle följa att §. erhölle följande derefter lämpade redaction:

Af de efter denna Författning utgående böter tillfalla den ena hälften Aklagaren, eller Målsegaren, och den andra en fond, som HandtverksSocieteten eger samla och använda, dels till Societetens nödige utgifter och dels till understöd för gamle af sig komne Handtverkare och Gesäller, samt för aflidne Handtverkares och Gesällers fattige Enkor och Barn; Vare dock Societeten skyldig att för förvaltningen deraf vid hvarje års början inför Magistraten visa redo och räkning.

I öfrigt och då flere Ledamöter inom Vällofl. BorgareStåndet sökt fästa uppmärksamhet på svårigheten, om ej omöjligheten, för HandtverksSocieterne att med de tillfälliga, alltid ringa, inkomster, som andelen i fallande böter kan lämna, bestrida Societeternes flerfaldige oundviklige utgifter, hälst om föremålen för dem blifva af den

ampla beskaffenhet, som i §. stadgas; i anseende hvartill blifvit föreslagit, att andre utvägar, såsom genom årliga tillskott af samtelige Handtverksidkare m. m. borde påtänkas till behofvens fyllande; få Utskotten åberopa sitt förut meddeldte yttrande, att det icke kan vara Borgerskapet betaget att sins emellan ingå hvilka föreningar och öfverenskommelser, som hälst, då 3:dje Mans rätt blott icke derigenom störes.

2:o *Förordningen angående Gerningsmäns antagande på Landet.*

1 §.

Bland de allmänna anmärkningarne hafva Utskotten redan till besvarande upptagit de emot tillökning i det förut tillåtne antalet af Gerningsmän gjorde erinringar; Och då Utskotten tillika yttrat sig vilja utgå från den grundsatts, att Landtmannen borde tillåtas betjena sig af Socknehandtverkare i alla de, men ock endast de, yrken, hvari antingen ett ständigt, eller på närmare håll tillgängligt biträde vore för honom af nöden, är det en följd häraf, att, om Utskotten å ena sidan anse sig icke kunna understödja yrkandet om frihet till antagande af Gerningsmän, i hvilket handtverk som hälst, böra Utskotten å den andra åter icke nu söka motverka utsträckningen af samma frihet, utöfver hvad Utskotten i denna del förut föreslagit, derest för Utskotten blifvit ådagalagdt, att jemte de i denna §. upräknade Gerningsmän andre finnas, i afseende på hvilka ofvannämnde förhållande äfven inträffar; I detta afseende är uppgifvet, att Svarfvare, Målare, Repslagare och Sotare jämväl skulle, för Landtmannens ofta inträffande behof af handräckning från deras sida, å Landet erfordras. Hvad Idkarne af de 2:ne sistnämnde yrkena beträffar, äro Utskotten likväl icke af samma tanke, i afseende på Sotarne särskildt, af det skäl, att Allmogen vanligen sjelf besörjer de göromål, som denna handtering tillhöra; men vidkommande åter Svarfvare och Målare, hvarå äfven för närvarande nästan öfver allt å Landet finnes tillgång, kunna Utskotten ej annat än instämma i vitsordandet af Landtmannens behof af Idkare i desse handtverk; hvarföre ock Utskotten hemställa att så beskaffade Gerningsmän må å Landet få bosätta sig och med arbete tillhandagå Allmogen.

Vid denna §. har eljest den reflexion ock förekommit, huruledes genom obestämdheten af ordet *flere* Socknar, tillfälle skulle kunna öppnas för en Gerningsman, att utöfva sitt handtverk icke blott inom en hel Province, utan ock ännu vidsträcktare; Och som Utskotten icke kunnat undgå att inse, att missbruk af Gerningsmäns Näringsfrihet på detta sätt skulle uppkomma, hafva Utskotten funnit sig böra för det an-

märkte uttrycket föreslå mera bestämda ordalag.

I förenämnde tvenne afseenden är det derföre, som Utskotten tillstyrka att början af 1 §. må gifvas en sålunda förändrad lydelse:

Landtmän skall vara medgifvet att antingen Sockne- eller Häradsvis, eller gemensamt för flere Socknar inom ett och samma Härad, till Handtverkare eller Gerningsmän antaga etc. samt att vid slutet af §. må tilläggas orden; *Svarfvare och Målare*, då ock ordet *samt* framföre *Kruk- och Kakelugnsmakare* bör borttagas.

2 §.

Flere anmärkningar hafva blifvit gjorde i afseende på sättet till Gerningsmäns antagande och constituerande, innefattande, dels att någon anledning icke vore för handen till förändring af den förut föreskrifne ordningen härföre, enligt hvilken det varit lämnadt till HäradsRätterne, att, efter Sockne- eller Häradsmäns hörande, utlåta sig öfver Gerningsmäns ansökning om rättighet till Handtverksidkande inom en viss ort, innan Gerningsbref för dem af Konungens Befallningshafvande utfärdades, dels att Konungens Befallningshafvandes anlitande om Fullmagts utfärdande för antagne Sockne Handtverkare skulle innefatta en obehöflig mesur, samt att det vore tillräckligt, att Socknemännen sjelfve med förordnande eller antagningsbevis försåge Gerningsmännen; men då hvad förra omständigheten beträffar, det skäligen synes böra få bero af Socknemännen sjelfve att bestämma behofvet af de biträden i handtverk, som för dem kunna vara nödige och Härads-Rätternes inblandande i rent af ekonomiska frågor dessutom lärer vara mindre lämpligt, samt, i afseende på senare frågan, det torde böra komma i betraktande, att för tillsynen deröfver, att inga andre, än behörigen auctoriserade personer få å landet med Handtverk sig befatta, äfvensom för controllen å Gerningsärens rigtiga utgörande af dem, som dertill äro förbundne, nödigt är att Konungens Befallningshafvande, och genom honom underlydande Kronobetjente, må ega kännedom om de i hvarje ort befintelige Gerningsmän, dertill skyldigheten för desse att förse sig med Konungens Befallningshafvandes Fullmagt bereder det säkraste tillfället; så anse Utskotten i förenämnde delar sig icke kunna förändra, hvad nu ifrågavarande §. derom innehåller; hvaremot, med gillande af den anmärkning, som blifvit gjord om mindre tydlighet uti det härstädes intagne förbud för Gerningsmän till antagande af Gesäller och Lärlingar, som vid ordentligt handtverk arbetat, Utskotten, jemte förklarande, att afsigten dermed varit att lägga hinder i vägen för Gerningsmän att betjena sig af sådane personer, som i lära hos Mästare

blifvit inskrifne, eller på dess Verkstad såsom Gesäller någon tid sin handtering idkat, funnit sig böra föreslå det förtydligande deraf, som Utskotten anse kunna vinnas genom bottagande af ordet *förut;* Och torde åfven till förekommande af missljud, genom användandet af ett och samma verbum på flere ställen i nära fortsättning efter hvarandra i uttrycket: *att till slikt biträde antaga* sistnämnde ord kunna utbytas emot: *betjena sig af.*

3 §.

Af skäl, som Utskotten här ofvanföre vid 2 §. anfördt, kunna Utskotten ej tillstyrka bifall å den häruti föreslagne förändring i sättet till Gerningsmåns afskedande, nemligen att härvid skulle göra tillfyllest, att afskedstagandet anmäldes till Socknestämmo-Protocollet, med aflämnande tillika af Gerningsmannens erhållne antagningsbevis, som i den händelse annor person till Gerningsman i den afgångnes ställe åstundades, kunde till Konungens Befallningshafvande insändas.

4 §.

Det af en Ledamot gjorde Förslag, att beloppet af Gerningsören måtte bestämmas, i förhållande till det antal Tjenare eller Arbetare, hvarmed Gerningsmannen bedrifver sitt yrke, kunna Utskotten för sin del icke såsom giltigt antaga.

5 §.

Då i 1 §. blifvit medgifvet att flere Socknar till och med ett helt Härad, få förena sig om begagnandet af en och samma Gerningsman, torde tillräckligen vara sörjdt derföre, att Landtmannen icke må sakna biträde äfven af sådane Gerningsmän, hvilka icke kunna hafva tillräcklig sysselsättning inom en enskild Socken och således icke behöfva för hvarje Socken antagas.

Att såsom yrkadt blifvit, tillåta Socknе-Handtverkare hvar som hålst å landet utöfva sin handtering, synes ej öfverensstämmande med god ordning och skulle dessutom aldeles förändra begreppet om Socknе-Handtverkare. För en sådan tillåtelse lärer ock icke eller någon grund kunna hämtas derifrån, att Handtverkare i en Stad blifvit berättigade att för andre Ståders Innevånare åstadkomma tillverkningar och äfven i annan Stad, än der de äro bosatte, betjena med arbete, emedan i sådan händelse skulle, emot hvad Utskotten ansett böra medgifvas, samma Näringsfrihet, som i Städerne eger rum, på landet införas och den återstående gränseskillnaden emellan Landt- och Stadsmannna Näringar nästan tillintetgöras.

Någon anledning till förbud för Landtmän att antaga flere Gerningsmän för hvarje Socken, derest de med en enda icke kunna vara belåtne, anse Utskotten icke genom den nu ifrågavarande Författningen

vara gifven; Och ett närmare bestämmande af rättigheten i detta fall lärer ock icke eller erfordras.

Att, enligt hvad en Ledamot påstådt, förmena Gerningsman att förarbeta egna råämnen, skulle, i Utskottens tanka, vara ganska olämpligt och ville, i afseende på vissa yrken, ungefärligen säga detsamma, som att förbjuda deras Idkare å landet bosätta sig. Någon controll å iakttagandet deraf skulle dessutom icke vara möjlig.

6 §.

Denna §., såsom ej innehållande annat, än hvad som, grundadt i naturlig rättighet, kan fattas och förstås utan biträde af någon Lag, har en Ledamot ansett böra aldeles utgå; hvaremot en annan äskat ett bestämmande af enahanda rätt för Stadsbo, som deruti blifvit Landtman försäkrad. Emellan bägge desse meningar hafva Utskotten trott sig böra gå, och föreslå derföre att ordet *Landtman* må ur §. utgå, hvarigenom friheten att af tjenstefolk och underhafvande låta förfärdiga det arbete de förstå förrätta; blifver lika öppen för Städernes, som för Landets Innevånare.

7 §.

I afseende på den i denna §. Landtmannen medgifne slöjde- och afsättningsfrihet, hafva flere anmärkningar blifvit gjorde, syftande dels på inskränkning i Allmogens rätt att åstadkomma tillverkningar af

andre Metaller än jern och stål, samt att i Städerne få försälja färskt kött, bröd och dricka med den erinran tillika, att i §. bordt bestämdt uppräknas de öfrige Artiklar; hvartill slöjde- och afsättningsfriheten må sträcka sig, dels på en ytterligare utsträckning häraf, eller åtminstone ett förtydligande, hvarigenom den rättighet, Landtmannen förut egt att drifva handel med sina grannar, måtte uttryckeligen bekräftas.

Desse anmärkningar hafva Utskotten noga öfvervägat, men deraf ej kunnat hemta skäl att tillstyrka andre förändringar i §., än i afseende på ett mera tydligt bestämmande om fortfarandet af Landtmannens hittills innehafda frihet att å Landet, äfven utom Marknader, dock icke genom kringfarande, föryttra sine producter, samt rörande tenns uteslutande bland Allmogens lofgifne tillverkningar, såsom lika med guld och silfver underkastadt controllering; genom hvilka förändringar behof likväl uppkommer af en ny redaction till en viss del af §, vid hvars föreslående Utskotten, så vidt det angår förstnämnde omständighet, ansett sig böra följa det project, som Fullmägtigen af Hedervärda BondeStåndet *Anders Andersson* dertill uppgifvit; Och skulle således nedannämnde mening komma att på följande sätt uttryckas:

Varande dem obetaget att slika deras egna producter och tillverkningar till Städer införa samt i hamnar och å Torg vid alla så Marknads som andre tillfällen till salu

hålla, och jämväl vid Marknader å landet samt hemma i deras hus och under väg till och ifrån Städer och Marknader föryttra; dock att under berörde tillåtelse icke inbegripes guld, silfver och tenn, vid hvilkas förarbetande särskilde föreskrifter ega rum.

Flere Ledamöter af Vållofl. Borgare-Ståndet hafva sökt göra gällande den tanka, att derest färskt kött, bröd och dricka finge af Landtmannen till Städerne fritt införas och der föryttras, borde Städerne i sin mån befrias från vidare betungande med den så kallade Salu-accisen, hvilken till utgörande är fördelad emellan Slagteri- Bageri- och Bryggeri-Näringarne; men bårofver hafva Utskotten ej annat yttrande att meddela, än att frågan hvarken tillhör förevarande ämne, eller är af den beskaffenhet, att den under Utskottens handläggning komma kan.

8 §.

Då Kongl. Kungörelsen den 31 Augusti 1815, angående en fri Victualiehandel, berättigar Landtmannen, att äfven i Städer få upplägga spannemål och Victualier, hafva Utskotten, med gillande af en härom gjord påminnelse, funnit sig böra föreslå, att uttrycket i denna §. *upplag deraf å Landet* må förändras till: *upplag deraf i Städerne och å Landet.*

3:o Handels-Ordningen.

Första Artikeln.

1 §.

Likasom vid 4 Art. 7 §. Handtverks-Ordningen hafva Utskotten funnit ett stadgande här böra intagas, angående skyldighet för den, som vunnit rätt att idka handel, att inom ett år efter dertill erhållet tillstånd, inträda i utöfning af rörelsen samt fullgöra de af Burskapsrättigheten följande förbindelser; i hvilket ändamål föreslås, att uti särskildt moment följande tillägg må vid 1 §. intagas:

Den som Burskap å handel erhållit, åligge det ovilkorligen, och vid påföljd att i annat fall hafva Burskapsrättigheten förverkat, att inom ett år från den dag, Burskaps Resolutionen för honom blifvit utfärdad, fullgöra hvad honom deruti blifvit förelagdt, eller eljest såsom en följd af det vunne burskapet kan tillhöra att iakttaga. Vare han ock förbunden att inom samma tid och vid enahanda äfventyr sin handelsrörelse påbörja.

2 §.

I motiverne till denna §. hafva Utskotten fullständigt utvecklat skälen, hvarföre Utskotten ansett vilkoren af genomgångne läroår för vinnande af inträde i handel, såsom sjelfständig Idkare, böra afskaffas, samt en ålder af 25 år i allmänhet erfordras för erhållandet af Burskap derå; Och då Ut-

skotten, af hvad häremot blifvit anfördt, icke funnit samma skäl vederlagde, hänföra Utskotten sig nu dertill, med åberopande tillika af det yttrande, Utskotten vid besvarandet af anmärkningarne emot 4 Art. 1 §. HandtverksOrdningen afgifvit, rörande den stridighet i afseende på den föreskrifne åldren, som skulle finnas emellan stadgandet härom, och hvad GrundLagen rörande åldren för Representanter innehåller; äfvensom Utskotten i fråga om hvad som jämväl här blifvit erinradt emot den påbudne borgen för utgörandet af 6 års utskylder till Staden och Kronan, hänvisa till sitt å samma ställe förekommande Utlåtande derom.

Då, jemte den allmänna anmärkning, att skicklighet i ett yrke af den practiska beskaffenhet, som handeln, icke genom anstäld examen med tillförlitlighet skulle kunna utrönas, den särskilda blifvit gjord, att vetenskapligt förhör med den Sökande syntes vara mindre lämpligt i afseende på dem, som i Uppstäder vilja nedsätta sig såsom Handlande, så Utskotten erinra, att om detta har afseende på undersökning om den Sökandes insigt i Fäderneslandets Historia och Statskunskap, anmärkningen desto håldre lärer sakna grund, som kännedom deraf endast kan räknas till allmänna medborgerliga kunskaper, och att, om uttrycket åter syftar på förhöret i de kunskapsgrenar, som för handelsyrket ligga till grund, härunder äfven inbegripas färdighet i räk-

nande, insigt i bokföring, med mera, som icke kan anses höra till de egentliga vetenskaperna. Hvad åter angår frågan, att practisk skicklighet icke skulle genom examen kunna ådagaläggas och utrönas, så äro väl Utskotten icke i tillfälle att inlåta sig i något närmare yttrande härom, enär fordringarne i detta afseende ännu icke blifvit bestämde, men tro emellertid, att om, såsom sig bör, en sådan examen icke inskränkes till blott munteligt förhör, utan får för ändamål att äfven pröfva den Sökandes färdighet och vana vid handlåggningen af de göromål, som egenteligen ingå i det practiska af yrket, resultatet bör kunna blifva tillfredsställande.

Sluteligen har blifvit yrkadt, att så väl Filosofie Magistrar, hvilka genom ed måste förpligta sig, att efter vunnen Magistergrad ej vidare låta examinera sig, som äfven söner af Förmän för större Handelshus, hvilka, ej i tillfälle att genomgå den erforderlige examen, likväl vilja genom antagen säker person fortsätta en äldre firmas handelsrörelse, hvilket alltid ansetts vara förmånligt för handeln och crediten, måtte undantagas från skyldigheten att underkastas förhör, då burskap å handel af dem sökes; Och så Utskotten i afseende på de förre nämna, att, då den omförmälde edeliga förpliktelsen icke kan hafva afseende på deras förbindande att vägra undergående af examen i andre vetenskaper, än de, hvaruti de då redan blifvit förhörde,

densamma icke eller bör ligga dem i vågen för genomgående af förhör i de kunskapsgrenar, som handeln egenteligen angå och hvaruti ådagaläggandet af insigt ej erfordras såsom ett Academiskt specimen, hvaremot någon fordran på styrkandet af kunskap i de vetenskapsdelar, deruti de förut blifvit examinerade icke lärer af dem yrkas, samt, i afseende på de senares undantagande från examens skyldighet anmärka, att medgifvandet deraf skulle innefatta en afvikelse från den antagne grundsatsen, att styrkt skicklighet i yrket måste utgöra ett vilkor för vinnande af rättighet till handels idkande; af hvilka skäl Utskotten ock icke kunna tillstyrka bifall till hvad i ofvannämnde måtto föreslaget blifvit.

3 §.

Då Utskotten icke ansett skillnaden af Kön böra föranleda till förändring af den antagne grundsatsen, att skicklighet och insigt i yrket bör vara rätta grunden till vinnande af Burskap å borgerlig Näring, hafva Utskotten, oaktadt de emot Qvinnors, genom denna §. fastställde, handelsrättighet gjorde erinringar, icke funnit skäl att frångå, hvad Utskotten derigenom föreslagit, men ock icke eller, enär styrkandet af en sådan insigt, utgör det motsatta vilkoret för tillgodonjutandet af ofvannämnde förmån, kunnat gilla yrkandet derom, att Qvinnor, som söka burskap å handel måtte

från skyldigheten att undergå examen fritagas.

En annan anmärkning hafva Utskotten deremot funnit förtjena afseende, den nemligen, att, ehuru i Handtverks-Ordningen blifvit stadgadt, att ogift Qvinna, som vill i handtverk ingå, bör hafva uppnått en ålder af 30 år, skulle, enär en sådan Qvinna, för vinnande af handelsrättighet, endast vore underkastad de vilkor, som i 2 §. denna Artikel blifvit bestämde, vid 25 års ålder henne kunna tillåtas att handelsrörelse drifva, så vida hon dessförinnan blifvit för myndig förklarad; Och som Utskotten med deras i förra Betänkandet yttrade öfvertygelse, att stadga och pålitlighet framför allt böra sökas hos dem, som egna sig åt handeln, hvadan ock fordran på en mera framskriden ålder hos Handlande, än hos Handtverkare, blifvit gjord, icke funnit, ett sådant förhållande kunna instämma; så tillstyrka Utskotten, att samma ålder, som af ogift Qvinna bör egas, då rättighet till handtverks bedrifvande må henne lämnas, bör af henne innehafvas, då hon å handel söker burskap; hvarföre ock efter ordet *förklarade* torde i §. böra tilläggas: *och uppnått en ålder af 30 år.*

I öfrigt och på enahanda grund, som i 4 Art. 15 §. Handtverks-Ordningen blifvit följd för bestämmandet af Qvinnas rättighet, att, då hon sjelf förvärfvat sig tillåtelse till bedrifvande af ett handtverk, få med detsamma fortfara äfven sedan hon

trädt i gifte, hafva Utskotten ansett en lika rättighet här böra fastställas för Qvinna, som å handel vunnit burskap; af hvilken anledning Utskotten föreslå följande tillägg till 3 §.

Träder Enka eller annan Qvinna, som tillstånd till handels idkande vunnit, i gifte, må det henne ej vägras att äfven sedermera, med Mannens samtycke och under deras gemensamma ansvarighet handeln fortsätta, enär de en sådan sin föresatts hos Handels-Societeten och Magistraten tillkännagifva; dock må, utan att särskildte af Magistraten pröfvade skäl dertill föranleda, en sådan frihet ej ega rum, då fråga är om ägtenskap med någon, som i annan borgerlig Näring sjelf ingått.

4 §.

Utskotten, som nu mera insett olämpligheten deraf, att mera för Utländning, än inländsk Man, lägga hinder i vägen till Burskaps uppsägande, hafva dock trott sig böra föreslå, att derest burskapet inom 6 år efter dess erhållande af honom afträdes, han likväl bör svara till alla årens utskylder.

Efter denna förändrade mening borde i Utskottens tanke 4 §. sålunda uttryckas:

Utländning, som här i Riket burskap vunnit och vill detsamma uppsäga, åligge, så vida han ej dessförinnan i 6 år Borgare varit och borgerliga utskylder vidkänts, att med utgörandet deraf för den återstående tiden fortfara.

7 §.

Då genom 1 §. i denna Artikel hvar och en, emot fullgörande af de vilkor, som i 2 §. stadgas, blifvit förklarad berättigad till vinnande af Burskap å handel, och uti denna §. inga nya eller förändrade bestämmelser för Handtverkare eller Skeppare, som vilja drifva handelsrörelse, finnas intagne, hafva Utskotten ansett densamma, såsom till innehållet redan i 1 §. innefattad, vara öfverflödig och således böra aldeles utgå; hvarigenom ock alla öfrige anmärkningar emot §. förfalla; Och blifver en följd af dess uteslutande att de påföljande §. §. i 1:sta Artikeln komma att hvar för sig till nästa nummer framföre uppflyttas.

9 §

Härvid är yrkadt det tillägg: att Handlande, som råkat komma på obestånd och icke vidare förmår sina borgerliga utskylder utgöra, bör förklaras förlustig sin burskapsrättighet och intill 50 års ålder vara skyldig, att sig med laga försvar eller tjenst hos andre förse; dock att, enär han sina Borgenärer förnöjt och gittar prestera borgen för nya 6 års utskylder, honom åter må meddelas burskap emot erläggande af vanliga burskapsafgifter.

I anledning af hvad sålunda blifvit föreslaget, få Utskotten förklara: att, utan behof af något uttryckligt stadgande derom, det lärer vara gifvet, att, då Borgare icke

mera förmår sina borgerliga skyldigheter fullgöra, han från utöfningen af sin Borgarerätt bör vara skiljd; att genom särskildte Författningar redan är bestämdt, att hvar och en som icke kan försvara sig sjelf, bör, så vida han ej för lösdrifvare skall anses, söka skydd hos annan; att förbud för Handlande, som kommit på obestånd, att fortsätta sin handelsrörelse, innan han sina Borgenärer förnöjt, destomindre synes lämpligt, som detta ofta skulle motverka möjligheten för honom att afbörda sig sina skulder och för Borgenärerne att erhålla betalning; samt att, hvad beträffar vilkoret af ny borgens ställande för 6 års utskylder till Kronan och Staden, då sådan Handlande vill sin handtering åter drifva, det äfvenväl lärer vara klart, utan att särskild föreskrift derom erfordras, att, derest hans förra Borgarerätt då redan upphört, han vid en slik händelse bör samma vilkor fullgöra; i följd af hvilket allt det bestyrkte tillägget vid 9 §. torde finnas aldeles öfverflödigt.

10 §.

Då Utskotten, äfven i afseende på Handtverkares Enka, som träder i gifte med person, hvilken sjelf icke är berättigad att idka den handtering, Enkan efter sin förra Man fortsatt, stadgadt, att rörelsen af henne bör öfvergifvas, och i öfrigt icke för någon särskild orsak, af hvad beskaffenhet, som hälst, anse sig böra af-

vika från den ofta åberopade grundsatsen, att endast styrkt skicklighet, i förening med iakttagandet af öfrige föreskrifne vilkor, kunna berättiga till deltagande i utöfning af borgerliga yrken, lära Utskotten icke behöfva anföra vidare såsom skäl dertill, att Utskotten icke kunna lämna afseende till någotdera af de tvenne Förslag, att antingen Enka efter Handlande, hvilken fullföljt sin aflidne Mans handelsrörelse må, äfven efter ingånget ägtenskap med någon, som icke är qvalificerad att för egen del handel idka, få med handteringen fortfara, eller ock Mannen utan omgång och skyldighet till särskildte iakttaganden å handel vinna Burskap, så vida han det åstundar.

11 §.

Då erfarenheten i andra Länder nogsamt visat nyttan deraf, att personer, som icke egenteligen tillhört handelsyrket och ej velat eller kunnat såsom ordentlige Bolagsmän i handel ingå, fått genom i densamma instuckne penningar deruti deltaga, hvarigenom många Capitaler blifvit i handeln indragne och en större liflighet åt densamma beredd, hafva Utskotten, af de emot Förslaget i denna §. gjorde påminnelser, syftande dels på dess fullkomliga ogillande, dels på förkastande af tillåtelsen för Ämbets- och Tjenstemän att i förlagshandel deltaga, icke kunnat föranledas till föreslående af annan ändring deruti, än att från rättigheten att förlägga handel må uteslutas

sådane Ämbets- och Tjenstemän, som hafva Uppbörd, Tullbetjente i allmänhet, samt allmänna Åklagare, hvartill åter skälet igenfinnes, dels i den våda för tillgrepp af allmänna medel, som af denna rättighets begagnande skulle kunna uppstå, dels i den icke aldeles ogrundade farhåga, att i den strid, som derigenom komme att öppnas emellan det enskildta interesset och Ämbetspligten, denna senare möjligen kunde komma att tystna för det förras fordringar.

Likväl hafva Utskotten, i anledning af en annan entmärkning, funnit början af §., såsom mindre tydlig och gifvande ett obestämdt begrepp, tarfva någon rättelse; i hvilket afseende föreslås en sådan redaction:

Vill någon med förlag deltaga i handel, ege en sådan Förläggare, då förhållandet med behörigt Contrakt styrkes, samt så vidt handeln förestås af sådan person, som i anseende till insigter och i öfrigt vore behörig att den för egen räkning idka, att å handel erhålla burskap och detsamma bibehålla, så länge Förlags-Contraktet räcker och berörde vilkor fullgöres: Och vare denna rättighet ej eller förment Ämbets- och Tjenstemän, härifrån dock undantagne de, som hafva Uppbörd om händer, Tullbetjente i allmänhet, samt allmänna Åklagare.

Andra Artikeln.

1 §.

I afseende på den af en Ledamot inom

om Höglofl. Ridderskapet och Adeln, samt en Ledamot inom Högvördige PresteStåndet gjorde anmärkning, att uppfyllandet af de vilkor, särdeles hvad examen angår, som i 1 Art. 2 §. blifvit föreskrifne, icke utan rubbning i Adeliga Privilegierne, skulle kunna en Medlem af förstnämnde Stånd, som i utöfning af handel ville ingå, åläggas, få Utskotten endast åberopa, hvad i motiverne till denna Artikel blifvit anfördt; Och beträffande erinringen deremot, att hvar och en blifvit medgifvet, att äfven till *utländsk* ort inlasta och försälja egna producter; så torde härvid böra komma i öfvervägande, att någon egentlig handelsrörelse derigenom icke utöfvas, utan endast ett tillfälle blifvit beredt till fri afsättning af hvad man sjelf förmår åstadkomma, hvilket, med förutsättning af en någorlunda vidgad Näringsfrihet, icke synes böra vara någon förment. — Att deremot, såsom å en annan sida yrkadt blifvit, utsträcka berörde frihet till rättigheten för en hvar att få försända äfven andras alster, eller Landets producter i allmänhet, till utländsk, så väl som inländsk ort, skulle utan tvifvel för hårdt ingripa i Stadsmanna Näringen och lärer således icke hafva något skäl för sig till bifall.

I anledning af en inom Utskotten väckt erinran, att icke alla Tullkamrar äro berättigade förpassa varor till utrikes platser, hafva Utskotten i den genom förevarande §.

meddeldte föreskrift, att den som till utländsk ort vill försända egne producter bör vid närmaste Tullkammare klarera, funnit den rättelse nödig, att ordet *närmaste* förändras till *behörig*.

2 §.

De flere härvid gjorde påminnelser hafva förmått Utskotten föreslå följande nya bestämmelser deruti, nemligen: att Enka eller Qvinna, som, på sätt §. omnämner, vill, utan att söka burskap, utöfva rättighet till försäljning af sitt köns egna tillverkningar, bör dertill förut förskaffa sig vederbörandes tillstånd; att hon för denna rättighet bör till Staden erlägga viss Contingent; samt att då fråga är om sådan ogift Qvinna, hvilken icke af Kongl. Maj:t blifvit förklarad myndig, den sökte rättigheten icke må henne lämnas, så vida, enligt hvad i HandtverksOrdningens 4 Art. 15 §. stadgas, såsom vilkor för utöfningen af handtverk, hon icke erhållit sin Förmyndares samtycke dertill; Och synes under iakttagande af desse omständigheter, §. således böra på följande sätt uttryckas:

Enkor i allmänhet och sådane ogifta personer af Qvinnokönet, som uppnått en ålder af 30 år samt ega bevis om god frejd, skall det vara obetaget, att efter anmälan derom hos vederbörande Magistrat och dertill erhållet tillstånd, på sätt 5 Art. 1 §. i denna Stadga förmår, idka försäljning af sådane varor, som af nämnde kön åstadkommas, emot

skälige afgifter derföre till Staden; dock att enär fråga är om ogift Qvinna, som icke af Kongl. Maj:t blifvit i Nåder förklarad för myndig, ett sådant tillstånd icke må henne meddelas, med mindre hon ej visar, att hon är biträdd af Förmyndare eller annan vederhäftig person, som åtager sig ansvaret för de skyldigheter och förbindelser hvaruti, hon i och för rörelsen, kan sig inkåta.

Tredje Artikeln.

1 §.

Till besvarande af den anmärkning, som blifvit gjord derom, att, då i HandtverksOrdningen blifvit stadgadt, att HandtverksSocieteten bör bestå af 9 Ledamöter, skall, med iakttagande af samma antal Ledamöter vid de tillfällen, Handels- och HandtverksSocieteterne, efter hvad i denna §. blifvit tillåtet, förena sig till en gemensam BorgareSocietet, föreskriften om likhet i antalet af Ledamöter deruti af så väl Handlande, som Handtverkare icke kunna uppfyllas, så Utskotten göra enahanda erinran, som här förut, i anledning af påminnelserne vid 1 Art. 2 §. HandtverksOrdningen blifvit meddelad, eller att något hinder af stadgandet å sistnämnde ställe icke gifves för tillökning af Ledamöternes antal utöfver 9, hvarigenom ock all svårighet är borttagen, att i BorgareSocieteterne åstad-

komma lika numerair af Handlande Handtverkare.

Hvad åter beträffar den anmärkning, hvarigenom åsyftats att visa, det, i uttrycket: *skola lika många utses af Handlande, som af Handtverkande Borgerskapet och tvärtom*, sistnämnde ord icke skall ega någon bestämd eller särskild mening, samt följakteligen bör uteslutas; så anse Utskotten rigtigheten af denna erinran, samt föreslå derföre, att de tvenne orden: *och tvärtom* må ur §. utgå.

Det torde vara öfverflödigt att närmare utveckla skälen, hvarföre Utskotten i HandtverksOrdningen föreslagit, att Borgmästaren, i egenskap af högste Representant af Stadens Ordningsmagt, bör om Societetens sammanträden i förhand meddelas underrättelse samt till dess öfverläggningar ega fritt tillträde; och då enahanda skäl till iakttagande häraf i afseende på HandelsSocieteten lära möta, samt några olägenheter derigenom icke eller synas kunna uppkomma, tro Utskotten sig sakna all anledning att till bifall anmäla en Ledamots yrkande, att bestämdt undantag från hvad i förenämnde afseende genom HandtverksOrdningen blifvit föreskrifvet, men ej i denna §. uttryckeligen till efterrättelse stadgadt, måtte ske.

2 §.

Då Utskotten icke klart kunna fatta och inse att den, till bestämmande af HandelsSocietetens verkningskrets härstädes meddelde anvisning på HandelsOrdningens 5 Art. skulle, såsom en Ledamot förment, kunna gifva Societeten anledning att utsträcka sin befattning utöfver de rätta gränsorne derföre, samt tillvälla sig ett ordentligt förmynderskap öfver handeln, hafva Utskotten icke eller funnit något behof af denna anvisnings uteslutande ur förevarande §

3. §.

Den härvid framställde eniuran, att då Handlandes och Handtverkares förenande i en gemensam Societet förutsätter en mindre Stad med få burskapsegande och mindre göromål, föreskriften att om sammanträdens hållande borde gälla, hvad HandtverksOrdningen stadgar, hafva Utskotten icke funnit vara af den vigt, att anledning till ändring i §. deraf skulle kunna gifvas.

4 §.

För att åt denna §. gifva den större tydlighet, som några Ledamöter ansett densamma tarfva, föreslå Utskotten, att början deraf må uttryckas sålunda:

Allmänna Handels-Ordningen af den 19 December 1734 vare härigenom till sin kraft och verkan hel och hållen upphäfven; äfvensom de för vissa Städer och HandelsSocieteter utfärdade Reglementen nti allt hvad som strider emot denna Författning, och icke är

genom särskilde Städers Privilegier förbehållet. Derest någon etc.

Fjerde Artikeln.

1 §.

Så väl emot Förslaget med Contrakters uppråttande emellan Handlande och dem de till biträde i sin handel antaga, som emot det föreskrifne uppvisandet af de samma inför Magistraten, hafva flere påminnelser blifvit gjorde; men endast i fråga om sistnämnde omständighet hafva Utskotten kunnat gilla de framställde anmärkningarne, samt i följd deraf blott funnit sig böra tillstyrka den förändring, att med Contrakternes företeende bör förfaras på lika sätt, som i 2 Art. 2 §. HandtverksOrdningen blifvit stadgadt, i afseende på Contrakter emellan Handtverks Mästare och deras Lärlingar.

Af denna förändring skulle det blifva en följd, att senare perioden i denna §. gåfves en sådan lydelse:

Detta Contrakt bör, sist inom 14 dagar derefter, vid 3 R:dr 16 sk. vite, jämte den särskilda påföljd, att den till biträde i handeln antagne i annat fall anses deraf icke vidare förbunden, af Handlanden i styrkt afskrift tillställas HandelsSocietetens Ordförande, hvilken åligge att vid Societetens nästinträffande sammankomst den emottagne handlingen aflämna, för att i Societetens förvar qvarblifva: varande, i händelse Contraktet sedermera af någondera Contrahenten brytes, den andre Contrahenten öppet att låta detsamma vidare fortfara, eller och alldeles förfalla.

2 §.

För bibehållande af hvad denna §. stadgar, i afseende på Handlandes förhållande emot sine underhafvande Betjente och öfrige till biträde i handeln antagne personer, har det ansetts böra utgöra vilkor, att en lika föreskrift för HandtverksMästare intages i HandtverksOrdningen, samt att uti en särskild §. fastställes ofvannämnde personers åligganden emot sine Husbönder. Hvad förstnämnde omständighet beträffar, hafva Utskotten likväl ansett iakttagandet deraf, desto mera öfverflödigt, som enär, enligt HandtverksOrdningen, Gesäller, så väl som Handtverks-Lärlingar, komma att ställas under Tjenstehjons-Stadgan och ikläda sig de förbindelser, Tjenstehjon i allmänhet äro underkastade, den otvungna följden häraf måste vara, att deras Mästare emot dem böra iakttaga de skyldigheter, som eftsr Tjenstehjons-Stadgan Husbönder tillkomma; men i afseende åter på senare frågan hafva Utskotten, med fästad uppmärksamhet jämväl derå, att öfverskriften å 4:de Artikeln synes föranleda ett bestämmande om HandelsBetjenters förhållande emot sine Förmän, funnit sig böra gilla

den härpå syftande anmärkning, samt föreslå derföre att under en särskild §. med ordningsnumret 3, må införas ett sålunda redigeradt stadgande:

I lika måtto tillhör det HandelsBetjenter eller de, som i tjenst å handel äro antagne, att emot sine Förmän iakttaga höflighet och anständighet, med hörsamhet efterkomma deras befallningar, samt i alla ina göromål visa flit och ordentlighet.

Femte Artikeln.

1. §.

Då Utskotten ansett sig icke ega skäl att tillstyrka någon förändring i sättet till burskaps sökande å handel, hvarvid det förhållande, som förut egt rum, blifvit föreslaget till iakttagande, hafva Utskotten blott för att bringa slutet af denna §. till likstämmighet med 2 Art. 2 §. i denna Författning, bort föreslå en sådan ny redaction af sista meningen, hvarigenom den skulle komma att få följande lydelse:

De personer af Qvinnokönet, som endast vilja idka handel med samma köns tillverkningar, tillkännagifve sådant hos Magistraten, samt erhålle genast dess tillstånd dertill, så vida något sådant hinder, som i 2 Art. 2 §. omnämnes, derföre icke möter: anmäle ock denna sin föresats hos Handels-Societeten vid dess nästa sammankomst.

4 §.

Då, såsom en Ledamot anmärkt af innehållet i denna §. den emot egenteliga meningen stridande slutsats skulle kunna dragas, att blott de, som idka handel för egen räkning, vore, då fals och flärd i handel begås, underkastade ansvar enligt de härom gällande allmänna stadganden, anse Utskotten en förändring i början af §. vara nödig, samt kunna med vinnande af ändamålet åstadkommas genom borttagande af sjelfva uttrycket: *den som handel för egen räkning idkar* och tillsättande af ordet *någon* efter ordet *Biträdes*, hvarmed §. begynnes.

5 §.

På lika sätt, som redan vid 5 Art. 7 §. HandtverksOrdningen skett, föreslå Utskotten, att uttrycket: *hvilka böter sedan för hvarje gång fördubblas* må förändras till: *hvilka böter sedermera hvarje gång ökes med ett lika belopp.*

6 §.

Jämte hänvisning till Utskottens meddeldte yttrande öfver de vid 6 Art. 3 §. HandtverksOrdningen gjorde och vid denna §. förnyade anmärkningar, anse Utskotten enahanda förändring, som i förstnämnde §. blifvit föreslagen, i afseende på vården och förvaltningen af HandtverksSocietetens Cassa, böra åt bestämmelserne i förevarande §., så vidt den angår dispositionen af HandelsSocietetens Cassa, beredas; hvar-

före, från ordet *fond* i 4:de raden af det tryckta Betänkandet meningen torde komma att lyda sålunda: *som HandelsSocieteten eger samla och använda till Societetens nödige utgifter, samt understöd för etc.* samt följande tillägg införas vid slutet af §.

Vare dock Societen skyldig att för förvaltningen deraf, vid hvarje års början inför Magistraten visa redo och räkning.

Då, utom ofvan upptagne anmärkningar, särskilde frågor, under ófverläggningen, i anledning af Utskottens i förevarande mål afgifne Betänkande, inom Vällofl. BorgareStådet blifvit väckte, dem Utskotten funnit antingen icke ega någon direct gemenskap med det i Betänkandet afhandlade ämne, eller ock icke kunna hänföras under de i Förslagen till Handels- och HandtverkeriReglementen förekommande §. §., så få Utskotten nu till särskildt yttrande upptaga desse frågor.

Af förstnämnde egenskap anse Utskotten härvid otvifvelaktigt vara den af Herrar *Leffler* och *Bagge* gjorde framställning om afskaffande af förbudet för Gesäller att forthjelpa sig med Gästgifvareskjuts under deras resor emellan Städerne till sökande af arbete, samt det af Herr *Lagerstrand* gjorde yrkande om vidtagandet af åtgärd till rättelse i Kongl. CommerceCollegii efter förmenande origtiga förfarande att directe

upptaga och afgöra Ansökningar af de under HallRätterne lydande Gesäller om rättighet att idka Nä ingar; Och som berörde frågor hvarken inom den föreskrifne Motionstiden blifvit väckte, eller nu särskildt af Vällofl. BorgareStåndet till Utskotten remitterade, hvilket, derest de kunnat anses vara föranledde af ett redan upptaget ärende, otvifvelaktigt bordt ske; så anse Utskotten sig icke tillständigt, att i något hufvudsakligt Utlåtande deröfver ingå.

I anledning af Herr *Ehingers* anmärkning om behofvet af ett stadgande, med deruti bestämdt ansvar för så väl Handtverkare, hvilhen underlåter att vid bestämd tid hafva tingadt arbete färdigt, som Beställare hvilken försummar att vid samma tid arbetet afhemta och betala, få Utskotten åberopa de skäl, som pagina 49 i det tryckta Betänkandet blifvit af Utskotten anförde, såsom orsak dertill, att ett sådant stadgande ansetts icke böra i HandtverkeriReglementet upgtagas, och dem Utskotten ännu tro vara kraftiga nog för orubbadt bibehållande af Utskottens i detta ämne redan yttrade tankar.

Sluteligen och då hvarken i Handtverks eller HandelsOrdningen någon ting blifvit fastställdt, huru med pröfningen af ansökningar om burskap till idkande af Coopvardie sjöfart såsom Skeppare bör förhållas, är den gifne följden deraf, att i afseende härå kommer att förfaras efter redan gällande stadganden, utan att ens, så-

som Herr *Montan* förment, detta lärer behöfva omnämnas i någon af berörde Ordningar, som ej med denna fråga kunna ega gemenskap.

Det lärer icke undgå Riksens Höglofl. Ståders uppmärksamhet, att Utskotten vid besvarandet af återremissen i detta grannlaga och vidtomfattande ämne, icke gifvit all den utveckling åt sina omdömen om de emot Betänkandet framställde anmärkningar, som deras Författare skäligen kunnat fordra, och Utskotten äfvenväl sjelfve önskat derät bereda; men fruktan att derigenom än mera öka ett redan nog vidlyftigt arbete, i förening med den insedda nödvändigheten, att icke genom ett längre dröjsmål med afgifvandet af detta Utlåtande, föranleda uppskof i frågans afgörande till närmare Riksdagens slut, hvarigenom måhända tillräcklig tid till mogen öfverläggning i ämnet skulle komma att saknas, hafva måst bestämma Utskotten för den inskränkning, som af dem blifvit iakttagen; Och öfverlämna Utskotten nu vördsamt ärendet ytterligare till Riksens Höglofl. Ständers egen upplysta pröfning, med bifogande af några Ledamöters yttrade särskilde tankar.

Stockholm den 28 October 1823.

N:o 217.

Ankom den 7 Nov. 1823.

Vördsamt Memorial!

Hos Riksens Höglofl. Ständer anser LagUtskottet sig böra anmäla, det Utskottet icke kunnat med dess ordinarie Betjening ombesörja alla till Utskottets Canzli hörande göromål den Canzlist Utskottet vid Riksdagens början antagit har tjenstgjort såsom Notarius i Utskottet och dess med andre Utskott sammansatte Beredningar. Utskrift af Betänkanden och Memorialer har egenteligen ålegat den sedermera i slutet af sistlidne Mars månad med Riksens Höglofl. Ständers bifall tillsatte Canzlist; men då Expeditionerne ej vidare i tryckte exemplar kunnat till RiksStånden aflemnas, har det blifvit omöjligt för en Canzlist att medhinna utskrifning af 5 till 6 eyemplar utaf alla Expeditioner, deraf en del varit särdeles vidlyftige. Utskottet har derföre sett sig nödsakadt att gagna biträde af 2:ne och stundom 3:ne extra ordinarie Canzlister; öfvensom, det oagtadt, några Expeditioner måst utlemnas till utskrift mot betalning. nämnde extra Canzlister hafva allt ifrån Riksdagens början och i synnerhet ifrån Martii månads slut oafbrutet varit och äro ännu med träget arbete sysselsatte; Och då

det icke vore billigt att begära detta utan all slags vedergällning, får Utskottet hos Riksens Höglofl. Ständer vördsamt anhålla, att ett Canzlistarfvode måtte såsom Skrifvarehjelp Utskottet beviljas ifrån den 1:ste sistlidne April till fördelning emellan bemälde extra ordinarie Canzlister samt bestridande af utgifterne för hvad emot betalning blifvit skrifvet.

Till upplysning får Utskottet jämväl meddela, att LagUtskottets afgifne Betänkanden vid innevarande Riksdag redan uppgå till nära dubbelt antal emot den föregående Riksdagens, då Utskottet erhöll 300 Riksdaler Banco till extra skrifvarehjelp, hvilken åter nu icke kommer i fråga, i händelse Riksens Höglofliga Ständer bifalla denna hemställan

Stockholm den 30 October 1823.

N:o 218.

Ankom d. 7 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotts Förslag till jemkning emellan de af RiksStånden fattade beslut öfver frågan om den af Kongl. Maj:t i Nåder proponerade Författning om utrifning eller ändring af vattenverk, som genom uppdämning skada gjord eller hindra dess odling.

Sedan Utskotten under den 29 sistl. Maji afgifvit Betänkande i detta ämne samt uti särskildt Utlåtande af 5:te påföljande September besvarat de anmärkningar, som emot det förra Betänkandet blifvit framstälde, har vid slutlig pröfning af målet Höglofl. Ridderskapet och Adeln, Vällofl. BorgareStåndet samt Hedervärda BondeStåndet, beslutat antagandet af ifrågavarande Lag, men Högvördige PrästeStåndet afslagit frågan i hela dess vidd.

Då sålunda genom 3 Ständs beslut blifvit afgjordt, att i frågavarande Lag skall utfärdas, och frågan derom således ej nu mer kan förfalla, men dessa 3:ne RiksStånd, hvar för sig vid det pröfvade Förslaget beslutat skiljaktiga förändringar, så beror det nu på huruvida de respective RiksStånden sig derom förena, i annor händelse, måste skiljaktigheterne jemlikt 73 §. i RiksdagsOrdningen af de till 30 af hvarje Stånd förstärkta sammansatta Utskotten, sluteligen afgöras.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln har beslutat en redactionsrättelse i 1 §. af orden *den uppdämde jorden* till uttrycket *den genom uppdämning lidande jorden* och då denna förändring i Förslaget endast utgör en rättelse af en felaktig redaction, förmo-

da Utskotten, att de respective RiksStånden om denna förändring sig förena.

Vällofl. BoagareStåndet har beslutat, *att bland de Vattenverk, hvilka utgöra föremål för ifrågavarande Författning icke skola inbegripas sådane, som äro nödvändige för bedrifvande af Bruk- och Bergverk samt för större Fabriks- och Manufactur-anläggningar med hvad dertill hörer, ej eller sådane skattlagde Sågverk och Mjölqvarnar som efter Domarens beprôfvande äro oumbärlige för vissa orters behof.*

Hedervärda BondeStåndet har beslutat: *1:o Att från skyldighet, att afstå Vattenverk emot ersättning bör undantagas större Bruk eller Fabriks-anläggningar. 2:o Att den tillökning, som blifvit föreslagen till grund för lösningsrättten utöfver Vattenverkets värde, bör nedsättas från 50 till 25 procent; och 3:o Att de gode Män, som komma att biträda vid värdens bestämmande, böra af Jord- och Vattenverks-egare sjelfve utväljas.*

Utskotten få vördsamt föreslå såsom jemkning emellan de af Vällofl. BorgareStåndet och Hedervärda BondeStåndet fattade beslut, att de respective RiksStånden ville förena sig derom att undantaga från Författningens tillämpning större Bruk och Bergverk samt större Fabriks-anläggningar. Att Hedervärda BondeStåndet ville frånträda sitt beslut om nedsättning från 50 till 25 procent af den genom Lag-Förslaget bestämda

stämda ersättningsrättigheten utöfver Verkets värde eller att Högvördige PresteStåndet ville med Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Vällofl. BorgareStåndet sig i denna del förena; samt att Hedervärda BondeStåndet ville frånträda sitt beslut rörande sättet att utse gode Män, eller Högvördige PresteStåndet sig med Ridderskapet och Adeln samt Vällofl. BorgareStåndet förena, eller ock samtelige de öfrige Stånden med BondeStåndet i detta afseende instämma; men i det fall de respective RiksStånden skulle hvar för sig förblifva vid sina förut fattäde beslut, få Utskotten föreslå följande voterings-propositioner för de till Nämd, på sätt 73 §. Riksdags-Ordningen föreskrifver, förstärkta Utskotten, nemligen:

1:o Den som bifaller Utskottens Förslag till Författning om utrifvande eller ändring af vattenverk, som genom uppdämning skada jord eller hindra dess odling, voterar *Ja*, den det ej vill voterar *Nej*.

Vinner Nej

kommer att genom särskild vorering utrönas, om Vällofl. BorgareStåndets eller Hedervärda BondeStåndets beslutade undantag från tillämpningen af Författningen på vissa slags Vattenverk antages. Om vid denna votering Ja — propositionen blifver bifallen, förfaller all vidare votering; men

i motsatt fall kommer att röstas öfver nedanstående propositioner.

2:o Den som befaller, att bland de Vattenverk, hvilka utgöra föremål för den ifrågavarande Författningen icke skola inbegripas sådane som de äro nödvändige för bedrifvande af Bruk och Bergverk samt för större Fabriks- och Manufactur anläggningar med hvad dertill hörer, ej eller sådane skattlagde Sågverk och Mjölqvarnar, som efter Domarens beprövfvande äro oumbärlige för vissa orters behof, voterar *Ja*, den det ej vill voterar *Nej*.

Vinner Nej

kommer från skyldigheten att afstå Vattenverk emot ersättning endast att undantagas större Bruks- eller Fabriksanläggningar.

3:o Den som bifaller, att lösningssumman för ett utdömt Vattenverk bestämmes till 50 procent utöfver värdet, voterar *Ja*, den det ej vill voterar *Nej*.

Vinner Nej

bestämmas lösningsskillingen utöfver värdet till 25 procent; och

4:o Den som bifaller, att gode Männen, hvilka komma att biträda vid värdens bestämmande, utses på sätt Utskotten föreslagit, voterar *Ja*, den det ej vill voterar *Nej*.

Vinner Nej

kommer desse gode Män, att af Jord- och Vattenverksegare sjelfve utväljas. Detta allt

undarställa Utskotten Riksens Höglofl. Ständers pröfning.

Stockholm den 4 November 1825.

N:o 219.

Ankom den 12 Nov. 1825.

Utlåtande öfver anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 154, angående föreslagne ändring uti Kongl. Brefvet den 17 October 1778, rörande Barnamord.

Detta Betänkande har blifvit återremitteradt af Högl. Ridderskapet och Adeln, samt Högv. PrästeStåndet, i anledning af följande vid föredragningen deraf afgifne yttranden.

Hos förstnämnde RiksStånd af Herr *Hartmansdorff, August*, som icke velat antage den i Betänkandet yttrade mening, att nu gällande Författning om Barnamord i allmänhet vore rigtig, men deremot trott, att den tanka en Utskottets Ledamot uti Representationerne framstält vore vida bättre, emedan den går derpå ut, att det förbud, som hindrar anhörige och Husbönder att underrätta sig om en ogift hafvande

Qvinnas tillstånd, innan Barnafödseln är förhanden, måtte afhäfvas, och sålunda förekommas, att icke, såsom nu, blygselns starkaste verkan uppskjutes till födelsestunden, hvarigenom fostret snarare uppoffras. Herr *von Hartmansdorff* har yttrat, sig vara öfvertygad, att om den förändring vidtages som denna Ledamot föreslagit, skulle månget lif, som eljest af våldsam hand förkorrtas, varda räddadt; och denna Ledamots anmärkningar icke syntes vara af Utskottet tagne i det betraktande, som vederbordt, samt Utskottet, utan att fästa sig vid dem, egentligen hållit sig till de Motioner, som inom PresteStåndet blifvit gjorde, har Herr *von Hartmansdorff* hemhemsträldt, om icke Betänkandet borde återremitteras.

Hos Högv. PråsteStåndet har Herr Doctor *Palm* yttrat: Att Doctorn hörde med glådje i början af Riksdagen frågan om förändring eller upphåfvande af Kongl. Brefvet den 17 October 1778 rörande Barnamord motioneras, i den vissa förhoppning, att LagUtskottet skulle göra sig den mödan, att utreda detta vigtiga ämne med mera sorgfällighet, än det skedde vid förra Riksdagen, då samma fråga af Herr Doctorn motionerades; men att Herr Doctorn med ledsnad och oro funne af det nu afgifne Betänkandet, att Utskottet icke allenast ingenting hufvudsakligt dervid tillgjordt, utan tvertom till försvar för otuktslasten yttrat, att den ej alstras af låga af-

sigter, eller är till sina följder störande Samhällets frid och säkerhet, då likväl efter Herr Doctorns tanka, ingen afsigt kan vara mera mera gudlös, än den att förföra oskulden, och inga följder för det allmänna mera vådliga än de som härleda sig från det allmänna sedeförderf, i hvilket våra tiders vällustingar ligga nedsänkte; att bland de beprisade följder af 1778 års Författning som Betänkandet omtalar, räknar minskning af barnamord, utan att man gifvit akt på de tillförlitlige upplysningar som genom Herr ÖfverHofPredikanten Doctor *Hedrén* blifvit gifne om det rysliga antal af oäkta barn, som årligen genom vanskötsel indirecte mördas, eller att fästa uppmärksamhet dervid, att utaf 698 barn i stora Barnhuset 1821, icke mindre än ett antal af 221 afledo innan de hundit ett halft års ålder; Att den oförväntade erinran Utskottet lemnat LäroÅmbetet om dess pligt, att, genom en sorgfällig vård om ungdomens uppfostran och väckelse till sann hederskänsla, förebygga det öfverklagade sedeförderfvet, torde, lindrigast sagdt, vara mer än öfverflödig och förtjente en särskild anmärkning, om Herr Doctorn kunde föreställa sig, att Utskottet dermed haft något allvar, samt att den yrkade förändringen i afseende på våra nu gällande strafflagar vore nödvändig såsom säkraste och snart sagdt enda botemedlet emot tidens tilltagande lättsinnighet och sedeförderf. Jemte det Herrar Doctorerne

Rönbeck och *Hedrén* instämt uti Doctor *Palms* berörde yttrande, har den sednare särskildt anmärkt, att Utskottet icke skall fästat behörig uppmärksamhet vid de upplysningar om barnamord, som Herr Doctorn sistl. Riksdag i denna fråga afgifvit; att, om detta skett, eller ännu, i anledning af återremiss, skulle ske, Utskottet icke så lätt och bestämdt skall afgöra, om verkligen antalet af barnamord genom 1778 års Författning blifvit minskadt eller ökadt; att just denna Författning varit följd af mångdubbelt ökadt antal oäkta barn, och att dessa dö bort till mera än hälften under första lefnadsåret, en dödligket mer än hälften öfverstigande dödligheten ibland äkta barn, skall, enligt Tabellerne, vara alldeles obestridligt, och man har således i stället för att minska barnamorden, dem nemligen, som afdömas vid Domstolarne, tvärtom på ett grufligt sätt förökat deras antal, genom den omenskliga missvårdnad desse olyckliga varelser måste uthärda; att efter det ifrågavarande Författning utkom, de födda barnens antal varit nästan lika stort som förut, åtminstone icke större, men de oäktas deremot 4 till 5 gånger fördubbladt; hvaraf tydligen skall följa, att Författningen hufvudsakligen haft ingen annan verkan än minskning af äktenskap; att Utskottet icke lemnat någon uppmärksamhet åt desse många hemliga i enskilde nästen under legda Mödrars händer dagligen förövade barnamord, utan endast åberopat

den minskning, som visat sig i dem som vid Domstolarne blifvit åklagade, då likväl en af FiscalsÄmbetet i Kongl. Svea HofRätt afgifven förtekning för åren 1770, 1771 och 1772 före Författningens tillvarelse, samt åren 1786, 1797, 1807 och 1816 efter dess utlårdande, ådagalägger, att lagförda barnamörderskor, under de 3 första åren utgjordt antal af 29 och under de 4 sista åren ett antal af 59; att Utskottet, uti den af Herr Doctorn *Hedrén* framställde Motion, funnit en hel annan syftning, än den verkligen innehåller, då Utskottet trott upphäfvandet af 1778 års Författning förnämligast yrkas derföre, att de okände föräldrarne, hälst Mödrarne, måtte blifva befordrade till ansvar och straff; hvaremot Herr Doctorn yrkat och fortfar att yrka äktenskapets upphöjning öker alla slags öfriga Samhälls-betingningar, enär hvilka accorder som hälst kunna uppgöras, på denna heliga anstalts bekostnad, skola endast leda till Samhällets skada och släktets förfall; att det icke längre kan fördöljas på hvilken grund den olyckliga Författningen hvilar, nemligen på äktenskapets fullkomliga likgiltighet, att den lättsinniga tiden har skyndat att så förstå och tillämpa den; och att, om ej Religionen egde starkare makt än Lagen, så borde väl äktenskap småningom aldeles upphöra i ett Land, der man anser dess ohelgande icke ens böra vara tillgängligt för Religions-Lärarens förmaningar, der man gjordt anstalter, att

undangömma Fader från Moder, Föräldrar från Barn, Syskon från Syskon, Förfäder från efterkommande, der man gjordt allt, för att utplåna den skôna genom äktenskapet helgade caracteren af menniskans animala lif; att så snart Lagen medgifvit något enda vilkor, att kunna vara Fader och Moder, utan att vara Makar, så måste, om idéen conseqvent genomföres, äktenskapet äfven blifva ett ovilkorligt ting; och att det så blifvit ansedt, skall visas af så väl nu ifrågavarande, som flere andra i de sednare åren utur samma rot uppväxte Författningar. På dessa, med flere anförde grunder, har Herr Doctorn, som, ibland de många obetänkta stadgar, hvilka nedsatt äktenskapets värde och helgd, ansett 1778 års Författning vara den första till åldern och måhända grunden till dem alla, ytterligare yrkat dess upphäfvande, icke för att derigenom draga de vilseförda i dagen till Dom och straff, hvarom det yttre Samhället må förordna; men för att återgifva åt Kyrkans Lärare en rättighet eller rättare en pligt, som tillhört deras Ämbete, den att, om möjligt, återskänka åt en olycklig Moder dess Maka, åt det oskyldiga barnet dess Föräldrar, och åt de förvillade, bättringens, försoningens och hoppets lugn, åtminstone för att befria LäroÄmbetet från det ovärdiga, det för Christliga Lärare förnedrande, att i Kyrkans anteckningar förvara ett Slägte hvars ursprung och slägtledningar äro en hemlighet för dem

sjelfve, för deras Lärare och ej sällan för deras egna Föräldrar. Med Herrar Doctorerne *Palm* och *Hedrén* har Herr Doctor *Lundblad* till alla delar sig förenat.

LagUtskottet får till svar å desse anmärkningar anföra, att Utskottet icke underlåtit öfvervåga de skål, som en dess Ledamot, Herr *Ribbing*, framstält för sitt bemödande af ifrågavarande ämne; men Utskottet, hvars åsigter varit rakt motsatta dem hemälde Ledamot yttrat, har trott, det Betänkandet endast borde innehålla jemte en öfversigt af ämnet, de skål, hvarpå Utskottets öfvertygelse och tillstyrkande grundade sig, och såmedelst innefatta en indirect vederläggning af det motsatta omdömet, utan att göra denna vederläggning till hufvudföremål för ett Utlåtande, som det ålegat Utskottet att afgifva öfver de till dess handläggning remitterade Motionerne. Utskottet har ej heller försummat, att inhemta kännedom af det yttrande Herr Doctor *Hedrén* vid förra Riksdagen i denna fråga afgifvit; men deremot tillstår Utskottet gerna, att det bland mördade oäkta barn ej räknat dem, hvilka genom vanskötsel bortgått. Om ock det må kunna för säkert antagas, att Barnhusen icke äro nog ändamålsenligt inrättade, eller att missbruk och vårdslöshet vid gifne stadgandens verkställande och efterlåtenhet samt bristande tillsyn å Styresmäns sida ega rum; så har Utskottet, till hvars befattning det ej hörer att undersöka Barm-

hertighetsstiftelsernes tillstånd och föreslå förbättringar deruti, icke ansett sig böra såsom mord benämna följderne af en ofullkomlig inrättning eller en felaktig administration, dermed Samhället afsett ett högst välgörande ändamål, som ej får glömmas eller åsido ättas, så länge vården om värnlösas väl anses helig. I afseende åter på de Barnamord, hvilka utgöra föremål för Brottmals-Lagens behandling och dem Lagstiftaren genom 1778 års Författning velat förekomma, eller då Modren, döf för naturens och moderskånslans röst, och brottslig mot religionens och borgerliga Lagens bud, sjelf mördar det foster hon framfödt, får Utskottet, såsom en säkrare beräknings-grund, än uppgiften från en enda af Rikets HofRätter, meddela den upplysning Utskottet från RegistratorsContoiret af Kongl. Maj:ts Justitiæ-Expedition inhemtat, nemligen, att förövade barnamord, i Sverige och Finnland utgjordt under åren 1775, 1776 och 1777 ett antal af 41 och åren 1805, 1806 och 1807, 20, samt att antalet under sistförflutne 3:ne år 1820, 1821 och 1822 i Sverige uppgått till 20; och häraf har Utskottet hemtat anledning till den öfvertygelse Utskottet yttrat och ännu hyser; att Kongl. Brefvet den 17 October 1778 haft välgörande följder. Utskottet tror det ligga i öppen dag, att denna Författning räddat många menniskolif, många Mödrars samvetslugn och eviga väl samt i betydlig mån sparat Samhället åsynen af

det mäst onaturliga brott, och såsom gagneliga Medborgarinnor bibehållit Qvinnor, hvilka annars, en gång öfverlemnade åt nesa och förakt, för Samhället gått förlorede.

I utbyte mot det goda, som ifrågavarande Författning, efter Utskottets tanka, medför, skulle, genom dess afskaffande, beredas tillfälle, att i möjligaste måtto upptäcka hvarje olofligt häfdande, i ändamål, som Herr Doctor *Thyselius* uppgifvit, att spara Församlingarne vård och kostnad för oäkta barns underhåll och uppfostran, samt, enligt Herr Doctor *Hedrén*s åsigt af ämnet, för att åt LäroÅmbetet lämna fritt utrymme, att efter pligt och samvete befordra lydnaden för Guds bud, hvarmed Herr Doctorn, på sätt han, vid granskning af Utskottets återremitterade Betänkande, vidare anmärkt, afsett befordrandet af äktenskap emellan oäkta barns föräldrar på det ej någon måste vara Fader eller Moder, utan att vara Makar och äktenskapet återvinna sin tillbörliga helgd, samt sedligheten såmedelst befrämjas. I afseende på Herr Doctor *Thyselii* åsigt har Utskottet ej något att tillägga dess återremitterade Betänkande. Vidkommande åter de anmärkningar Herr Doctor *Hedrén* framställdt, får Utskottet erinra, att 1778 års Författning ej gör någon ändring uti Allmänna Lagens föreskrift om Lägersmans skyldighet, att akta häfdad Qvinna, när häfdandet skett under äktenskapslöfte; att

i annat fall äktenskap ej kan såsom skyldighet honom åläggas; att samma hinder, som möta för laglig bevisning för lägermål inträffa i fördubblad mån, när fråga är att tillika öfvertyga Lägersmannen om gifvet äktenskapslöfte; att derföre Lägersmannens godvilliga medgifvande nästan alltid erfordras, för att emellan honom och den häfdade Qvinnan knyta äktenskapsbandet; att der detta medgifvande eller å ömsesidig pligtkänsla, Religionens och Naturens röst, vana och Ekonomiska förhållanden medgifva personer, som haft oloflig beblandelse, att hvarannan äkta, Presterskapets och Domarens mellankomst är öfverflödig; att deremot, om icke Mannens medgifvande framkallas af tillgifvenhet för Qvinnan och Faderskänsla för det barn, hvarät han gifvit lifvet, eller han saknarutväg att försörja dem, ett af vederbörande Presterskaps förmaningar eller Domares beslut tillvägabragdt äktenskap emellan så beskaffade Contrahenter både i moraliskt och Stads-ekonomiskt afseende torde blifva menligare; än det afsteg från sedligheten, som tillåter Qvinnan att obemärkt framföda sitt barn, utan att namngifva Fadren, åtminstone befarar Utskottet, att, om det någon gång skulle lyckas Religions-Läraren, att tillvägabringa en lycklig förening, torde hans välmenta nit likaså ofta knyta äktenskapsband, dem han, sedan de beredt Makars och Barns timeliga olycka, åter måste upplösa; och i de fleste fall skulle forskningar efter förseelser af denna

beskaffenhet, endast leda derhän, att Qvinnan, för hvilken det ej mera vore tillåtet att dölja sitt hafvande tillstånd, blottställdes för vanära och lagligt tilltal, hvilket åter Utskottet, efter hvad i det återremitterade Betänkandet blifvit yttradt, anser vara ett mindre lämpligt botemedel mot sedeförderf af ifrågavarande beskaffenhet.

Utskottet, som följaktligen fortfar att anse 1778 års Författning högst gagnelig och aldeles icke föranledande det öfverklagade sedeförderfvet samt derjemte tror, att dess yttrande angående naturen af detta sedeförderf och sättet att detsamma förebygga betraktadt i ett sammanhang med hvad Betänkandet i öfrigt innehåller och de Motioner som derföre legat till grund, långt ifrån, att hafva bordt gifva Herr Doctor *Palm* anledning till de tillvitelser han gjordt Utskottet, bôra, såsom sanna och till ämnet lämplige godkännas, så derföre, efter att nu hafva besvarat hvad emot Betänkandet blifvit anmärkt, detsamma oförändradt till Riksens Höglofl. Ständers pröfning öfverlemna, dervid Utskottet såsom ytterligare stöd för dess yttrade öfvertygelse åberopar de skäl, som blifvit anförde i 3 §. af Kongl. Resolutionen den 20 November 1786, uppå Presterskapets Allmänna Besvär.

Slutligen får Utskottet tillkännagifva, att Betänkandet, enligt ankomne Protocolls-Utdrag blifvit af Vällofl. Borgare- och He-

dervärda BondeStånden bifallet; och bifogas en Ledamots särskilda mening.

Stockholm den 4 November 1823.

Utdrag af Protocollet hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 4 November 1823.

S. D. — — — — — —

Herr Häradshöfdingen *Ribbing* yttrade: Det tillkommer nu Riksens Höglofl. Ständer att bedöma hvilkens mening varit den rätta, den Utskottet försvarat, eller den jag vågat framställa; men rätt kan det aldrig hafva varit att med klyfighetens bevisning möta, då oskulden och vårnlösheten påkallat ömhet och behjertande. När emedlertid för Utskottet blifvit framlagdt det förhållande, som Tabellverket visar, att efter 1778 års Författnings utfärdande hvart 14 barn födes oäkta, i stället för förut hvart 33:dje och, att af dessa Faderlöse vida öfver 3:djedelen under deras 1:sta lefnadsår med döden afgår; så talar Utskottet endast om Barnhuset i Stockholm, der Mortaliteten beklageligen är ännu större, huru som inrättningen borde göras ändamålsenligare; om underlåtenheten af gifna stadgandens verkställande och bristande tillsyn å Styresmännens sida m. m.,

likasom stadganden och Directioner kunde ersätta moderlig vård och likasom eländet vore hulpet dermed, att Mortaliteten blott å härvarande Barnhus minskades. Utskottet anser 1778 års Författning såsom mycket rigtig böra bibehållas. Utskottet har här likväl icke kunnat vederlägga att Författningens

1:a Punkt rakt upphäfver och tillintetgör Allmänna Lagens stadganden om blodsbandets kränkning, äktenskaps och slägtskaps jäf m. m.; att i

2:dra Punkten otukt undantages från de laster emot hvilka Presterskapet i allmänhet eger att använda de medel, dem Ämbetet och Kyrkan tillkommer; att

3:dje, 4:de och 5:te Punkterne innehålla för liderliga Qvinnor och deras oäkta barn särskildte ganska öfverflödige skyddsbref och påbud, att Domare och Presterskap icke få emot dem uppföra sig kittsligt eller Ämbetet ovärdigt; att i

6:te och 7:de Punkterne, Föräldrar, Husfäder m. fl. förbjudas att störa eller efterfråga Qvinna, som å okänd ort vill framföda foster, ehuru en annan gällande Författning ålägger dem att vid afventyr, att anses delaktige i mordgerning upptäcka hennes belägenhet och hindra henne från att söka enslighet vid fodseln; att

8:de Punkten kungör ett Kongl. löfte till oäkta barnafoderskor, att åt deras afkomma skall byggas Barnhus, emedan de uti sine foster ega ett talande bevis på sin

förbrytelse, som jämväl kan vara hinderligt för deras äktenskap; att sluteligen i 9:de Punkten gifves en befalluing till Presterskapet, att från Predikstolarne göra allvarsamma föreställningar emot barnamord, så ofta Författuingen om barnamord uppläses, ehuru någon Författning härom icke är bland dem, som från Predikstolarne skola oftare kungöras.

Det är denna rad af lagstridiga och skadliga orimligheter, hvaraf hela den sålunda genomgångne Författningen är en sammanhängande kedja; det är denna som Lag-Utskottet försvarar, och till fortfarande recommenderar. Jag vill till öfverflöd icke vidare anföra eller omtala de onyttiga och mot all sedekänsla vidrige grundsatser, hvarpå denna Författning hvilar och de ömmande omständigheter, som högt påkalla en förändring härutinnan. Nog af om det rent af Lagstridiga klart är ådagalagdt.

I afseende på Utskottets uppgift att barnamorden de 3 åren näst före 1778 voro 41 och sedan 20, får jag hänvisa till Tabellerne som innehålla att detta antal blott i Sverige de 3 sista åren, som der upptages, varit 28, oberäknadt de barnamord, som skett hemliga och i enslighet der nu ingen efterfrågan får ske.

Skulle Riksens Höglofl. Ständer åt det anförde lämna en uppmärksamhet, sem jag icke saknat anledning att af Utskottet begära, så torde Kongl. Brefvet den 17 October

ber

ber 1778 varda upphäfvet och derigenom till Föräldrar, Husfäder och Presterskap återlemnas de rättigheter som för dem utgöra nödvändiga vilkor, att kunna vaka öfver sedlighet och ordning i Samhället, äfven dervid icke förbiseende det ändamål, att en mängd oäkta barn, hvars fäder kanske hade god tillgång att föda dem i fall man fått efterfråga hvilka de varit, icke måtte falla Församlingarnes Fattig-Inrättningar till last, hvilket nu gemenligen är förhållandet. Ut Supra.

Ex Protocollo,
Joh. Jac. Klemän.

N:o 220.

Ankom den 12 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotts Utlåtande, i anledning af gjorda Anmärkningar vid Utskottens Betänkande N:o 184, angående utfärdande af en Författning, som bestämmer ordningen för fastställel-

se och ändringssökande i afseende på af Landtmätare verkstälde Gårdesgårdsdelningar.

Hedervärda BondeStåndet har genom Protocolls Utdrag den 30:de nästlidne September till Utskottens förnyade handläggning återremitterat ofvannämnde Betänkande, med de dervid gjorde anmärkningar. Att Utskotten väl föreslagit, att HäradsRätt skall vara rätter Domstol, att meddela fastställelse å gärdesgårdsdelningar och pröfva tvister derom; men att icke någon bestämd föreskrift blifvit uppgifven, inom hvilken tid Förrättningsmannen eller vederbörande jordegare böra uppte sådane delningsförrättningar till fastställelse, eller då de skola anses Laga kraftvundne; äfvensom tid och sätt, som af den missnöjde bör iakttagas, för klanders anmälande i dylika fall: samt att Kongl: Maj:ts Befallningshafvande lämpeligare borde pröfva tvister om gärdesgårdsdelningar, än HäradsRätt: hvarförutan hemställdt blifvit, huru förhålles bör, då stängseldelning blifvit förrättad antingen inom Byelag, som förut undergått Storskifte, hvilket blifvit vederbörligen fastställdt, eller i Råskillnad emellan Byar, samt hvarest och inom hvilken tid då en sådan delning bör uppvisas till fastställelse, och hvad den missnöjde har att iakttaga, om han emot förrättningen skall ega talan öppen.

Utskotten hafva vid afgifvande af sitt Betänkande tillstyrkt, att ofvannämnde frågor böra af HäradsRätt i orten upptagas och pröfvas *i den ordning, som för dylika frågor är bestämd;* och då föreskrifter härom icke saknas i någon af de delar, som anmärkte blifvit, hvarom ibland annat 81 §. uti 1783 års Författning, om Landtmäteriet i Riket, lemnar upplysning, hafva Utskotten ansett öfverflödigt att närmare desamma upprepa.

Hvad åter angår den gjorda invändningen, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande lämpligare tillkom, att pröfva tvister om Gärdesgårdsdelningar, än Härads Rätt, så är detta stridande både emot Stadgandet i Allmänna Lagen och i särskilda Författningar, hvaribland Kongl. Maj:ts Nådiga Stängsel-Förordning den 9 Februarii 1802 alltid antager såsom princip, att åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öfverlemnade åtgärder, som honom i egenskap af Executor tillkomma, men hänskjuter till Domarens pröfning de tvistigheter, som i anledning af Gärdesgårdsdelningar kunna Hemmansinnehafvare emellan uppkomma; och som dessa, enligt Utskottens omdöme äro af den natur, att de tydligen böra till Rättsfrågor hänföras, kan Utskottet icke finna någon anledning att frångå sitt härom förut meddeldte Utlåtande, hvilket af Höglofl. Ridderskapet och Adeln, Högv. PresteStåndet samt Vällofl. BorgareStåndet blifvit utan anmärkning bifallet.

Stockholm den 4 November 1823.

N:o 221.

Ankom den 12 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs och Ekonomi-Utskotts Utlåtande i anledning af gjorda Anmärkningar vid Utskottens afgifne Bestänkande N:o 163, angående ändring uti Kongl. Brefvet den 13 April 1791 samt Förordningen om Landtmäteriet i Riket den 12 Augusti 1783, i hvad rörer föreskriften om Skiftens antal vid Storskiftesförrättningar.

Hedervärda BondeStåndet har genom ProtocollsUtdrag den 18 nästl. September återremitterat ofvannämnde Betänkande på grund af dervid gjorde anmärkningar: Att det ifrågavarande Förslaget icke på sätt Utskotten yttrat, vore stridande emot Enskiftes-Förordningens anda, enär denna icke innebär något som har inflytande på Storskiftes förrättningarnes beskaffenhet; samt att Utskotten kommit att förbigå frågan, huru och af hvilka personer den föreslagna afrösningen skall verkställas, enär Enskiftes Stadgan öfverlemnar detta åt gode Mån, men sådane icke skola finnas vid Storskiften.

Till besvarande häraf få Utskotten anföra, att om redighet och enhet vid skiftläggningen utgöra väsendtliga föremål för en väl utförd Enskiftes-förrättning, så måste det vara stridande emot Enskiftes-Förordningens anda, att utsträcka skiftens antal så långt, att ofvannämnde ändamål derigenom motarbetas eller förfelas; hvadan Utskotten äfven, med fästadt afseende å denna omständighet, velat på annat sätt söka på de ställen, der Enskifte icke kunnat tillvägabringas, i möjligaste måtto förekomma de olägenheter, som i Motionen öfverklagas och Utskotten hafva ansett tillämpningen af föreskrifterne uti Enskiftes-Förordningens 4 och 5 §§. till ifrågavarande fall lämpligast bereda hvad sålunda blifvit åsyftadt. Den ovisshet som skall möta i afseende på verkställigheten af den derstädes förekommande afrösning, hafva Utskotten vid afgifvande af sitt Förslag icke delat, enär, oaktadt hvad blifvit anmärkt, det gode Mäns icke skola finnas vid Storskiften, 1783 års Kongl. Förordning om Landtmäteriet i Riket, som i 74 och 79 §§. tydligen omnämner gode Mäns tillkallande vid åtskilliga tillfällen då Storskifte pågår; Och då således något hinder icke möter, att i fråga om afrösningar vid Storskiften, förfara på samma sätt som då de vid Enskiften förekomma, hafva Utskotten ansett någon särskild föreskrift härom icke vara af nöden, hvilken tanka Utskotten anse sig så mycket mindre böra frångå, som deras först afgifne Betänkande blifvit af Höglofl. Ridderskapet och Adeln, Högvördige PresteStåndet samt Vällofl. BorgareStåndet antaget och gilladt.

Stockholm den 4 November 1823.

N:o 222 af LagUtskottets Betänkande, innehållande Förfrågan om ett Vällofl. BorgareStåndets beslut rörande N:o 120, *om föreslagen ändring i 9 Cap. UtsökningsBalken etc.* har aldrig kommit ExpeditionsUtskottet tillhanda, hvadan Betänkandets Rubrik åfven felas i Utskottets Diarium. Likaledes saknas detta Betänkande i Riddarhusets Archiv, i anledning hvaraf man sett sig nödsakad att öfverhoppa denna Nummer.

N:o 223.

Ankom d. 23 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ståndets Lag samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotts Utlåtande, i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottens afgifne Betänkande N:o 174 angående yrkadt utvidgande af de så kallade Privilegia Exclusiva.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Vålloflige BorgsreStåndet hafva till Utskottens förnyade handläggning återremitterat ofvannämnde Betänkande, som af de öfrige 2:ne RiksStånden blifvit bifallet; varande deremot anförde följande anmärkningar: Att rubriken å Utskottens Betänkande, såsom icke utmärka, det ifrågavarande Privilegia exclusiva endast angå nya uppfinningar,

kan, genom användandet af orden uteslutande Privilegier, hvarvid man vant sig att fästa förhatligt begrepp, bereda motvilja för en sak, som förtjenar ett allmänt deltagande; hvarförutan och då Kongl. Förordningen, angående uteslutande privilegier, ovilkorligen kräfver en förändring, så vida man vill att den skall vara bygd på samma liberala grund, som Näringsfriheten, och ega en åsyftad inflytelse på Näringarne, hemställes:

Att enär den ene Medborgaren kan erhålla ett patent på en ny Uppfinning, då den andre Medborgaren under samma förhållande kan gå miste om ett sådant Patent, i händelse CommerceCollegium ej skulle finna detsamma *lämpeligt*: och detta sednare ord uti Förordningen skall upphäfva all säkerhet och all jemnlikhet Medborgare emellan, ordet *lämpeligt* måtte ur meningen utgå.

Att då Staten lemnat en person Patent på vissa år, för upptäckande af sin konst, borde Uppfinnaren under denna tid oafkortadt få begagna sin uppfinning på sätt han bäst förmår och för sig tjenligast finner, men icke, i händelse han ej är i stånd att sätta sin uppfinning i verkställighet så hastigt honom ålägges, dömmes förlustig den honom tillagde förmån; hvadan således hela 3 §. i nämnde Författning borde komma att utgå; och har i öfrigt blifvit yrkadt, att Herr *Ekenstams* först afgifne Motion i detta ämnemåtte antagas såsom endast ya-

rande grundad på fria åsigter af de inre Näringarne och åsyftande att freda en Uppfinnare för godtycklig behandling.

I anledning af hvad sålunda blifvit anmärkt och då Utskotten, efter meddelandet af sitt först afgifne Betänkande i detta ämne, inhemtat sådane upplysningar, som för Utskotten visat nyttan och nödvändigheten af vissa förändringar uti Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning af den 28 April 1819 angående hvad iakttagas bör vid förekommande frågor om Privilegia Exclusiva för nya i Riket förut okända Slöjdeinrättningar, Konster eller väsendtliga konstförbättringar, hafva Utskotten, efter ytterligare pröfning af denna fråga, trott sig böra vördsammeligen föreslå:

1:o Att enär opinionen lätteligen kunde missledas, genom det mindre fördelaktiga begrepp den under en längre tid vant sig fästa vid benämningen af Privilegia exclusiva, Förordningens rubrik hädanefter kunde blifva: *Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning angående hvad iakttagas bör vid förekommande frågor om Patenter eller frihetsår för nya i Riket förut okända Slöjdeinrättningar, Konster eller väsendtliga konstförbättringar*; samt att äfven inuti Författningen benämningen Privilegia Exclusiva kunde utbytas emot ordet Patent, såsom varande mera lämpeligt och äfven i Sverige tillräckeligen kändt.

2:o Att det i 1 §. af ofvanberörde Nådiga Förordning förekommande stadgande

af *vederbörandes hörande*, borde utgå, heldst, enligt hvad Utskotten ega sig bekant, frågans afgörande understundom blifvit fördröjd i flere års tid emedan vederbörande ej kunnat förmås att med sine förklaringar dessförinnan inkomma, genom hvilket dröjsmål uppfinningen ofta kan gå helt och hållet förlorad eller åtminstone betydlig förlust tillskyndas Uppfinnaren, hvadan, till befordrande af nödig skyndsamhet, CommerceCollegium äfvenledes borde åläggas, att inom 1 månad efter det ansökningen blifvit dit ingifven, underdånigst utlåtande deröfver afgifva; och då samma §. jemväl föreskrifver, att Privilegii Innehafvaren bör 3:ne gånger i Stockholms Post- och Inrikes Tidning kungöra innehållet af sitt undfångne Privilegium, hvarvid den som anser sig vara genom samma Privilegium förnärmad, är öppet, att inom 3:ne månader ifrån sista kungörandet sådant skrifteligen hos CommerceCollegium anmäla, som anmärkningen pröfvar och deröfver meddelar Utlåtande, synes Utskotten andre Uppfinnares rätt vara härigenom tillräckeligen bevarad. — I öfrigt få Utskotten, i sammanhang härmed ytterligare föreslå den förändrig af meranämnde §., att den CommerceCollegium eller vederbörande Ämbets-Verk tillkommande rätt att pröfva huruvida Collegium anser det Privilegium, som sökes, *lämpeligt* må äfvenledes försvinna, enär Collegium hufvudsakeligen synes böra tillkomma att yttra sig öfver huruvida den

uppgifne Slöjd Inrättningen, Konsten eller konstförbättringen är, Collegium vetterligen, förut i Riket känd och utöfvad.

3:o Att föreskriften i 3 §., det, vid utfärdandet af uteslutande Privilegium, Innehafvaren deraf skall föreläggas en viss efter omständigheterne lämpad tid, inom hvilken han, vid förlust af den honom förunde rättighet, bör finnas i full utöfning af sin nya slöjd, konst eller konstförbättring, må på sådant sätt förändras: att Patent Innehafvaren ej må kunna förklaras förlustig sin ofvannämnde rättighet så vida han inom 3:ne år ifrån Patentets datum befinnes i full utöfning af sin uppfinning; hvarvid på Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning borde bero, att, efter vederbörande Ämbets-Verks hörande, bestämma huruvida, vid särskildte sig företeende omständigheter, samma præscriptionstid kunde i någon mån förlängas. Genom ett sådant förändrandt stadgande hafva Utskotten trott, det Patent Innehafvarens skäliga rätt att, vid inträffande hinder, bibehållas vid utöfningen af sin uppfinning, skulle blifva bevarad, så vidt densamma står att förena med Samhällets billiga anspråk; att ej genom ett allt för långt uppskof med Uppfinningens verkställighet en längre tid gå miste om fördelar, som genom någon annan persons enahanda upptäckt kunnat detsamma i annat fall på samma väg beredas.

Och torde Riksens Höglofl. Ständer, i händelse af bifall till hvad Utskotten sålunda föreslagit, hos Kongl. Maj:t i underdånighet hemställa om ändring och rättelse af 1919 års Kongl. Förordning; i likhet med hvad derom ofvan blifvit anfördt och yttradt hvilket dock Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning vördsammeligen underställes.

Stockholm den 4 Nov. 1823.

N:o 224.

Ankom den 12 Nov. 1823.

Betänkande öfver åtskillige af Riksens Höglofl. Ständers Särskilta Utskott föreslagne Lagförändringar.

Vid föredragning inför Riksens Höglofl. Ständer af Särskildta Utskottets, underdenna Riksdag, afgifne Betänkande i fråga om Reglering af Rikets Styrelse-Verk, och i sammanhang dermed angående Rättsfrågors skiljande från Styrelse-Verken, har nämnde Betänkande blifvit af alla fyra RiksStänden till LagUtskottet remitterat i afseende på de derutinnan förekommande Lagfrågor.

Då nu Utskottet till följe af dessa remisser skolat till pröfning företaga detta ämne, hvilket af Särskildta Utskottet blifvit så fullständigt afhandladt, att LagUtskottets yttrande deröfver synes behöfligt endast till följe af ovilkorliga stadgandet i RegeringsFormen, att LagUtskottet skall öfver alla förekommande frågor höras, får Utskottet yttra, att om Rättsfrågorne på sätt Särskildta Utskottet tillstyrkt, skola från de administrativa Verken skiljas, blifver deraf en nödvändig följd, att den hittills stadgade RättegångsOrdningen i dessa frågor måtte förändras; Och som hvad härutinnan af Särskildta Utskottet blifvit föreslaget, synes Utskottet lämpligt, får Utskottet vördsamt tillstyrka, att i händelse Riksens Höglofliga Ständer godkänna det af Särskildta Utskottet gjorda Förslag, till Rättfrågors skiljande från administrativa Verken, de af nämnde Utskott föreslagne Lagförändringar äfven måtte antagas, och att följaktligen följande Lagrum hädanefter måtte få en sådan lydelse:

27 *Cap.* 9 §. *ByggningaBalken.* Nu nöjes man ej åt HäradsRättens slut i dessa Mål; fullfölje hos Domaren sin klagan, som i RättegångsBalken om laga vad sägs:

25 *Cap.* 8 §. *samma Balk.* Detta tilläg: Menar någon, att vid förrättad vägdelning honom för när skedt; söke då ändring deri genom instämning till behörig Domstol, som i RättegångsBalken sagt är.

10 *Cap.* 16 §. *RättegångsBalken.* Tvista Kronohemman ett eller flere om jord eller eller Byaskillnad, lägge dem HäradsRätt emellan: Gränsar till desse Allmänning, vare Lag samma: Och förordne Konungens Befallningshafvande någon som å Ämbetets vägnar när är, då Kronan del i saken hafver. Döme ock HäradsRätt om åverkan å Kronojord.

Detta hemställes dock vördsamligen Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning.

Stockholm den 30 Oct. 1823.

N:o 225.

Ankom den 12 Nov. 1823.

Utlåtande i anledning af anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 205, öfver Herr A. von Hartmansdorffs Memorial, innefattande Förslag om hvad vid Lagförklaringars utfärdande bör iakttagas.

Detta Betänkande har blifvit återremitterat af Höglofl Ridderskapet och Adeln på grund af Herr *von Hartmansdorffs* dervid gjorde anmärkning, att LagUtskottet ej bordt anse öfverflödigt föreslå, att Lagför-

ändringar, som tima emellan Riksdagarne, skola offenteligen kungöras, helsdt den händelse inträffat, att en Lagförklaring af den 12 November 1812, angående förbindelse för äkta Makar, att personligen infinna sig vid DomCapitlen då äktenskapsskillnad skall äga rum, icke annorlunda blifvit kungjord än genom Circulair till Consistorierne, hvarigenom de fleste icke vetat att den funnits förr än nu, då fråga blifvit väckt om dess upphäfvande, hvilket exempel skall ådagalägga behofvet af den åtgärd Herr *von Hartmansdorff* föreslagit, hvarmed för ingen del åsyftats inskränkning i rättigheten att göra Lagförklaringar, utan blott att en hvar måtte komma i tillfälle att känna dem sedan de skedt; och har Herr *von Hartmansdorff* vidare yttrat, att på det vederbörande Ämbetsmäns möjliga underlåtenhet, att lämna Riksens Ständers Justitiæ Ombudsman del af utkommande Lagförklaringar, måtte förekommas, vore det som Herr *von Hartmansdorff* tillstyrkt, att, *innan* Lagförklaringarne beslutas, Justitiæ Ombudsmannens Utlåtande öfver dem måtte infordras, emedan man då, vid deras pröfning, otvifvelaktigt skall märka, om Justitiæ Ombudsmannens Utlåtande saknas, och inforfordra det; och enär den redan gällande föreskriften, att Justitiæ Ombudsmannen skall underrättas om skeende Lagförklaringar står införd i 18 §. af hans Instruction, som icke är någon Grundlag, samt det nu föreslagne stadgandet syntes äfven kunna der införas,

behöfves för denna orsaks skull icke någon Grundlagsändring, utan blott en Remiss till ConstitutionsUtskottet, som behandlar frågan om Justitiæ Ombudsmannens Instruction.

Vid besvarande af hvad sålunda blifvit anmärkt får Utskottet yttra, att de gjorde anmärkningarne icke gifvit Utskottet anledning, att förändra dess förra Betänkande, vid hvilket, såsom af de öfrige 3:ne Stånden bifallet, torde få bero; hvilket dock Riksens Högl. Ständers vidare pröfning vördsammeligen hemställes.

Stockholm den 10 Nov. 1823.

Tredje Bandets sednare Afdelning.

N:o 226.

Ankom den 19 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ståndets LagUtskotts Utlåtande öfver anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 187, öfver Kongl. Ma:jts Nådiga Proposition angående upphäfvande af 8 §. 1 Cap. UtsökningsBalken samt ändring af 2 §. i 45 Cap. Missg.-Balken och öfverskriften till samma Capitel och Balk.

Vid föredragning hos Högv. Preste-Ståndet af LagUtskottets ifrågavarande Betänkande, kar Herr Biskopen *Wingård* deremot anfört: att Herr Biskopen af Utskottet icke kunnat öfvertygas, att våra hit-

tills varande lagar följt origtig princip, då de stadgat lindrigare bestraffning för Uppbördsman, som, efter gjordt tillgrepp af allmänna eller enskildes medel, kan göra rätt för sig, och för den, som brister i sin betalningsskyldighet. Att åter gradera straffen, icke efter uppsåtets ådagalagde större eller mindre brottslighet, och gerningens menligare följder, men efter den försnillade Penningesummans belopp, har Herr Biskopen trott vara en lägre grundsats, än den ogillade i 1734 års Lag, samt med visshet antagit, att ett oförvilladt omdöme icke sätter i samma kategori *den*, som på kortare tid använder omhänderhafda medel, dem han af snart inflytande eller väntade tillgångar kan ersätta, men dessförinnan öfverrumplas af chikanen eller förmans-fjäsket, som finner och bestraffar Cassabristen, och *den*, som tillgriper och förtärer hvad han hvarken ämnar eller någonsin kan godtgöra. Den förre är ofta en braf karl, som af hjelpsamhet förts till en mindre afvikelse, hvilken han, lemnad åt sig sjelf, kan rätta; den andre åter en skälm, som far med fals och flärd. Att nu bestraffa begge lika på så sätt, att, äfvensom den sednare, den förre icke allenast mister förtroendet att vara tjensteman i denna väg, hvilket han må hända kan anses häfva förverkat, *men ock förklaras ovärdig att i Rikets tjenst vidare nyttjas, och straffas med fängelse och tjenligt arbete från 1 till 16 år*, anser Herr Biskopen vara lindrigt sagdt, öfverdrifvet och nog starkt bära prägeln af en ConjunctursLag, den värsta af allt hvad Lag kan kallas. Hade denna Lag varit gällande och plötsligen användts det sista Decennium, skulle mången tjensteman, som nu eger och förtjenar förtroende, inom fängelsets murar fått sucka öfver en obetänksam hårdhet af Lagstiftningen. Det kan ej vara ett Lagstadgandes afsigt, att göra flere brottslingar än dem, som efter sakens natur det äro, men det föreslagna skulle såsom sådane stämpla dem, vid hvilka ingen moralisk skymf häftar, och det kan ej heller vara dess syfte, att under hand gäckas och öfverträdas, hvilken följd likväl skulle inträffa, då den föreslagne omtänksamheten icke kan hindras, att, med de medel som ligga obegagnade för hand, göra en coup, eller den välvillige hjelpsamheten afhållas, att på ett sannolikt försök rädda en vän, utan eget sannolikt äfventyr. Man känner ej menniskan eller tiden, om man väntar sig motsatsen, och den gifna följden af förslaget blefve, att fängelserne skola fyllas af endast skenbart brottslige, eller Ämbetsrummen hysa hemliga och derföre demoraliserade lagbrytare.

I anledning af detta anförande, deruti Herr Biskopen *Wallenberg*, Herrar Doctorerne *Wallin* och *Franzén*, Professoren *Agardh*, Prosten *Linderoth* med flere Högv. PresteStåndets Ledamöter instämt,

har Betänkandet blifvit till Utskottet återremitteradt.

Då Utskottet icke i anledning af de gjorde anmärkningarne anser sig böra frånträda dess afgifne tillstyrkande i detta ämne, och det af Högv. PresteStåndet återremitterade Betänkandet blifvit af de öfrige RiksStånden bifallet, torde något annat yttrande öfver återremissen icke erfordras. Stockholm den 10 Nov. 1823.

N:o 227.

Ankom den 19 Nov. 1823.

Betänkande med Förslag till jemkning i Riksens Ståndens Beslut, angående Rådmäns och Kämnerers befrielse från ansvar vid underlåtet insändande af Kämners- eller Rådstufvu-Rätts Domböcker och Protocoller m. m.

De hos hvarje af RiksStånden fattade Beslut i denna fråga äro följande:

Hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln:

Att med bifall till Betänkandet i de Städer, der Borgmästaren eller Kämners-

Præses tillika är MagistratsSecreterare eller KämnersRättsNotarie, Rådmän och Kämnärer må befrias från allt deltagande uti det ifrågavarande ansvaret, och att allt beräknande af dagaböter utöfver tre månaders tid må upphöra.

Hos Högv. PresteStåndet:

Att Rådmän och Kämnerer i alla Städer borde från allt ansvar i detta fall befrias, och deremot MagistratsSecreteraren eller KämnersRättsNotarien gemensamt med Borgmästaren eller KämnersPræses derutinnan ansvara. I fråga om dagaböternes beräknande har PresteStåndet, lika med Ridderskapet och Adeln, gillat Betänkandet.

Hos Vällofl. BorgareStåndet:

Att Kämnerer i allmänhet och Rådmän i alla de Städer, der ej stadgadt blifvit, att 2:ne eller flere skola vara Litterate, befrias från allt deltagande uti ifrågavarande dagaböter, så vida de icke deltaga i något beslut, eller vidtaga någon sådan åtgärd, hvarigenom Ordföranden sättes utur tillfälle eller hindras, att antingen sjelf eller genom Rättens Betjente fullgöra hvad Rätten i afseende på Domböckernes och Protocollernes utskrifvande och

afsändande åligger, hvarjemte BorgareStåndet stadgat, att beräkningen af dagaböter för underlåtet insändande af Lagfarts-, Inteckningsbrefs-, Äktenskapsförords- och FörmyndareProtocoller måtte upphöra Sex veckor från den dag desse Protocoller bordt vara till HofRätten insände; hvarefter den försumlige borde genom förelagd tid och viten eller andre lagliga utvägar tillhållas, att sin pligt fullgöra.

Hos Hederv. BondeStåndet:

Att Ståndet till alla delar instämde i BorgareStåndets nyss omförmäldte Beslut.

Vid fråga om sammanjemkning af desse Beslut till ett helt, torde Riksens Höglofl. Ständer finna, att då alla fyra RiksStånden önskat inskränkning i den, enligt nu gällande Lag obegränsade tiden för dagaböters beräknande i de fall, hvarom nu är fråga; men två Stånd stannat emot två i frågan om bestämmandet af denna inskränktare beräkning, utgör den meningen pluralitet, som minst förkortat tiden, enär de 2:ne RiksStånd, som ytterligare velat inskränka den, i och med detsamma naturligtvis bifallit den mindre inskränkningen; och torde således RiksStåndens beslut i fråga om tiden för ifrågaställde dagaböters beräknande vara, att detta beräknande bör upphöra sedan tre månader förflutit från den dag Protocollerne bordt vara till HofRätten insände.

I fråga om Rådmäns och Kämnerers befrielse från deltagande i dessa dagaböters utgörande, befinnes, att Borgare- och BondeStånden sammanstämt uti ett beslut, hvaremot Ridderskapet och Adeln samt PresteStåndet stannat uti särskildta från hvarandra och de 2:ne öfrige Ståndens beslut alldeles skiljaktige meningar; men som PresteStåndet genom sitt beslut, att all ansvarighet för Rådmän och Kämnerer hädanefter i alla händelser skall upphöra, måste, sedan denna mening ej vunnit pluralitet inom RiksStånden, anses hafva bifallit Borgare- och BondeStåndens enahanda, dock med några inskränkningar, vidtagne beslut, om icke den af Borgare- och BondeStånden i denna fråga yttrade mening bör såsom Riksens Ständers beslut anses.

Beträffande slutligen frågan, hvem ansvaret för försummadt insändande af Domböcker och Protocoller skall drabba i de händelser, då nu Rådmän och Kämnerer blifvit derifrån frikände; så befinnes, att Högv. PresteStåndet stadgat, att Ordföranden borde med Protocollsföranden gemensamt i ansvaret deltaga; men att de trenne öfrige Stånden i denna fråga icke meddelat något bestämdt yttrande. Då nu likväl Högv. PresteStåndet på förenämnde sätt bestämdt i denna fråga yttrat sig, samt Vällofl. Borgare- och Hederv. BondeStånden, hvars beslut påkallat ett stadgande härom, utan att detsamma afgifva, huf-

vudsakligen gillat motionen, hvari detsamma blifvit yrkadt, som PresteStåndet antagit, torde PresteStåndets beslut i denna fråga få såsom Riksens Ständers beslut antagas. Stockholm den 10 Nov. 1823.

N:o 228.

Ankom den 20 Nov. 1823.

Vördsamt Memorial!

Då Hederv. BondeStåndet den 19:de nästlidne September till pröfning förehaft LagUtskottets under N:o 180 meddeldte Utlåtande, i anledning af anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 96, angående yrkad ändring uti Kongl. Förordningarne den 24 Augusti 1813, emot fylleri och dryckenskap, samt den 20 December 1815 i hvad angår laga Domstol för åtal emot oloflig brännvins-minutering, har Hederv. Ståndet, som förut bifallit Utskottets först afgifne Betänkande, enligt meddeldt ProtocollsUtdrag, lagt Utskottets sednare Utlåtande till Handlingarne, utan att meddela yttrande, huruvida Ståndet bifallit eller afslagit den af nu mera aflidne Herr

Ehrenborg, Casper, väckte, i Utlåtandet tillstyrkte, men i det föregående Betänkandet icke ifrågaställde Lagförklaring, att nemligen det enkla eller primitiva ansvaret för oloflig brännvins-minutering bör i de fall, då iterationsansvar ej kan ega rum, ålägga förbrytaren särskildt för hvarje gång öfverträdelsen sker; och har Utskottet alltså ansett sig böra vördsamt begära Hederv. Ståndets bestämda yttrande, huruvida denna lagförklaring af Hederv. Ståndet antages eller afslås. Stockholm den 15 November 1823.

N:o 229.

Ankom d. 20 Nov. 1823.

Vördsamt Memorial!

Sedan Vällofl. BorgareStåndet, genom ProtocollsUtdrag af den 12 dennes, anmodat LagUtskottet att ofördröjligen till Ståndet inkomma med svar på återremissen af Utskottets Betänkanden N:o 61 och 130, rörande, det förra, ändringar i ExpeditionsTaxan, och det sednare bestämmande af laga Domstol för åtal emot Rikets Colle-

gier med flere ÄmbetsVerk, får Utskottet vördsamt anföra, att då svar på ett eller flere Stånds återremiss icke kan beslutas förr än alla Stånden öfver Betänkandet sig yttrat, och något ProtocollsUtdrag med underrättelse om Ridderskapets och Adelns beslut öfver ifrågaställdte Betänkanden icke till Utskottet ankommit, torde Vällofl. Ståndet finna, att Utskottet hvarken hittills varit, eller ännu är i tillfälle att yttra sig öfver återremissen uti de ifrågavarande tvänne Målen; och bör Utskottet härvid upplysa, att, enligt lemnad uppgift från Riddarhusets Canzli, de ifrågavarande tvänne Betänkanderne, enligt Ridderskapets och Adelns beslut, äro på bordet hvilande, i afvagtan på afgörandet af Särskildta Utskottets Betänkande, hvilket blifvit ansedt dermed ega gemenskap. Stockholm den 15 November 1823.

N:o 230.

Ankom d. 19 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Stånders Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Utlåtande öfver anmärkningar vid Utskottens Betänkande N:o 148, angående SjöLagens öfverseende m. m.

Vällofl. BorgareStåndet har återremitterat detta Betänkande, i anledning af följande dervid gjorde anmärkningar: af Herr *Huldt:* Att Utskotten skola förbigått att yttra sig öfver den del af dess Motion, som angår förekommandet af de missbruk med Svenska SjöDocumenter, hvilka förövas genom det sådane tilldelas Skeppare af fremmande Nationer, som ofta endast för ett slikt ändamål förskaffa sig Borgarerätt i Svenska Sjöstäder, men sedermera öfvergifva Riket och, med begagnande af dessa Documenter, tillskynda Svenska Sjöfarten betydliga förluster; dermed Herrar *Wallström*, *Leffler* och *Lundgren* sig förenat; af Herr *Ullberg:* att det vore nödvändigt, att ett sammandrag göres af SjöLagen och alla dit hörande eller dermed gemenskap egande Författningar, hvilka tjena Skeppare till efterrättelse, emedan desse nu hafva alltför många och vidlyftiga Författningar att genomläsa för att kunna inhemta hvad de i och för deras yrke behöfva att känna, och ett Sammandrag af nämnde beskaffenhet ej eger det samband med utarbetningen af allmänna Lagarne, att icke den till SjöLagens öfverseende och förbättrande förordnade Committé skulle kunna, utan hinder af den allmänna Lagstiftningens långsammare fram-

skridande, preliminariter uppgöra ett dylikt sammandrag till vederbörandes tjenst; och har Herr *Ekhoff*, med uppgift om en nyligen inträffad händelse, att ett fartyg inkommit till CapVerdsÖarne med Svenska SkeppsDocumenter, under lika namn och förande lika slags varor med ett annat skepp, nu liggande i Brasilien, Herr *Ekhoffs* Handelshus tillhörigt, sökt ådagalägga nödvändigheten af kraftiga mått och steg till sådane missbruks förekommande, som, efter Herr *Ekhoffs* tanka, bäst skulle ske, om vederbörande Consuler erhöllo alfvarsamma föreskrifter att dertill använda sin ämbetsåtgärd, och att handhafvandet af desse föreskrifter sedermera befordrades.

Utskotten, som till vederläggning af Herr *Huldts* anmärkning, att Utskotten skola förbigått att meddela yttrande öfver den del af dess Motion, som angår förekommande af uppgifne missbruk med Svenska SjöDocumenter, anse sig endast böra åberopa Betänkandet, hvilket innehåller bestämdt Utlåtande öfver det till dylika missbruks afhjelpande af Herr *Huldt* uppgifne förslag, att en CommerceCollegium underordnad ständig Committé måtte förordnas för beredande af sådane Mål, som angå Rikets Tillverkningar, Handel och Sjöfart, innan de till afgörande hos CommerceCollegium förekomma, få, i anledning af hvad Herr *Ullberg* yttrat, angående nödvändigheten att ett sammandrag uppgöres af SjöLagen och alla dit hörande eller der-

med gemenskap egande Författningar till Skeppares efterrättelse, förklara, att enär detta ämne utgör en nu väckt Motion, som icke förut varit ifrågaställd eller i behörig ordning blifvit till Utskotten remitterad, Utskotten anse sig icke böra i pröfning deraf ingå; och då Utskotten i öfrigt af anmärkningarne icke funnit skäl att förändra deras förra Utlåtande, hvilket jemväl af de trenne öfrige RiksStånden, enligt ankomne ProtocollsUtdrag, blifvit bifallet; så få Utskotten å nyo vördsammeligen hemställa detsamma till Vällofl. BorgareStåndets pröfning. Stockholm den 15 November 1823.

N:o 231.

Ankom d. 19 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ståndets Lag- samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotts Betänkande med förslag till jemkning af Riksens Ståndets skiljagtiga Beslut i frågan om upphäfvande af Kongl. Förordningen den 7 December 1787, angående lifsstraff för obehörige omdömen öfver

de af Kongl. Maj:t vidtagne Författningar.

De hos hvarje af RiksStånden fattade beslut i denna fråga äro följande:

Hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln:

Att då ifrågavarande Kongl. Förordning icke till sine grunder och innehåll är öfverensstämmande med nu varande Grundlagar, underdånig anmälan borde af Riksens Ständer göras hos Kongl. Maj:t derom, att berörde Förordning icke vidare må af vederbörande Domare åberopas eller tillämpas.

Hos Högv. PresteStåndet:

Att, på sätt Utskotten uti deras afgifne Utlåtanden N:ris 92 och 183, tillstyrkt, underdånig hemställan hos Kongl. Maj:t borde ske om upphäfvande af Kongl. Förordningen den 7 December 1787, heldst densamma, ehuru åtminstone till sin princip redan häfven, uti en till allmän efterrättelse utfärdad Lagsamling finnes införd, utan att dess formliga afskaffande blifvit yrkadt eller verkstäldt.

Hos Vällofl. BorgareStåndet:

Att enär Kongl. Förordningen den 7 December 1787 redan blifvit genom en af

Konung och Ständer fastställd Grundlag; TryckfrihetsFörordningen, till sin kraft och verkan dödad, borde hos Kongl. Maj:t göras underdånig framställning, det Nådig Kungörelse om ett sådant förhållande må utfärdas; samt

Hos Hederv. BondeStåndet:

Att Ståndet instämde uti BorgareStåndets nyss omförmäldte Beslut.

Då, efter hvad Utskotten förmoda, den enda skiljagtigheten emellan desse Beslut, i synnerhet emellan dem, som af Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Vällofl. BorgareStåndet och Hederv. BondeStåndet blifvit vidtagne, består uti ordställningen, icke uti den derigenom uttryckte mening, så Utskotten, till sammanjemkande af desse Beslut, vördsamt föreslå Riksens Höglofl. Ständer, att uti den beslutade underdåniga Skrifvelsen anhålla: att då Kongl. Förordningen den 7 December 1787, angående lifsstraff för obehöriga omdömen öfver de af Kongl. Maj:t vidtagne Författningar, icke till sine grunder och innehåll är öfverensstämmande med Rikets nu gällande Grundlagar, och följagtligen är att anse såsom genom Grundlagarne upphäfven, Kungörelse derom till allmän kännedom och efterrättelse må varda utfärdad, med förklarande, att denna Författning ej vidare får tillämpas.

Dock varder detta jemkningsförslag Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsammeligen hemställdt. Stockholm den 15 November 1823.

N:o 232.

Ankom d. 19 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Utlåtande, i anledning af anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 133, angående yrkad frihet till svedjande å Skattehemmansegor, samt begagnande af Mastetråd och Ekar.

Sedan Utskotten, genom förenämnde Betänkande, uti frågan angående frihet till svedjande å Skattehemmansegor, till Riksens Höglofl. Ständers pröfning framställt följande alternativer: *Det första:* att Riksens Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att, med upphäfvande af den i 1805 års SkogsOrdning intagne Artikel om svedjande i allt hvad den samma

samma kan lämpas å Frälse- och Skattehemmansegare, de må varda bibehållne vid den genom Ridderskapets och Adelns privilegier samt Kongl. Förordningen den 21 Februarii 1789 dem förunnade fria dispositionsrätt öfver deras hemmans in- och utegor samt skog och mark; och *det andra:* att, med afslag å den för Frälse- och Skattehemmansegare yrkade fria dispositionsrätt öfver deras hemmans in- och utegor samt skog och mark, måtte förblifva vid hvad 1805 års SkogsOrdning föreskrifver; så hafva, enligt ankomne ProtocollsUtdrag, Hederv. BondeStåndet bifallit det första, samt Höglofl. Ridderskapet och Adeln och Vällofl. BorgareStåndet antagit det andra af berörde alternativer; men hos Högv. PresteStåndet hafva anmärkningar blifvit gjorde, på grund hvaraf Betänkandet i denna del blifvit af nämnde RiksStånd till Utskottet återremitteradt.

Dessa anmärkningar innefatta egenteligen: att en och samma Skogsförfattning icke bör vara allmänt gällande öfver hela Riket, emedan hvad som kan vara för den ena Provinsen skadeligt, är deremot af nytta för den andra, och Landskapens olikhet till local, hushållssätt och öfrige förhållanden fordrar särskildt afseende: att i de norra Orterna rättigheten att svedja är af högsta vigt för Allmogen, som annars snart skulle se sin betesmark öfvervext med

skog och derigenom lida i sin boskapsskötsel: att det vore föga lämpeligt och rättvist att förbjuda allt svedjande i Bergslags-orter, hvilkas innevånare äro förbundne att till Bruken aflemna kol: att svedjandet äfven i vissa trakter af de södra orterne kan vara oskadligt och bidragande till Landthushållningens förkofran, samt att förbudet i förenämnde orter icke skulle kunna efterlefvas, utan allenast hafva den påföljd att Allmogen utprejades och obehörige inkomster tillflöto KronoBetjeningen; och har, i anledning häraf, återremissen blifvit af Högv. PresteStåndet beslutad, med den önskan, att Utskotten ville bestämma en skillnad emellan skogrikare och mindre skogbevexta orter, så att icke någon generel Författning föresloges för alla Provinser.

I anledning af hvad sålunda vid Betänkandet blifvit anmärkt, få Utskotten yttra: att sedan tvenne af RiksStånden bifallit det uti Betänkandet framställde andra alternativ, och derigenom alltså är gifvet, att något allmänt tillstånd till svedjande icke, på sätt Motionairerne yrkat, nu mera kan komma i fråga, anse Utskotten sig ej uti någon ytterligare pröfning af detta ämne böra ingå, heldst de vid sakens återremitterande gjorda anmärkningar icke afse ett sådant bifall till Motionerne; men deremot och då inom Riket finnas sådana skogrika, bergiga och för odling i allmänhet otjenliga orter, der svedjande, utan skadligt skogsödande, kan ske, och der detsamma ingår bland en klok hushållnings beräkningar, anse Utskotten, vid detta förhållande samt enär det torde vara Riksens Ständer omöjligt, att med den noggrannhet som vederbör bestämma å hvilka orter ett sådant svedjande borde tillåtas, sig böra vördsamt tillstyrka Riksens Höglofl. Ständer till den underdåniga anhållan hos Kongl. Maj:t, att Kongl. Ma:jt täcktes låta undersöka, huruvida icke inom Riket orter finnas, der en vidsträcktare rätt till svedjande, än den 1805 års Skogsordning medgifver, vore nödig, samt att Kongl. Maj:t sedermera, efter omständigheterna täcktes härom förordna.

Dock hemställes detta Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning vördsammeligen. Stockholm den 15 November 1823.

N:o 233.

Ankom d. 19 Nov. 1823.

Betänkande öfver Herr O. Hambræi Memorial, angående yrkad ändring i 1 Art. 4 §. af Kongl. HallOrdningen den 2 April 1770.

Uti Memorial, som af Vällofl. BorgareStåndet blifvit till LagUtskottets åtgärd re-

mitteradt, har RiksdagsFullmägtigen Herr *O. Hambræus* andragit, att, enligt 1770 års Kongl. HallOrdning, Borgmästare eger, att äfven vara Ordförande i HallRätt, enär han dertill af Fabriksarbetare väljes; men som vid ansökning om Burskap i någon af de näringsgrenar, som lyda under HallRätt, det enligt HallOrdningens 5 Art. 8 §. åligger densamma, att, af Magistraten dertill uppdragen, höra Borgerskapet af samma slöjd och pröfva om den sökande eger erforderlig skicklighet; hvarefter, i händelse af missnöje, besvär skola hos Magistraten anföras, samt det synes vara lika litet passande i moraliskt hänseende, som stridande mot Rättegångsordning i allmänhet, att Borgmästare, såsom Ordförande i begge dessa Instantier, deltager i de särskildta beslut, af hvilka det sednare skall antingen fastställa eller ogilla det förra; så har Herr *Hambræus* till ej mindre förekommande af ensidigt inflytande, än befordrande af förkortad procedure i ansökningsvägen, ansett sig böra föreslå sådan ändring i ofvanåberopade HallOrdning, hvarigenom vid ansökningar om Burskap i näringsgrenar, som lyda under HallRätt, hvarest Stadens Borgmästare är Ordförande, Magistraten ålägges infordra vederbörandes förklaring och utlåtande, samt till Måls afhjelpande i så måtto förena sig med HallRätten, att, jemte Borgmästaren, eller, i händelse af förfall, den hans ställe företräder, tvänne af Magistratens och tvänne af HallRättens Ledamöter gemensamt pröfva Sökandens behörighet och skicklighet, hvarefter, i fall af dess antagande, HallRätten meddelar behörigt Mästarebref; men i händelse af någons missnöje, sådant anmäles hos Magistraten eller Ordföranden inom åtta dagar, och besvären fullföljas i vanlig ordning hos Kongl. CommerceCollegium; i sammanhang hvarmed blifvit föreslaget, att, i alla de hänseenden, der Magistrat och HallRätt icke äro förenade, de samma må, i likhet med hvad om Rådstufvu- och KämnersRätter redan stadgadt är, anses vara Domföre, när tre i Magistraten eller HallRätten sitta.

Vid pröfning af denna Motion, har LagUtskottet icke kunnat finna de af Motionairen anmärkte omständigheter påkalla den föreslagne ändringen i hvad Kongl. HallOrdningen den 2 April 1770 stadgar, i afseende på behandlingen af ansökningar om Mästerskap i näringsgrenar, hvilka lyda under HallRätt. Enligt nämnde Kongl. HallOrdnings 1 Art. 4 §., bör väl uti de Städer, med undantag af Stockholm, der HallRätter äro eller blifva inrättade, antingen Borgmästaren eller någon af Stadens Rådmän, som af FabriksIdkarne väljes, i HallRätten presidera, äfvensom, enligt 9 Art. 5 §., Besvär öfver HallRätts Dom och Utslag i Oeconomi-mål skola hos Borgmästare och Råd fullföljas; men, enligt 13 Cap. 1 §. Rätteg.Balk., är Domare jäfvig uti sak, den han förut i sådan egenskap

i annan Rätt handlagt, och Borgmästaren eger således icke att uti Magistraten taga befattning med mål, hvilka under hans Ordförande i HallRätt blifvit afdömde; och häraf uppkommer ej eller något hinder för Magistratens öfrige Ledamöter, ther de, utom Borgmästaren, äro Domföre, att, under den äldstes Ordförande, de från HallRätten fullföljde mål, med den skyndsamhet, som vederbör, handlägga. På dessa grunder och enär de olägenheter Motionairen föreställt sig af Borgmästarens Ordförande-befattning i HallRätt, efter Utskottets tanka, icke kunna ega rum, anser Utskottet sig icke böra Motionen i denna del till bifall understödja.

I afseende på yrkandet, att Magistrat måtte anses domför med 3:ne Ledamöter, får Utskottet yttra: att enär Magistrat består af samma Ordförande och Ledamöter som RådstufvuRätt, och således, fastän under denna skiljagtiga benämning, i anseende till dess administrativa befattning med Städernes Oeconomi- och Politie-ärender, likväl utgör en och samma Auctoritet; så anser Utskottet häraf tydeligen följa, att då, enligt Kongl. Förordningen den 15 Junii 1818, denna Auctoritet, såsom RådstufvuRätt, uti alla Judicielle mål, äfven dem, som röra Medborgares lif, är domför, ther tre i Rätten sitta, detta stadgande äfven är gällande i anseende till de mindre vigtiga ärender, hvilka tillhöra denna Auctoritets befattning, såsom Magistrat;

men då, Utskottet veterligen, någon annan tillämpning af förenämnde Kongl. Förordning icke egt rum, finner Utskottet något särskildt stadgande härom icke erfordras.

Beträffande åter HallRätterne, hvilka, enligt HallOrdningen, jemte Ordföranden, böra bestå af fyra Ledamöter, deraf 2:ne Handlande och 2:ne Fabriksidkare; så emedan de vid desse Rätter förekommande mål äro af den beskaffenhet, att sakkännedom uti särskilda näringsgrenar hos Ledamöterne bör finnas, samt Utskottet för sin del och så vida HallRätterne framgent komma att bibehållas, icke finner någon inskränkning uti det nu bestämde antal Ledamöter, såsom medförande rubbning uti HallRätternes nuvarande organisation, lämpelig, anser Utskottet sig icke böra tillstyrka bifall å Motionairens förslag, att HallRätt måtte anses domför, när tre i densamma sitta.

Dock hemställes detta Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning vördsammeligen. Stockholm den 10 November 1823.

N:o 234.

Ankom d. 19 Nov. 1823.

Betänkande öfver Herr Mich. von Hohenhausens Motion om tillägg uti AnsvarighetsLagen för Fullmägtige uti Riksens Ständers RiksgäldsContoir, med afseende å utbetalningar af mindre Creditivet.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln har genom ProtocollsUtdrag den 23 sistl. October till LagUtskottet remitterat en af Herr *M. von Hohenhausen* väckt motion: att, sedan utbetalningen af det mindre Creditivet, på sätt Regeringsformens 63 §. fastställer, blifvit anvisad uppå Riksens Ständers RiksgäldsContoir, uti AnsvarighetsLagen för Fullmägtige uti RiksgäldsContoiret äfven måtte införas det Lagstadgande, som, med afseende på denna utbetalning finnes uti 2 §. 1 Mom. af AnsvarighetsLagen för Fullmägtige i Banken; dock har Motionairen ansett detta Lagstadgande i AnsvarighetsLagen för BankoFullmägtige böra qvarstå, emedan Riksens Ständer möjligen vid kommande Riksdagar kunde finna för godt, att åter på Banken anvisa det mindre Creditivet.

Vid öfvervägande häraf, har LagUtskottet, lika med Motionairen, funnit nödvändigheten deraf, att sedan utbetalningen af det mindre Creditivet blifvit anvisad på Riksens Ständers RiksgäldsContoir, Fullmägtige i RiksgäldsContoiret, i afseende på utbetalningen deraf, i öfverensstämmelse med 63 §. RegeringsFormen, ställas under ansvarighet, samt att, hvad 2 §. 1 Mom. af AnsvarighetsLagen för Fullmägtige i Banken i sådant afseende innehåller, jemväl bör blifva gällande för Fullmägtige i RiksgäldsContoiret, så länge det mindre Creditivet på RiksgäldsContoiret är anvisadt; och Utskottet tillstyrker alltså vördsamligen, att, genom utfärdande Författning, må, såsom tillägg uti AnsvarighetsLagen för Fullmägtige i RiksgäldsContoiret, stadgas.

"Utbetala Fullmägtige den i 63 §. af RegeringsFormen omnämnde mindre Summa, antingen hel och hållen eller till större eller mindre del, innan Konungen för dem förklarat, att han de äskade medeln oundvikligen har af nöden, antingen till Rikets försvar, eller till andra högst vigtiga och angelägna ändamål, samt innan de derjemte undfått del af hela StatsRådets deröfver inhemtade tankar, vore den eller de, som till beslutet bidragit, förlustige så väl Riksens Ständers som annat allmänt medborgerligt förtroende."

Detta hemställes dock vördsammeligen Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning. Stockholm den 15 November 1823.

N:o 235.

Ankom d. 19 Nov. 1823.

Betänkande öfver 5 §. i 4 Art. af den vid nuvarande Riksdag föreslagne BevillningsFörfattning, om skydd för Taxeringsmän.

Hederv. BondeStåndet, som i allt öfrigt godkänt den af Höglofl. BevillningsUtskottet föreslagne BevillningsFörfattning, har, enligt ankommet ProtocollsUtdrag för den 27 sistl. October, ansett sig icke böra till afgörande upptaga den sista eller 5 §. i 4 Art. af nämnde Författning, om skydd för Taxeringsmän, förutan LagUtskottets hörande, samt derföre beslutit, det skulle förslaget i berörde del till LagUtskottet remitteras; lydande den projecterade paragrafen sålunda:

§. 5.

Om skydd för Taxeringsmän.

"Ledamöter af Berednings-, Taxerings- och PröfningsCommitté njuta i och för deras befattning samma säkerhet och hägn, som i RegeringsFormen och RiksdagsOrdningen är åt Riksdagsmän försäkrad."

LagUtskottet har alltså till pröfning företagit det Lagförslag berörde §. af BevillningsFörfattningen innefattar; och emedan Taxeringsmän rätteligen äro att anse såsom Riksens Ständers Deputerade, hvilka ega icke endast att verkställa bestämda föreskrifter, utan ock, att med Riksens Ständers magt och myndighet afgöra och besluta uti frågor, der endast den enskilda kännedomen och öfvertygelsen om Medborgares olika ställning och förhållanden måste ligga till grund för pröfningen, följer, enligt Utskottets tanka, deraf, att Taxeringsmän i och för utöfningen af deras kall böra tillgodonjuta enahanda hägn och säkerhet, som uti 111 §. RegeringsFormen och 77 §. RiksdagsOrdningen är åt Riksdagsmän försäkrad; men då all ny Lag eller Lagförändring bör gemensamt af Konung och Ständer beslutas, och den nu ifrågavarande således icke lämpeligen lärer kunna inflyta i BevillningsFörordningen, hvilken icke till Kongl. Maj:ts pröfning hemställes, så anser Utskottet sig böra föreslå, att ifrågavarande Lagstadgande må genom särskild Författning meddelas.

Dock hemställes detta, tillika med några Ledamöters särskilda mening Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning vördsammeligen. Stockholm den 15 November 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet uti Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 11 Nov. 1823.

S. D. — — — — — — —
— — — — — — — — —

Herr Grefven och Ordföranden var af skiljagtig tanka och yttrade:

"111 §. af RegeringsFormen stadgar, att den som med ord eller gerning ofredar Riksdagsman, skall anses hafva brutit Edsöre. Enligt BevillningsUtskottets förslag skulle således de, som ofreda Taxeringsmän, såsom Edsörebrytare anses. Ett sådant stadgande kan jag för min del icke gilla. Enligt de uti vår nu gällande Lag antagne principer, är ej edsöre brutet, om ej uppsåt att hämnas varit för handen, och om detsamma ej så vida gått i fullbordan, att åkomma deraf följt. Edsörebrottet ligger ensamt i det uppsåt, hvari gerningen är begången, samt i sättet för dess utförande, och ansvaret såsom för brutet edsöre bör således, enligt denna princip, aldrig kunna stadgas såsom en ovilkorlig påföljd för hvarje ofredande af en person, som bekläder ett kall, hvars innehafvare Lagstiftarne ansett böra med särskild helgd omgifvas. På dessa skäl, hvilka jag icke anser förringade derigenom, att i RegeringsFormen och RiksdagsOrdningen, med afvikande från denna princip, allt ofre-

dande af Riksdagsman blifvit såsom edsörebrott ansett, kan jag för min del ej tillstyrka antagande af det utaf BevillningsUtskottet härutinnan gjorde Lagförslag; — men då jag likväl med BevillningsUtskottet delar den öfvertygelse, att Taxeringsmän böra i och för deras befattning njuta synnerligt hägn, anser jag detta ändamål lämpligast vinnas dermed, att deras ofredande i befattningen belägges med samma ansvar som för enahanda förbrytelse emot Domare och Ämbetsmän i 18 Cap. 8 §. Missg.Balk. finnes stadgadt. Denna §., sådan den genom Kongl. Förordningen den 20 Januari 1779 blifvit förändrad, lyder sålunda: "Hvar som bär hugg och slag å någon Domare eller annan Konungens Ämbetsman, then ther med Konungens Fullmagt försedd, eller med honom i lika värdighet är, i Ämbetsärender, eller hämnas therföre å honom; hafve förverkat lif sitt; dräper han honom, miste ock förut högra hand. Höter eller undsäger någor honom, eller gifver honom smädeliga ord, böte Femtio Daler, eller mera, till Etthundrade Daler, som brottet är till, och göre afbön. Gå the ord å heder och ära, böte dubbelt och miste äran. Then ej orkar böta, straffes med fängelse vid vatten och bröd, eller med spö eller ris. Sker thet ej för Ämbetets skull, plikte som Lag eljest förmår."

Genom skyldigheten att afgifva offentliga yttranden i ämnen, som ofta på

det närmaste röra andre Medborgares bästa, äro Taxeringsmän till dessa i ett förhållande, som närmast är att likna vid det som af Domares och andre Ämbetsmäns befattningar uppkommer. Ansvaret för bådas ofredande i utöfningen af deras kall, synes också böra vara lika.

I följd häraf och då all ny Lag eller Lagförändring bör gemensamt af Konung och Ständer beslutas, och den nu ifrågavarande således icke lämpligen lärer kunna inflyta i BevillningsFörordningen, hvilken icke till Kongl. Maj:ts pröfning hemställes, tillstyrker jag, att genom särskild Författning må stadgas:

"Att ofredande af Ledamot i Beredningens-, Taxerings- eller PröfningsCommitté anses efter 18 Cap. 8 §. Missg.Balken, jemfördt med Kongl. Förordningen den 20 Januari 1779."

Härmed förenade sig Herr Borgmästaren *Hjertström* samt RiksdagsFullmägtigarne *Pehr Bengtsson* och *Börje Börjesson*. Ut Supra.

Ex Protocollo.
Joh. Jacob Kleman.

N:o 236.

Ankom den 19 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotts Betänkande öfver Herr J. af Ekenstams Memorial angående sättet att bereda utväg till sysselsättning för häktade och hysatte personer.

Uti ett till Höglofl. Ridderskapet och Adeln ingifvet Memorial, har Herr *Israel af Ekenstam* föreslagit: att arrestanter borde användas till framförande af så väl Boxeringsbåtar, som af sådane Transportfartyg för varor och passagerare, hvilka hafva behof af en bestämd hastighet, hvarvid en mycket enkel mekanik skall kunna förmånligt begagnas genom trampning inom slutne rum; och har Motionairen uppgifvit såsom förmånliga resultater häraf, att genom sysslosättning i sjöluften, arrestanternes kroppar bibehållas i helso-tillstånd: att den ringa ansträngen och beskaffenheten deraf vore lämpelig för alla, för män och qvinnor, unga och gamla, eller för alla, som kunde gå: att användandet af den nu i fängelserna begrafna phy-

siska kraften, vore en ej ringa Nationalvinst: att sammanföringen med bättre menniskor skulle i sin mån medföra en välgörande inflytelse: att Transport-inrättningen skulle bära sig sjelf, utan andra bidrag af Staten, än förskotter, som återgå inom bestämda tider: att större delen af den ved bespardes, som eljest skulle åtgå till ångfartygen: att fångvården blefve utomordentligen lättad och försäkrad, enär arrestanterne kunde om bord på ett fartyg slutas inom galler under sjelfva transporten, och vexlande deltaga i forslingsbesväret: att det härigenom blefve lättare än någonsin att sammanföra arrestanter i förhållande till deras moraliska beskaffenhet, hvarvid omtankan för bysatte Gäldenärer äfven kunde tillfredsställas, samt ändtligen: att fångskjutsen derigenom skulle betydligen lindras; hvarjemte Motionairen tillbjudit sig, att emot erhållande af nödigt förskott mot säkerhet, på egen risque förfärdiga ifrågavarande Transport-inrättning; deremot Herr *P. A. Reutersvärd*, som anmärkt, att fångarnes användande till boxering, ej skulle blifva mycket olikt Galerslafvarnes, deras bevakning svår, och de resandes tillstånd obehagligt, om ej vådligt, väl medgifvit fördelen af fångarnes sysselsättning med nyttigt arbete, men ansett detta böra ske inom fängelsets murar, hvarvid en nyligen uppfunnen mekanisk inrättning kallad *rörlig vändnings-*

plan

plan förmenas lämpligen kunna användas, såsom till Qvarnar, Spikhamrar, Öfverskäreri och SpinnMachiner, Stampverk m. m. Och har Herr *G. Montgommeri* erinrat emot Herr *Ekenstams* Förslag, att de personer, som voro för skuld bysatte ej måtte komma, att vid TransportInrättningen användas.

Herr *af Ekenstams* förberörde Memorial, med de deraf föranledde yttranden, hafva ensamt blifvit till LagUtskottet remitterade, men sedan LagUtskottet ansett frågan af den beskaffenhet, att den borde i förening med Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet behandlas, har densamma hos Utskotten till öfvervägande förekommit, som förenat sig uti följande yttrande:

Utskotten, som funnit, att en förbättrad fångvård länge varit af behofvet påkallad, hvarföre den äfven utgjort ett föremål för Kongl. Maj:ts flerfaldiga Nådiga omsorger, hafva alltför väl insett vigten af en lämplig sysselsättning för fångarne, såsom verkande ej mindre på deras moraliska förbättring, än på deras helsotillstånd, men med denna åsigt af ämnet tro Utskotten likväl, att den största sorgfällighet borde iakttagas, att det åsyftade ändamålet icke förfelades eller motarbetades genom användande af mindre lämplige medel, hvarvid Statens œconomiska fördelar eller

besparingar icke i första rummet fingo afses, utan möjligheten att genom väl afpassade anstalter återgifva åt Samhället nyttiga medlemmar, i stället för betungande och skadlige, samt i öfrigt, att det fångarne ålagde arbete ej verkade ofördelagtigt på deras kropps och själs förmögenheter. Huruvida det af Herr *Ekenstam* meddeldte förslag uppfyller dessa hufvudsakliga vilkor eller icke, kunna väl Utskotten, i brist af nödig beskrifning och ritningar, ej bestämdt förklara; men det förefaller Utskotten, att ett sådant trampverk, som föreslagit blifvit, medförande ett enformigt, föga afbrutet arbete inom galler, der fången, ett föremål för den allmänna nyfikenheten måste förlora sista lemningen af blygsel, utan hvilken ingen moralisk förbättring kan ega rum, och hvilket arbete betager arbetaren all sjelfständig kraftutveckling, samt derigenom liksom förvandlar honom till ett mekaniskt verktyg, skall medföra ett menligt inflytande, så väl på hans lynne som på hans kroppskrafter och på samma gång öka det honom ådömde straff öfver den gräns, som af Lagstiftaren blifvit åsyftad. Då likväl Utskotten hafva sig bekant, att en dylik inrättning med den ifrågavarande, blifvit med fördel begagnad inom fängelserne i England, tro Utskotten att densamma skulle på försök kunna användas såsom Corrections-medel inom arresterna för de fångar, hvilka genom uppstudsighet och ett elakt uppförande gjort sig förtjente af aga, och ur denna synpunkt betraktad, förtjena en närmare uppmärksamhet, hvilken icke eller lärer uteblifva, om frågan, med dervid nödige upplysningar å vederbörligt ställe anmäles; men enär Utskotten dels helt och hållet sakna sådane upplysningar, dels icke äro i tillfälle företaga den undersökning härom, som, enligt Utskottens omdöme, ovilkorligen borde föregå ett hufvudsakligt yttrande i ämnet, anse Utskotten, i frågans närvarande skick, sig icke kunna i anledning af de gjorde Motionerne tillstyrka någon Riksens Höglofl. Ständers åtgärd. Utskotten ega i öfrigt den säkra öfvertygelse, att då Kongl. Maj:t äfven vid detta Riksmöte fästat sin Nådiga uppmärksamhet på en förbättrad fångvård, hvaröfver jemväl underdånigt förslag blifvit af särskilde Committerade utarbetadt, Kongl. Maj:t äfven framdeles fortfar, att, så vidt omständigheterna medgifva, med samma Nådiga behjertande omfatta detta vigtiga ämne, hvaraf den nu väckte frågan om fångarnes lämpliga sysselsättning utgör en väsendtlig del, och således icke kan blifva förbisedd.

Dock hemställes detta Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning vördsammeligen.

Stockholm den 15 November 1823.

N:o 237.

Ankom d. 20 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvårs- och EkonomiUtskotts Utlåtande, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 179, rörande väckt fråga om upphåfvande af Landshöfdingarnes domsrätt i Enskiftes-mål.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln, Vällofl. BorgareStåndet, samt Hederv. BondeStåndet hafva till Utskottens förnyade handläggning återremitterat ofvannämnde Betänkande, hvilket deremot af Högv. PresteStåndet blifvit afslaget. De anmärkningar och anföranden, som i afseende på samma Betänkande blifvit framställde, kunna hufvudsakligen hänföras till följande: Att ändamålet med EgodelningsRätters inrättande, eller att Skiftesmålen må blifva med skyndsamhet och med minsta möjliga kostnad behandlade af Domare, som, jemte Lagkunskap ega nödig kännedom i Landthushållningen, icke skulle vinnas genom Utskottens förslag, det Ordföranden i EgodelningsRätten utnämndes för ett visst district, och jemte Ledamöterne i Rätten, under åtnjutande af Tractamente och rese-

kostnad, sammanträdde på stället, antingen saken fordrade besigtning eller ej, enär desse kostnader, då districtet vore större, skulle möjligen blifva så betydliga, att sådant på Skiftesverkets fortgång kunde hafva skadlig inflytelse: att en sådan person, som Utskotten föreslagit, till Ordförande i Rätten, svårligen skulle vara allestädes att tillgå, eller vilja en sådan befattning sig åtaga: att det icke syntes lämpligt, att den ena Domstolen pröfvade ett verkstäldt skifte, och den andra sedermera derå meddelade fastställelse, hvarvid äfvenledes, enär HäradsRätten bör utlåta sig, om skiftet är så beskaffadt, att det, enligt Författningarne, må kunna vinna fastställelse, tvänne Domstolar, i händelse af ändrings sökande häruti, komme att i första instancen handlägga likartade mål, hvilka sedermera på olika sätt finge fullföljas. Till förekommande af dessa olägenheter föreslås:

Att ordinarie Domaren i orten, eller den HofRätten, i händelse af hans förfall, till EgodelningsDomare förordnar, må vara Ordförande i EgodelningsRätten.

Att EgodelningsRättens öfrige Ledamöter till ett antal af 2 eller 4 personer, utan afseende på stånd, väljas inom Häradet, ibland sådane män, som i Landthushållningen äro kunnige.

Att denna Domstol, hvars beslut genom de fleste rösterne bestämdes, sammanträder en gång hvarje ordinarie Ting,

å den dag Domaren utsätter, för att handlägga, och, om sig göra låter, utan syn på stället afgöra alla anmäldte Skiftesärender, och dermed gemenskap egande frågor, såsom angående skiftesplanen, delningsgrunden, egornes taxering, utflyttning, ersättning för afstådde uppodlade egor, stängsel skiftestagarne emellan, vattenafledningar ifrån sådane trakter, hvilka såsom odlingsbar jord blifvit utdelde, rågångstvister m. fl. vid delningsförrättningarne uppkommande stridigheter, som på dess fortgång och ändamålsenliga verkställighet kunna hafva inflytelse, hvilka alla frågor i stadgad ordning skulle göras anhängige.

Att Rättens Ordförande eller Ledamöter vid desse sammanträden icke skulle af Parterne åtnjuta tractamente eller Resekostnad; men om saken till syn på stället utsattes, och hvilken då ofördröjeligen efter afslutadt Ting borde hållas, skulle med nämnde arfvodens erläggande, hvilka enligt Taxa borde utgå, efter Lag förhållas.

Att om någon delegare, emellan de ordinarie Tingen begär EgodelningsRätters sammanträde för handläggning af ett anmäldt Skiftesärende, Domaren derom skyndsammeligen bör föranstalta; då med kostnaden dervid förhålles på samma sätt, Lagen rörande särskildte Ting stadgar, derest ej, för sakens afgörande, syn på stället vore behöflig, och hvilket på Domarens pröfning beror, i hvilken händelse kostnaden,

såsom i föregående punct sagdt är, utgöres.

Att för Målens behandling vid EgodelningsRätten, den i Lag vid HäradsRätten stadgade RättegångsOrdning må iakttagas; dock så att ärenderne icke finge uppehållas genom invändningar i Rättegången, hvilka deremot borde på en gång med hufvudsaken hos Kongl. Maj:t i Dess Högsta Domstol fullföljas.

Att EgodelningsRättens Ordförande och Ledamöter böra för tjensteförseelser dömmas i HofRätt, dit EgodelningsRättens Dombok, inom den tid och vid det ansvar, Lagen rörande HäradsRätts Dombok stadgar, bör insändas.

Härförutan har blifvit erindradt: att nu gällande Stadganden rörande Enskiften, icke böra ändras, enär de hittills medfört verkelig nytta, och några verkeliga olägenheter deraf icke kunnat anföras, samt att således Domsrätten i sådane Mål borde hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bibehållas; hvaremot å andra sidan, HäradsRätt blifvit ansedd vara den enda rätta Domstol, att upptaga och afgöra EnskiftesMål, lika så väl som andra Jordatvister och eganderättsfrågor; dervid några ansett besvär öfver sådane frågor böra directe i HofRätt fullföljas, men andre förmenat desamma lämpligast kunna igenom alla nu varande instancer fullföljas.

Hvad sålunda blifvit anmärkt och föreslaget, hafva Utskotten till pröfning fö-

rehaft; och få nu i anledning deraf anföra, att då Utskotten, vid afgifvande af sitt Betänkande tillstyrkte, att Domsrätten i EnskiftesMål skulle skiljas ifrån Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och öfverlemnas till EgodelningsRätter, underläto Utskotten icke att förut med hvarandra jemföra de olägenheter och fördelar, som, å båda sidor, sig visade; men då Utskotten dervid utgingo ifrån den grundsats, att eganderättens helgd borde, såsom ett af Samhällsfördragets hufvudsakligaste vilkor, i första rummet afses, och att derefter fördelen af den œconomiska anstalten först finge komma i beräkning, så funno Utskotten, att EnskiftesMål, der samma eganderätt hvarje ögonblick måste komma i fråga, i anseende till sin natur, af sig sjelfve classificerade sig under rubriken rättsfrågor, och att de således borde af Domaren handläggas och pröfvas. Hvarje sammanblandning af den judiciella och den administrativa magten, och af de ärender som dit höra, borde, enligt Utskottens omdöme, så mycket som möjligt i en väl organiserad Stat undvikas, heldst då gränsorne voro så tydligen bestämda som i förevarande fall; och afskiljandet af dessa olikartade ärender har derföre äfven utgjort en väsendtlig förberedande åtgärd, vid utarbetandet af de förslag, som nyligen blifvit afgifne till StyrelseVerkens förbättrade organisation. Dessa vigtiga skäl hade redan varit tillräcklige, för att bestämma Utskottens öfvertygelse rörande ifrågavarande omständighet; men äfven härförutan tillkommer, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, i anseende till sina många och flerfaldiga göromål, ofta äro hindrade att sjelfve bivista de Syner, hvilka understundom äro alldeles oundviklige för en säker pröfning af Enskiftes-förrättningarne, och hvarvid omkostnaderne, om ock Landshöfdingarnes öfrige göromål tilläto deras närvaro, skulle, synnerligen i händelse af Enskiftets aflägsenhet ifrån Residenset, blifva ganska betydliga. Det följde således i ordningen för Utskotten, att föreslå en Auctoritet, åt hvilken EnskiftesMålens handläggning kunde, i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes ställe, lämpeligen öfverlemnas, och att bestämma den Rättegångsordning, som dervid borde följas; och då Lag- och EkonomiUtskottens, vid sistförflutne Riksmöte, häröfver afgifne förslag icke allenast syntes hufvudsakligen uppfylla det åsyftade ändamålet, utan äfven vid samma Riksmöte vunnit Riksens Ständert bifall, tvekade Utskotten icke att tillstyrka dess antagande.

Sedan Utskotten sålunda redovist för grunderna till deras förut afgifne Betänkande, få Utskotten förklara, att de förblifva vid tillstyrkandet, det Enskiftesärendernas behandling bör åt särskilt tillförordnade EgodelningsRätter uppdragas; men i afseende på dessa Domstolars organisation, beskaffenheten af de ärender,

som dem böra tillhöra, och den Rättegångsordning, som inom dem bör iagttagas, gå Utskotten nu att yttra sig, i synnerhet i anledning af de anmärkningar, en Ledamot inom Höglofl. Ridderskapet och Adeln, Herr *Danckwardt*, *Magnus*, på sätt ofvan är upptaget, i dessa delar, gjort.

En af de hufvudsakeliga ändringar i förra Betänkandet, som Herr *Danckwardt* föreslagit, är den, att alla Skiftesärender, således frågor om ej mindre Enskifte än Storskifte, med allt hvad dermed eger gemenskap, skulle af EgodelningsRätt behandlas. Utskotten gilla fullkomligt denna framställning, såsom ledande till enhet i behandlingen af dylika frågor, och såsom ett närmande till den i Utskottens tanka nyttiga Författning, att Stadgarne om Enskifte och Storskifte sammanfördes till en enda allmän SkiftesFörordning. I så måtto äro Utskotten likväl af skiljagtig tanka med Herr *Danckwardt*, att Utskotten icke tro, det Rättegångstvister böra tillhöra EgodelningsRättens beprövande. Sådane tvister äro rent af Rättsfrågor; några œconomiska principer böra ej ligga till grund för deras pröfning, och ett afvikande i dessa ämnen från den för tvister i allmänhet vanliga Rättegångsordningen är således icke af någon allmän œconomisk angelägenhet påkallad.

Herr *Danckwardts* förslag, att EgodelningsRättens Ledamöter hvar för sig

skola ega lika rösträttighet med Ordföranden, synes Utskotten också förtjena uppmärksamhet. Uti skiftesfrågor, hvilka till sin natur äro af delad œconomisk och juridisk beskaffenhet, fordras hos Domaren ej mindre œconomiska än juridiska insigter. De förstnämnde äro onekeligen de hufvudsakligaste, och vid sådant förhållande, synas de Ledamöter, som skola anses egentligen besitta de œconomiska insigterne i ämnet, böra ega åtminstone lika rösträttighet hvar för sig, som Ordföranden, hvilken vakar deröfver, att juridiska former ej blifva åsidosatte. För öfrigt står Herr *Danckwardts* förslag i denna del i öfverensstämmelse med den princip, som fordrar, att œconomiskt sakkunnige män och ej ensamt Jurister, böra vara Domare i den Rätt, som behandlar egodelningsfrågor.

Om Domhafvanden i HäradsRätt, på sätt Herr *Danckwardt* föreslagit, derjemte blifver Ordförande i EgodelningsRätt, upphörer dermed den fruktan man hyst, att i brist på nödige Löne-anslag, nämnde Ordförande-beställningar ej skulle kunna med värdige personer besättas.

På dessa skäl, och då Utskotten icke torde behöfva vitsorda nyttan deraf, att EgodelningsRättens Ledamöter blifva valde af innevånarne i den ort, hvarest de skola utöfva deras kall: ej eller att Besvär öfver EgodelningsRätts Beslut anföres omedelbarligen hos Kongl. Maj:t, med flere

reglementariska stadganden, som här nedan skola upptagas, få Utskotten, med ändring i deras förra Betänkande i detta ämne, och med hufvudsakligt instämmande i de af Herr *Danckwardt* uppgifne grunder, vördsamt tillstyrka Riksens Höglofl. Ständer till den underdåniga anhållan hos Kongl. Maj:t, att i den LandtmäteriFörordning, hvilken, enligt Kongl. Maj:ts vid Riksdagens början till Riksens Ständer afgifna Nådiga Berättelse, är under utarbetning, måtte, i afseende på de Domstolar, som med Skiftes-ärenderne komma att sig befatta, stadgas följande:

1:o Alla frågor om delning af jord, så i Enskifte som Storskifte, med alla dermed gemenskap egande ämnen, såsom angående planläggningen, delningsgrunden, egornes taxering, utflyttning, ersättning för afstådde uppodlade egor, stängsel skiftestagare emellan, och vattenafledningar ifrån sådane trakter, hvilka såsom odlingsbar jord blifvit utdelde, skola upptagas af EgodelningsRätt, såsom förste Domstol.

2:o Domhafvanden i HäradsRätt är Ordförande i EgodelningsRätten.

3:o Till Ledamöter väljas inom hvarje Härad inför HäradsRätten derstädes, genom SockenDeputerade, utan afseende på stånd, sex i Landthushållningen kunnige och inom Häradet bofaste Män, hvarvid rösterne efter hemmantalet beräknas; dock vare Rätten Domför, då, utom Ordföranden, tre i Rätten sitta, och må ej flera

än sistnämnde antal tillkallas, då Syn på stället ske skall.

4:o Vid besluten eger hvarje af Ledamöterne lika röst med Ordföranden, dock blifver hans mening, i händelse af lika röster, gällande.

5:o EgodelningsRätten sammanträder en gång vid hvarje ordinarie HäradsTing, å den dag Domhafvanden utsätter, för att handlägga och afgöra alla på dess åtgärd beroende Mål, hvilka utan Syn på stället kunna afgöras.

6:o Är Syn af nöden, förordne Rätten derom genast, och hålle den ofördröjeligen efter slutadt Ting, eller så fort årstiden det medgifver. Äskar någon EgodelningsRättens sammanträde emellan de ordinarie Tingen, må sådant ej vägras, utan varde sammanträdet, genom Ordförandens försorg, ofördröjeligen utsatt.

7:o I afseende på Måls anhängiggörande och behandling vid EgodelningsRätt, gälle samma ordning, som för Enskiftes-ärendernas behandling hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hittills varit stadgad. Besvär öfver Rättens Beslut anföras hos Kongl. Maj:t i Dess JustitiæRevisions Expedition, och Besvär öfver invändningar i Rättegången må ej annorlunda, än med hufvudsaken fullföljas.

8:o För sådane sammanträden, hvilka hållas vid ordinarie Tingen njute EgodelningsRättens Ordförande och Ledamöter ingen ersättning af Parterne. Men då

Syn på stället måste ske, hafve Ordförande och Ledamöter rätt, att, såsom vid HäradsSyneRätt, uppbära dag-tractamente och ersättning för resekostnad; och vid de urtima sammanträden, hvarom här ofvan i 6:te puncten är nämndt, gälle hvad om resekostnad och dag-tractamente vid urtima HäradsTing sagdt är.

9:o För Protocoll och Utslag ege Ordföranden uppbära lösen till lika belopp, som för HäradsRätt finnes stadgadt.

10:o EgodelningsRättens Ordförande och Ledamöter stånde för tjenstefel till ansvar inför HofRätt, dit äfven Egodelnings-Rättens Dombok bör, inom den tid och vid det ansvar för HäradsRätts Dombok stadgadt finnes, insändas.

Hvilket dock allt till Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning vördsamt öfverlemnas. Stockholm den 15 November 1823.

N:o 238.

Ankom d. 22 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotts förnyade Utlåtande, rörande

frågan om offentlighet vid Riks-Ståndens öfverläggningar.

Sedan Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten uti afgifvet gemensamt Betänkande N:o 135, anfört de grunder och skäl, i stöd af hvilka Utskotten ansett sig icke kunna till hufvudsaklig pröfning upptaga och behandla den från alla 4 RiksStånden, till följe af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse af den 16 sistl. Maji, remitterade frågan om offentlighet vid Riks-Ståndens öfverläggningar, hafva Riksens Höglofl. Ständer öfver denna Utskottens åtgärd behagat meddela deras beslut, genom följande ProtocollsUtdrag, nemligen:

1:o *Från Höglofl. Riddersk. och Adeln:*

Som, under åberopande af dess den 23 sistl. Maji meddelade Remiss, funnit för godt återförvisa målet till Utskotten, med förständigande att, i följd af nyssnämnde Remiss, samt hvad RiksdagsOrdningen uti 33 och sista Momentet af 34 §. stadgar, ofördröjligen med Utlåtande i hufvudsaken till RiksStånden inkomma.

2:o *Från Högv. PresteStåndet:*

Hvilket, enär inom detsamma några frågor uti detta ämne icke varit väckte,

ej ansett af nöden vara, att om sjelfva saken något besluta, häldst Ståndet, som i den Kongl. Skrifvelsen igenkänner ett förnyadt bevis af Kongl. Maj:ts Nådiga omsorg för Grundlagarnes helgd, icke finner densamma innefatta någon Proposition, utan endast ett Nådigt tillkännagifvande, att, i händelse Riksens Ständer skulle öfverenskomma om publicitet vid deras öfverläggningar, Kongl. Maj:t emot sjelfva saken icke har något att invända, utan vill blott, att den Lag, som till ordningens bibehållande i sådant fall ovilkorligen bör upprättas, skall Kongl. Maj:ts pröfning och bifall underställas, i följd hvaraf Ståndet lagt Utskottens Betänkande till Handlingarne.

3:o Från Vällofl. BorgareStåndet:

Som, under åberopande af dess den 27 sistl. Maji meddelade Remiss och förnyande af den Utskotten då tillika gifne underrättelse, att Ståndet redan förut beslutit offentlighet vid sina sammanträden, på vilkor som de af Ståndet fastställde och jemväl till Utskotten öfverlemnade reglementariska föreskrifter innehålla, funnit för godt återförvisa målet till Utskotten, med förståndigande till dem att, i följd af den erhållna Remissen, samt hvad Riksdags-Ordningen uti dess 34 och sista Momentet af

af dess 34:de §. stadgar och förmår, ofördröjligen inkomma med Utlåtande i hufvudsaken och förslag till de stadganden, som i afseende på offentlighet vid Riks-Ståndens öfverläggningar kunna erfordras.

4:o Från Hederv. BondeStåndet:

Med tillkännagifvande, att, som Ståndet redan den 21 sistl. Febr. förklarat publicitet vid Ståndets Sessioner denna Riksdag icke ega rum, och nu finner betänkligt att, i fråga om en föreskrift, den der icke förr, än vid nästa Riksdag skulle till verkställighet kunna befordras, lägga något band på kommande Ständers rättighet att i ämnet vidtaga den åtgärd, som då kan finnas lämplig, har Ståndet ansett sig, för det närvarande icke kunna ofvannämnde redan tagne baslut frånträda, vid hvilket förhållande den hos Utskotten förekomne fråga om deras mer eller mindre behöriglhet att ärendet handlägga, således försvinner.

Vid pröfning af hvad sålunda blifvit tillgjordt och beslutadt, har hos Ekonomi-Utskottet i öfvervägande kommit: att 2:ne Stånd, nemligen Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Vällofl. BorgareStåndet ogillat Betänkandet och återförvisat Målet, med förståndigande till Utskotten att i hufvud-

saken sig utlåta; hvaremot de 2:ne öfrige RiksStånden vid Utskottens åtgärd låtit bero, enär Högv. PresteStåndet lagt Betänkandet till Handlingarne, och Hederv. BondeStåndet ansett frågan i närvarande skick kunna förfalla; och alldenstund, med tillämpning till detta fall, RiksdagsOrdningens 44 §. uttryckligen föreskrifver, "*att om de fleste RiksStånd icke äro ense under hvilket Utskott de anse ett sålunda återlemnadt Mål höra, eller om 2 Stånd stadna emot 2, ConstitutionsUtskottet bör afgöra hvarthän Målet skall förvisas,*" finner EkonomiUtskottet, med fästadt afseende på angelägenheten och vigten deraf, att stadgade former varde iakttagne, så att ärenderne icke förekomma till pröfning i annan väg, än den som Lagarne anvisa, sig för sin del icke kunna, i sakens nuvarande skick, upptaga denna fråga; hvadan Utskottet får vördsamt anmäla detta förhållande hos Riksens Höglofl. Ständer, hvilka det lärer tillkomma, i följd deraf vidtaga den åtgärd med detta Mål, som Riksens Höglofl. Ständer pröfva med Grundlagen enlig.

LagUtskottet finner sig för sin del böra fästa Riksens Höglofl. Ständers uppmärksamket, att då dess Utlåtande i detta ämne endast bör innefatta förslag till Straffbestämmelser för öfverträdelser af det Reglemente, som vid offentlighetens utöfning borde följas, men något förslag till ett så beskaffadt för RiksStånden gemensamt Reglemente ännu icke blifvit uppgjordt, är Utskottet ej mera nu, än förra gången, då detta ärende hos Utskotten förevarit, i illfälle att något hufvudsakligt Utlåtande afgifva.

Hvad Utskotten sålunda, hvar för sig andragit, underställes härmedelst vördsamt Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning. Stockholm den 21 November 1823.

N:o 239.

Ankom den 22 Nov. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Betänkande öfver Riksdags-Fullmägtigarne från Östergöthland, Anders Joachimssons, Anders Anderssons, A. F. Pehrsson, Anders Nilssons, Lars Lidmans, Måns Danielssons, Jöns Isacssons, Olof Carlssons och Olof Olofssons Memorialer, angående Arbets- och CorrectionsInrättningen i Wadstena.

Uti ett till Hederv. BondeStåndet ingifvet, till LagUtskottet remitteradt Me-

morial, hafva ofvannämnde RiksdagsFullmägtige andragit, att ehuru ädel afsigten är med det uti Wadstena Stad inrättade Corrections- eller förbättringshus, att återföra de fallne till dygdige och nyttige Medlemmar för Samhället, så synes likväl detta ändamål vara förfeladt genom deras blandning med sådane ihärdige och illistige bofvar, som möjligen aldrig kunna förbättras, och derigenom att oaktadt all möjlig vaksamhet vid deras vård, deras säkra frånvarande *på det stället*, efter hvad erfarenheten visat, icke kunnat vinnas, utan ej sällan flere eller färre fått tillfälle att rymma och förnyat sine vanartige yrken, samt satt hela orten i fara och bekymmer, af hvilka anledningar den önskan blifvit framställd, att sådane som begått tjufnads- eller andre neslige brott icke vidare blefvo försände till detta ställe, emedan sjelfva inrättningen och localen der icke skall vara af sådan beskaffenhet, att rymmande kan förekommas, utan att de fördes på någon af Rikets fästningar, der deras förvarande vore mera möjligt. Äfvensom att sådane som försökt att rymma från denna förbättringsanstalt, genast efter ertappandet också fördes på fästning; och har RiksdagsFullmäktigen *Olof Carlsson* uti ett sedermera ingifvet Memorial, som till Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten blifvit remitteradt, såsom tillägg till förstnämnde Memorial, föreslagit att hos Kongl. Maj:t underdånig anhållan göres om ett sådant Reglemente för Wadstena CorrectionsInrättning, att densamma icke måtte komma att förvandlas till ett förvaringsställe för oförbätterlige, förhärdade bofvar, hvilkas rätta plats synes vara Rikets fästningar, emedan icke på andra ställen deras afhållande från rymning är möjligt, heldst Östergöthland i annat fall skall vara att beklaga framför alla andra Landsorter, emedan ingenstädes utom der finnes en mängd brottslingar från fremmande Orter hopsamlad, utan nödig trygghet mot tillfällen till rymning.

Med instämmande i de åsigter, som grundlagt framställningen i detta ämne, hafva Utskotten funnit sig ega anledning att erkänna behofvet af en förändrad organisation af Wadstena CorrectionsInrättning; hvadan Utskotten tillstyrka, det Riksens Höglofl. Ständer genom underdånig Skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att sådane åtgärder och förbättringar med nämnde CorrectionsInrättning måtte vidtagas, hvarigenom densamma måtte på ett mera tillfredsställande sätt kunna uppfylla det dermed åsyftade ändamål, hvilket, enligt Utskottens tanka, säkrast skall inträffa, om dervid till föresyn tages de i andra Länder, särdeles i Norra Amerika, varande Inrättningar af samma slag. Stockholm den 21 November 1823.

N:o 240.

Ankom d. 22 Nov. 1823.

Utlåtande i anledning af anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 203, öfver Kongl Maj:ts Nådiga Proposition angående vidtagande af ytterligare anstalt till förekommande af fångars flygt.

Då Utskottets berörde Betänkande blifvit föredraget hos Högv. PresteStåndet hafva följande anmärkningar deremot blifvit afgifne: af Herr Doctor *Thyselius*: att han ansåg Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition böra bifallas med de af Utskottets Ordförande föreslagne inskränkningar, deruti Herrar Professorerne *Fröberg* och *Bexell* samt Prosten *Hasselroth* instämt, med tillägg att den mildhetsprincip, hvarefter brottslingar nu behandlas, är i flere afseenden skadelig, och kan äfven leda till våda för allmän och enskild säkerhet; och har, i anledning af den anmärkning en Ledamot inom det Högv. Ståndet gjort om vådan att, på sätt de föregående Talarne åsyfta, åt en fångvaktare lemna rättigheten att skjuta på en fånge, Herr Professor *Fröberg* erinrat, att ehuru missbruk i detta, som andra fall kunna ega rum, trodde Herr Professorn

dock, att de högst sällan skulle inträffa, äfvensom han hoppades, det rättigheten att skjuta på en missgerningsman, som söker taga flygten, icke ofta skall komma att anväudas, enär blotta kännedomen att denna rättighet är vaktkarl och fångvaktare lemnad, skall afhålla från rymningsförsök, och Herr Professorn i alla fall vore öfvertygad, att missbruken hädanefter icke skola vara mera att befara än hitintills, då de som nu hafva uppsigt öfver fångtransporter äro beväpnade åtminstone med sabel, och man ej eger exempel, att desse vapen blifvit använde; hvaruti Herr Prosten *Anjou* instämt, med tillägg att den rättighet, hvarom fråga nu är, ehuru icke i Lagen bestämdt uttryckt, dock måtte ega rum, emedan FångGevaldigernes vapen annars skulle vara utan allt ändamål. — Herr Doctor *Thyselius* har ytterligare andragit: att då man besinnar, å ena sidan, alla de restrictioner, som i detta fall blifvit föreslagne, och, å den andra, det skydd, som allmänna och enskilda säkerheten fordrar emot missgerningsmäns ytterligare öfverdåd och våldsamheter, trodde Herr Doctorn, att det af Utskottets Ordförande föreslagne stadgande borde bifallas; dermed Herrar Doctorerne *Svedelius* och *Stenhammar* sig förenat, under yttrad öfvertygelse, att allmänna säkerheten icke borde äfventyras för ett eller annat möjligt missbruk; och har, i anledning af denna discussion, Betänkandet blifvit återremitteradt

med den generela anmärkning, att Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition måtte antagas, på sätt Utskottets Ordförande föreslagit.

LagUtskottet, som icke funnit de gjorde anmärkningarne på något sätt förändra de grunder, hvarifrån Utskottet vid affattandet af det återremitterade Betänkandet utgått, har sålunda ansett sig böra vid Betänkandet förblifva, destohellre som detsamma af de öfrige trenne RiksStånden blifvit bifallet, hvarigenom frågan redan lärer vara afgjord; dock får Utskottet anmäla, att de Ledamöter af Utskottet, hvilka vid Betänkandets afgifvande yttrat särskild mening, dervid nu äfven förblifva. Stockholm den 15 November 1823.

N:o 241.

Ankom d. 30 Nov. 1823.

Utlåtande öfver RiksdagsFullmägtigen Börje Pehrssons, från Bohus Län, Memorial, angående yrkande att förmedlade Hemmantalet må ligga till grund för alla Hemman åtföljande Skatter och Onera.

Uti till Hederv. BondeStåndet ingifvet Memorial, som till LagUtskottet blifvit remitteradt, har RiksdagsFullmägtigen *Börje Pehrsson*, från Bohus Län andragit: att ehuru minskning i utskylder och allmänna Besvär äro de egentliga fördelar, hvilka genom förmedling borde tillkomma ett Hemman, och de Hemman inom Wette och Tanums Härader, hvilka blifvit förmedlade, jemväl fått tillgodonjuta motsvarande afkortning af Jordeboksräntor och öfrig till Staten utgående beskattning, måste de dock ännu efter oförmedlade Hemmantalet underhålla allmänna vägarne, Prestgårds-, Kyrko- samt Tingshusbyggnader. I afteende på väghållningen stadgar väl Kongl. Brefvet den 22 September 1790, att förmedlade Hemman vid vägdelningar skola njuta deras förmedling till godo; men någon sådan delning har inom ofvannämnde ort, ehuru för flere år sedan påbörjad, ännu icke blifvit verkställd; hvaremot byggnadsskyldigheten bör, enligt ännu gällande Författningar, fullgöras efter oförmedlade Hemmantalet, emedan en lika grund för fördelningen af skogs- och utmarksegor är stadgad. Denna förmodade öfverensstämmelse emellan skyldigheter och motsvarande fördelar, synes väl Motionairen vara billig; men då det inträffar såsom inom Wette och Tanums Härader, att utmarken är nästan alldeles skogslös och största arealen utgöres af bergsträckor, vid hvilket förhållande fördelen blir nästan ingen, men besvären destomer tryckande; så har *Börje Pehrsson* ansett sig skyldig

föreslå, det böra förmedlade Hemman hädanefter få, i afseende å alla Hemman åtföljande skatter och onera, njuta deras förmedling till godo, och endast i förhållande dertill, uti desammas utgörande deltaga; dock med bibehållande af lika rätt till del af utmarksegor, som hittills.

I anledning af denna Motion får Utskottet upplysa, att Riksdagsmannen *Anders Pehrsson*, från Östergöthland, äfven under denna Riksdag väckt Motion derom, att Kyrko- och Prestgårdsbyggnad borde efter förmedlade Hemmantalet få utgöras. Å denna Motion hafva Lag- samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotten uti Betänkandet N:o 95 tillstyrkt afslag, egentligen på den grund, att då Hemman efter oförmedlade Hemmantalet deltaga i Prestval och andre Kyrkan rörande angelägenheter, borde äfven deras motsvarande skyldigheter i afseende på Kyrko- och Prestgårdsbyggnad, efter enahanda grund utgå. Sedan nu detta Betänkande blifvit af Riksens Höglofl. Ständer bifallet, torde i afseende på den del af nu ifrågavarande motion, som rörer Kyrko- och Prestgårdsbyggnad, något annat yttrande icke erfordras, än att, med åberopande af Utskottets förra yttrande i ämnet, Riksens Ständer tillstyrkas att Motionen i denna del afslå; äfvensom Motionairens klagan deröfver, att Invånarne inom Wette och Tanums Härader i Bohus Län, i anseende till uteblifven vägdelning, ej fått njuta fördelen af förmedlade Hemmantal till godo, icke lärer förtjena afseende.

Beträffande slutligen Motionairens yrkande, att Tingshusbyggnads-skyldigheten måtte efter förmedlade Hemmantalet få utgöras; så finnes, Utskottet vetterligen, icke något stadgande, hvarigenom en sådan förmån redan är förmedlade Hemman tillagd. 52 §, af Kongl. Resolutionen på Allmogens Besvär den 17 December 1734 stadgar väl, att de afgifter, som skedt efter Hemmantalen och derefter blifvit jemkade skola utgå efter förmedlingen, utom knecktehållet och vägdelningar, som förblifva efter gamla oförmedlade Hemmantalet; men då med de afgifter, som sålunda omnämnas, endast kan afses Hemmans allmänna utskylder och besvär, hvarunder hvarje Hemmans enskilda skyldighet, att bygga Tingshus, icke lärer kunna inbegripas, torde ofvanåberopade Kongl. Resolution icke kunna tolkas derhän, att Tingshusbyggnads-skyldigheten bör efter förmedlade Hemmantalet utgöras; hvarföre och då Kyrko- samt Prestgårdsbyggnad utan afseende på förmedlingen, utgöras efter oförmedlade Hemmantalet, och något skäl så mycket mindre finnes hvarföre Tingshusbyggnads-skyldigheten skulle efter andre grunder utgå, som sådant icke kunde ske utan att en del Hemmansegare skulle genom förmedlingen hafva blifvit tillskyndade en förmån på andre Jordegares bekostnad; så anser Utskottet sig ej eller å

Motionen i denna del böra tillstyrka bifall; hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning vördsammeligen hemställes. Stockholm den 26 Nov. 1823.

N:o 242.

Ankom d. 30 Nov. 1823.

Utlåtande, i anledning af Riksens Ständers skiljaktiga beslut i frågan om behörigheten att deltaga i Nämndemansval och att kunna till Nämndemän väljas.

I enlighet med det af LagUtskottet afgifne tillstyrkande uti Betänkandet N:o 77 och uti dess Utlåtande N:o 157, i anledning af de dervid gjorde anmärkningar, hafva samtlige RiksStånden antagit Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående förändring i 1 Cap. 1 §. Rätteg.Balk. och derjemte beslutit en underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t, angående bestämmande af visse districter, inom hvilka hvarje Nämndeman skall utses; men i frågan om behörigheten att deltaga i Nämndemannavalet och att kunna till Nämndeman väljas, hafva Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Högv. PresteStåndet yttrat: att de Bönder, hvilka innehafva Hemman, så väl under *nyttjande-* som *egande*-rätt må vara behörige att deltaga i valet och kunna till Nämndemän väljas; hvaremot Vällofl. BorgareStåndet och Hederv. BondeStåndet förklarat: att endast de Bönder, som hafva Hemman under *egande* rätt äro behörige att deltaga i val och kunna väljas till Nämndemän.

Nu som Riksens Ständers Expeditions-Utskott anmält sig vara af desse skiljaktige beslut hindradt, att uppsätta Riksens Ständers svar på Kongl. Maj:ts ofvanberörde Nådiga Proposition, har LagUtskottet bordt förhållandet härmed hos Riksens Höglofl. Ständer anmäla och dervid för egen del yttra: att, då uti den Kongl. Propositionen, hvilken blifvit af Riksens Ständer bifallen, någon ändring icke blifvit föreslagen i Lagens stadgande, att Nämndemän skola utses af Bönder, som i Häradet bo, och i fråga om förklaring af rätta meningen med detta uttryck 2:ne Stånd stadnat emot 2, anser Utskottet, att vid Lagens stadgande i denna del oförändradt bör förblifva, och den ifrågaställde Lagförklaringen således förfalla; hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsammeligen hemställes. Stockholm den 26 November 1823.

N:o 243.

Ankom d. 30 Nov. 1823.

Ytterligare Utlåtande i frågan om föreslagen ändring i 24 §. af Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818, angående Inteckning i fast Egendom.

Då LagUtskottets den 26 sistledne September, under N:o 186 Lit. C, afgifne Utlåtande öfver anmärkningar vid Utskottets förut afgifne Betänkande, angående föreslaget tillägg till 24 §. af Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818, angående Inteckning i fast Egendom, hos Resp. Riks-Stånden till pröfning förekommit, hafva, enligt Utskottet meddeldte ProtocollsUtdrag, Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Högv. Preståndet samma Utlåtande gillat, likväl med antagande af den redactionsförändring Herr *Ribbing, Arvid,* uti dess Utlåtandet bifogade reservation föreslagit, i enlighet hvarmed ifrågavarande §. skulle erhålla följande lydelse:

"Den som å offentlig Auction inropat utmätt eller för ConcoursMassas räkning såld fastighet och bevisligen i Ränteriet eller Banken nedsatt fulla köpeskillingen, samt jemväl inför Rätten styrker, att Auctionsförrättningen vunnit laga kraft, eller, klandrad, genom kraftvunnet Utslag fastställd blifvit, vare berättigad att erhålla alla i Egendomen befintlige Inteckningar dödade. Varder Inteckning sålunda dödad, utan att Inteckningshandling i hufvudskrift företes, låte Domaren, på Sökandens bekostnad, så fort ske kan, sådant i allmänna Tidningarne trenne gånger kungöra, en månad emellan hvarje gång. Hafver köparen annorlunda, eller genom öfvertagande af skuld, köpeskillingen erlagt, och vill hafva dödade Inteckningar, för hvars betalning köpeskillingen varit otillräcklig, anmäle sig hos Rätten eller dess Ordförande, med GravationsBevis och vederbörande LiqvidationsFörrättares intyg i hvad mån köpesumman till gäldande af de uti fastigheten intecknade och förmånsrätt egande fordringar varit tillräcklig, och vederbörande fordringsegare fördelad blifvit; och låte Domaren genom anslag å Rättens dörr och kungörelse, såsom ofvan är sagdt, trenne gånger i allmänna Tidningarne kalla och förelägga de Inteckningshafvare, som antingen alldeles intet, eller endast till någon del fått sine inteckningar utur köpeskillingen guldne, att, i Stad inom en månad ifrån den dag kungörelsen i Tidningarne sista gången finnes införd, och, å Landet, vid det allmänna Ting, som först infaller efter en månad från sista kungörelsedagen, hos Domstolen anmäla, huruvida emot deras Inteckningars dödande

något är att påminna; hvarefter Rätten, ehvad Inteckningshafvare då begagna rättigheten att varda hörde eller icke, och jemväl utan hinder deraf, att OriginalInteckningshandlingarne icke uppvisas, angående Inteckningarnes dödande eger att sig utlåta."

"Då intecknadt skuldebref för vederbörande Domare, Liqvidations- eller Försäljningsman företes i ändamål att då eller framdeles bevakas eller erhålla betalning, äfvensom då verklig afbetalning sker, varde anteckning derom alltid verkställd på sätt, att densamma från Inteckningshandlingen, så vidt möjligt är, ej skiljas eller borttagas kan."

Vällofl. Borgare- och Hederv. Bonde-Stånden hafva likaledes gillat Utskottets Lagförslag, dock med någon ändring uti redactionen, så att, enligt desse tvenne RiksStånds Beslut, det föreslagna Lagstadgandet skulle erhålla följande lydelse: Köpare till fastighet, hvilken antingen å utmätningsAuction eller Concours af Borgenärer genom offentligt utrop såld är, och hvaruti Inteckningar finnas, till hvilkas gäldande köpesumman icke förslår, ege att, så snart Auctionsförrättningen vunnit laga kraft eller, i händelse af klander, fastställd blifvit samt köpesumman är inbetald, att derom af vederbörande Executor eller Syssloman erhålla bevis. — Köparen anmäle sig med detta jemte Gravationsbevis hos Domstolens Ordförande i den ort, der

der fastigheten är belägen, och Ordföranden ege, att genom anslag å Rättens dörr och kungörelse, hvilken genom köparens försorg bör trenne gånger införas i allmänna Tidningarne, kalla och förelägga de Inteckningshafvare, som antingen alldeles intet eller endast till någon del fått sine inteckningar utur köpeskillingen guldne, att, i Stad, inom en månad från den dag kungörelsen i Tidningarne sista gången finnes införd, och å Landet, vid det Ting, som först infaller sedan en månad från sista kungörelsedagen förflutit, hos Domstolen anmäla, huruvida emot deras inteckningars dödande kan vara något att påminna; åliggande Domaren, ehvad inteckningshafvarne då begagna rättigheten att varda hörde eller icke, och jemnväl utan hinder deraf, att OriginalInteckningshandlingarne icke uppvisas, angående inteckningarnes dödande sig utlåta.

Den väsendtliga skillnaden emellan dessa Beslut består deri: 1:o att då Vällofl. BorgareStåndet och Hederv. Bonde-Ståndet ansett kallelse å Inteckningshafvarne i alla händelser böra föregå dödandet af de inteckningar, hvarom nu är fråga, har Höglofl. Ridderskapet och Adeln, samt Högv. PresteStåndet deremot från detta allmänna stadgande gjort undantag för den händelse, då hela köpeskillingen varder i LandtRänteriet eller Banken nedsatt, och

bevis derom inför Domstolen företes. 2:o Att Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Högv. PresteStåndet ålagt köparen, att vid sin anmälan hos Rätten eller dess Ordförande, i afseende på Inteckningarnes dödande, vara försedd med gravationsbevis och vederbörande Liqvidationsförrättares intyg i hvad mån köpesumman till gäldande af de uti fastigheten intecknade och förmånsrätt egande fordringar varit tillräckelig och vederbörande fordringsegare emellan fördelad blifvit; hvaremot de tvänne öfriga Stånden utur deras Beslut uteslutit denna föreskrift; och 3:o, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Högv. PresteStåndet föreskrifvit, att då intecknadt skuldebref till bevakning, afbetalnings erhållande eller annars för Domare, Liqvidations- eller Försäljningsman uppvises, skall derå ske anteckning öfver uppvisandet, hvilket åter de tvänne andra Stånden icke funnit nödigt föreskrifva.

Då, vid detta förhållande, RiksStåndens Beslut endast skilja sig deri, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Högv. PresteStåndet beslutat trenne särskildte tillägg utöfver hvad de för öfrigt gemensamt med de öfrige RiksStånden antagit, anser Utskottet, såsom en ovilkorlig följd af 75 §. i RiksdagsOrdningen, att desse tillägg, såsom endast af tvänne Stånd bifallne, böra utur det för öfrigt beslutade lagstadgandet försvinna, och torde alltså den af Borgare- och BondeStånden antagne Redaction få såsom RiksStåndens Beslut anses. Stockholm den 26 November 1823.

N:o 244.

Ankom d. 30 Nov. 1823.

Utlåtande i anledning af anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 235, angående skydd för Taxeringsmän.

Detta Betänkande har blifvit återremitteradt af Vällofl. BorgareStåndet, i anledning af Herr *Ullbergs* dervid gjorde anmärkning, deri några Ståndets Ledamöter instämt, att han icke kunde gilla Utskottets förslag, det Ledamöter af Berednings-, Taxerings- och PröfningsCommitté skola njuta i och för denna deras befattning samma säkerhet och hägn, som i RegeringsFormen och RiksdagsOrdningen är åt Riksdagsmän försäkrad, men att han deremot instämde uti Utskottets Ordförandes särskilda tanka; det allt ofredande emot dem bör anses lika med förbrytelse emot Domare och Ämbetsmän efter 18 Cap. 8 §. Missg.Balken, jemförd med Kongl. För-

ordningen den 20 Jan. 1779; men då Utskottet af berörde anmärkning icke funnit skäl förändra det redan afgifne Lagförslaget, och detsamma dessutom, enligt ankomne ProtocollsUtdrag, blifvit af de öfrige 3:ne RiksStånden bifallet, hvarmed frågan är afgjord, så anser Utskottet sig endast böra sådant vördsammeligen tillkännagifva. Stockholm den 26 November 1823.

N:o 245.

Ankom d. 6 Dec. 1823.

Betänkande angående af Höglofl. BancoUtskottet föreslagen nödig åtgärd till betryggande af Bankens och enskildes säkerhet i afseende på de Assignationer, som komma att utfärdas från vestra och södra LäneContoiren.

Samtlige Resp. RiksStånden hafva till LagUtskottet remitterat Höglofl. BancoUtskotts under den 30 sistl. October till Riksens Ständer aflåtne Memorial, deruti, såsom en följd af nämnde Utskotts senast

afgifne förslag, att den hufvudsakligare penningrörelsen vid LäneContoiren skulle komma att bestridas genom Assignering på Banken, BancoUtskottet ansett det vara af hufvudsaklig vigt, att möjligast söka betrygga Banken och Allmänheten mot den våda och förlust, som genom dylika löpande Assignationers efterapning eller förfalskning kunde blifva att befara, för hvilket ändamål BancoUtskottet hemställt, om icke genom en af Kongl. Maj:t uppå Riksens Ständers underdåniga framställning utfärdande allmän Författning må stadgas: att enahanda ansvar skall åtfölja de bedrägerier, hvilka kunna blifva föröfvade medelst efterapning och förfalskning af LåneContoirens Assignationer på Banken jemte dylika origtige Assignationers utprångling, samt likaledes enahanda belöning för upptäckaren af slik brottslighet, vara förbehållen, som i afseende på Bankens och RiksgäldsContoirets Sedlar i ena eller andra händelsen eger rum.

Hvad först angår den af BankoUtskottet sålunda föreslagna StraffLag, så enär, enligt det af Riksens Ständer fattade beslut, ifrågavarande Assignationer komma att utgifvas, icke en på hela beloppet af hvarje låntagen summa, utan i vissa förut fastställda valeurer, och utan bestämd tid för deras uppvisande till inlösen i Banken, hvaraf blifver en följd, att de såsom andra Bankens sedlar komma att circulera i allmänna rörelsen, alltså anser LagUtskot-

tet lika med hvad BancoUtskottet yttrat, det vara af särdeles vigt, att Allmänheten betryggas emot den våda, som genom dessa Assignationers efterapning och förfalskning kan uppkomma, och tillstyrker alltså, att genom allmän Lag måtte stadgas:

"Den som efterapar eller förfalskar en af Bankens södra eller vestra LåneContoir på Banken utgifven Assignation, eller till efterapningen eller förfalskningen råder eller hjelper, eller och beträdes med utprångling af sådan Assignation den han vet falsk vara, straffes lika med hvad för efterapning, förfalskning och utprångling af Banco- och RiksgäldsSedlar stadgadt är."

Beträffande åter förslaget att lika belöning för upptäckandet af förfalskare eller efterapare af nu ifrågavarande Assignationer skulle utsättas, som redan är stadgadt i afseende på Banco- och RiksgäldsSedlar; så ehuru detta förslag icke egentligen tillhörer LagUtskottets pröfning, har Utskottet likväl, till besparande af den onödiga omgång återlemnandet deraf obesvaradt skulle medföra, och då BancoUtskottet, till hvars befattning denna fråga rätteligen torde höra, förslaget framställt, trott sig böra ingå i pröfning äfven af denna del af Remissen; och som det tvifvelsutan komme, att uti icke ringa mån bidraga till upptäckt af efterapare och förfalskare af de ifrågavarande Assignationerne, om en belöning för denna upptäckten utsättes, tillstyrker LagUtskottet, att, i lik-

het med hvad BancoUtskottet föreslagit, Riksens Ständer måtte stadga, att den som upptäcker förfalskare, efterapare eller utprånglare af Assignation utgifven på Banken af dess vestra eller södra LåneContoir, eller i mer eller mindre mån binder den angifne till gerningen, njute belöning efter de grunder, som angående dylik upptäckt i afseende på Banko- och RiksgäldsSedlar genom Kongl. Kungörelsen den 8 Julii 1818 stadgad är; och torde Riksens Ständer, genom underdånig Skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes genom allmän Kungörelse låta detta stadgande komma till Allmänhetens kunskap. Dock hemställes detta vördsammeligen till Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning. Stockholm den 5 December 1823.

N:o 246.

Ankom d. 7 Dec. 1823.

Betänkande öfver Herr Rosenblads, Bernhard, Motion angående ändring i 9 Cap. 2 §. HandelsBalken.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln har, under den 29 nästlidne November, till

LagUtskottets åtgärd remitterat ett af Herr Rosenblad, Bernhard, ingifvet Memorial, deruti, med hemtad anledning deraf, att Herrar *Stråhles* och *Lagerhjelms* Motioner om den ändring i 9 Cap. 2 §. HandelsBalken, att hädanefter all liqvid om skuldförbindelser i Svenska Bancosedlar skulle ske efter Cours, blifvit afslagne, och att Riksens Ständer vid innevarande Riksmöte för godt funnit besluta, att icke för det närvarande återsätta Banken i den ställning, att dess utgifne sedlar, hvilka utgöra Rikets lagligen gångbara mynt, kunna återfå ett fast värde och derigenom åter blifva en säker norm för enskilde liqvider, föreslås en förändring uti 9 Cap. 2 §. HandelsBalken, som Motionairen tror tidsbehofven oumgängeligen påkalla; i hvilket afseende vidare andrages: att bland Statsœconomiens förnämsta åligganden är att sätta enskilde Samhällets Medlemmar i tillstånd att kunna ingå ömsesidiga förpliktelser mot hvarandra och att gifva kraft och säkerhet åt uppfyllandet af sådane förbindelser, hvarigenom både *egande rätt*, detta dyrbara föremål för Statens beskydd, tryggas, och *den Credit*, *det förtroende enskilde emellan* befästes, som utgör ett oumgängeligt vilkor för all industriel tillväxt och för all nationel förkofran; att vår Lag också upptagit flere Balkar, som innefatta föreskrifter till försäkrande af enskilde förbindelsers noggranna uppfyllande, och att sålunda stadgar ifrågavarande §. af

9 Cap. HandelsBalken, att *thet som försträckt är* skall å dag förelagdan till Borgenären eller hans Ombudsman, eller till den hans rätt innehafver *i samma slag jemngodt* och till fullo återgäldas; men att detta Lagens visa stadgande likväl, genom händelser, af 1734 års Lagstiftare icke förutsedde, blifvit tillintetgjordt eller åtminstone underkastadt tvätydighet. Man kunde nemligen icke förutse, att det i Riket lagligen gångbara myntet skulle, genom vidtagne åtgärder, underkastas en vackling i värde, som kunde under loppet af 11 à 12 år, och till och med under vida korrtare tid, till mindre än hälften förminska, eller till mer än dubbelt förhöja verkliga beloppet af en förskrifven summa, hvilket olyckliga förhållande också hos många Långifvare och Låntagare alstrat omtankan att genom ställandet af förbindelser å låntagne summor i ett annat mynt, mindre underkastadt vackling i värde, trygga hvarandra mot förluster; men vid de tillfällen, då, för liqviden af sådane förbindelser, Lagen måst påkallas, skall stundom inträffa, att de orden i denna §.: *Thet som försträckt är skall i samma slag återgäldas* verkat hos högsta afgörande Auctoriteten det Domslut, att ett lån, försträckt i Svenska Bancosedlar, men hvarå skuldsedlen blifvit ställd i Svenskt Silfver eller annat mynt, kunde liqvideras i Bancosedlar, efter den Cours då lånet lemnades, ej efter den då det återgäldades, hvar-

igenom hela ändamålet af en sådan förskrifnings ordalydelse, den att mot oförtjente förluster trygga sin egendom, gått förlorad. Härmed och då äfven å en annan sida ordet *jemngodt* möjligen kunde föranleda den tydning, att alla förbindelser äfven i Svenska Bancosedlar borde återgäldas i samma slag *jemngodt*, det vill säga efter ett lika värde, har Motionairen sökt visa nödvändigheten att ordalydelsen uti ifrågavarande §. ändras i så måtto, att de hinder undanrödjas, som nu försvåra för enskilde möjligheten att, efter frivillig laglig öfverenskommelse, ställa sina förbindelser i den myntsort, till hvilken de ega största förtroende, derigenom oberäknadt rättvisan af ett sådant stadgande, mycket af den oro skulle upphöra, som nu hos många finnes af farhåga, att de vid denna Riksdag fattade financiela beslut, i stället för att stadga myntets värde, skola göra det än mera vacklande, samt möjlighet beredas, att *kunna* emot en sådan vackling försäkra fordringar och något upphjelpa den enskilda Credit, öfver hvars förfall man med så mycket skäl klagar; och i händelse framtiden skulle komma att visa farhågan hafva varit ogrundad, blefve förhållandet med de summor, som genom enskildt öfverenskommelse förskrifvas i annat mynt än Bancosedlar, enahanda, då de dock aldrig kunna komma att liqvideras med högre belopp, än hvarå förskrifningen lyder, det vill säga hvad som

verkligen blifvit försträckt. På dessa grunder har Herr *Rosenblad* föreslågit, att 9 Cap. 2 §. HandelsBalken må erhålla följande redaction: "Thet som försträckt är, skall, å dag förelagdan, till Borgenären eller hans Ombudsman, eller till den hans rätt innehafver, i samma slag *förbindelsen* stadgar, och på sätt den föreskrifver, till fullo återgäldas."

Denna Motion har LagUtskottet tagit uti öfvervägande, hvarvid Utskottet trott sig finna, att genom stadgandet uti 2 §. af 9 Cap. HandelsBalken: "Thet som försträckt är, skall, å dag förelagdan, till Borgenären, eller hans Ombudsman, eller till den hans rätt innehafver, *i samma slag, jemngodt och till fullo återgäldas*," Lagstiftaren, utan att förnärma Borgenärs rätt, enär denna skäligen icke lärer kunna sträcka sig längre än att, på sätt i detta Lagrum bestämmes, återbekomma hvad försträckt blifvit, velat åt Gäldenär bereda utväg, att undgå påföljden af den möjeliga, ehuru lagstridiga händelse, att Borgenär låte förskrifva sig betalning utöfver den af honom lemnade valuta, så vida bevisning om ett sådant förhållande å Gäldenärs sida kan tillvägabringas; men detta rättsenliga ändamål skulle, efter Utskottets tanka, helt och hållet förfelas, om, efter hvad Motionairen föreslagit, försträckningen ovilkorligen skulle återgäldas i samma slag *förbindelsen stadgar*, och rättigheten i och med detsamma blefve Gälde-

när betagen, att styrka, om han förmådde, att förbindelsen blifvit ställd för högre valuta, än försträckningen utgjort, heldst Domaren i sådant fall endast egde tillämpa förbindelsens ordalydelse. På denna grund och då Utskottet för sin del finner ifrågavarande Lagrum, sådant de nu lyder, utan behof af förtydligande eller förklaring i möjeligaste måtto bevara Borgenärs och Gäldenärs ömsesidiga rättigheter och skyldigheter, samt dertill kommer, ej mindre att, med tillämpning af den regel, att förord bryter Lag, de ömsesidiga öfverenskommelser kunna ingås, som förbindelses gifvare och tagare för sig nyttigast finna, än äfven att de olägenheter Motionairen befarat, icke genom den föreslagna Lagförändringen komme att förebyggas, anser Utskottet sig icke ega skäl, att tillstyrka bifall å Motionen; hvilket dock Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning vördsammeligen hemställes. Stockholm den 5 December 1823.

N:o 247.

Ankom d. 7 Dec. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Ulåtande öfver anmärkningar vid Betänkandet N:o 211, om ändring i nu gällande föreskrifter angående förvaltningen af Kyrkornes Räkenskaper m. m.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten hafva till pröfning företagit de anmärkningar, som hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln blifvit gjorde vid föredragningen af Utskottens ifrån Bemälte RiksStånd återremitterade Betänkande N:o 211, om ändring i nu gällande föreskrifter, angående förvaltningen af Kyrkornes Räkenskaper m. m.

Dessa anmärkningar åsyfta hufvudsakligen att den af Utskotten tillstyrkta förändring af sättet för KyrkoRäkenskapernes granskning i Malmöhus, Christianstads, Blekinge, Hallands samt Götheborgs och Bohus Län, hvilkas granskning till Församlingarne sjelfve blifvit öfverlåten, skall vara olämpelig. Långt ifrån att KammarRättens befattning i afseende på Revision af KyrkoRäkenskaperne inom nämnde Län borde upphöra, hade Utskotten heldre bordt tillstyrka, att föreskriften om denna befattning måtte utsträckas till KyrkoRäkenskaperne i de öfriga Länen. Derjemte yrkas, att Utskotten ville fästa mera afseende på hvad först i Motionen hemställes, nemligen att Presterskapet uti förstnämnde Landskap icke måtte, genom be-

räknande af sin röst till en tredjedel mot Församlingen, ega ett större inflytande på val till Kyrkovärdar, än Presterskapet i Rikets öfrige Provincer, utan i detta afseende ett lika förhållande öfver hela Riket bestämmas.

Efter behörigt öfvervägande af hvad sålunda blifvit anmärkt, få Utskotten först, i afseende på frågan om öfverlåtande till Församlingarne af KyrkoRäkenskapernes granskning, yttra, att, utom de skäl, som Betänkandet innefattar, torde böra komma i betraktande, hurusom, då i synnerhet vid denna Riksdag ändamålet af MunicipalFörvaltningar eller folkets deltagande i deras egne angelägenheter, blifvit särdeles yrkadt och erkändt, det icke vore väl öfverensstämmande med förutsättningen af sådane förvaltningars nytta, om man ej skulle anse dem kunna tillämpas och böra ega rum i afseende på en granskningsåtgärd, som just synes böra vara en Församlingens enskilda angelägenhet.

Härtill kommer ännu det ytterligare skäl, att då Riksens Höglofl. Stånder vid 1809 års Riksdag, i enlighet med Skånska Presterskapets hemställan, biföllo, att KyrkoInspectorstjensterne skulle indragas och göromålen, i likhet med hvad öfverallt i Riket brukligt är, uppdragas åt Församlingarnes Pastorer och Kyrkovärdar, skedde detta under förutsättning och förbehåll, att Räkenskaperne af dem skulle föras och sedermera, enligt gällande Författningar,

vid Wallborgsmässo Socknestämma af Församlingarne granskas, hvarom allt EkonomiUtskottets vid nämnde Riksdag afgifne och af samtlige RiksStånden bifallne Betänkande lemnar underrättelse, och synes det häraf följa, att någon annan och större ansvarsskyldighet i afseende på förvaltningen af Kyrkornes medel icke bör kunna åläggas Presterskapet i oftanämnde Provincer, än hvad Skånska Presterskapet vid nyssnämnde Riksdag sig åtagit.

Beträffande dernäst yrkandet, att Presterkapet i de så kallade *eröfrade Landskaperne* icke måtte utöfva ett större inflytande i afseende på val till Kyrkovärdar, än annorstädes; så hafva väl Utskotten, å ena sidan insett lämpligheten deraf, att enahanda förhållande och lika föreskrifter i detta afseende voro gällande öfver hela Riket; men som, å den andra, i betraktande kommit, att Kyrkovärdarne icke äro att anse såsom de der skola controllera, utan endast biträda Pastor i afseende på förvaltningen af Kyrkornes medel och Räkenskapernes uppgörande, och det ostridigt skall bereda Pastor mera lätthet, då han till biträde för sig är berättigad att föreslå personer, som ega hans förtroende, tro Utskotten Författningarnes föreskrift i denna anmärkte omständighet böra förblifva gällande.

Till följe af hvad nu anfördt blifvit, hafva Utskotten ansett de gjorde anmärkningarne icke föranleda till någon ändring

i det återremitterade Betänkandet, hvilket är af Högv. Preståndet afslaget, samt af Vällofl. BorgareStåndet och Hederv. BondeStåndet bifallet. Stoekholm den 5 December 1823.

N:o 248.

Ankom d. 7 Dec. 1823.

Riksens Höglofl. Ståndets Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Utlåtande öfver anmärkningar vid Utkottens Betänkande N:o 193, angående fast Egendoms försäljning genom Lotteri.

Detta Betänkande har från samtlige RiksStånden blifvit återremitterat och under de vidlöftiga öfverläggningar, som föranledt återremisserne, hafva flerfaldiga yttranden både för och emot detsamma blifvit afgifne. De emot Betänkandet gjorde anmärkningar äro i korthet följande:

En del Ledamöter inom RiksStånden hafva,

hafva, med godkännande af den Lagförklaring Utskotten tillstyrkt, likväl yrkat återremiss på det Utskottens yttrande, angående skadligheten af den föreslagne Lotteri-anstalten måtte utgå, i hvilket afseende blifvit anmärkt: att Utskotten, utan att ingå i pröfning af den föreslagne Lagens mer eller mindre œconomiska nytta, endast bordt yttra sig öfver den förklaring af Allmänna Lagen, som i följd deraf kunde anses nödig; att dylika Inrättningar, som den nu föreslagne Lotteri-anstalten, i flera år funnits och ännu finnas i andra Länder, utan någon befunnen olägenhet deraf: att saken under närvarande conjunctur vore nyttig, ej allenast genom den lättade utväg Fastighetsegare sämedelst vunno, att få afyttra sina egendomar, utan äfven derföre, att en gäldbunden mans Borgenärer derigenom ofta kunde komma att få en annars saknad tillgång till deras fordringars utbekommande: att, huru än Lotteri-spelet må slå ut, det allmänna derpå ej kan göra någon förlust, enär, i alla händelser, jorden stadnar qvar: att ett förbud emot försäljning af Fastighet genom Lotteri vore en inskränkning i hvarje Medborgares fria dispositionsrätt af sin egendom: att, så länge NummerLotteriet blifver beståndande, EgendomsLotterier, såsom icke af skadligare egenskap, äfven böra tillåtas; och slutligen, att det vore vig-

tigt genom en fullständig Författning stadga huru med Fastighetsförsäljning å Lotteri bör tillgå, på det för framtiden måtte förekommas de missbruk och underslef, som under loppet af de sednare åren inträffat, vid en så beskaffad försäljning af Fastigheter inom Sverige.

Andre Ledamöter åter hafva gillat de betänkligheter Utskotten yttrat emot Lotteri-inrättningens œconomiska nytta; men i öfrigt anmärkt, att, då sjelfva saken blifvit såsom skadlig ansedd, hade Utskotten icke bordt söka att befrämja densamma genom föreslående af en Lagförklaring i ämnet. Äfven har det blifvit yttradt, att Utskotten orätt ansett hufvudfrågan eller LotteriInrättningens införande för ett œconomiskt ärende, utan att det ålegat Utskotten, att behandla densamma såsom Lagfråga, dels, såsom somlige påstått, emedan den, öfverlemnad till Riksens Ständers pröfning, på grund af 89 §. i RegeringsFormen, bordt såsom sådane behandlas, och dels, på sätt andre åter förment, emedan Författningen derom ovilkorligen innefattade en Lagförändring genom godkännande af ett i Lagen förut okändt Laga fång. Slutligen har jemväl den anmärkning blifvit gjord, att Utskotten bordt föreslå åtgärder till förhindrande af utländska Lottsedlars försäljning inom Sverige, och i sådant ändamål, bland annat, äfven annoncers införande derom i Tidningarne.

Vid besvarande af dessa anmärkningar, anhålla Utskotten först att få fästa Riksens Ständers uppmärksamhet derpå, att uti den Kongl. Propositionen, hvarom nu är fråga, bestämdt blifvit förklarad:, att Kongl. Maj:t anser de Författningar, hvilka för närvarande förbjuda Fastighets försäljning å Lotteri kunna af Kongl. Maj:t i œconomisk väg, förändras eller upphäfvas, men att då Kongl. Maj:t å andra sidan funnit, att tillåtelse till en sådan försäljning i verkställigheten innefattade omständigheter, som föranledde till förklaring eller förändring af allmänna Lagens stadganden om sättet och vilkoren för dylik egendoms öfverlåtande och deribland förnämligast angående köpesummans bestämmande och uppkommande frågor om Börds- och lösningsrätt, ville Kongl. Maj:t till Riksens Ständer i Nåder öfverlemna det uppgjorda förslaget till Författning i ämnet. — Sådane äro ordalagen i den Kongl. Propositionen, och då högsta verkställande Magten sålunda bestämdt förklarat sig vara oförhindrad, att i œconomisk väg förändra eller upphäfva de Författningar, som för närvarande förbjuda Fastighets försäljning å Lotteri, hafva Utskotten förmodat, att om än Riksens Ständer skulle, lika med Utskotten, anse en tillåtelse i nämnde afseende medföra skadliga följder, vore likväl enda sättet att motverka densamma, att hos Kongl. Maj:t göra underdånig framställning om Riksens Ständers åsigt af det skadlige deri, utan att likväl sådant bor-

de förhindra den nu ifrågavarande Lagförklaringens bifallande af Riksens Ständer, heldst ett enkelt afslag å den Kongl. Propositionen icke förhindrade Kongl. Maj:t, att, det oaktadt, utfärda Lagen och endast föranledde dertill, att Domstolarne, i saknad af den Lagförklaring Utskotten föreslagit, skulle vid uppkommande frågor befinna sig utan den grund af Lag för bedömandet deraf, som Kongl. Maj:t nu velat förskaffa dem, och att Riksens Ständer vid ett annat Riksmöte troligen skulle finna sig befogade, att, till afhjelpande af de uppkomne oredorne, medgifva den Lagförklaring, som de nu icke velat meddela.

Med stöd af dessa åsigter och då Utskotten, utom den Kongl. Propositionen, äfven haft att besvara en enskild motion, hvilken, genom yrkandet om Fastighets-Lotteriers införande i Riket, påkallat Utskottens bedömande af den œconomiska nyttan eller skadligheten deraf, förblifva Utskotten, oaktadt de gjorde anmärkningarne, vid sin öfvertygelse, att Utskotten uti det ifrågavarande Betänkandet iakttagit den ordning för ärendets behandling, som vederbordt.

Till vederläggning af allt hvad som blifvit anmärkt emot Utskottens yttrande, angående skadligheten af ett Fastighets-Lotteri, få Utskotten endast åberopa sitt förra Bstänkande och de flere yttranden, som till försvar för den nu ifrågavarande delen af Betänkandet blifvit inom Riks-

Ståndenafgifne, hvarvid Utskotten likväl anhålla, att få tillägga att, om än Lotteri-Inrättningen skulle synas påkallad af en nu förevarande mindre lycklig conjunctur för Fastighetsegare, torde sådant likväl ej vara ett redbart skäl för denna inrättnings införande, enär, oaktadt conjuncturen är föränderlig, FastighetsLotteriet likväl skulle, utan beroende af en sådan förändring, genom en allmän Författning för ständigt antagas.

I följd af hvad sålunda nu blifvit anfördt, få Utskotten förklara, att de icke kunna frånträda eller förändra något af hvad de i förra Betänkandet tillstyrkt, utan varder detsamma nu till Riksens Ständers förnyade pröfning vördsammeligen hemställdt, med det yttrande i anledning af hvad, på sätt ofvan är nämdt, blifvit anmärkt om förbud mot utländska Lottsedlars försäljande i Sverige och kungörelsers införande derom i Tidningarne, att då någon motion härom icke blifvit väckt och till Utskotten remitteradt, hafva Utskotten icke ansett sig böra deröfver afgifva något Utlåtande; och bifogas några Ledamöters reservation. Stockholm den 5 December 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet uti Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt

Allmänna Besvårs- och EkonomiUtskotts Plenum den 5 Dec. 1823.

S. D. — — — — — — —

Herr *Ribbing, Arvid,* yttrade: "Reservation kunde visst vara öfverflödig, då hvar och en, som inom sitt Stånd vakar öfver GrundLagarnes iakttagande, nog lärer finna, att detta Betänkande icke är sådant, att derå kan göras proposition."

"Det är icke allenast Lagfrågor, som skola såsom Lagfrågor behandlas, utan äfven de, *hvilka Rikets allmänna Styrelse röra* (89 §. Reg.Form.) och hvarje *œconomiskt mål* (35 §. Riksd.Ordn.), som Konungen vill med Riksens Ständer gemensamt afgöra. Föremålet för Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Riksens Ständer måste hänföras till ettdera af dessa ämnen; Riksens Ständer hafva derföre remitterat den Nådiga Propositionen ensamt till LagUtskottet; men att nu detta Utskott förenat sig med Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet och behandlat ärendet såsom önskningsmål måste vara i rak strid med GrundLagen: och Riksens Ständer lära äfven af 60 §. RiksdagsOrdningen finna sig alldeles förhindrade, att till Kongl. Maj:t ingå med ett sådant svar som Utskotten föreslagit, korteligen innehållande: att om Kongl. Maj:t vidtager en Författning, som Riksens Ständer icke önska, så bifalla Riksens Ständer, att en för denna händelse lämpad Lag utfärdas."

"Då här nu dessutom är fråga om ett hittills inom Fäderneslandet nytt och således okändt sätt att förvärfva jord, eller om ett af vår allmänna CivilLags hufvudstycken, kalladt Laga fång, så lärer icke ytterligare behöfva motiveras grunderne för min förmodan, att Utskottens Betänkande är uti en Grundlagsvidrig form."

"Införande af Lottspel å Fastigheter skulle reta till en vinningslystnad utan arbete, och i samma mån motverka den idoghet bland Samhällets medlemmar, som utgör ett nödvändigt vilkor för det helas trefnad och förkofran. Detta sätt att afyttra Fastigheter medförer dessutom flera dryga kostnader, såsom Ämbetsmäns aflönande, CollecteursProvisioner, Præmievinster, extra omkostnader, Postporto, tryckning af Listor och sedlar, hvarom allt man kan öfvertyga sig genom jemnförelse af sådane slags utgifter för det nu varande så kallade Genuesiska NummerLotteriet."

"Ingen gräns är för en Fastighetsegare att sätta så högt pris på sina Lotter som heldst, så att möjligen, när han sålt hälften deraf, han kan hafva egendomen betald, och derefter spelar han med allmänheten, utan risk för sig om vinst af en egendom, som han redan fått betald, och som det ej är otroligt, att han vinner, enär han sjelf har de flesta Lottsedlarne. För min del skulle jag således våga tillstyrka Riksens Höglofl. Ständer, att, med erkännande af Kongl. Maj:ts Nådiga tän-

kesätt, som velat höra Riksens Ständer öfver ett ämne, hvilket möjligen kunnat innebära medel, att hjelpa deras belägenhet, som, med kännedom af en rådande allmän förlägenhet, att kunna afyttra Fastigheter, hos Kongl. Maj:t gjort underdåniga ansökningar, att få begagna försäljningssätt genom Lotteri, Riksens Ständer likväl för deras del förklara, det de, med afseende på ofvananförde, så i moraliskt som œconomiskt afseende, vigtiga betänkligheter, icke kunnat bifalla den Kongl. Propositionen."

Härmed förenade sig Herr *Lagerstrand* och RiksdagsFullmägtigen *Börje Börjesson*; och Herr *Winbladh* anförde: "Efter att hafva genomläst hvad hos samtlige Riks-Stånden mot och med i ämnet blifvit anfördt, har min från början fattade öfvertygelse vunnit ny styrka, att hufvudfrågan: huruvida större fasta egendomars försäljning här, som i andra länder, må genom inhemsk Lottning få lättas och understödjas? är helt och hållet af œconomisk natur och, jemnlikt 89 §. af RegeringsFormen, tillhör Konungamagtens enskildta beslut och Förordnande, såsom sjelfva Propositionen äfven gifver vid handen, då Konungen endast för den beröring ärendet i visst fall synes hafva med allmänna Lagens stadganden om Bördsrätten, äskat Riksens Ständers samtycke till Bördeskillingens reglerande genom laga värdering vid de tillfällen Lösningstalan af

Skyldeman skall anställas, till ärfd Fastighets återvinnande, som på föreslagne nya sättet varit försåld."

"I öfverensstämmelse dermed hafva ock Riksens Ständers Remisser, så väl å Konungens Proposition, som den förut af enskild Riksdagsman inom BondeStåndet väckte motion, ensamt varit stälde till Lag-Utskottet, som, efter mitt omdöme, rätteligen tillstyrkt bifall af Propositionen i den enda omständighet, hvarom Ständernas öfverläggning varit påkallad, rörande Lagfrågan, eller Bördeskillingens fastställande genom värdering; men deremot icke haft giltige skäl att vid sakens behandling i något afseende anlita Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets biträde."

"Om Riksens Ständer emellertid, af detta vidtagne steg, nu skulle föranledas att äfven i hufvudfrågan yttra någon önskan, så tror jag den böra inskränkas till underdånig anhållan, om snar verkställighet af ifrågavarande LottningsInrättning, såsom ett, under nuvarande omständigheter, både nyttigt och nödvändigt lindringsmedel emot den förlägenhet, som af allmänna orsaker uppkommit och fortfar, att i alla Provinser vara rådande vid försäljning af större fast Egendom."

"Genom sådan reglering skulle de oordningar och missbruk genast upphöra, som icke utan skäl öfverklagas, så länge till hvars och ens sjelfrådiga förfarande handlöst öfverlemnas, att med Lottsedlars

utmånglande för inhemske och utländske Lotteriers räkning handla så oordentligt och vårdslöst, som man sjelf behagar, utan att någon garantie påtänkes till deras säkerhet, som, under allmänt kungjorde vilkor, på god tro, inlåta sig i så beskaffade Fastighets-köp."

"Att detta oskick ofördröjeligen måtte hämmas, är af högsta nödvändighet och kan nu mera icke ske på annat sätt, än att hela Lottnings-anstalten ställes under inseende och styrelse af något Ämbetsverk, som göres ansvarigt för allt hvad till verkställigheten hörer; hvarefter farhåga för våda och menliga påföljder af den föreslagne förbättringen i Jordköpens blotta Contracts-former icke allenast vore ogrundad, utan ock alldeles orimlig. Här är icke fråga om något nytt Laga fångs tillskapande, utan endast om modification och förbättrad inrättning i handlingssättet *vid köp och salu af större fast Egendom*, som på vanliga sättet icke mer står att föryttra.

Med minsta erfarenhet och kännedom huru nu för tiden tillgår vid frivillig eller tvungen fastighetsAuction, kan ingen betvifla hvarken bristen eller olägenheterne af de i ämnet nu gällande Författningar, eller oskadligheten och obestridliga gagnet af nya Förslaget.

Säljaren, hans Inteckningshafvare och andre Borgenärer, hvilka missbjudas långt under Egendomens erkända skäliga värde,

skulle genom Lottförsäljningen sannolikt vinna ett sammanskott af köpeskilling, som någorlunda svarade deremot, utan att någon som, i egenskap af Köpare, inlät sig uti detta slags handel, derföre behöfde utgifva mer, än han sjelfmant, och utan kännbar skada, derpå kunde uppoffra; och flere skulle derigenom, på allmänt kungjorde och i förväg gillade vilkor, kunna fritt medverka till ett gemensamt åsyftadt godt ändamål, dervid alla hade orsak att vara nöjde och belåtne; och den vård, Styrelsen tog om verkställighetssättet, utestängde all fruktan för oordning och bedrägeri."

I betraktande häraf och hvad flere värda Ledamöter inom RiksStånden och förenade Utskotten för öfrigt behagat erinra, hemställer jag vördsammeligen, *om icke sådan jemnkning och förändring uti förenade Utskottens förra Betänkande måtte ske att, med förbigående af de emot nya försäljningssättet förut yttrade betänkligheter, bifall i stället kunde tillstyrkas å Konungens Nådiga Proposition, med vilkor, att Bördeskillingens belopp, (om och enär någon sådan till försåld arfvejords återlösen, behöfver nedsättas) enligt LagUtskottets derom enskildt vidtagne beslut, bör genom laga värdering få bestämmas.* Ut Supra.

Ex Protocollo.

Joh. Jacob Kleman.

N:o 249.

Ankom d. 7 Dec. 1823.

Vördsamt Memorial!

I fråga om en allmän Stadga för Fattigvården i Riket, har *Höglofl. Ridderskapet och Adeln* afslagit Utskottens Förslag i detta ämne, med tillägg, att Riksens Ständer borde hos Kongl. Maj:t i underdånighet tillkännagifva, att sedan Kongl. Maj:t, genom öfverlemnande vid denna Riksdag af Committerades Betänkande och Förslag till en förbättrad Fattigvård, i Nåder uppfyllt Riksens Ständers underdåniga begäran härutinnan, och Riksens Ständer af Committerades undersökning inhemtat, att Fattigvården inom Riket allt efter olika sedvanor, local och tillgångar, på mångfaldigt olika sätt besörjes; vid hvilket förhållande Riksens Ständer funnit, att en allmän FattigvårdsStadga för hela Riket ovilkorligen skulle åstadkomma rubbning i den nu rådande ordning, och till någon del ingripa i den rätt och pligt, Allmänheten hitintills haft, att sjelfve vårda och besörja sine fattiges underhåll, Riksens Ständer alltså, på grund häraf, och med underdånig erkänsla för Kongl. Maj:ts Nådiga omsorg, att genom den föregångne undersökningen sätta Riksens Ständer i tillfälle, att med sakkännedom bedöma ett ärende, der misstag äro af så vådliga följder, ansett några andre Författningar, angående den allmänna Fattigvården, än de nu gällande, för närvarande icke böra utfärdas.

Högv. PresteStåndet har gillat och antagit Utskottens Förslag, med följande förändringar, nemligen: 1:o Vid 2 Art. 2 §.: "att enär det allmänna ombesörjer, med mer eller mindre bekostnad, fattige barns uppfostran, vare det dess rätt och förbindelse, att tillse det barn å tjenlig ort uppfostras, och må följaktligen FattigvårdsStyrelsen i ofvanberörde fall, utan afseende på den uppfostringshjelp föräldrarne sjelfve kunna lemna, ega, att efter bästa pröfning förfara." 2:o Vid 3 Art. 1 §.: "Att det af Utskotten föreslagne tillägg skall utgå, och oägta barn berättigas till Fattigvård inom den Socken, till hvilken modren hörer, då Fattigvården påkallas." 3:o "Att orden: *allmänt godkänd grund* uti den af Utskotten föreslagna nya §. i stället för 6 och 7 §. §. i 4 Art. af Committerades Förslag böra förändras till *af pluraliteten godkänd grund*, samt i öfverensstämmelse dermed, att orden: *genom pluralitet* bör införas näst framför ordet: *ense*, hvilket i samma §. förekommer." 4:o "Att för 3, 4 och 5 §. §. af 5 Art. må i allmänhet stadgas, att Fattighjon, som kringstryker och med bettlande besvärar, må

fasttagas, och till den Församling återföras, hvarest det Fattigvård njuter; att kostnaden härvid ersättes af denna samma Församling, hvars FattigvårdsStyrelse må ega, att med tjenliga föreställningar förehålla den tiggande sin vanart, och i händelse hon deraf icke rättas, utan vidare kringstryker, gifva, derest det barn är, detsamma lämplig aga; men, om det är äldre person, kunna anmäla honom hos Konungens Befallningshafvande, som då, efter omständigheternes föranledande, må döma Fattighjonet till en, högst tre månaders arbete å Tukt- eller Arbetshus, hvilket straff må kunna vid förnyad förbrytelse fördubblas." 5:o "Att 6 och 8 §. §. af 5 Art., såsom öfverflödige, helt och hållet bör utgå." 6:o "Att orden i 6 Art. 2 §.: *dock skola alla dylika Reglementer och öfverenskommelser ovilkorligen underställas*, böra sålunda förändras: *dock må alla dylika Reglementen och öfverenskommelser, der så åstundas, underställas.*"

Vällofl. BorgareStåndet har beslutat, att den hufvudsakliga pröfningen af detta mål skulle uppskjutas till nästa Riksdag, och att Riksens Ständer till svar å Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss böra, med anmälan härom, i underdånighet anhålla, det Committerades till utarbetande af plan för en förbättrad Fattigvård afgifne Betänkande och Förslag, samt Utskottens ofvannämnde Utlåtande emellertid särskildt befordras till trycket, och hållas Allmänheten till

handa, på det allmänna omdömet öfver dessa vigtiga och grannlaga ämnen må inom nästa Riksdag hinna stadga sig, och kommande Ständer blifva i tillfälle, att äfven med ledning deraf, öfver förslaget sig utlåta.

Hederv. BondeStåndet har i allo bifallit Utskottets Betänkande.

Vid ett sådant förhållande, och då frågan, enligt 3:ne Stånds beslut, bör vid denna Riksdag slutligen afgöras, har Utskottet ansett sig derom böra lemna Vällofl. BorgareStåndet underrättelse, med vördsam hemställan, om icke Vällofl. BorgareStåndet äfven skulle täckas meddela yttrande i sjelfva saken, hvarigenom Riksens Höglofl. Ständer kommer i tillfälle, att besvara Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition i ämnet.

En Ledamots Reservation bifogas. Stockholm den 5 December 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet uti Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Plenum den 5 December 1823.

S. D. — — — — — — —

Herr *Ribbing, Arvid*, reserverade sig emot Utskottens Beslut och anförde:

"FattigvårdsBetänkandet är af 2 Stånd,

Preste- och BondeStånden, antagit, af 2 Stånd, Adeln och BorgareStåndet, icke antagit, och som i denna fråga om antaga eller icke antaga, 2 Stånd således stadnat mot 2, så är frågan förfallen. 75 §. RiksdagsOrdningen innehåller ordagrannt att, för att gälla såsom Beslut, 3 Stånds mening utom Konungens samtycke erfordras: att ett af dessa 3 saknas, lärer icke kunna bestridas."

Nu säger man väl att Ridderskapet och Adeln helt och hållet afslagit Betänkandet, men att BorgareStåndet, med uppskof till nästa Riksdag, endast för det närvarande icke antagit detsamma, och att härpå är stor skillnad; men hvaruti ligger då denna skillnad? Eller är icke öppet för det Stånd, som afslog, att vid nästa Riksdag åter upptaga och bifalla, likasåväl som för det, hvilket uppsköt, att vid nästa Riksdag nedlägga eller afslå — och hafva vi icke alla blott *för det närvarande* beslutit? Banden, som sträckas åt nästa Riksdags Ständer, hinna icke fram.

Efter min tanka ligger i 75 §. RiksdagsOrdningen domen i denna fråga redan afkunnad i följande ord: "men skulle 2 Stånd stadna emot 2, förfalle frågan och förblifve vid det, som tillförne stadgadt varit, utan att samma fråga må kunna vid Riksdagen å nyo väckas eller upptagas." Och hvad rättighet Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten hafva att vända

vända sig blott till ett Stånd med en hemställan, som, om den bifalles, kan leda till att, de andre Ståndenoåtsporda, åter upprifva denna fråga: det allt lemnar jag med tillförsigt till Vällofl. BorgareStåndets eget upplysta och Grundlagliga bedömande."

"Jag har icke mer att tillägga. De äldre och erfarnare Riksdagsmän lärer det icke undfalla den förslagenhet, hvarmed nyhetsbegäret vetat att gå 2:ne vägar, söka framtvinga de projecter, som vid förra Riksdagar icke haft mer än en väg, på hvilken de kunnat framgå, och huru äfven denna fråga, derest hon nu icke får vara utagerad, genom nya jemnkningsförslag, propositioner, utvalde Nämnder och Voteringar, skall, med en tidsödande vidlöftighet, å nyo söka sin fortkomst."

Hvilken reservation uppå begäran skulle Utskottens Memorial till Vällofl. BorgareStåndet åtfölja.

Ex Protocollo.
A. Fryxell.

N:o 250.

Ankom d. 10 Dec. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvårs- och EkonomiUtskotts Betänkande, i afseende på jemnkning i fråga om upphörande af Landshöfdingarnes Domsrätt i EnskiftesMål.

Enligt ankomne ProtocollsUtdrag, hafva Resp. RiksStånden i detta ämne stadnat i följande Beslut:

Höglofl. Ridderskapet och Adeln har bifallit Utskottens Betänkande, hvari föreslås, att Landshöfdingarnes Domsrätt i EnskiftesMål skulle upphöra, och att desse mål hädanefter skola af EgodelningsRätter behandlas.

Högv. PresteStåndet, som afslagit Utskottens första Betänkande, har förblifvit vid detta beslut, och ansett någon annan åtgärd i anledning af det sednare Betänkandet icke erfordras, än att detsamma lades till Handlingarne.

Vällofl. BorgareStåndet har bifallit Utskottens Betänkande med den enda förändring, att vid stadgandet i tredje puncten af Utskottens förslag, att nemligen Ledamöterne i EgodelningsRätten skola väljas

inom *hvarje Härad*, nämnde Stånd tillagt orden: *eller Tingslag*.

Hederv. BondeStåndet har väl ansett Konungens Befallningshafvandes Domsrätt i Enskiftesmål böra upphöra; men i stället för de af Utskotten föreslagne EgodelningsRätter, har detta Stånd funnit lämpligast, att Enskiftesmålen hädanefter handläggas vid HäradsRätt af Domaren och Ortens valde Nämnd, samt derifrån, till Rättegångens förklarande fullföljas directe i HofRätt och vidare hos Konungens Högsta Domstol, på sätt i öfrigt för Tvistemål stadgadt är.

Då således trenne Stånd i så måtto bifallit Motionen, att de ansett Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes Domsrätt i Enskiftesmål böra upphöra, lärer denna fråga nu mera icke kunna förfalla, ehuru det icke finnes tre Stånds beslut af hvad Domstol desse mål hädanefter skola handläggas. Enär vid detta förhållande jemnkningsförslag härutinnan bör af Utskotten framställas, få Utskotten i sådant afseende hemställa, om icke Riksens Ständer jemnkningsvis täcktes förena sig, om det af Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Vällofl. BorgareStåndet i detta ämne fattade beslut, med den Redactionsförändring sistnämnde Stånd, på sätt ofvan är nämndt, beslutat.

Skulle åter detta jemnkningsförslag icke af Riksens Höglofl. Ständer antagas, och frågan i sådant fall komma att till afgörande af förstärkt Lag- och EkonomiUt-

skott öfverlemnas; få Utskotten, sedan på sätt ofvan är nämndt, RiksStåndens pluralitet beslutat, att Konungens Befallningshafvandes Domsrätt i Enskiftesmål skall upphöra, men frågan är oafgjord, vid hvilken Domstol desse mål i stället skola handläggas, till grund för omröstningen inom förstärkta Utskottet föreslå följande VoteringsProposition:

Den som bifaller, att, på sätt Utskotten i Betänkandet föreslagit, samt Höglofl. Ridderskapet och Adeln och Vällofl. BorgareStåndet beslutat, alla frågor om delning af Jord, så i Enskifte som Storskifte, med alla dermed gemenskap egande ämnen, hädanefter skola upptagas och behandlas af EgodelningsRätter, och derifrån i besvärsväg hos Kongl. Maj:t i underdånighet fullföljas, skrifver Ja; den det ej vill, skrifver Nej.

Vinner Nej, komma Enskiftesmål hädanefter att handläggas vid HäradsRätt af Domare och ortens valde Nämnd, samt derifrån fullföljas directe i HofRätt och vidare hos Konungens Högste Domstol. Stockholm den 7 December 1823.

N:o 251.

Ankom d. 18 Dec. 1823.

Riksens Höglofl. Stånders Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Utlåtande öfver anmärkningar vid Betänkandet N:o 210, angående yrkad förändring i nu gällande Brandstodsföreningar å Landet.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln har till Utskotten återremitterat detta Betänkande, i anledning af Herr *August von Hartmansdorff's* dervid gjorde anmärkning, att sedan, genom deltagande i allmänna BrandstodsInrättningen, många Egendomar afgått från de af allmänna Lagen stadgade Brandstodsföreningar, hafva, vid Lagens tillämpning i detta afseende, frågor uppstått till hvad belopp de återstående oförsäkrade Hemmanen borde deltaga uti Brandstodsafgifterne, och att, till undanrödjande af denna ovisshet, Motionen blifvit gjord; men att Utskotten blott tillstyrkt att större Brandstodsföreningar måtte bildas, utan att yttra sig om det belopp, hvarmed de, som ej ingått i allmänna BrandförsäkringsVerket, emedlertid skola deltaga uti de gamla Brandstodsföreningar-

ne, hvarigenom frågan vore lika oafgjord som förut; och då, till förekommande deraf, en af Utskottens Ledamöter föreslagit, antingen att delaktigheten för dem, som qvarstå i Brandstodsföreningarne, måtte blifva densamma, som innan någon derifrån afsöndrade sig till allmänna BrandförsäkringsVerket, hvarigenom ingen ny tunga lades på hemmanen, utan bidragen blefve desamma för de betalande, men mindre tillräcklig för de brandskadade, eller ock att nya Brandstodsföreningar måtte ingås, och ny fördelning af bidragsskyldigheten ega rum, hvaraf endera delen syntes böra antagas och hos Kongl. Maj:t anmälas, så har Herr *von Hartmansdorff* för sin del tillstyrkt det sednare alternativet, emedan de ojemnheter tiden medfört då skulle kunna afhjelpas.

Utskotten hafva, vid öfvervägande af hvad sålunda blifvit anmärkt, icke funnit skäl att förändra deras afgifne Betänkande, vid hvilket, såsom af de öfrige trenne RiksStånden redan bifallet, torde få bero. Stockholm den 7 December 1823.

N:o 252.

Ankom d. 18 Dec. 1823.

Utlåtande öfver anmärkningar vid Betänkandet N:o 130, angående behörig Domstol för upptagande af åtal mot HofRätter och Collegier med flere AmbetsVerk.

Detta Betänkande har blifvit återremitteradt af Vällofl. BorgareStåndet på grund af dervid gjorde anmärkningar, hvilka afse, dels att Högsta Domstolen, på sätt Särskilda Utskottet uti sitt Betänkande om StyrelseVerkens Organisation föreslagit, borde blifva det Forum, der RevisionsSecreterare skulle ställas till ansvar för ämbetsfel, dels ock, att enär allmänna MagazinsDirectionen alltid varit ansedd lika med Rikets Collegier, äfven den, på sätt LagUtskottet för Collegierne tillstyrkt, borde i och för sine åtgärder lyda under Högsta Domstolen.

Vid pröfning af dessa anmärkningar har LagUtskottet destomindre funnit skäl förändra hvad Utskottet, i fråga om laga Domstol, för åtal emot RevisionsSecreterare uti Betänkandet yttrat, som enär laga Domstol för närvarande är bestämd, der desse

Ämbetsmäns fel eller förseelser i tjensten skola upptagas, nödvändigheten icke nu synes påkalla en förändring härutinnan, som lämpligast torde böra anstå tills den allmänna regleringen af StyrelseVerkens Organisation kan komma till verkställighet; och hvad Allmänna MagazinsDirection angår, anser Utskottet för vederläggning af anmärkningarne göra tillfyllest att åberopa de uti Betänkandet upptagne skäl.

I öfrigt får Utskottet vördsamt tillkännagifva, att Betänkandet, enligt ankomne ProtocollsUtdrag, blifvit af Högv. PresteStåndet och Hederv. BondeStåndet bifallet, men att Höglofl. Ridderskapet och Adeln detsamma afslagit. Stockholm den 16 December 1823.

N:o 253.

Ankom d. 18 Dec. 1823.

Vördsamt Memorial!

Vällofl. BorgareStåndet har till Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten återremitterat Utskottens Betänkande N:o 161, angående FabriksGesällers och

Arbetares ställande under TjenstehjonsStadgan, samt upphörande af den uti Kongl. HallOrdningen FabriksGesäller ålagde skyldighet, att före afflyttningen sin skuld hos Mästaren med arbete aftjena, och de anmärkningar, hvilka till återremissen föranledt, innefatta hufvudsakligen åberopande af hvad vid återremissen af Betänkandet angående Näringsfriheten, blifvit anfördt emot HandtverksGesällers ställande under TjenstehjonsStadgan, hvilket, i anseende till FabriksGesäller, skall vara så mycket olämpligare, som många städer finnas, der de omöjligen kunna få arbete, och således ofta nödgas, i hvilken belägenhet som heldst, qvarstanna på det ställe, dit de en gång kommit; hvarjemte det blifvit erinradt, att emellan Utskottens förslag, att ställa HandtverksGesäller under TjenstehjonsStadgan, och det enahanda förslag, hvarmed Utskotten nu i afseende på FabriksGesäller inkommit, finnes den skillnad, att de förre blifvit fritagne från husaga, men icke de sednare, för hvilka den likväl skall vara lika olämplig; äfvensom och ehuru uppå en idkares och husbondes eget bedömande, samt på hans sätt att sköta sin rörelse, ankommer, att till det mesta så reglera, att icke hans arbetare åsamka sig alltför tryckande och hårdliqviderade skulder, och derigenom ådraga sig den verkliga servitude, som åtföljer det gäldbundna tillståndet hos hvar och en ärlig menniska, stadgandet om FabriksGesällers

skyldighet att före afflyttningen sin skuld med arbete aftjena, ansetts destoheldre böra qvarstå, som det gifves tillfällen, föranledde af sjukdom eller annan olycks-händelse, då arbetarens penningebehof nödvändigt måste öfverstiga hans förtjenst, och då en husbonde, utan att vara obarmhertig, icke kan neka honom ett förskott. Då skulder således någon gång kunna blifva ett nödvändigt ondt, borde man äfven tänka på, att betalningsskyldigheten hålles i tillbörlig helgd; men en Författning, sådan som Utskotten föreslagit, skulle för hvar och en oupplyst och oerfaren synas en uppmuntran till glömmande af sine förhindelser, då likväl hvarje lag bör åsyfta deras uppfyllande.

Utskotten hafva icke kunnat finna, att desse anmärkningar på något sätt förändra de grunder, hvarifrån Utskotten vid affattandet af det återremitterade Betänkandet utgått; hvarföre Utskotten vid detsamma desto heldre oförändradt förblifva, som Betänkandet, enligt ankomne ProtocollsUtdrag, blifvit af de öfrige 3:ne Resp. Riks-Stånden bifallet, hvarmed frågan finnes vara afgjord. Stockholm den 17 December 1823.

N:o 254.

Ankom d. 18 Dec. 1823.

Riksens Höglofl. Ståndens Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Utlåtande öfver anmärkningar vid Betänkandet N:o 74, angående jemnkning i SeglationsOrdningen till förmån för Rikets mindre SjöStäder.

Hederv. BondeStåndet har återremitterat detta Betänkande, i anledning af dervid gjorde anmärkning, att enär Utskotten å ena sidan föreslagit, att till Kongl. Maj:t borde öfverlemnas att vidtaga de ändringar och rättelser i Reglementarisk väg, hvilka af förändrade handelsförhållanden kunde följa, men å andra sidan eller till slut förklarat, att de icke kunde tillstyrka bifall till Motionen, detta synes innefatta en Contradiction, och att det derföre vore tjenligare, att helt enkelt öfverlemna ärendet till Kongl. Maj:ts Nådiga godtfinnande, utan att de sista orden i Betänkandet, rörande afslag å motionen, nyttjades.

Utskotten hafva icke funnit denna anmärkning föranleda någon ändring uti Ut-

skottens förut öfver Motionen redan afgifne Betänkande; hvilket dessutom, enligt ankomne ProtocollsUtdrag, är af de öfrige 3:ne Resp. RiksStånden bifallet, och hvarigenom frågan således är afgjord. Stockholm den 17 December 1823.

N:o 255.

Ankom d. 20 Dec. 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotts Utlåtande öfver anmärkningar vid Betänkandet N:o 61, angående dels afskaffande af all Expeditions-lösen, dels ock nedsättning af Taxan derå.

Detta Betänkande har blifvit återremitteradt af *Höglofl. Ridderskapet och Adeln* med den anmärkning, att Ämbetsman, som tredje gången gör sig förfallen till ansvar för dragen stil uti Expeditioner, bör, jemte de redan stadgade böterne, ovilkorligen vara förfallen till suspension på ett halft års tid. Af *Vällofl. BorgareStånd*et,

på grund af följande anmärkningar: Att enär fråga om förhöjning i lösen för KämnersRätternes Expeditioner blifvit vid 1815 års Riksdag behandlad, endast af LagUtskottet, såsom en Lagfråga, och Kongl. Maj:t i Nåder behagat lemna sin stadfästelse tillRikets Ständers då fattade Beslut, så hade någon förändring icke nu bordt ega rum, vid beredandet af de vid denna Riksdag väckte frågor af lika egenskap, eller EkonomiUtskottet bordt med LagUtskottet deltaga i ärendets behandling: att LagUtskottet borde inkomma med förslag till en ny ExpeditionsTaxa, för att derefter af Riksens Ständer pröfvas och till Kongl. Maj:ts Nådiga stadfästelse öfverlemnas, på sätt och i den ordning 87 §. RegeringsFormen och 33 §. RiksdagsOrdningen stadga; att lösen för Gravationsbevis i Städerna skall vara alltför obillig, hvilket vill bevisas dermed, att om en FabriksInrättning är funderad på Actier, hvilken är belägen på tio tomter, och hvarje Actie är värd 100 R:dr, måste egaren till en dylik Actie, då den utmätes, förlora 33 R:dr 16 sk., som åtgår till lösen för ett dylikt bevis, och då det gifves hus i Städer, som bortsäljas på UtmätningsAuctioner för åtta à tio R:dr, återstår icke mycket af Köpesumman, då Auctions-omkostnader och 3 R:dr 16 sk. för Gravationsbeviset afgå, hvarföre och då minsta lösen på Landet är 1 R:dr 32 sk. och den högsta 12 R:dr, skäl ej förefinnes, hvar-

före Städernes Ämbetsmän skola hafva större fördel än Landets: att i afseende på den yrkade befrielsen för Parter, att erlägga lösen för Handlingar, som blifvit till en Domstol ingifne, det måste vara egarens rätt, om han heldre sjelf vill förvara dem, att desamma återtaga, hvarvid afseende på Ämbetsmännens inkomst icke bör komma i fråga: att sådane Parter, som väl icke äro utfattige, men dock ej ega 166 R:dr 32 sk. B:co, och på sådan grund äro befriade från Revisions-skillings nedsättning, äfven böra befrias från lösen för Handlingarne, heldst exempel gifvas, att denna lösen uppgått till en vida större summa: att Utskottens omdöme, att en köpare, som erhållit första uppbudet å någon fastighet, skall, oaktadt han åter derefter försäljer densamma, ändock fortsätta Lagfarten för sin räkning, icke kan gillas, emedan det vore orimligt att Lagfara med hvad man icke eger, hvilken inconsequence borde undanrödjas: att stafvelsernas antal å hvarje rad uti Expeditioner som skola lösas, borde i stället för sju, som Utskottet föreslagit, fastställas till 10, 12, 16 eller 17: att i afseende på frågan om upphörande af all Expeditions-lösen, bordt tagas i öfvervägande, ett vid 1809 års Riksdag uppgjordt fullständigt utveckladt förslag, att en viss obetydlig spannmålsafgift skulle påläggas hvarje hemman eller matlag till löne-inkomst åt Domare på Landet, i stället för Expeditions-lösen, och

att såsom Correctif emot en möjligen befarad tillökning af Rättegångar, i händelse Parterne befriades från lösen, stämpel-afgiften å Expeditionerne kunde ansenligen förhöjas, hvarigenom äfven Kronan finge en ökad inkomst till JustitiæStatens aflöning; samt af *Hederv. BondeStåndet*, hvarest blifvit yrkadt, att med upphörande af all Expeditions-lösen, ersättningen i stället åt vederbörande Tjenstemän måtte beredas genom stämpelafgift å Expeditionerne, och att denna afgift, som omedelbart borde få uppbäras af den Expedierande, icke borde få bero af Expeditionens vidlyftighet, utan samma grund följas, som redan är införd i JustitiæRevisionen, hvilken utan svårighet kunde på det sätt utsträckas till alla ÄmbetsVerk, att endast Chartan utgjorde hela afgiften för Expeditionens utbekommande, och tillfölle dels den, som för närvarande njuter lösen, och dels Statsverket till ersättning för hvad stämplade pappers-afgiften nu inbringar; hvarvid, om vissa procent af stämpelbeloppet ansloges åt hvardera, och förhållandet i öfrigt blefve lika, ingen svårighet vid redovisningen skulle uppkomma; hvarjemte i anledning af Utskottens yttrande om nödvändigheten att i Archiverne förvara alla de Handlingar Parter inlemna, blifvit erinrat, att sådant ej blott kan umbäras hos vissa Domstolar, såsom LagmansRätter, hvilka alltid återlemna till Parterne deras Handlingar, utan ock att den säkerhet och ord-

ning, som skall så ovilkorligen fordra Handlingarnes förvarande, likväl redan medgifvit den afprutning, som skedt i Svea HofRätt, att Actuarien ej är skyldig ansvara för sådane Handlingar, som äro äldre än 20 år.

Hvad sålunda emot Utskottens afgifne Betänkande blifvit anmärkt, hafva Utskotten tagit uti noga öfvervägande; och hvad först angår den inom Höglofl. Ridderskapet och Adeln väckte fråga, om skärpning i ansvaret för den Ämbetsman, som tredje gången förbryter sig emot stadgandet, att utdragen eller gles stil icke får nyttjas uti Expeditioner, som skola lösas; så befinnes att de för dylik förbrytelse nu bestämda böter böra åläggas ej med 10 R:dr för hvarje gång Domaren Lagföres, utan med detta belopp för hvarje felaktig Expedition, som han befinnes hafva utfärdat; och då genom detta stadgande i förening med den controll, som vederbörande HofRätter ega att utöfva på inkommande Expeditioner, och den rättighet hvarje enskild part tillkommer att klaga öfver en sålunda felaktig Expedition, att tillräckligt correctif redan synes vara utsatt för dylika förbrytelser samt detta ansvar står uti ett lämpligt förhållande till de högre böter af 20 R:dr, hvilka uti ExpeditionsTaxan äro stadgade, i de fall då antingen lösen icke blifvit rigtigt tecknad å Expedition, som utlösas bör, eller påskrift

skrift saknas, att Expeditionen utan lösen eller afgift lemnas, finna Utskotten icke skäl att den härutinnan föreslagne förändring tillstyrka.

Enär alla de Motioner, hvilka blifvit väckta angående ändringar uti nu gällande Expeditions-Taxa, ofelbart bordt på en gång och i ett sammanhang handläggas, samt af desse, en del till LagUtskottet enskildt och en del till EkonomiUtskottet blifvit remitterade; så tro Utskotten sig hafva rätteligen förfarit, då de till gemensam pröfning företagit dessa frågor, och anse den häremot gjorda anmärkning följaktligen böra förfalla.

Utskotten kunna ej eller inse, att, på sätt anmärkt blifvit, det tillhört Utskotten att utarbeta Förslag till en ny Expeditions-Taxa, enär, med undantag af Herr Professor *Bexells* Motion, som åsyftat upphörande af all Expeditions-lösen, de öfrige Motionerne endast afsett partiele förändringar i nu gällande Taxa, till utlåtande hvaröfver Utskottens åtgärd således bordt inskränkas.

Deremot och med godkännande af anmärkningen, att den nu stadgade lösen för Gravationsbevis i Städerne i vissa fall är för hög, och lämpligast synes böra, på

sätt för Landet redan är stadgadt, gradueras efter de graverade Lägenheternes olika beskaffenhet, anse Utskotten sig böra tillstyrka Riksens Höglofl. Ständer, att uti den underdåninga skrifvelse, som, enligt hvad Utskotten uti Betänkandet föreslagit, skulle komma att till Kongl. Maj:t afgå, med anhållan om öfverseende af ExpeditionsTaxan, tillika i underdånighet fästa Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet på ofvanberörde omständighet.

Hvad angår yrkandet, att Parter måtte vara berättigade, att utan lösen återbekomma sine till Domstolarne ingifne Originalhandlingar; så enär ingen UnderDomare är berättigad att behålla Partens Originalhandlingar, eller att vid deras återlemnande binda vilkoret af lösens erläggande, anse Utskotten något stadgande härom icke behöfligt, och då, i afseende på HofRätterne, det ankommer på Parten sjelf att ingifva vidimerade afskrifter af sine handlingar, och derigenom undgå att till Actuarien betala den för vidimation stadgade afgift, torde äfven härutinnan något stadgande icke erfordras. Beträffande åter den yrkade befrielsen från lösen för Revisionshandlingar i det fall, då nedsättning af Revisions-skilling ej eger rum; så få Utskotten åberopa hvad LagUtskottet derom yttrat uti dess afgifne Betänkande öfver

de flere väckte motioner, angående RevisionsSkillingens afskaffande.

Utskotten anse sig i öfrigt, under åberopande af de uti det återremitterade Betänkandet anförda skäl, oförändradt böra förblifva vid sine förra yttranden, dels angående Lagfartens fortgång genom alla tre uppbuden, i den händelse att egendom säljes innan Lagfarten derå för säljaren blifvit fulländad, dels ock angående bestämmandet af minst sju stafvelser på hvarje rad uti Expeditioner, som emot lösen utlemnas; och vidkommande slutligen det fortsatta yrkandet, att all Expeditions-lösen måtte afskaffas, så emedan detta för verkställigheten förutsätter antingen nya Statsanslag till vederbörande Domares och Ämbetsmäns aflöning, hvarom det icke tillhörer Utskotten att uti bedömande sig inlåta, eller ock, i händelse Expeditions-lösen genom viss stämpel-afgift skulle ersättas, ett fullständigt förslag, huru denna stämpel-afgift skulle regleras, så att den, utan rättsökandes oskäliga betungande, beredde vederbörande fullkomlig ersättning för de inkomster, hvilka genom Expeditions-lösens upphörande gingo förlorade, för uppgörandet af hvilket förslag åter sådana upplysningar måste inhemtas, som nu icke äro för Utskotten tillgänglige; så anse Utskotten sig uppå desse och de flere uti Betänkandet upptagna skäl, böra

förblifva vid deras i denna fråga redan afgifne yttrande.

Härmed få Utskotten åter vördsammeligen öfverlemna Betänkandet till förnyad pröfning, med tillkännagifvande, att detsamma blifvit af Högv. PresteStåndet bifallet. Stockholm den 18 December 1823.

Register

öfver

Sjunde Samlingen

af

Samtlige RiksStåndens Protocoll.

A.

Afvittringsbevis för Enka; föreslagen inskränkning i Stadgandet derom. Afstyrkes. I. sid. 56—58.

Allmoge, om rättighet för Norrlands, att i Stockholm sälja Victualievaror och Fågel i Bodar. II. s. 1024—1026.

Anhållan, angående underdånig, att de förslag Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förmodas hafva afgifvit, rörande Hemmansklyfningar, må föreläggas Riksens Ständer. I. s. 215—218.

Ansvar, lika, för utprångling af falska Riksgälds- som BancoSedlar, med Utskottets Betänkande öfver Förslaget. I. s. 62—65.

Arbets- och CorrectionsInrättningen i Wadstena, om. III. 2. s. 51—53.

Arrendators afhysande, om Jordegares rättighet till, när ArrendeContract ej uppfylles. I. s. 611—613.

Ytterligare Utlåtande. III. 1. s. 1—8.

Assignationer, öfver föreslagen åtgärd till betryggande af Bankens och Enskildes säkerhet i afseende på de, som komma att utfärdas från vestra och södra Låne-Contoiren. III. 2. s. 68—71.

B.

BancoVerkets säkerhet, om ändring och undantag i allmänna Lagar och Författningar för betryggande af. II. s. 945—962.
Ytterligare Utlåtande. III. 1. s. 110, 111.
— — om befrielse för, från skyldigheten att i Concourser m. m. bevaka sina emot lös pant egande fordringar. II. s. 1017—1023.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1308—1311.
Barnamord, om föreslagen ändring i Kongl. Brefvet rörande. II. s. 962—972.
Särskild mening. II. s. 972—982.
Ytterligare Utlåtande. III. 1. s. 211—222.
Särskild mening. III. 1. s. 222—225.
Begrafningar, Förslag till upphäfvande af Författningarne mot kostnader vid dem. Betänkande deröfver. s. 65, 66.
BergsTingsRätter och BergmästareÄmbetet, om afskaffande af. III. 1. s. 119—124.
BorgRätternes upphörande. Hr Winbladhs Förslag derom. I. s. 32—34.
Utskottets Utlåtande deröfver. I. 34, 35.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 469—471.

Brandstodsföreningar, om yrkad förändring i nu gällande, å Landet. III. 1. s. 80—83.
Särskild Mening. III. 1. s. 84.
Ytterligare Utlåtande. III. 2. s. 101, 102.
BrottmålsLagstiftningen, om förändringar uti. II. s. 742—785.
Särskilde Meningar. II. s. 786—798.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1372—1393.
Särskilde Meningar. II. s. 1393—1397.
Bränvinsförsäljning, om laga Domstol för åtal emot oloflig. Se Fylleri och Dryckenskap.
Byevägars, om anläggning och underhållande. I. s. 322—324.
Särskildt yttrande. I. s. 324.
ByggningaBalken, 26 Cap. 1 §., om ändring i. I. s. 221—225.
— — 25 Cap. 1 §., om tillämpning af på alla för varu-transport nödiga vägar. I. s. 408—413.
Bys, afgärda, rätt till skifte i Skog. I. s. 22—24.
Bysättningsrätt för skuld, om dels afskaffande, dels inskränkande af Borgenärs. II. s. 1068—1078.
Böter för Parter, som sig ej till Dom inställa. Utlåtande om föreslagen ändring i Stadgandet derom. I. s. 3—6.
Hr Ribbings särskildta yttrande derom. I. s. 7—9.
— — för Rusthållare, som ej betala af-

gift till Krigsmanshuset. Utskottet kan ej sig dermed befatta. I. s. 41.

C.

Cancellist. Utskottets anhållan om antagandet af en ny. I. s. 54, 55.
— — arfvode, om anslående af ett ytterligare, till Skrifvarehjelp åt Utskottet. III. 1. s. 105, 106.
CavalleriRegementerne, om förbud för Öfver- och UnderBefäl vid de indelade, att anskaffa Rustnigshästar. I. s. 601—603.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1055, 1056.
ConcoursLagen, om föreslagna ändringar uti. II. s. 906—939.
Särskilda Meningar. II. s. 939—943.
Ytterligare Utlåtande. III. 1. s. 99—109.
Särskilde Meningar. III. 1. s. 109, 110.
Creditivet, om tillägg i AnsvarighetsLagen för Fullmägtige i RiksgäldsContoiret, med afseende å utbetalningar af mindre. III. 2. s. 24, 25.

D.

Deportation, om, af alla till lifstidsfängelse dömde Brottslingar. Se BrottmålsLagstiftningen, om förändrig uti.
Domare, om tjenstledighet för. Se Skärpning.
Domares skiljande från befattning med Fastighetsvärdering föreslaget, men afstyrkt. I. s. 48, 49.

Domstol, om behörig, för upptagande af åtal mot HofRätter, Collegier etc. II. s. 704—707.
Ytterligare Utlåtande. III. 2. s. 103, 104.
Domstolar, förslag till offentlighet vid dem; tillstyrkes. I. s. 92—97.
Särskild mening. I. s. 97, 98.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 560—563.
Särskilde Meningar. I. s. 563.
Drucken, om någon kommer i Kyrka, huru den må straffas. II. s. 840, 841.
Särskilda Meningar. II. s. 841, 842.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1311, 1312.

E.

Edgång, Förslag till ändring af Lagen derom och Utlåtande deröfver. I. s. 71—79.
Särskilda Meningar dervid. I. s. 80—87.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 872—882.
EnskiftesFörordningen, angående yrkad förändring i. II. s. 1040, 1401.
Expeditions-lösen, om afskaffande af all, etc. I. s. 226—238.
Särskild Mening. I. s. 238, 239.
Memorial till Vällofl. BorgareStåndet. III. 2. s. 9, 10.
Ytterligare Utlåtande. III. 2. s. 108—116.
— — Sättet, angående, af Kongl. Maj:ts Nådiga Resolutioner i Besvärsmål. I. s. 252—256.

Ytterligare Utlåtande. II. s. 1316—1319.
Expenser, qvittning af, förslag till dess afskaffande, med utlåtande deröfver. I. s. 87—92.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 476—481.

F.

FabriksGesällers ställande, om, under TjenstehjonsStadgan. II. s. 1027—1030.
Ytterligare Utlåtande. III. 2. s. 104—106.
Fastighet, en å Bankens auction försåld. Se Stadgande, bestämdt.
Fastigheters, om utmätte, försäljande endast i uppslag. I. s. 351—353.
Särskilde Meningar. I. s. 353—355.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 716—719.
Fastighetsvärde vid Bouppteckningar, angående bestämmande af fast grund för, hvarefter ⅓dels Fattig-Procenten må beräknas. I. s. 137—141.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 482—484.
Fattigvården, förslag till en allmän stadga för, i Riket. I. s. 634—669.
Särskilde Meningar. I. s. 669—682.
Ytterligare Utlåtande. III. 1. s. 39—67.
Särskilde Meningar. III. 1. s. 68—75.
Memorial till Vällofl. BorgareStåndet, att det måtte utlåta sig öfver frågan. III. 2. s. 92—95.
Särskild Mening. III. 2. s. 95—99.
Fordringsegare, om rättighet för, att sjelfva välja Utmätningsmän. I. s. 355—358.

Fylleri och Dryckenskap, angående yrkad ändring i Kongl. Förordningen den 24 Aug. 1813, emot etc. I. s. 452—462.
Särskilde Meningar. I. s. 462—468.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1153—1160.
Särskilde Meningar. II. s. 1160—1163.
Memorial till Hederv. BondeStåndet, i anledning af dess beslut öfver frågan. III. 2. s. 8, 9.
Fångars flygt, om vidtagande af ytterligare anstalter till förekommande af. III. 1. s. 13—16.
Särskilde Meningar. III. 1. s. 16—20.
Ytterligare Utlåtande. III. 2. s. 54—56.
Fångspillning, se Utslag.
Författningars uppläsande i Kyrkorne, om förändradt sätt för. I. s. 128—132.
Särskild Mening. I. s. 133.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 564—566.
Särskilda Meningar. I. s. 566—571.
Författning mot allmänna Förbrytare; förslag dertill. s. 58—61. Utskottets Utlåtande deröfver. I. s. 61, 62.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 397—399.
FörlikningsDomstolars inrättande, om. I. s. 399—407.
Särskild Mening. I. s. 407.
— åtgärderne, förslag att, måtte skiljas från Domstolen och uppdragas särskilde Nämnder. II. s. 1042, 1043.
Förmyndares frikallande från pligt att öka Myndlingars Capital. I. s. 15—18.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 554—557.
Särskild Mening. I. s. 557, 558.

FörmyndareKammare, om inrättande af, i alla Rikets Provincer. Se Låntagare, om äfventyret för Banken.

G.

Grundlagar, om ett lämpligt medel till ett allmännare spridande af Rikets. II. s. 1107—1111.
Grustägt, om rättigheten till, på andras egor, för underhållandet af allmänna vägarne. I. s. 325—330.
Särskild mening. I. s. 330, 331.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1048—1052.
Gäldenär, Betänkande öfver förslaget att bysatt, må vara pligtig sin skuld med arbete aftjena. I. s. 533—539.
Särskilde Meningar. I. s. 539—544.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1056—1064.
Särskilde Meningar. II. s. 1065—1067.
Gärdesgårdsdelningar, om bestämmande af ordningen för stadfästelse och ändrings sökande, i afseende på de af Landtmätare verkstälde. II. s. 1184, 1185.
Ytterligare Utlåtande. III. 1. s. 226, 227.

H.

HallOrdningen, om yrkad ändring af 1 Art. 4 §. af Kongl. III. 2. s. 19—23.
HandelsBalken, angående ändring af 9 Cap. 2 §. III. 2. s. 71—76.

HandelsBalken,

HandelsBalken, angående ändring af 17 Cap. 8 §. Se uppbörd.
HandelsOrdning, Förslag till förnyad. I. N:o 125. s. 100—112.
Handlandes rätt, att sin Handelsbok beediga, om. I. s. 134—136.
Särskilda Meningar. I. s. 136.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 852—858.
Handsträckning vid fastighetsköp må upphöra. I. s. 44—46.
Handtverkerierne i Riket, Förslag till Förordning om. I. N:o 125. s. 66—97.
Handtverk, Förslag till Förordning om de, som utom burskap få å landet idkas. I. N:o 125. s. 97—99.
Hembud, ändring i Stadgandet derom, föreslagen. I. s. 18—20.
Börje Börjessons särskilda mening derom. I. s. 21, 22.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 393—395.
Hemmansklyfningar, förslag rörande. Se Anhållan.
— — förslag, att frågor om, må från LagmansRätt få fullföljas. I. s. 249—251.
Särskilda meningar. I. s. 251, 252.
— — om grunderna för, skyldighet att deltaga i Kyrko- och Prestegårdsbyggnad, m. m. I. s. 449—452.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1101, 1102.
Hemmantalet, angående att förmedlade, må ligga till grund för alla Hemman åt-

II

följande Skatter och onera. III. 2. s. 56—60.
HofRätt, om förbud för Ledamöter i, att sig emellan byta lottade mål. I. s. 110—112.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 577—583.
Ännu ytterligare Utlåtande, i afseende på RiksStåndens skiljagtiga beslut öfver frågan. III. 1. s. 8—10.
HuseSyner å ÖfverOfficersBoställen, om. I. s. 102—105.
Särskild mening. I. s. 105.
Hustjufnader. Se Utslag.
HypoteksLag, om en förändrad. Se Låntagare, om äfventyret för Banken etc.
Hållkarl, angående förändradt straff för otidig. I. s. 335—341.
Särskilda meningar. I. s. 341—343.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 699, 700.
Häradshöfdingarne, om skyldighet för, att vid hvarje Tings slut, meddela Presterskapet HäradsRättens Beslut m. m. I. s. 175—179.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 485, 486.
— — — — — — att visa redo för Häradets andel af Saköresmedel. I. s. 194—196.
— Rätterne, om förändrad organisation af I. s. 389, 390.

J.

Inteckning i fast egendom, om förändring af 12 §. af Kongl Förordningen den 13 Julii 1818, angående. I. s. 256—261.

Särskild mening. I. s. 261, 262.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1227—1234.
Inteckning i fast egendom, om ändring af 13 §. i Kongl. Fördningen af den 13 Julii 1818, rörande. I. s. 262—268.
Särskild mening. I. s. 268—270.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1235—1253.
Särskild mening. II. s. 1254.
— — — af 23 §. i Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818. I. s. 270—273.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1293, 1294.
— — — af 24 §. i Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818. I. s. 273—280.
Särskilda meningar. I. s. 280, 281.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1255—1267.
Särskilda meningar. II. s. 1268—1274.
Förnyadt Utlåtande. III. 2. s. 62—67.
— — — af 25 §. Kongl. Förordningen d. 13 Julii 1818, rörande. I. s. 282—284.
— — i jord på Landet, om föreslagen ändring i Författningen rörande. I. s. 285—288.
Särskild mening. I. s. 288—290.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1275—1286.
Särskilda meningar. II. s. 1286—1293.
Jordegare, angående yrkad företrädesrätt för, att njuta betalning af Brukares lösa egendom. I. s. 630—634.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1397—1402.
JustitiæOmbudsmannens Ämbetsberättelse, granskning af. I. s. 545—552.
Särskild mening. I. s. 553.

K.

Kronobeten, förslag att, borde vidkännas skyldigheten att deltaga i Kyrko- och Prestegårdsbyggnad. Se Hemmans, om grunderna för, skyldighet etc.
Kungörelsen den 6 April 1810, angående förklaring af Kongl. Se Åligganden.
Kyrkoherde, angående att ingen, som angifver inom Församlingen begångna brott, bör såsom Actor framdragas för verldslig Rätt. I. s. 172—174.
— — boställen, om byggnadsskyldigheten vid. I. s. 444—448.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1044—1048.
— Lagen, om öfverseende och förbättrande af. II. s. 685—694.
— Musik under Fastan. Förslag om upphäfvande af förbudet deremot. I. s. 42—44.
Utskottets Utlåtande derom. I. s. 44.
— plikt, om förändradt sätt för dess verkställande. Se BrottmålsLagstiftningen, om förändring uti.
Kyrkornas fastigheter och medel, om ändring i gällande föreskrifter, angående vården af, samt granskningen af redogörelserne derför. III. 1. s. 85—91.
Särskilda meningar. III. 1. s. 92—99.
Kämnärer. Se Rådmän.

L.

Lag, angående en, för åhörare inom Riks-Ståndens Plena eller Riksens Ständers Plena Plenorum. I. s. 146—149.

Särskilde meningar. I. s. 149—151.
LagCommittéen, att, måtte höras öfver alla Lagförslag. I. s. 197—200.
— Committéens arbete, om påskyndande af. I. s. 112—114.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 812—822.
— farts beviljande, om, å sådana lägenheter, som blifvit inköpta för att derå uppföra machaniska inrättningar. II. s. 1186—1188.
— Förklaringars utfärdande bör iagttagas, angående Förslag om hvad vid. III. 1. s. 30—33.
Ytterligare Utlåtande. III. 1. s. 237—239.
— Förändringar, angående åtskilliga föreslagna till minskande af besvär och kostnader för Rättsökande. I. s. 167—172.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 727—731
— — angående åtskilliga föreslagna till befordrande af en, med GrundLagen mera enlig, Lagskipning. II. s. 798—811.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1369—1372.
— — angående åtskilliga af Särskildta Utskottet föreslagna. III. 1. s. 235—237.
— mansRätternas upphörande, angående. I. s. 378—383.
Särskilda meningar. I. s. 383—388.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 865—870.
Särskild mening. II. s. 871.
Landshöfdingarnes Domsrätt, om upphäfvande af, i Enskiftesmål. II. s. 1147—1151.
Särskilda meningar. II. s. 1152.

Ytterligare Utlåtande. III. 2. s. 36—46.
Förslag till jemnkning af RiksStåndens skiljagtiga beslut öfver frågan. III. 2. s. 98—100.
Landtmätare, angående yrkadt åläggande för, att vid vite, inom viss tid fullgöra de dem uppdragna Enskiftesförrättningar. II. s. 1102—1106.
Ytterligare Utlåtande. III. 1. s. 228, 229.
Lifsstraff, om upphäfvande af Förordningen d. 7 Dec. 1787, angående, för obehöriga omdömen öfver Kongl. Maj:ts vidtagna Författningar. Se Oeconomiska och PoliceFörfattningar.
Lotteri, om fast egendoms försäljning å. II. s. 1319—1326.
Särskilda meningar. II. s. 1326—1343.
Ytterligare Utlåtande. III. 2. s. 80—85.
Särskilda meningar. III. 2. s. 86—91.
Lysning, bestämmande af tid till hinders anmälande mot den. I. s. 9—12.
Herr Ribbings särskilda mening derom. I. s. 12—14.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 471—475.
Särskilda meningar. I. s. 475.
Låntagare, angående äfventyret, som uppstår för Banken af möjligheten att få upplyst huruvida dess, äro frie från förmynderskap, m. m. II. s. 1188—1216.
Särskilda meningar. II. s. 1216—1226.
Ytterligare Utlåtande. III. 1. s. 112—119.

Löftesman, angående bestämdt Stadgande huruvida, bör erhålla särskild uppsägelse när Gäldenär förbehållit viss uppsägelse-tid etc. II. s. 694—699.
Ytterligare Utlåtande. III. 1. s. 36—38.
Löftesmans rättighet att uppsäga Borgen, om Lagförklaring rörande. I. s. 364, 365.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 835—838.
Särskilda meningar. II. s. 838, 839.
— — befrielse från Bysättning, angående, så länge Gäldenär är inom Riket. I. s. 622, 623.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1167.

M.

Makas, angående förrymd, rättighet att ingå nytt gifte. I. s. 114—116.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 842—851.
Särskilda meningar. II. s. 851, 852.
Makars, som skola skiljas, pligt att inställa sig i DomCapitlet. I. s. 35—37.
Doct. Lilljewalldhs särskildta mening. I. s. 38—40.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 572—577.
Masteträd och Ekar, angående yrkad frihet till begagnande af. Se svedjande å Skattehemmansegor.
Ytterligare Utlåtande. III. 2. s. 16—19.
MissgerningsBalkens 5 Cap. 1 §. om ändring i. I. s. 179—187.
Särskild mening. I. s. 187—190.
— — 40 Cap. 5 §. om ändring i. I. s. 592—594.

Ytterligare Utlåtande. II. s. 900—902.
MissgerningsBalkens 40 Cap. 3 §. och 42 Cap. om ändring i. I. s. 597—600.
— — 3 Cap. 4 §., om förklaring öfver. Se Drucken.
— — 45 Cap. 2 §., om ändring af, samt af öfverskriften till samma Capitel. Se Uppbördsmän.
Mätningssättet af Hö och Kol, angående. II. s. 882—884.

N.

Notarier, om lika ansvar för Consistorii, som förskingra allmänna eller enskildta medel, med hvad Lagen stadgar för Uppbördsmän. Se Secreterare, Lands.
Nämnd, om minskadt antal, så väl vid Lagtima som Urtima Ting. I. s. 361—363.
Nämndemäns, om arfvoden för biträde vid Afvittrings-och SkattläggningsFörrättningar. I. s. 219—221.
— — om upphörande med, skyldighet att biträda KronoBetjeningen vid allmänna Syner. I. s. 223—226.
— — om extra, tillkallande då behof inträffar. I. s. 348, 349.
Särskild mening. I. s. 349, 350.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 995—1001.
Utlåtande med anledning af RiksStåndens skiljagtiga beslut öfver en del af frågan. III. 2. s. 60, 61.

Näringsfriheten, Betänkande i frågan om. I. N:o 125. s. 1—212.
Särskilda meningar. I. N:o 125. s. I—LXXXV.
Ytterligare Utlåtande. III. 1. s. 124—204.

O.

Oeconomiska och PoliceFörfattningar, om öfverseende och förbättring af Rikets, m. m. I. s. 413—435.
Särskilda meningar. I. s. 435—440.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1175—1183.
Förslag till jemnkning af RiksStåndens skiljagtiga beslut. III. 2. s. 14—16.
Offentlighet. Se Domstolar.
— — angående, vid Ståndens öfverläggningar. II. s. 982—990.
Särskilda meningar. II. s. 990—994.
Förnyadt Utlåtande. III. 2. s. 47—51.

P.

Part, som sig ej i rättan tid infinner. Se om ändring af Rätteg.Balk. 12 Cap. 2 §.
Parters skyldighet att ha Ombud vid ÖfverRätterne, föreslagen befrielse derifrån, afstyrkes. I. s. 51—54.
Parter uti Skuldfordrings-mål, om befrielse för sökande, att med Förklaranden

communicera de i dessa mål meddelade Utslag. I. s. 390—393.

Personer, genom Svågerlag med hvarannan beslägtade, om rättighet till ägtenskap för. Se Syskonebarn.

— om sättet att anhålla och tilltala sådana, som efter begångna förbrytelser i ett af de förenade Rikena Sverige och Norrige, afvika till det andra. I. s. 191.

Plena och Plena Plenorum, om en Lag i afseende på Åhörare vid RiksStåndens. II. s. 997.

Plikt för försummadt uppbördsmöte, föreslagen att afskaffas. Utskottet kan sig ej dermed befatta. I. s. 50.

Poliskamrar, offentlighet vid dem. Se Domstolar.

Præscriptionstid, om en förändrad, för Kronan i afseende på anmärknings-kraf. I. s. 584.

Prestval, om förklaring af 9 §. i Kongl. Förordningen angående. I. s. 116, 117.

Privilegia exclusiva, om utvidgande af. II. 1097—1100.
Ytterligare Utlåtande. III. 1. s. 230—235.

Promotorialer, om skyldighet för Konungens Befallningshafvande att genom, befordra enskildes Lagsöknings-ärenden. I. s. 358—361.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 858—865.

ProvincialMedici besigtningar, om närmare

bestämmande när de äro nödvändige. I. s. 125—127.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 558—560.

Q.

Qvarnar, om rättighet, att obehindradt uppföra Väder-Tull-. III. 1. s. 11, 12.

R.

Redogörare, Kronans. Se Præscriptionstid.

Revisionen, om Ämbetsmäns i nedre, subordinerande under Konungens Högsta Domstol. Se Domstol, om behörig.

RevisionsSkilling, om upphäfvande af Stadgandet om. I. s. 155—162.
Särskilda meningar. I. s. 162—166.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 608—611.

Rådmän, ej ansvarige för försummelsen att insända Domböcker. I. s. 28—32.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1088—1096.
Förslag till jemnkning i Ståndens olika beslut. III. 2. s. 4—8.

Räkenskaper, om ändring i nu gällande föreskrifter angående förvaltningen af Kyrkornas. II. s.
Ytterligare Utlåtande. III. 2. s. 77—80.

Räntegifvare. Se Tiondegifvare.

RättegångsBalk., förslag till antagande af LagCommitteens Project. Se Domstolar.

RättegångsBalk., angående dels ändring, dels förklaring af 12 Cap. 2 §. I. s. 100—102.
— — — — — af 17 Cap. 2 §. Se Handlande.
— — — — — af 30 Cap. Se RevisionsSkilling.
— — — — — af 1 Cap. 1 och 10 §§. Se Nämndemän, extra.
— — — — — af 25 Cap. 5 §. Se Utslag.
— — — — — af 21 Cap. 3 och 4 §§. Se Expenser.
— — angående förklaring öfver 25 Cap. 5 §. Se Drucken.
— Ordning, om förslag till en förbättrad. I. s. 98, 99.

S.

Sakegares fria val af Rättegångs-ombud, om upphäfvande af de Författningar, som hindra. I. s. 118—122.
Särskild mening. I. s. 122—125.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1343—1348.
Särskilda meningar. II. s. 1349.
— Protocoll, om uteslutande af alla andra mål, än de, som angå egande rätt till fast Egendom m. m., ur det renskrifna exemplar af UnderRätts allmänna, som till ÖfverRätt bör insändas. III. 1. s. 75—80.

Secreterare, om bestämmande af lika ansvar för Lands-, och ConsistoriiNotarier, som förskingra allmänna eller enskildta medel, med hvad Lagen stadgar för Uppbördsmän. II. s. 1303—1307.
SeglationsOrdningen, om jemnkning i, till förmån för Rikets mindre Sjöstäder. I. s. 332—335.
Ytterligare Utlåtande. III. 2. s. 107, 108.
SjöLagens öfverseende, om. II. s. 885—889.
Ytterligare Utlåtande. III. 2. s. 11—13.
Skallgång, om, till Rofdjurs utödande. I. s. 212—215.
Skiftens antal, om, vid Storskiftesförrättningar. II. s. 1036—1039.
Skogsåverkan, angående yrkad skärpning i ansvaret för. II. s. 1079—1087.
Skärpning, angående, af Lagarne rörande tjenstledighet för Domare. I. s. 141—145.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 603—607.
Slagsmål med doldt tillhygge, bestämdare ansvar derför och Utskottets Betänkande derom. I. s. 66—68.
Snöplogning, om yrkad förändring i regleringen af. I. s. 205—209.
Spikhammares, om, rösträttighet. Se Prestval.
Stadgande, angående bestämdt, huru, då en å Bankens Auction försåld fastighet inropas af förra egaren, vid liqvidation bör föhållas. II. s. 890—896.

Särskild mening. II. s. 896—900.
StraffLagarne, angående förändring i. II. s. 822—837.
Särskild mening. II. s. 834.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1361—1365.
Särskilda meningar. II. s. 1365—1369.
Städsel och lego, om, af jord på landet i vissa omständigheter. III. 1. s. 20—30.
Stängselskyldigheten Byemän emellan, om föreslagen jemnkning i. I. s. 200—203.
— — i anledning af yrkad ändring i författningar rörande, med afseende på skog och mark. I. s. 203.
— — om ny Lagstiftning angående. I. s. 240—243.
Särskilda meningar. I. s. 243—249.
Svedjande, angående yrkad frihet till, å Skattehemmansegor. II. s. 719—725.
ProtocollsUtdrag från StatsUtskottet. s. 726.
Syskonebarn, om rättighet för, att med hvarandra ingå ägtenskap. I. s. 106—108.
Särskild mening. I. s. 108—110.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 731—738.
Särskilda meningar. II. s. 739—742.
Sysselsättning, om utväg att bereda, för häktade och bysatte personer. III. 2. s. 31—35.

T.

Taxeringsmän, Förklaring öfver 5 §. 4 Art. BevillningsFörordningen, om skydd för. III. 2. s. 26, 27.

Särskilda meningar. III. 2. s. 28—30.
Ytterligare Utlåtande. III. 2. s. 67, 68.
Testamentens bevittnande och bevakning, angående föreslagne Stadganden i afseende på. I. s. 343—347.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 701—703.
Tiden, angående, för bevakning af Mål, som i HofRätten öfver Skåne och Blekinge göras anhängige. I. s. 584—591.
Ting, sommar, ändring af tiden till hållande, föreslagen, men afstyrkt. I. s. 46—48.
Tionde- och Räntegifvares, samt egares rättigheter och skyldigheter, angående yrkad ändring i Förordningen om. I. 441—444.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1052—1055.

U.

Uppbörd, angående skuld till Kronan för. III. 1. s. 34—36.
Uppbördsmän, om förändrade straffbestämmelser för, i och för förskingring af allmänna medel etc. II. s. 1295—1298.
Särskilda meningar. II. s. 1298—1302.
Ytterligare Utlåtande. III. 2. s. 1—4.
UnderDomares rätt, att genom Justitiæ-Ombudsmannens åtgärd, vinna Förklaring öfver Lagar och Författningar, föreslagen. I. s. 68—71.
Utmätning och försäljning, angående, af egendom. II. 1002—1016.
Särskilda meningar. II. s. 1016.

Ytterligare Utlåtande. II. s. 1350—1360.
Särskilda meningar. II. s. 1360, 1361.
Utslag, Underdomstolars, om Fångspillning, böra ej underställas ÖfverDomare. I. s. 25—27.
Ytterligare Utlåtande. I. s. 395—397.
UtsökningsBalken, om upphäfvande af 8 §. i 1 Cap. af. Se Uppbördsmän.
UtsökningsBalkens 9 Cap., om föreslagen ändring i. I. s. 614—617.
Särskilde meningar. I. s. 671—621.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 903—905.
Utsökningsmål, om yrkad ändring i afseende på skyldigheten för Sökanden i, att anmäla när sådana mål förfallit. I. s. 623—630.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1164—1167.
Utvägar, om yrkade, att förekomma lösa, men arbetsföra personers kringstrykande och bettlande i skydd af pass. I. s. 365—378.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1030.

V.

Vaktkarl, om mildring i straffet för, som af försummelse släpper fånge lös. I. s. 594—596.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1312—1316.
Vattenmark, om utdämmande af sådana, som genom uppdämning skada jord. I. s. 487—514.

Särskilda

Särskilda meningar. I. s. 514—533.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 1111—1140.
Särskilda meningar. II. s. 1140—1147.
Förslag till sammanjemnkning af Riks-Ståndens skiljagtiga beslut öfver frågan. III. 1. s. 207—211.
Viten, om ändring i Stadgandet att, skola förklarande Parter i Utsökningsmål föreläggas. Se Utsökningsmål.
Vitesförbud, om Landshöfdingars rätt att utfärda. Se œconomiska Författningar.
Vägarnes underhållande, om yrkad förändring uti skyldigheten till. I. s. 291—298.
Särskilda meningar. I. s. 298—332.

Å.

Åklagare, om rättighet att, utan behof af allmän, utföra talan mot Domare för ämbetsfel. I. s. 151—155.
Ytterligare Utlåtande. II. s. 708—715.
Åligganden, angående skyldigheten för Ledamöter af Adeln och PresteStåndet, att deltaga i allmänna. I. s. 209—211.

Ä.

Ämbetsfel, Domares. Se Åklagare.
Ämbetsmäns, civile, rätt att erhålla afsked med bibehållande af lön, föreslagen att vid 65 år infalla. Utskottet kan ej härmed sig befatta I. s. 55, 56.

Rättelser.

sid.	rad.	står:	läs:
I. 39.	3	utreder	utbreder.
I. 84.	24.	vare	vara.
I. 93.	18.	Fullmgtigen	Fullmågtigen.
I. 103.	sista	Lsgen	Lagen.
I. 133.	17.	erfordas	erfordras.
I. 183.	24.	det	allt.
I. 184.	17.	anmårke	anmårkte.
I. 224.	12.	och	om.
I. 242.	7.	fôrekomna	fôrekomma.
I. 255.	5.	fôrmån	fôrmån.
I. 328.	7.	particiella	partiella.
I. 404.	34.	fôrhllåande	fôrhållande.
I. 412.	33.	eller andre andre anlåggningar	eller andre anlåggningar.
I. 417.	7.	Grudlagen	Grundlagen.
I. 420.	16.	JustitiæCancelleren och JustitiæOmbudsmannens	JustitiæCancellerens och JustitiæOmbudsmannens.
I. 426.	13.	fôrordnad	fôrordnade.
I. 429.	33.	blidandet	bildandet.
I. 431.	14.	fôhåliandet	fôrhållandet.
I. 457.	10.	Legens	Lagens.
I. 474.	15.	fôrdröje	fôrdröjer.
I. 482.	19.	gen	den.
I. —	26.	parocenten	procenten.
I. 562.	11.	dess	desse
I. 566.	3.	fôreskriften	fôreskrifter.
I. 568.	6.	angår	angå.
I. 580.	5.	tåkas	tänkas.
I. 581.	8.	fôrnådrat	fôrståndrat.
I. 585.	12.	Håtten	Råtten.
I. 587.	19.	iokommande	inkommande.
I. —	27.	proscriptionstid	præscriptionstid.
I. 588.	21.	som	har.
I. 590.	18.	vezel	vexel.
I. 599.	31.	husborde	husbonde.
I. 608.	29.	hvilka	hvilken.
I. 609.	23, 24.	Nils Håkansson yttrade	Nils Håkanssons yttrande.
I. 610.	30.	tillsyrkt	tillstyrkt.
I. 619.	12.	Gåldmåns	Gäldenårs.
I. 640.	3.	ån	år.
I. 655.	13.	beståmmer	bestämmes.
I. 672.	31.	execitie	exercitie.
I. N:o 125.	48. 21.	rum	forum.
I. N:o 125.	69. 34.	fôrtroende, Pro-	fôrtroende att fôra Pro-
II. 690.	1.	åfventyr	äfventyras.
II. 692.	26.	tillsyrker	tillstyrker.
II. 694.	16.	fôrbihållit	fôrbehållit.
II. 708.	23.	vara	vore.
II. 719.	21.	Fullmôgtigarne	Fullmägtigarne.
II. 746.	32.	olåmpligheter att den	olåmpligheten att dem.
II. 757.	21.	undgå	undergå.
II. 768.	24.	Kronoborgs	Kronobergs.
II. 823.	18.	dag	Lag.
II. 824.	27.	ock	icke.
II. 856.	3.	voro	vore.
II. 858.	1.	fordra	fôrändra.
II. 900.	7.	3S	30.
II. 921.	sista	han	hans.
II. 930.	26.	concors	concours.
II. 959.	26.	anbefalpt	anbefaldt.
II. 969.	12	våttnesbôrd	vittnesbôrd.
II. 970.	1.	uppfostran; affordra	uppfostran affordra.
II. 974.	24.	ågta	oågta.
II. 999.	16.	funnit	funnits.
II. 1017.	5.	bevake	bevaka.
II. 1018.	23.	penningeförstärkning	penningeförsträckning.
II. 1034.	23, 24.	ôfverlåtenhet af underbôrande	underlåtenhet af verderbôrande.
II. 1048.	1.	Conrentioner	Conventioner.
II. 1050.	21.	påkalla	påkallas.
II. 1055.	9.	anmåkning	anmärkning.
II. 1059.	26.	sinnulerad	simulerad.
II. 1065.	19.	innefattar	innefattas.
II. 1069.	15.	tillfredssålla	tillfredsställa.
II. 1087.	sista	frôsummelse	fôrsummelse.
II. 1090.	15.	län	lön.
II. 1157.	11.	inqvisiton	inquisition.
II. 1169.	11.	få	får.
II. 1176.	sista	Criminial-	Criminal-.
II. 1227.	6.	Besänkande	Betänkande.
II. 1229.	15.	fôrstärkte	fôrsträckte.
II. 1285.	10.	dels	del.
II. 1288.	23.	Fastigheter	Fastigheten.
II. 1302.	5.	efter	eller.
II. 1305.	23.	fôrmån	fôrmän.
II. 1306.	16.	ordningen	oordningen.
II. 1326.	20.	åt	å.
II. 1329.	29.	probala	probabla.
II. 1343.	sista	Balkon	Balken.
II. 1367.	11.	oförskrånkta	oförkrånkta.
II. 1374.	3.	all	allt.
II. 1378.	21.	en	ån.
II. 1379.	6.	lagden	lagda.

sid.	*rad.*	*står:*	*läs:*
III. 1.	2.	13. vanhöfda	vanhåfda.
III. 1.	6.	24. olåmpligt	lämpligt.
III. 1.	25.	19. sannolike	sannolikt.
III. 1.	42.	7. vedergåfning	vederläggning.
III. 1.	43.	26. plikt	pligt.
III. 1.	82.	13. inättning	inråttning.
III. 1.	89.	1. Prosterskapet	Presterskapet.
III. 1.	117.	1. Iteckningslån	Inteckningslån.
III. 1.	205.	7. göromål den	göromål. Den.
III. 1.	207.	9. slutfig	slutlig.
III. 1.	208.	8. Boagare	Borgare.
III. 1.	210.	3. befaller	bifaller.
III. 1.	—	6. som de åro	som åro.
III. 1.	232.	26. Sköjde-	Slöjde-.
III. 2.	1.	15. kar	har.
III. 2.	31.	22. anstrången	ansträngningen.
III. 2.	52.	12. frånvarande	förvarande.
III. 2	80.	2. Prestånde	PresteStåndet.

Några andre mindre bokstafsfel torde Läsaren benåget sjelf rätta.